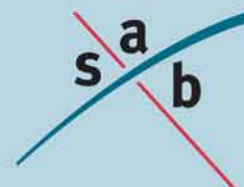

Voortoets

Buitengebied Overbetuwe

Gemeente Overbetuwe

Datum: 16 februari 2010
Projectnummer: 70863.01

INHOUD

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Werkwijze in het kort	3
1.3	Leeswijzer	5
2	Wettelijk kader	6
2.1	Natuurbeschermingswet 1998	6
2.2	Vorzorgsbeginsel	7
3	Onderzoeksmethodiek	8
3.1	Nbw 1998	8
3.2	Knelpuntenanalyse	8
4	Nbw 1998	9
4.1	Uiterwaarden Waal	10
4.2	Uiterwaarden Nederrijn	12
4.3	Veluwe	14
4.4	Gelderse Poort	16
5	Effectenindicator	20
5.1	Oppervlakteverlies	20
5.2	Versnippering	20
5.3	Verzuring	21
5.4	Vermesting	21
5.5	Verzoeting	22
5.6	Verzilting	22
5.7	Verontreiniging	22
5.8	Verdroging	23
5.9	Vernatting	23
5.10	Verandering stroomsnelheid	23
5.11	Verandering overstromingsfrequentie	24
5.12	Verandering dynamiek substraat	24
5.13	Verstoring door geluid	24
5.14	Verstoring door licht	24
5.15	Verstoring door trilling	25
5.16	Optische verstoring	25
5.17	Verstoring door mechanische effecten	25
5.18	Verandering in populatiedynamiek	26
5.19	Bewuste verandering soortensamenstelling	26

6	Resultaten	27
6.1	Bij recht toegestaan	27
6.2	Ontheffing	30
6.3	Wijzigingsbevoegdheid	32
7	Conclusie	36

Bijlagen

- Bijlage 1: Literatuurlijst
- Bijlage 2: Ontwerpbesluiten Natura 2000-gebieden Uiterwaarden Waal, Uiterwaarden Nederrijn, Veluwe en Gelderse Poort

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Overbetuwe actualiseert op dit moment haar bestemmingsplannen voor het buitengebied. Verschillende delen van het buitengebied van de gemeente Overbetuwe maken onderdeel uit van of zijn gelegen nabij gebieden die zijn aangewezen onder de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. Een aanwijzing onder deze richtlijnen houdt impliciet in dat de gebieden onderdeel uitmaken van het Europese Natura 2000 netwerk van Natuurgebieden. De betrokken Natura 2000-gebieden zijn in dit geval de Uiterwaarden Waal, Uiterwaarden Nederrijn, Gelderse Poort en de Veluwe. Omdat activiteiten die binnen het bestemmingsplan mogelijk gemaakt worden misschien kunnen leiden tot significant negatieve invloeden op de instandhoudingsdoelstellingen van deze gebieden, dient de aard en de omvang van deze mogelijke effecten in kaart te worden gebracht door middel van een voortoets (ook wel oriënterende habitattoets genoemd). In voorliggende rapportage wordt deze voortoets beschreven.

1.2 Werkwijze in het kort

Bij de beoordeling van mogelijk optredende effecten is gebruik gemaakt van het door SAB opgestelde voorontwerp bestemmingsplan Buitengebied Overbetuwe. De planregels in dit bestemmingsplan zijn gebruikt om een inschatting te maken van mogelijk optredende effecten (tabel 1.1). Deze effecten zijn toegekend aan één van de 19 effectindicatoren van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit. Deze indicatoren zijn ontwikkeld om de gevoeligheid van habitats en soorten weer te geven in een overzichtelijk geheel. Denk daarbij bijvoorbeeld aan gevoeligheid voor geluid, licht of vermesting. Aan de hand van de reikwijdtes van de effecten en de afstand tot Natura 2000-gebieden is een inschatting gemaakt over mogelijk optredende invloeden op instandhoudingsdoelstellingen van de beschermde gebieden zoals die staan beschreven in de betreffende ontwerpbesluiten.

Tabel 1.1: Overzicht van artikelnummers en bestemmingsregels zoals gebruikt in de voortoets buitengebied Overbetuwe. Voor de leesbaarheid zijn artikelen 33 tot en met 37 samengevoegd tot Waarde Archeologie. In deze lijst zijn ook dubbelbestemmingen opgenomen. Deze zijn herkenbaar aan de afkorting "DB".

Artikelnummer	Bestemmingsregel	Artikelnummer	Bestemmingsregel
3	Agrarisch	21	Recreatie - Verblijf uiterwaarden
4	Agrarisch met waarden	22	Sport
5	Agrarisch met waarden - Uiterwaarden	23	Verkeer
6	Bedrijf	24	Verkeer - Spoor
7	Bedrijf - Uiterwaarden	25	Water
8	Bos	26	Water - Rivier
9	Cultuur en Ontspanning	27	Wonen
10	Detailhandel	28	Wonen - Uiterwaarden
11	Groen	29	Wonen - Woonboot
12	Groen - Waterwingebied	30	Leiding - Gas DB
13	Horeca	31	Leiding - Hoogspanningsverbinding DB
14	Horeca - Uiterwaarden	32	Leiding - Riool DB
15	Kantoor	33	Waarde - Archeologie DB
16	Maatschappelijk	38	Waarde - EHS DB
17	Natuur	39	Waarde - Landgoed DB
18	Recreatie	40	Waarde - Natuur DB
19	Recreatie - Golfterrein	41	Waterstaat - Waterkering DB
20	Recreatie - Verblijf	42	Waterstaat - Waterlopen DB

Gebiedsaanduidingen

In het voorontwerp bestemmingsplan worden ook een aantal gebiedsaanduidingen gehanteerd. Omdat deze gebiedsaanduidingen beperkingen opleggen aan het gebruik van de gronden en omdat het een vorm van dubbelbestemming betreft kan op voorhand worden aangenomen dat het aanwijzen van een gebiedsaanduiding geen effecten op Natura 2000 gebieden veroorzaakt. Gebiedsaanduidingen worden verder buiten beschouwing van deze voortoets gelaten.

Toevoeging

Deze voortoets is uitdrukkelijk niet te gebruiken om een inschatting te maken van de effecten van ingrepen op lokale aanwezigheid van soorten die onder de Flora- en faunawet beschermd zijn. Alle activiteiten die leiden tot aantasting van vaste rust- of verblijfplaatsen van strikt beschermde soorten zijn verboden, tenzij een ontheffing is verkregen van Dienst Regelingen op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet. Het is ook mogelijk om op dusdanige wijze mitigerende maatregelen te treffen dat de ecologische functionaliteit van het gebied niet achteruitgaat. Daarmee wordt overtreding van de Flora- en faunawet voorkomen.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een korte beschrijving gegeven van de wettelijke basis van bescherming van soorten en gebieden. Hierin komt ook uitgebreider de werkwijze bij de beoordeling van mogelijke effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden aan bod.

In hoofdstuk 3 wordt een beschrijving gegeven van de gevolgde onderzoeksmethodiek.

In hoofdstuk 4 staan de Natura 2000-gebieden beschreven die een rol spelen in het plangebied. Hierin wordt een korte beschrijving gegeven van de ligging ten opzichte van het plangebied, van de aanwezige habitats en doelsoorten, van de bijbehorende doelstellingen en van de gevoeligheid van soorten en habitats voor mogelijke effecten. Grote delen van de tekst in hoofdstuk 4 zijn afkomstig van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). Uitgebreide documentatie met betrekking tot betrokken Natura 2000-gebieden is te vinden in de bijlage.

De effectenindicator van het Ministerie van LNV wordt in hoofdstuk 5 verder besproken. Daarbij wordt uitleg gegeven over alle 19 effecten die in de effectenindicator worden gebruikt.

Hoofdstuk 6 heeft betrekking op de feitelijke knelpuntenanalyse. Hierin wordt duidelijk gemaakt welke knelpunten optreden in het bestemmingsplan Buitengebied Overbetuwe ten opzichte van de aanwezige Natura 2000-gebieden. Hierbij wordt een onderverdeling gemaakt in de mogelijkheden/ontwikkelingen die het bestemmingsplan biedt bij recht, middels ontheffing en wijzigingsbevoegdheden.

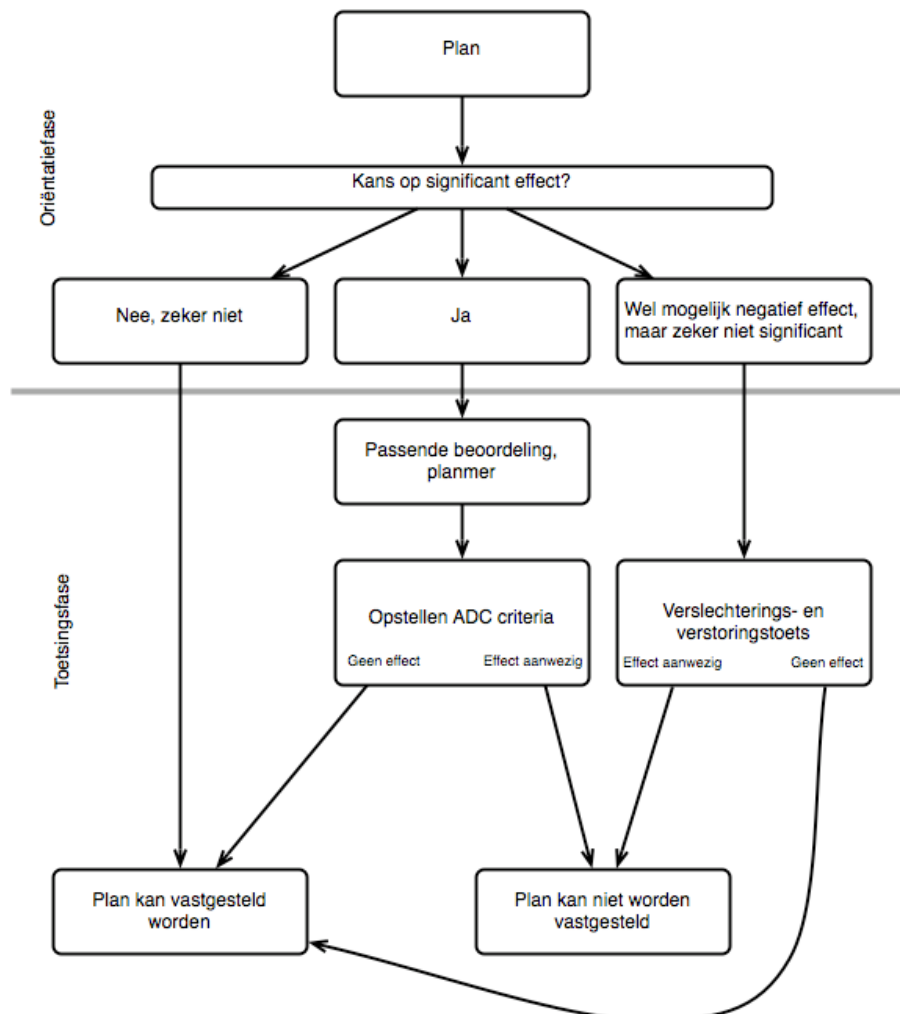
Hoofdstuk 7 geeft de conclusie van de voortoets weer.

2 Wettelijk kader

Bescherming in het kader van de natuurwet- en regelgeving is op te delen in gebieds- en soortenbescherming. Bij gebiedsbescherming heeft men onder andere te maken met de Natuurbeschermingswet 1998 (Nbw 1998). Soortenbescherming is geregeld in de Flora- en faunawet.

2.1 Natuurbeschermingswet 1998

Natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora en fauna kunnen aangewezen worden als Europese Vogelrichtlijn en/of Habitatrichtlijngebieden (Natura 2000). De verplichtingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden zijn in Nederland opgenomen in de Natuurbeschermingswet 1998. Op grond van deze wet is het verboden plannen te maken die activiteiten mogelijk maken die, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten kunnen verslechteren, of een verstrend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Voor elk plan dat niet direct verband houdt met het beheer van het gebied moet een habitattoets worden verricht. Voor een plan dat direct verband houdt met het beheer van het gebied kan in sommige gevallen worden volstaan met een goedgekeurde gedragscode.

Figuur 2.1: Schematische weergave van besluitvorming in relatie tot de Nbwet 1998.

Een habitattoets wordt uitgevoerd met als eerste stap: de oriëntatiefase. In de oriëntatiefase moet worden nagegaan welke (gecumuleerde) effecten als gevolg van de activiteit te verwachten zijn. Deze effecten worden bekeken in relatie tot de kwetsbaarheid van het gebied en de gunstige instandhouding van desbetreffende soorten waarvoor het gebied is aangewezen. De volgende conclusies zijn dan mogelijk:

- Volgt uit de oriëntatiefase de conclusie dat zeker geen sprake is van een negatief effect, dan kan het plan worden vastgesteld.
- Is sprake van een mogelijk negatief effect, maar is zeker geen sprake van een significant negatief effect, dan moet dient een verslechterings- en verstoringstoets te worden uitgevoerd. Als middels verzachtende maatregelen de niet significante negatieve effecten kunnen worden beperkt, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten niet wordt verslechterd en geen verstoring van de soorten plaatsvindt kan het plan worden vastgesteld.
- Als de kans op significant negatieve effecten niet kan worden uitgesloten dan moet een passende beoordeling worden uitgevoerd om optredende effecten inzichtelijk te maken.

2.2 Voorzorgsbeginsel

Als uit de voortoets blijkt dat een negatief optreedt en het niet duidelijk is of het effect significant van aard is, dan treedt het voorzorgsbeginsel in werking. In dat geval moet ervan uitgegaan worden dat er sprake is van een significant effect. Of het effect daadwerkelijk significant van aard is zal dan moeten blijken in het verdere vervolg van de procedure.

3 Onderzoeksmethodiek

3.1 Nbw 1998

Via de websites van het Ministerie van LNV en de Provincie Gelderland kan worden nagegaan of een plangebied in of nabij een beschermd gebied in het kader van de Natuurbeschermingswet ligt. Via deze bronnen kan ook worden nagegaan voor welke soorten en/of habitats deze gebieden zijn aangewezen en voor welke invloeden deze aangewezen soorten en habitats gevoelig zijn. Van gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Natuurbeschermingswet gaat ook een externe werking uit.

In of nabij de gemeente Overbetuwe ligt een viertal Natura 2000-gebieden:

- 1 Uiterwaarden Waal (in);
- 2 Uiterwaarden Nederrijn (in);
- 3 Veluwe (nabij);
- 4 Gelderse Poort (nabij).

Een nadere beschrijving van de genoemde Natura 2000-gebieden wordt gegeven in hoofdstuk 4. In deze beschrijvingen wordt nader ingegaan op de ligging, de aanwezige natuurwaarden en de habitats en de soorten waarvoor de gebieden zijn aangewezen. De ontwerpbesluiten van de genoemde Natura 2000-gebieden zijn bijgevoegd in de bijlage.

3.2 Knelpuntenanalyse

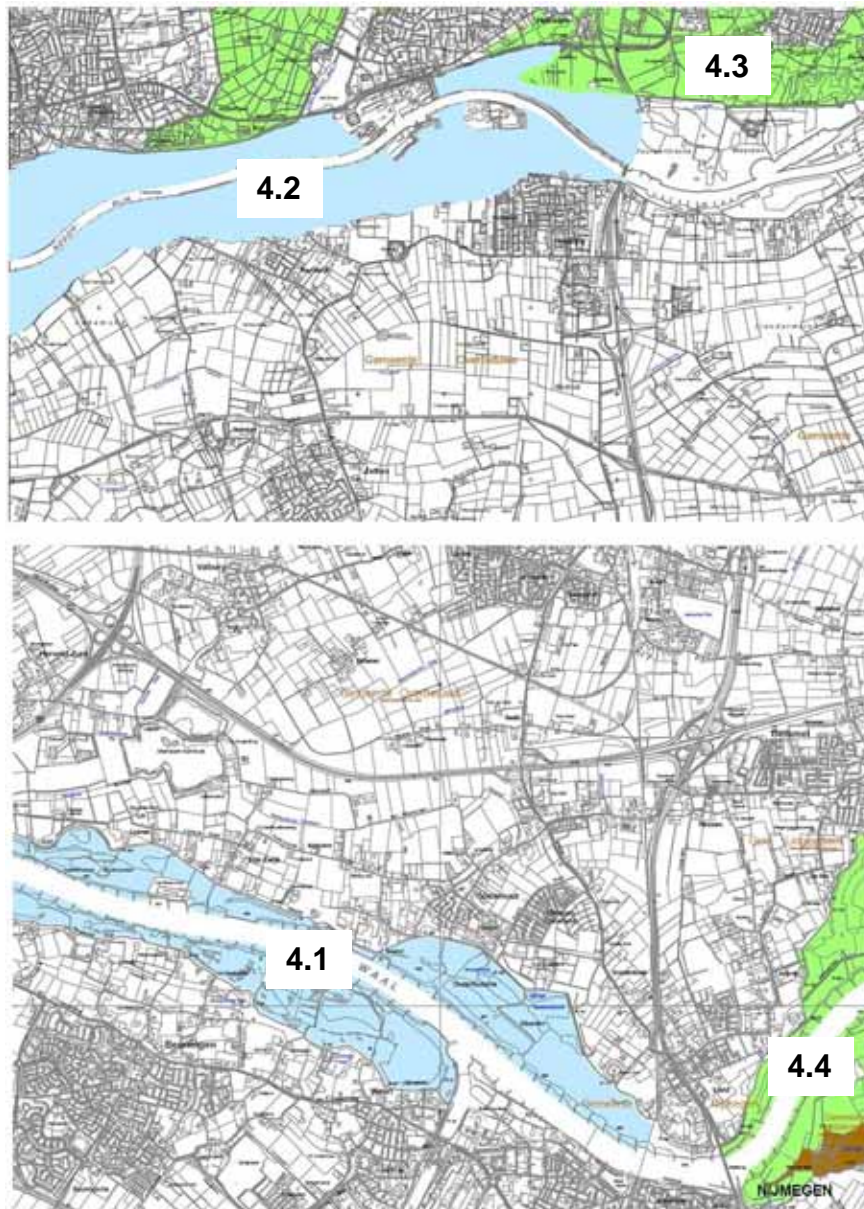
Om de knelpunten van het bestemmingsplan in relatie tot Natura 2000-gebieden in de gemeente Overbetuwe duidelijk te maken, zijn een aantal stappen doorlopen.

- 1 Als eerste stap worden de mogelijkheden die het bestemmingsplan biedt, duidelijk gemaakt. Hierbij is een onderverdeling gemaakt in wat bij recht is toegestaan, ontheffingen en wijzigingsbevoegdheden. Deze driedeling is door de hele knelpuntenanalyse gehanteerd.
- 2 De volgende stap is het uifilteren van de mogelijkheden waarvan op voorhand kan worden aangegeven dat geen of slechts positieve effecten zullen optreden.
- 3 In de derde stap zijn de mogelijkheden beschreven die in potentie een negatief effect kunnen veroorzaken op instandhoudingsdoelstellingen van betrokken Natura 2000-gebieden.
- 4 Als laatste stap wordt beschreven welke mogelijkheden uitgesloten kunnen worden middels een planologische beperking en welke mogelijkheden overblijven als mogelijke knelpunten. Deze worden behandeld in hoofdstuk 7.

4 Nbw 1998

In dit hoofdstuk worden aangewezen natuurgebieden, die beschermd in het kader van de Nbw 1998 en welke gelegen zijn in of nabij de gemeente Overbetuwe besproken. Andere gebieden spelen geen rol omdat deze op dusdanig grote afstand gelegen zijn dat geen effecten op kunnen treden (Arcadis, 2006; Gies, 2007). Kort wordt besproken waarvoor het betreffende gebieden zijn aangewezen. Voor uitgebreidere informatie over de gebieden wordt verwezen naar de bijlage.

In onderstaand figuur zijn de beschermde gebieden in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 in kleur weergegeven.

Figuur 4.1: globale ligging van Natura 2000-gebieden in of nabij de gemeente Overbetuwe; de getallen corresponderen met de paragraafnummers van de desbetreffende natuurgebieden. Blauw: Vogelrichtlijngebied, Groen: Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijn. Bruin: beschermd natuurmonument.

4.1 Uiterwaarden Waal

De uiterwaarden Waal omvatten het winterbed van de Waal en daarmee alle uiterwaardgebieden aan de noord- en de zuidoever van de Waal van Nijmegen tot aan Zaltbommel. De rivier vormt een dynamisch systeem, een samenspel tussen natuurlijke processen en menselijk ingrijpen. De Waal moet in perioden met hoge rivierafvoer 2/3 van de Rijnafvoer voor haar rekening nemen en is daarmee de grootste vrij -afstromende Rijntak. Het is ook de meest dynamische riviertak van het Rijnsysteem. In perioden met hoog water vindt erosie en sedimentatie plaats en “vormt” de rivier het landschap.

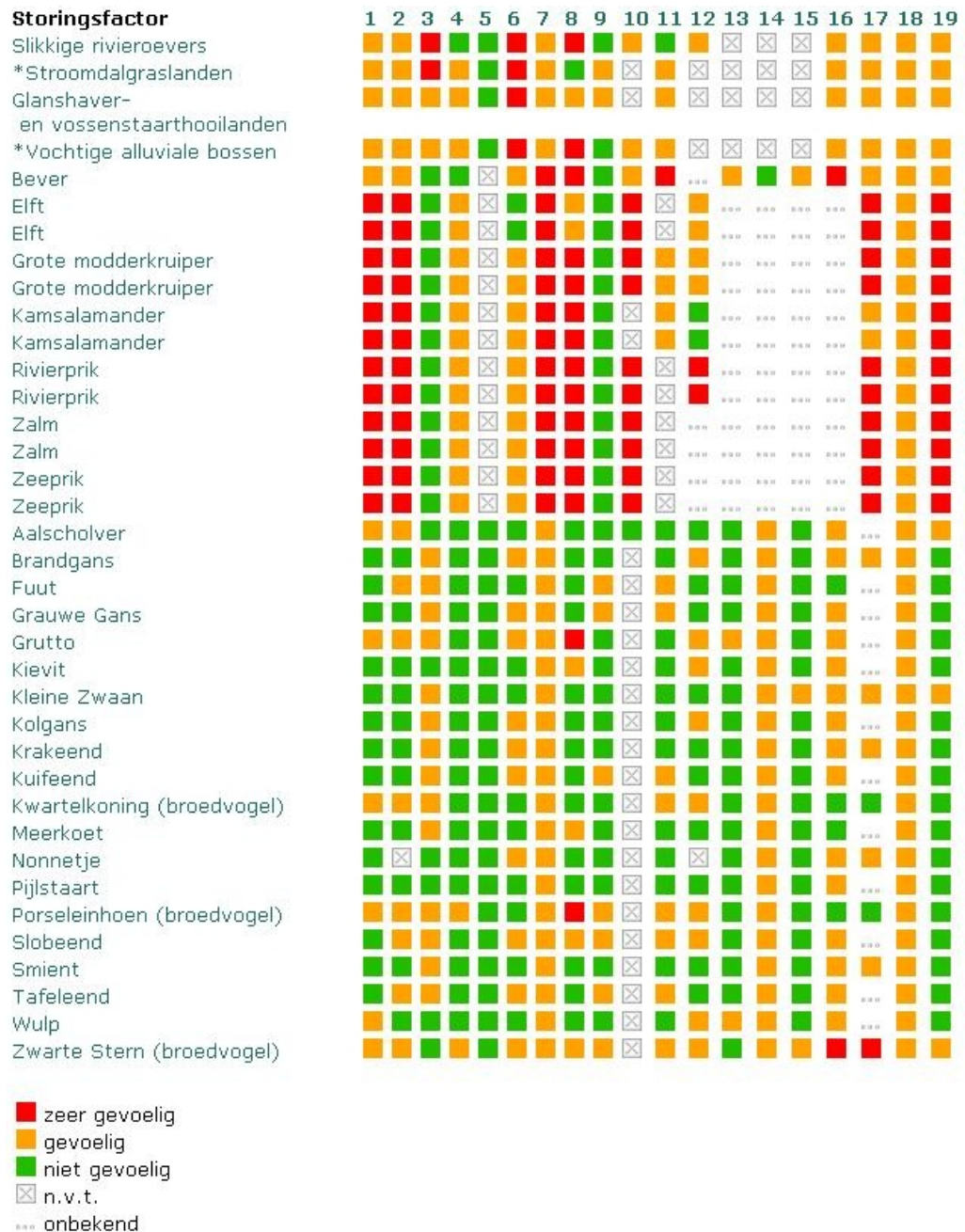
Het karakteristieke rivierenlandschap bestaat uit een breed, voornamelijk laaggelegen, hoogdynamisch winterbed. De reliëfrijke uiterwaarden bestaan voornamelijk uit graslanden, afgewisseld met enkele akkers, bosjes, bomenrijen, moerasgebiedjes en geïsoleerde oude riviertakken (strangen en geulen). Veel uiterwaarden zijn vergraven voor zand en/of kleiwinning.

In het westelijk deel van het gebied liggen twee uiterwaarden, die ook als Habitatrichtlijngebied zijn begrensd, de Rijswaard en de Kil van Hurwenen. Het gaat hier om uiterwaarden met oude meanders en hun oeverlanden en stroomruggen. Daarnaast liggen er enkele grote plassen (ontstaan door zand- en kleiwinning). Deze uiterwaarden bevatten soortenrijke glanshaverhooilanden, stroomdalgraslanden en open water, waar deels verlanding plaatsvindt.

Hieronder wordt voor het Natura 2000-gebied aangegeven welke habitattypen en soorten aangewezen zijn binnen het Habitatrichtlijngebied en welke broedvogels en niet-broedvogels zijn aangewezen binnen het Vogelrichtlijngebied en waarvoor deze gevoelig zijn. Voor een uitgebreidere beschrijving wordt verwezen naar de bijlage.

Tabel 4.1: Habitats en soorten waarvoor het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal is aangewezen.

Aangewezen onder de Habitatrictlijn voor de habitats
H3270 Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot het <i>Chenopodium rubri</i> p.p. en <i>Bidention</i> p.p.
H6120 *Kalkminnend grasland op dorre
H6510A Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)
H91E0A Vochtige alluviale bossen (zachthoutoibossen)
Aangewezen onder de Habitatrictlijn voor de soorten
H1095 Zeeprik (<i>Petromyzon marinus</i>)
H1099 Rivierprik (<i>Lampetra fluviatilis</i>)
H1102 Elft (<i>Alosa alosa</i>)
H1106 Zalm (<i>Salmo salar</i>)
H1145 Grote modderkruiper (<i>Misgurnus fossilis</i>)
H1166 Kamsalamander (<i>Triturus cristatus</i>)
H1337 Bever (<i>Castor fiber</i>)
Aangewezen onder de Vogelrichtlijn voor de soorten
A045 Brandgans (<i>Branta leucopsis</i>)
A068 Nonnetje (<i>Mergus albellus</i>)
A119 Porseleinhoen (<i>Porzana porzana</i>)
A122 Kwartelkoning (<i>Crex crex</i>)
A197 Zwarte stern (<i>Chlidonias niger</i>)
Aangewezen onder de Vogelrichtlijn voor de trekkende soorten
A005 Fuut (<i>Podiceps cristatus</i>)
A017 Aalscholver (<i>Phalacrocorax carbo</i>)
A041 Kolgans (<i>Anser albifrons</i>)
A043 Grauwe Gans (<i>Anser anser</i>)
A050 Smient (<i>Anas penelope</i>)
A051 Krakeend (<i>Anas strepera</i>)
A054 Pijlstaart (<i>Anas acuta</i>)
A056 Slobeend (<i>Anas clypeata</i>)
A059 Tafeleend (<i>Aythya ferina</i>)
A061 Kuifeend (<i>Aythya fuligula</i>)
A125 Meerkoet (<i>Fulica atra</i>)
A142 Kievit (<i>Vanellus vanellus</i>)
A156 Grutto (<i>Limosa limosa</i>)
A160 Wulp (<i>Numenius arquata</i>)

Figuur 4.2: Gevoeligheid van habitats en soorten in Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal (Ministerie van LNV, 2010). De nummers 1 t/m 19 corresponderen met de storingsfactoren in Hoofdstuk 5.

4.2 Uiterwaarden Nederrijn

Het gebied de Nederrijn beslaat de uiterwaarden van de Neder-Rijn tussen Renkum en Wijk bij Duurstede. De rivier vormt een dynamisch systeem, een samenspel tussen natuurlijke processen en menselijk ingrijpen. De uiterwaarden zijn gevarieerd in breedte en hoogteligging. De uiterwaarden bestaan voornamelijk uit graslanden, afgewisseld met enkele akkers, meidoornhagen, knotwilgen, bosjes, moerasgebiedjes, ontgrondingsgaten en geïsoleerde oude riviertakken. De rivierbedding heeft een breedte

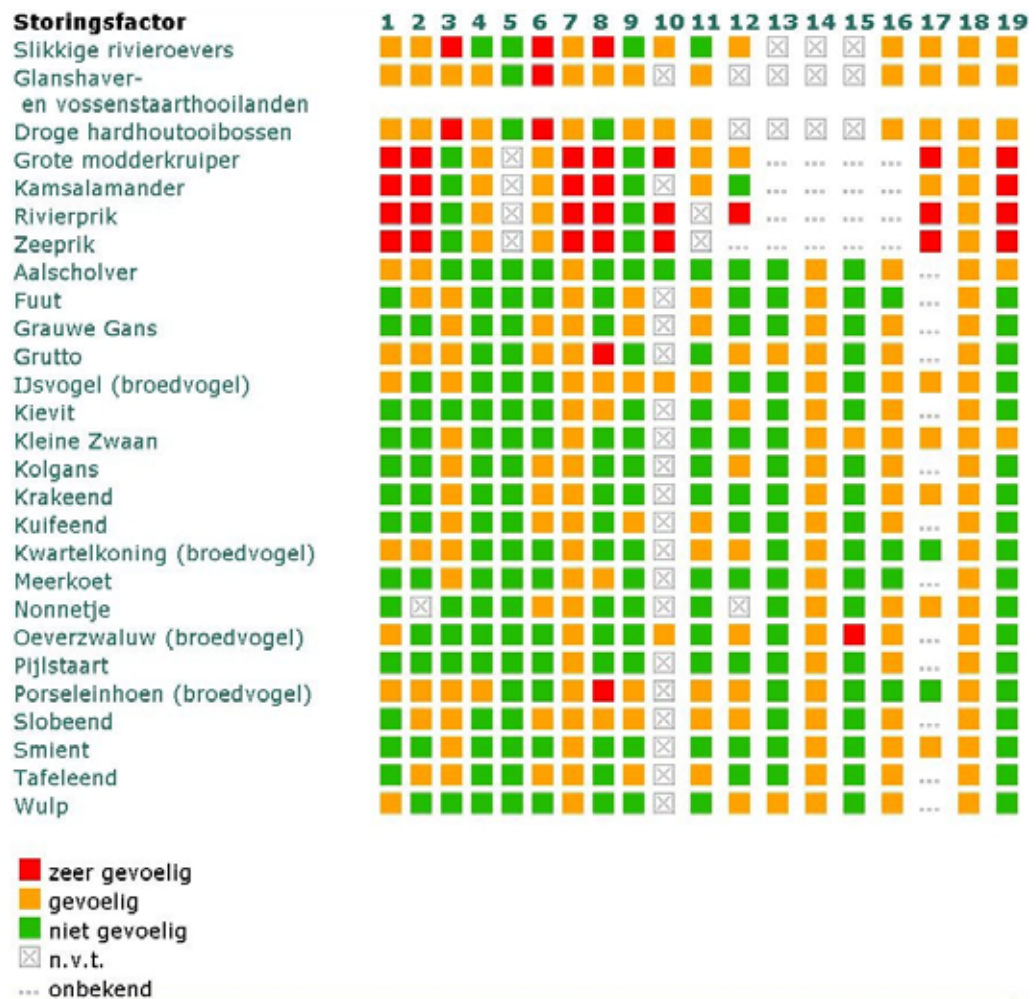
van 200 tot 250 meter. Het winterbed varieert in breedte van 500 meter bij Rhenen tot maximaal twee kilometer bij Amerongen.

Karakteristiek voor dit gebied is de overgang van het rivieren landschap naar de hogere gronden: de stuwwal van de Utrechtse Heuvelrug en de Veluwe. Enkele voorbeelden zijn de Blauwe Kamer aan de voet van Grebbeberg, de Elster buitenwaarden die grenzen aan het zandgebied Plantage Willem III en de Amerongse Bovenpolder aan de voet van de Amerongse Berg. Op deze overgangen komen restanten van hardhoutoibossen voor. Door kwel vanuit de rivier en vanuit hogere gronden kan het water in poelen en plassen in de uiterwaarden van goede kwaliteit zijn. Een deel van de Amerongse Bovenpolder is aangewezen onder de Habitatrichtlijn en bevat een hoge uiterwaard waar soortenrijke glanshaverhooilanden voorkomen. Het is een geaccidenteerd terrein met hoge, droge ruggen en vochtige laagten die incidenteel geïnundeerd worden.

Hieronder wordt voor het Natura 2000-gebied aangegeven welke habitattypen en soorten aangewezen zijn binnen het Habitatrichtlijngebied en welke broedvogels en niet-broedvogels zijn aangewezen binnen het Vogelrichtlijngebied en waarvoor deze gevoelig zijn. Voor een uitgebreidere beschrijving wordt verwezen naar de bijlage.

Tabel 4.2: Habitats en soorten waarvoor het Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Nederrijn' is aangewezen

Aangewezen onder de Habitatrichtlijn voor de habitats
H3270 Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot het <i>Chenopodium rubri</i> p.p. en <i>Bidention</i> p.p.
H6510 Laaggelegen schraal hooiland (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)
Aangewezen onder de Vogelrichtlijn voor de soorten
A037 Kleine zwaan
A068 Nonnetje
A119 Porseleinhoen
A122 Kwartelkoning
A229 IJsvogel
Aangewezen onder de Vogelrichtlijn voor de trekkende soorten
A005 Fuut
A017 Aalscholver
A041 Kogans
A043 Grauwe gans
A050 Smient
A051 Krakeend
A054 Pijlstaart
A056 Slobeend
A059 Tafeleend
A061 Kuifeend
A125 Meerkoet
A142 Kievit
A156 Grutto
A160 Wulp
A249 Oeverzwaluw

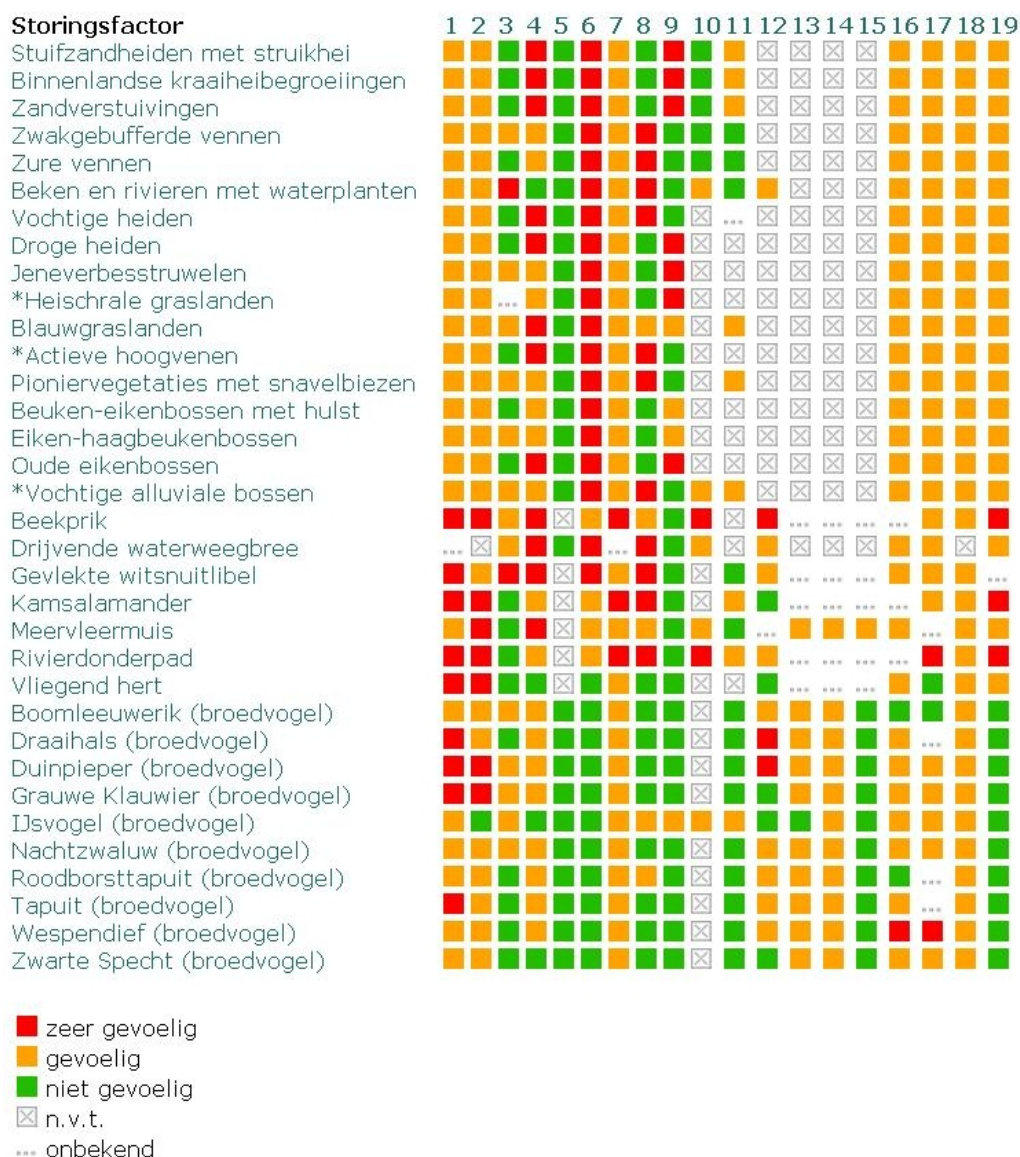
Figuur 4.3: Gevoeligheid van habitats en soorten in Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Nederrijn' (Ministerie van LNV, 2010). De nummers 1 t/m 19 corresponderen met de storingsfactoren in Hoofdstuk 5.

4.3 Veluwe

De Veluwe bestaat overwegend uit droge bossen, droge en natte heide, vennen en stuifzanden. In de voorlaatste ijstijd, zo'n 150.000 jaar geleden, duwden de ijslobben van het landijs enorme hoeveelheden door de rivieren aangevoerd zand en grond voor zich uit en opzij en vormden zo de stuwwallen. Hoewel de hoogteverschillen sindsdien door wind en water zijn afgevlakt, reiken de hoogste delen van de Veluwe tot ruim 100 m boven NAP. Tot 1900 was de Noord-Veluwe één uitgestrekt stuifzandgebied. Tegenwoordig is er in totaal nog 1400 hectare stuifzand op de Veluwe. Bij Kootwijk is één van de grootste actieve stuifzandgebieden van Europa. Plaatselijk komen in de heiden natte (o.a. Leemputten bij Staverden) of droge (o.a. Harskamp) heischrale graslanden, jeneverbesstruwelen, vennen, natte heide en hoogveenkernen (Mosterdveen) voor. In het beekdal van de Hierdense en Staverdense Beek worden schraallanden aangetroffen. Langs de randen van de Veluwe ontspringen de (sprengen)beken, waar beekvegetaties en zeer plaatselijk bronbossen voorkomen.

Tabel 4.3: Habitats en soorten waarvoor het Natura 2000-gebied Veluwe is aangewezen.

Aangewezen onder de Habitatrictlijn voor de habitats
H2310 Psammofiele heide met Calluna en Genista
H2320 Psammofiele heide met Calluna en Empetrum nigrum
H2330 Open grasland met Corynephorus- en Agrostis-soorten op landduinen
H3130 Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het Littorelletalia uniflorae en/of Isoëto-Nanojuncetea
H3160 Dystrofe natuurlijke poelen en meren
H3260 Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het Ranunculion fluitantis en het Callitrichio-Batrachion
H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix
H4030 Droge Europese heide
H5130 Juniperus communis-formaties in heide of kalkgrasland
H6230 *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)
H6410 Grasland met Molinia op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (Molinion caeruleae)
H7110 *Actief hoogveen
H7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion
H9120 Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion robori-petraeae of Ilici-Fagenion)
H9160 Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eikenhaagbeukenbossen behorend tot het Carpinion-betuli
H9190 Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met Quercus robur
H91E0 *Bossen op alluviale grond met Alnus glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)
Aangewezen onder de Habitatrictlijn voor de soorten
H1042 Gevlekte witsnuitlibel
H1083 Vliegend hert
H1096 Beekprik
H1163 Rivierdonderpad
H1166 Kamsalamander
H1318 Meervleermuis
H1831 Drijvende waterweegbree
Aangewezen onder de Vogelrichtlijn voor de soorten
A072 Wespendif
A224 Nachtzwaluw
A229 IJsvogel
A233 Draaihals
A236 Zwarte specht
A246 Boomleeuwerik
A255 Duinpieper
A276 Roodborsttapuit
A277 Tapuit
A338 Grauwe klauwier

Figuur 4.4: Gevoeligheid van habitats en soorten in Natura 2000-gebied Veluwe (Ministerie van LNV, 2010). De nummers 1 t/m 19 corresponderen met de storingsfactoren in Hoofdstuk 5.

4.4 Gelderse Poort

De Gelderse Poort is het begin van de Rijndelta, de Rijn stroomt hier door een stuwwal Nederland binnen. Het is een rivierenlandschap met veel gradiënten tussen de Duitse grens en de steden Arnhem en Nijmegen. Het gebied ontstond rond 10.000 voor Christus toen de Rijn een loop koos ten zuiden van het Montferland en de stuwwal tussen Montferland en Nijmegen doorbrak. Delen van het gebied, waaronder het Rijnstrangengebied, ontvangen vanuit de de stuwwal kwelwater. Het gebied maakt deel uit van het grensoverschrijdende gebied Gelderse Poort. Het vormt, met de IJs-

sel, een ecologische verbinding tussen natuurgebieden in Duitsland, de Randmeren en de moerasgebieden van Noordwest Overijssel en Friesland en, met de Neder-Rijn en Waal, een verbinding tussen deze Duitse gebieden en de delta.

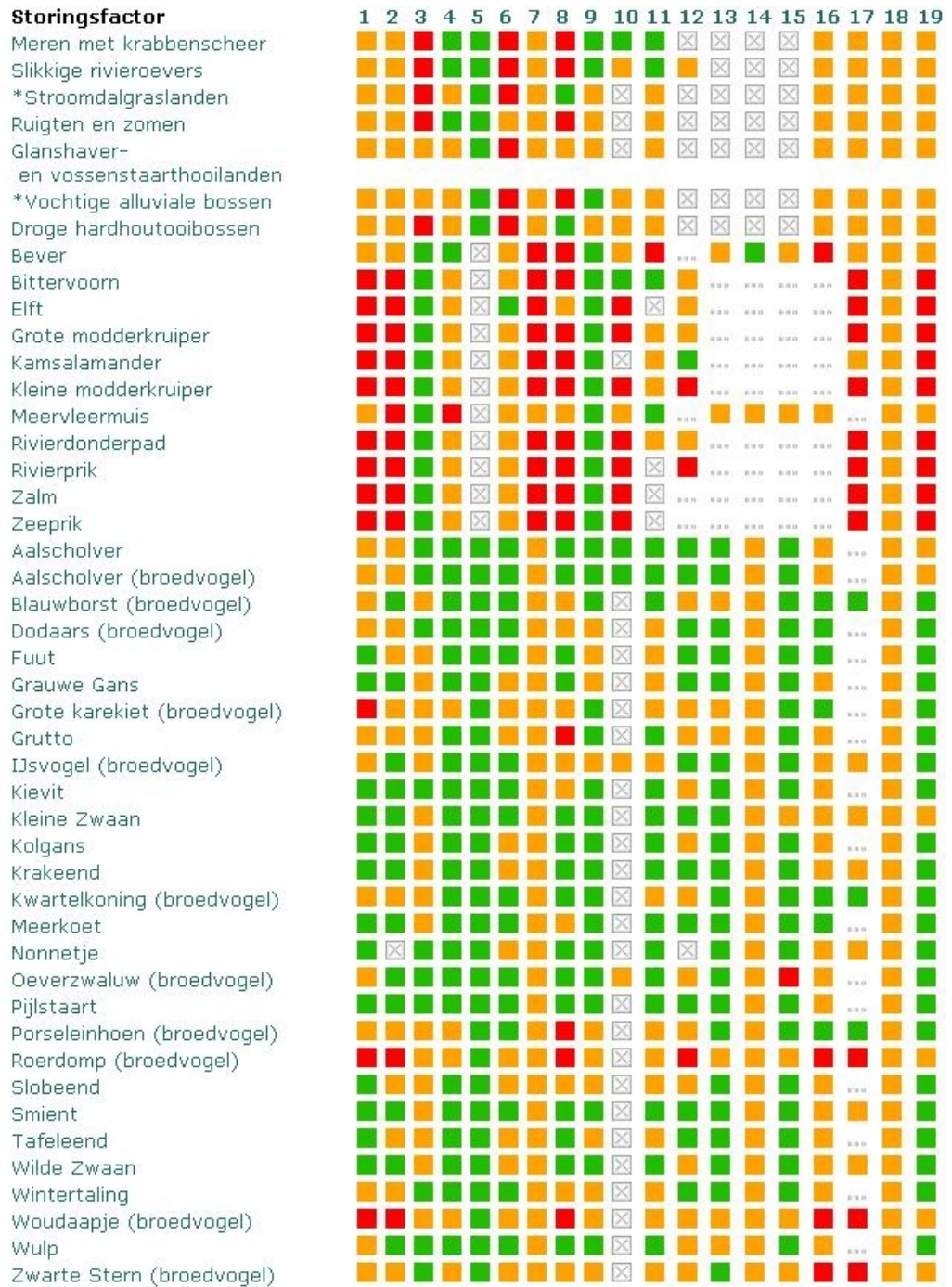
De rivier vormt een dynamisch systeem, een samenspel tussen natuurlijke processen en menselijk ingrijpen. Het rivierenlandschap bestaat uit hoogdynamische gebieden in met winterbed van de rivier en laagdynamische moerasachtige strangen en vochtige laagten binnendijs. In perioden met hoge afvoer moet al het Rijnwater via de vertakkingen in Rijn, via Pannerdens Kanaal en Waal worden afgevoerd. Met name in perioden met hoog water vindt erosie en sedimentatie plaats en 'vormt' de rivier het landschap. In de uiterwaarden bevinden zich gevarieerde natuurgebieden als de Bemmelse Waard, de Gendtse Waard, de Oude Waal en de Millingerwaard (langs de Waal), en de Lobberdense Waard en de Huissense Waarden (langs de Rijn). In de splitsing van Rijn en Waal ligt de Klompenwaard.

De uiterwaarden zijn breed, er komen, zandafzettingen op de oever en uitgravingen tot (diep) water voor. Ze bestaan grotendeels uit open water, moerassen, ruigten, wilgenbos en diverse typen grasland. Op hooggelegen stroomruggen, oeverwallen en dijken komen stroomdalgraslanden, glanshaverhooilanden en lokaal ook hardhoutoobossen voor. Binnendijs liggen de Oude Rijnstrangen ten oosten van het Pannerdensch Kanaal die bestaan uit een complex van gedeeltelijk verlande stroombeddingen en meanderrichels van de Rijn. In het reliëfrijke landschap liggen graslanden, akkers, (moeras)bosjes, moerassen, rietvelden en open water. Het gemaal Kandia, gebouwd in 1968, verminderde de doorstroming, en verlaagde het waterpeil. De sedimentatie van slib nam daardoor toe. De fluctuaties in waterstanden nam daardoor sterk af en sommige strangen vielen droog. Een ander binnendijsgebied is Groenlanden ten oosten van Nijmegen met een soortgelijke variatie in vegetatiestructuren en dalende grondwaterpeilen.

Het binnendijskse polderlandschap bestaat voornamelijk uit graslanden, akkers, kleine waterlopen, rietlanden en moerasbos; ook hier bevinden zich enkele oude rivierlopen en ticheltereinen.

Tabel 4.4: Habitats en soorten waarvoor het Natura 2000-gebied Gelderse Poort is aangewezen.

Aangewezen onder de Habitatrichtlijn voor de habitats
H3150 Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition
H3270 Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot het Chenopodion rubri p.p. en Bidention p.p.
H6120 *Kalkminnend grasland op dorre zandbodem
H6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones
H6510 Laaggelegen schraal hooiland (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)
H91E0 *Bossen op alluviale grond met <i>Alnus glutinosa</i> en <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)
H91F0 Gemengde oeverformaties met <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> of <i>Fraxinus angustifolia</i> langs grote rivieren (<i>Ulmenion minoris</i>)
Aangewezen onder de Habitatrichtlijn voor de soorten
H1095 Zeeprik
H1099 Rivierprik
H1102 Elft
H1106 Zalm
H1134 Bittervoorn
H1145 Grote modderkruiper
H1149 Kleine modderkruiper
H1163 Rivierdonderpad
H1166 Kamsalamander
H1318 Meervleermuis
H1337 Bever
Aangewezen onder de Vogelrichtlijn voor de soorten
A021 Roerdomp
A022 Woudaap
A037 Kleine zwaan
A038 Wilde zwaan
A068 Nonnetje
A119 Porseleinhoen
A122 Kwartelkoning
A197 Zwarte stern
A229 IJsvogel
A272 Blauwborst
Aangewezen onder de Vogelrichtlijn voor de trekkende soorten
A004 Dodaars
A005 Fuut
A017 Aalscholver
A041 Kolgans
A043 Grauwe gans
A050 Smient
A051 Krakeend
A052 Wintertaling
A054 Pijlstaart
A056 Slobeend
A059 Tafeleend
A125 Meerkoet
A142 Kievit
A156 Grutto
A160 Wulp
A249 Oeverwaluw
A298 Grote karekiet

Figuur 4.5: Gevoeligheid van habitats en soorten in Natura 2000-gebied Gelderse Poort (Ministerie van LNV, 2010). De nummers 1 t/m 19 corresponderen met de storingsfactoren in Hoofdstuk 5.

5 Effectenindicator

Uit de effectenindicator van LNV (Broekmeyer, 2006, Anonymous, 2008) blijkt dat habitats en soorten voor meerdere storingsfactoren gevoelig zijn. In onderstaande tabel zijn deze storingsfactoren en de effecten daarvan op aangewezen habitats of soorten weergegeven. Achtereenvolgend wordt per storingsfactor het kenmerk, de interactie met andere factoren en de werking besproken. De storingsfactoren zijn als basis gebruikt bij de beoordeling. Deze storingsfactoren staan vermeld in tabel 5.1:

Tabel 5.1 effectenindicator van storingsfactoren (1t/m 19) op aangewezen habitattypen en -soorten (bron: www.minlnv.nl)

1 - Oppervlakteverlies	11 - Verandering overstromingsfrequentie
2 - Versnippering	12 - Verandering dynamiek substraat
3 - Verzuring	13 - Verstoring door geluid
4 - Vermesting	14 - Verstoring door licht
5 - Verzoeting	15 - Verstoring door trilling
6 - Verzilting	16 - Optische verstoring
7 - Verontreiniging	17 - Verstoring door mechanische effecten
8 - Verdroging	18 - Verandering in populatiedynamiek
9 - Vernatting	19 - Bewuste verandering soortensamenstelling
10 - Verandering stroomsnelheid	

5.1 Oppervlakteverlies

Kenmerk: afname beschikbaar oppervlak leefgebied soorten en/of habitattypen.

Interactie andere factoren: verlies van oppervlakte leidt tot verkleining en in sommige gevallen ook tot versnippering van het leefgebied (zie aldaar). Een kleiner gebied heeft bovendien meer te leiden van randinvloeden: vaak is de kwaliteit van het leefmilieu aan de rand minder goed dan in het centrum van het gebied. Op deze manier leidt verlies oppervlakte mogelijk ook tot een grotere gevoeligheid voor bijvoorbeeld verdroging, verzuring of veresting.

Gevolg: door afname van het beschikbare oppervlak neemt ook het aantal individuen van een soort af. Om duurzaam te kunnen voortbestaan moet elke soort uit een minimum aantal individuen bestaan; bij diersoorten wordt meestal van een minimum aantal paartjes (reproductieve eenheden) gesproken. Wanneer een populatie te klein wordt neemt de kans op uitsterven toe, zeker als deze populatie geen onderdeel uitmaakt van een samenhangend netwerk van leefgebieden. Bij een populatie die uit te weinig individuen bestaat, neemt ook de kans op inteelt toe en dus de genetische variatie af. Hierdoor wordt een populatie kwetsbaar voor veranderingen tengevolge van bijvoorbeeld predatie, extreme seizoensinvloeden of ziekten. Ook habitattypen kennen een ondergrens voor een duurzame oppervlakte.

5.2 Versnippering

Kenmerk: van versnippering is sprake bij het uiteenvallen van het leefgebied van soorten.

Interactie andere factoren: treedt op ten gevolge van verlies leefgebied of verandering in abiotische condities van het leefgebied. Kan leiden tot verandering in populatiedynamiek.

Gevolg: als het leefgebied niet meer voldoende groot is voor een populatie, of individuen van één populatie kunnen de verschillende leefgebieden niet meer bereiken, neemt de duurzaamheid van de populatie af. Een gevolg kan zijn een verandering op in de soortensamenstelling en het ecosysteem. Soorten zijn in verschillende mate gevoelig voor de versnippering van hun leefgebied. Het meest gevoelig zijn soorten met een gering verspreidingsvermogen, soorten die zich over de grond bewegen en soorten met een grote oppervlaktebehoefte. Versnippering door barrières zoals wegen en spoorlijnen leidt mogelijk ook tot sterfte van individuen en kan zo effect hebben op de populatiesamenstelling. Bij versnippering moet men altijd goed rekening houden met het schaalniveau van het populatienetwerk.

5.3 Verzuring

Kenmerk: Verzuring van bodem of water is een gevolg van de uitstoot (emissie) van vervuilende gassen door bijvoorbeeld fabrieken en (vracht)auto's. De uitstoot bevat onder andere zwaveldioxide (SO₂), stikstofdioxide (NO_x), ammoniak (NH₃) en vluchtige organische stoffen (VOS). Deze verzurende stoffen komen via lucht of water in de grond terecht en leiden aldus tot het zuurder worden van het biotische milieu. De belangrijkste bronnen van verzurende stoffen zijn de landbouw, het verkeer en de industrie.

Interactie andere factoren: De effecten van verzurende stoffen zijn niet altijd te scheiden van die van vermestende stoffen, omdat een deel van de verzurende stoffen ook vermestend werkt (aanvoer van stikstof).

Gevolg: Verzuring leidt tot een directe of indirecte afname van de buffercapaciteit (het neutralisatievermogen) van bodem of water. Op termijn resulteert dit proces in een daling van de zuurgraad. Hierdoor zullen voor verzuring gevoelige soorten verdwijnen, wat kan resulteren in een verandering van het habitatype en daarmee mogelijk het verdwijnen van typische (dier)soorten.

5.4 Vermesting

Kenmerk: Vermesting is de 'verrijking' van ecosystemen met name stikstof en fosfaat. Het kan gaan om aanvoer door de lucht (droge en natte neerslag van ammoniak en stikstofdioxiden) of nitraat- en fosfaataanvoer door het oppervlaktewater.

Interactie andere factoren: stoffen die leiden tot vermesting kunnen ook leiden tot verzuring. Vermesting (en verzuring) kunnen op hun beurt leiden tot verontreiniging van het oppervlakte- en grondwater.

Gevolg: De groei in veel natuurlijke landecosystemen zoals bossen, vennen en heidevelden worden gelimiteerd door de beschikbaarheid van stikstof. Het gevolg van stikstof depositie is dat deze extra stikstof extra groei geeft. Daarbij is de beschikbaarheid van stikstof bepalend voor de concurrentieverhoudingen tussen de plantensoorten. Als de stikstofdepositie boven een bepaald kritisch niveau komt, neemt een beperkt aantal plantensoorten sterk toe ten koste van meerdere andere. Hierdoor neemt de biodiversiteit af.

5.5 Verzoeting

Kenmerk: Verzoeting treedt op als het chloridegehalte in het water afneemt, en niet meer geschikt is voor de beoogde zoute of brakke natuurtypen.

Interactie andere factoren: verzoeting treedt meestal op ten gevolge van vernatting of, zoals in het Delta-gebied, door het afsluiten van zee-armen. In (voormalig) brakke of zoute wateren leidt verzoeting tot vermesting.

Gevolg: Het steeds zoeter worden van bijv. het Oostvoornse meer heeft gevolgen voor de flora en fauna in het meer. Bepaalde soorten zullen verdwijnen terwijl nieuwe soorten zich zullen vestigen. Door de verzoeting zal de brakwatervegetatie verdwijnen. Dit heeft tot gevolg dat door het afsterven van algen en wieren een verslechtering van de waterkwaliteit kan optreden. Verder kan door verzoeting de gevoeligheid voor eutrofiëring sterk toenemen. Naast verandering van vegetatie zal bij een verdere verzoeting ook de macrofauna- en visstandsamenstelling veranderen.

5.6 Verzilting

Kenmerk: Verzilting betreft de ophoping van oplosbare zouten (kalium, natrium, magnesium, calcium) in bodems en wateren. In wateren komt verzilting over het gehele spectrum tussen zoet (<200 mg Cl/l) en zeer zout (> 30.000 mg Cl/l) voor en is dus niet beperkt tot zoet en brak water.

Interactie andere factoren: Verzilting van bodems treedt vaak op ten gevolge van verdroging.

Gevolg: Als gevolg van verzilting verandert de zoet-zout gradiënt en dit heeft gevolgen voor de grondwaterkwaliteit en dus de bodemvruchtbaarheid. Dit werk weer door in randvoorwaarden voor aanwezige plant- en diersoorten en leidt uiteindelijk tot een verandering in de soortensamenstelling.

5.7 Verontreiniging

Kenmerk: Er is sprake van verontreiniging als er verhoogde concentraties van stoffen in een gebied voorkomen, welke stoffen onder natuurlijke omstandigheden niet of in zeer lage concentraties aanwezig zijn. Bij verontreiniging is sprake van een zeer brede groep van ecosysteem/gebiedsvreemde stoffen: organische verbindingen, zware metalen, schadelijke stoffen die ontstaan door verbranding of productieprocessen, straling (radioactief en niet radioactief), geneesmiddelen, endocrien werkende stoffen etc. Deze stoffen werken in op de bodem, grondwater, lucht.

Interactie andere factoren: geen directe interactie met andere factoren. Wel kan verontreiniging als gevolg van andere factoren optreden.

Gevolg: Vrijwel alle soorten en habitattypen reageren op verontreiniging. De ecologische effecten uiten zich in het verdwijnen van soorten en/of het beïnvloeden van gevoelige ecologische processen. Deze beïnvloeding kan direct plaatsvinden maar ook indirect via een opeenvolging van ecologische interacties. Bovendien kan verontreiniging zich pas vele jaren/decennia later manifesteren. De gevolgen van verontreiniging zijn divers en complex. In het algemeen kan gesteld worden dat aquatische habitattypen en soorten gevoeliger zijn dan terrestrische systemen. Ook geldt dat soorten in de top van de voedselpiramide, als gevolg van accumulatie, van verontreinigingen gevoeliger zijn. Echter, afhankelijk van de concentratie en duur van de verontreiniging zijn

alle habitattypen en soorten gevoelig en kan verontreiniging leiden tot verandering van de soortensamenstelling.

5.8 Verdroging

Kenmerk: Verdroging uit zich in lagere grondwaterstanden en/of afnemende kwel. De actuele grondwaterstand is zo lager dan de gewenste/benodigde grondwaterstand. Interactie andere factoren: verdroging kan tevens leiden tot verzilting. Door verdroging neemt ook de doorluchting van de bodem toe waardoor meer organisch materiaal wordt afgebroken. Op deze wijze leidt verdroging tevens tot vermesting. Er zijn ook gebieden waar verdroging kan optreden zonder dat de grondwaterstand in de ondiepe bodem daalt. Het gaat daarbij om gebieden waar van oudsher grondwater omhoogkomt. Dit water heet kwelwater. Kwelwater is water dat elders in de bodem is geïnfiltreerd en dat naar het laagste punt in het landschap stroomt. Kwelwater heeft dikwijls een bijzondere samenstelling: het is rijk aan ijzer en calcium, arm aan voedingsstoffen en niet zuur, maar gebufferd. Schade aan de natuur die veroorzaakt wordt door een afname of het verdwijnen van kwelwater en het vervangen van dit type water met gebiedsvreemd water, noemen we ook verdroging.

Gevolg: de verandering in grondwaterstand en soms ook kwaliteit van het grondwater leidt tot een verandering in de soortensamenstelling en op lange termijn van het habitattype.

5.9 Vernatting

Kenmerk: Vernatting manifesteert zich in hogere grondwaterstanden en/of toenemende kwel veroorzaakt door menselijk handelen.

Interactie andere factoren: vernatting kan leiden tot verzoeting en verandering van de waterkwaliteit, bijvoorbeeld als gevolg van inlaat van gebiedsvreemd water.

Gevolg: Vernatting is een storende factor voor vegetatietypen en soorten die van nature onder drogere omstandigheden voorkomen. Vernatting grijpt in op de bodem- of watercondities. Bij verdergaande vernatting kan een gebied ongeschikt worden voor planten en dieren en zo leiden tot een verandering in de soortensamenstelling en uiteindelijk het habitattype.

5.10 Verandering stroomsnelheid

Kenmerk: Verandering van stroomsnelheid van beken en rivieren kan optreden door menselijke ingrepen zoals plaatsen van stuwen, kanaliseren of weer laten meanderen.

Interactie andere factoren: geen?

Gevolg: Verschillen in stroomsnelheid (langzaam of snel) en dimensies (van bovenloop tot riviertje) leiden tot duidelijke verschillen in levensgemeenschappen en kenmerkende soorten hiervan. Door verandering in stroomsnelheid verdwijnen kenmerkende soorten en levensgemeenschappen.

5.11 Verandering overstromingsfrequentie

Kenmerk: De duur en/of frequentie van de overstroming van beken en rivieren verandert door menselijke activiteiten.

Interactie met andere factoren: overstromingen zijn van invloed op de vochttoestand, de zuurgraad, de voedselrijkdom en het zoutgehalte van een gebied.

Gevolg: Voor een voedselarme vegetatie bijvoorbeeld leidt een toenemende overstroming met voedselrijk water tot vermessing: verrijking van de bodem en daardoor verruiging van de vegetatie. Bij boezemlanden die regelmatig worden overstroomd leidt een afname van de overstromingsfrequentie tot verzuring van de bodem, waardoor basenminnende plantensoorten kunnen verdwijnen. Langdurige overstroming kan leiden tot zuurstofgebrek in de wortels van planten waardoor planten kunnen afsterven. Uiteindelijk grijpt een verandering in de overstromingsdynamiek zo in op de soortensamenstelling.

5.12 Verandering dynamiek substraat

Kenmerk: er treedt een verandering op in de bodemdichtheid of bodemsamenstelling van terrestrische of aquatische systemen, bijvoorbeeld door aanslibbing of verstuiwing.

Interactie andere factoren: verandering overstromingsdynamiek, verandering mechanische effecten

Gevolg: Verandering van dynamiek van het substraat kan leiden tot verandering van de abiotische randvoorwaarden waardoor levensgemeenschappen kunnen veranderen. Dynamiek van het substraat is bijvoorbeeld van belang voor droge pioniervegetaties in de duinen en stuifzanden, of voor mosselbanken in de Waddenzee.

5.13 Verstoring door geluid

Kenmerk: verstoring door onnatuurlijke geluidsbronnen; permanent zoals geluid wegverkeer danwel tijdelijk zoals geluidsbelasting bij evenementen. Geluid is een hoorbare trilling, gekenmerkt door geluidsdruk en frequentie.

Interactie andere factoren: Treedt vaak samen met visuele verstoring op door bijv. vlieg- en autoverkeer, manifestaties etc.

Gevolg: Logischerwijs zijn alleen diersoorten gevoelig voor direct effecten van geluid. Geluid sec is een belangrijke factor in de verstoring van fauna. De verstoring door geluid wordt beïnvloed door het achtergrondgeluid en de duur, frequentie en sterkte van de geluidsbron zelf. Geluidsbelasting kan leiden tot stress en/of vluchtgedrag van individuen. Dit kan vervolgens weer leiden tot het verlaten van het leefgebied of bijvoorbeeld een afname van het reproductieproces. In bepaalde gevallen kan ook gewenning optreden, in het bijzonder bij continu geluid. Voor zeezoogdieren en vogels is in bepaalde gevallen deze dosis-effect relatie goed gekwantificeerd.

5.14 Verstoring door licht

Kenmerk: verstoring door kunstmatige lichtbronnen, zoals licht uit woonwijken en industrieterreinen, glastuinbouw etc.

Interactie andere factoren: geen?

Gevolg: Kunstmatige verlichting van de nachtelijke omgeving kan tot verstoring van het normale gedrag van soorten leiden. Naar mogelijke effecten is nog vrij weinig onderzoek gedaan. Veel kennis gaat daarom nog niet verder dan het kwalitatief signaleren van risico's. Met name schemer- en nachtactieve dieren kunnen last hebben van verstoring door licht, doordat zij juist aangetrokken worden of verdreven door de lichtbron. Hierdoor raakt bijvoorbeeld hun ritme ontregeld of verlichte delen van het leefgebied worden vermeden.

5.15 Verstoring door trilling

Kenmerk: Er is sprake van trillingen in bodem en water als dergelijke trillingen door menselijke activiteiten veroorzaakt worden, zoals bij boren, heien, draaien van rotorbladen etc.

Interactie andere factoren: kan vooral samen optreden met verstoring door geluid

Gevolg: Trilling kan leiden tot verstoring van het natuurlijke gedrag van soorten. Individuen kunnen tijdelijk of permanent verdreven worden uit hun leefgebied. Over het daadwerkelijke effect van trilling is nog zeer weinig bekend. Naar het effect op zeezoogdieren is wel onderzoek verricht.

5.16 Optische verstoring

Kenmerk: optische verstoring betreft verstoring door de aanwezigheid en/of beweging van mensen dan wel voorwerpen die niet thuishoren in het natuurlijke systeem.

Interactie andere factoren: treedt vaak samen op met verstoring door geluid (in geval van recreatie) of trilling en licht (in geval van voertuigen, schepen).

Gevolg: optische verstoring leidt vooral tot vluchtgedrag van dieren. De soort reageert bijvoorbeeld op beweging omdat een potentiële vijand wordt verwacht. Andersom kan optische verstoring juist ook het uitzicht van soorten beperken waardoor zij potentiële vijanden niet zien naderen. De daadwerkelijke effecten zijn zeer soortspecifiek en hangen van de schuwheid van de soort en de mate waarin gewenning optreedt. Bovendien kunnen de effecten afhankelijk zijn van de periode van de levenscyclus van de soort: in de broedtijd zijn soorten over het algemeen schuwer en dus gevoeliger voor optische verstoring.

5.17 Verstoring door mechanische effecten

Kenmerk: Onder mechanische effecten vallen verstoring door betreding, golfslag, luchtwervelingen etc. die optreden ten gevolge van menselijke activiteiten. De oorzaken en gevolgen zijn bij deze storende factor zeer divers.

Interactie andere factoren: verstoring kan samenvallen met verstoring door geluid, licht en trilling.

Gevolg: deze storende factor kan leiden tot een verandering van het habitatype en/of verstoring of het doden van fauna-individuen. Bij habitatypen treedt de verstoring/verandering vaak op ten gevolge van recreatie of bijvoorbeeld militaire activiteiten. Het effect is zeer afhankelijk van de kwetsbaarheid (gevoeligheid) van het habitatype. Waterrecreatie en scheepvaart leiden tot golfslag, hetgeen effect kan hebben op de oeverbegroeiing en waterfauna. Luchtwervelingen van bijvoorbeeld windmolens kunnen leiden tot vogelsterfte.

5.18 Verandering in populatiedynamiek

Kenmerk: De storende factor verandering in populatiedynamiek treedt op indien er een direct effect is van een activiteit op de populatie-opbouw en/of populatiegrootte. Er wordt hier vooral bedoeld of de situatie wanneer er sprake van sterfte van individuen door wegverkeer, windmolens, of door jacht of visserij.

Interactie andere factoren: veel storende factoren leiden op hun beurt – dus indirect - tot een verandering in populatiedynamiek. Deze storende factor zit namelijk aan het einde van de effectketen

Gevolg: bewuste, menselijke ingrepen op populatieniveau kunnen leiden tot directe problemen en problemen in de toekomst. Een verandering in populatieomvang is een direct effect. Een verandering in populatie-opbouw (verandering van de verhouding sterfte-reproductie) leidt in de toekomst tot effecten. Zowel minder organismen (een kleinere populatie) en zeker een verandering in samenstelling van de populatie (bijv. meer oude dieren) kunnen leiden tot een verandering in de geboorte/sterfte ratio. En daarmee kan er iets veranderen in de populatiedynamiek (het gedrag in de tijd). Dit kan uiteindelijk leiden tot het (tijdelijk) verdwijnen van soorten, waardoor het evenwicht van het ecosysteem verschuift. De gevoeligheid is sterk afhankelijk van diverse populatiekenmerken zoals de generatietijd van een soort en de huidige grootte van populaties. Vooral nog zijn alle soorten als 'gevoelig' gescoord.

5.19 Bewuste verandering soortensamenstelling

Kenmerk: Er is sprake van bewust ingrijpen in de natuur door herintroductie van soorten, introductie van exoten, uitzetten van vis, inzaaien van genetisch gemodificeerde organismen etc.

Interactie andere factoren: heeft met name direct invloed op de factor 'verandering in populatiedynamiek'.

Gevolg: Er treedt concurrentie op in voedselbeschikbaarheid, nestgelegenheid etc. Deze concurrentie kan leiden tot het verdringen (opvullen van de niche) van de oorspronkelijke soorten. Ook kunnen soorten verdwijnen door predatie van de geïntroduceerde soort. Hierdoor kunnen relaties binnen het ecosysteem worden verstoord.

6 Resultaten

Binnen de bestemmingsregels wordt onderscheid gemaakt tussen wat bij recht is toegestaan, wat via ontheffing mogelijk gemaakt wordt en wat per wijzigingsbevoegdheid mogelijk gemaakt wordt. Als eerste wordt ingegaan op wat bij recht is toegestaan.

6.1 Bij recht toegestaan

In het bestemmingsplan Buitengebied Overbetuwe staan 37 (dubbel)bestemmingen vermeld. Deze zijn verzameld in tabel 1.1.

Door alle bestemmingen te koppelen aan de effectenindicator van het Ministerie van LNV kan worden ingeschat welke effecten optreden. Deze koppeling van bestemmingen aan effectenindicator is in dit hoofdstuk beschreven.

Voor alle bestemmingen is ingeschat op basis van de beschrijvingen in hoofdstuk 5 welk type effect kan optreden op de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden. Effecten worden in de tabellen aangegeven als positief (+), negatief (-) of neutraal (0). Negatieve effecten kunnen niet worden gecompenseerd met positieve effecten omdat beide verschillend van aard zijn .

6.1.1 *Bij recht toegestaan, zonder significant negatieve effecten*

Voor een deel van wat bij recht is toegestaan (12 bestemmingen) kan op voorhand worden aangegeven dat geen van de optredende effecten een negatieve invloed heeft. Het betreft hier alle bestemmingen die een positief effect hebben op bestaande natuurwaarden in het algemeen of bestemmingen die geen enkel effect veroorzaken. Het aanwijzen van sommige van deze bestemmingen kan mogelijk een rol spelen bij het wegnemen van negatieve effecten van andere bestemmingen.

Tabel 6.1: Lijst van bij recht toegestane bestemmingen die genoemd worden in het bestemmingsplan Buitengebied Overbetuwe die geen significant negatieve effecten hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden. DB betekent dubbelbestemming. 0 = geen effect, - = negatief effect, + = positief effect.

Artikelnummer	Bestemmingsregel	1 - Oppervlakteverlies (direct)	2 - Versnippering	3 - Verzuuring	4 - Vermesting	5 - Verzoeting	6 - Verzilting	7 - Verontreiniging	8 - Verdroging	9 - Vernatting	10 - Verandering stroomsnelheid	11 - Verandering overstromingsfrequentie	12 - Verandering dynamiek substraat	13 - Verstoring door geluid	14 - Verstoring door licht	15 - Verstoring door trilling	16 - Optische verstoring	17 - Verstoring door mechanische effecten	18 - Verandering in populatiedynamiek	19 - Bewuste verandering soortensamenstelling
8	Bos	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
11	Groen	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
12	Groen - Waterwingebied	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
17	Natuur	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
25	Water	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
26	Water - Rivier	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
30	Leiding - Gas DB	+	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
31	Leiding - Hoogspanningsverbinding DB	+	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
32	Leiding - Riool DB	+	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
33	Waarde - Archeologie DB	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
38	Waarde - EHS DB	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
40	Waarde - Natuur DB	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

De ontwikkeling van bos, natuur of andere groene functies kunnen worden ingezet om de landschappelijke inpassing van andere functies te realiseren. Hierbij kunnen ook positieve effecten op Natura 2000-gebieden worden bereikt. Het gaat dan bijvoorbeeld om het vasthouden van vocht, het afvangen van stikstof of simpelweg het onttrekken aan het zicht waardoor de verstoring door licht en optische verstoring niet optreedt. Het belangrijkste positieve effect dat kan optreden is dat de versnippering afneemt en de oppervlakte aan habitat toeneemt. Let wel, in het laatste geval gaat het om een toename in habitatooppervlakte en niet om toename in oppervlakte van het Natura 2000 gebied. Deze oppervlakte is vastgelegd in de begrenzing zoals aangegeven in het ontwerpbesluit van de desbetreffende gebieden.

In tabel 6.1 staat achter artikel 30, 31, 32, 33, 38 en 40 de afkorting DB. Deze artikelen hebben betrekking op een dubbelbestemming. Het feit dat de hier genoemde dubbelbestemming geen of zelfs een positief effect heeft of kan hebben op de instandhoudingsdoelstelling van Natura 2000-gebieden betekent niet automatisch dat dat ook geldt voor overige ter plaatse geldende bestemmingen.

6.1.2 Bij recht toegestaan, bestaand gebruik

Na het filteren van hierboven genoemde planregels blijven die planregels over die een potentieel negatief effect kunnen veroorzaken op de instandhoudingsdoelstellingen van nabij gelegen Natura-2000 gebieden. Een deel van de overgebleven planregels heeft betrekking op bestaand gebruik zonder grote uitbreidingsmogelijkheden (>10%). Van deze planregels wordt aangenomen dat de activiteiten die hierdoor mogelijk worden gemaakt worden behandeld in de desbetreffende beheerplannen.

6.1.3 Bij recht toegestaan, met planologische beperkingen

Een drietal planregels heeft betrekking op bij recht toegestane activiteiten waar wel uitbreiding of nieuwe vestiging mogelijk wordt gemaakt. Deze staan weergegeven in Tabel 6.2. Door in het bestemmingsplan zones aan te geven waarbinnen bepaalde uitbreidingen van bestemmingen niet worden toegestaan, zijn negatieve effecten in zijn geheel te voorkomen.

Tabel 6.2: bij recht toegestane bestemmingen met potentieel negatieve effecten met uitbreidingsmogelijkheden. 0 = geen effect, - = negatief effect, + = positief effect.

Artikelnummer	Bestemmingsregel	1 - Oppervlakteverlies (direct)	2 - Versnippering	3 - Verzuring	4 - Vermesting	5 - Verzoeting	6 - Verziltig	7 - Verontreiniging	8 - Verdroging	9 - Vernatting	10 - Verandering stroomsnelheid	11 - Verandering overstromingsfrequentie	12 - Verandering dynamiek substraat	13 - Verstoring door geluid	14 - Verstoring door licht	15 - Verstoring door trilling	16 - Optische verstoring	17 - Verstoring door mechanische effecten	18 - Verandering in populatiedynamiek	19 - Bewuste verandering soortensamenstelling
3	Agrarisch	0	0	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	0	0	0	0	0
4	Agrarisch met waarden	0	0	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	0	0	0	0	0

Voor deze planregels is op voorhand uit te sluiten dat een planologische beperking geen oplossing biedt. Deze planregels hebben betrekking op de agrarische functies met een relatief grote uitstoot van stikstofverbindingen. Door de reikwijdte van de uitstoot van stikstof (tot 10 kilometer), onduidelijkheden in het Nederlandse beleid en de huidige achtergronddepositie (tussen 1650 - 3500 mol stikstof per hectare per jaar in het plangebied, Compendium voor de leefomgeving 2007) is het niet bekend wat de exacte effecten zijn van (uitbreiding van) dergelijke activiteiten.

6.2 Ontheffing

In het bestemmingsplan Buitengebied Overbetuwe worden mogelijkheden geboden om af te wijken van wat bij recht is toegestaan door gebruik te maken van de ontheffingsmogelijkheid. Dit kan mogelijk leiden tot negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden. Om inzicht te krijgen in de aard van de effecten die op kunnen treden, wordt hier dezelfde werkwijze toegepast als bij de planregels.

6.2.1 Ontheffingsmogelijkheden zonder significante effecten

Van de 23 verschillende ontheffingsmogelijkheden die geboden worden in het Bestemmingsplan Buitengebied Overbetuwe leidt een deel niet tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de nabij gelegen Natura 2000-gebieden. De zes ontheffingsmogelijkheden waar het om gaat staan weergegeven in Tabel 6.3.

Tabel 6.3: Ontheffingsmogelijkheden die geboden worden in het Bestemmingsplan Buitengebied Overbetuwe die geen effect hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van nabijgelegen Natura 2000-gebieden. 0 = geen effect, - = negatief effect, + = positief effect.

Ontheffing	1 - Oppervlakteverlies (direct)	2 - Versnippering	3 - Verzuring	4 - Vermesting	5 - Verzoeting	6 - Verziltig	7 - Verontreiniging	8 - Verdroging	9 - Vernatting	10 - Verandering stroomsnelheid	11 - Verandering overstromingsfrequentie	12 - Verandering dynamiek substraat	13 - Verstoring door geluid	14 - Verstoring door licht	15 - Verstoring door trilling	16 - Optische verstoring	17 - Verstoring door mechanische effecten	18 - Verandering in populatiedynamiek	19 - Bewuste verandering soortensamenstelling
Bijgebouw tbv mantelzorg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vergroting van oppervlak detailhandel met 10%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vergroting van oppervlak horeca met 10%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vergroting van oppervlak kantoor met 10%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vergroting van oppervlak maatschappelijk met 10%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vergroting oppervlak bijgebouwen tot 100m ²	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

6.2.2 Ontheffingsmogelijkheden met mogelijk significant negatieve effecten

Een deel van de ontheffingsmogelijkheden die geboden wordt in het Bestemmingsplan Buitengebied Overbetuwe kan leiden tot een significant negatief effect op instandhoudingsdoelstellingen van nabij gelegen Natura 2000-gebieden. Alle ontheffingsmogelijkheden die een negatief effect kunnen hebben staan weergegeven in Tabel 6.4.

Tabel 6.4: Ontheffingsmogelijkheden in het Bestemmingsplan Buitengebied Overbetuwe die mogelijk leiden tot negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen van nabij gelegen Natura 2000-gebieden. 0 = geen effect, - = negatief effect, + = positief effect.

Ontheffing	1 - Oppervlakteverlies (direct)	2 - Versnippering	3 - Verzuuring	4 - Vermesting	5 - Verzoeting	6 - Verzilting	7 - Verontreiniging	8 - Verdroging	9 - Vernatting	10 - Verandering stroomsnelheid	11 - Verandering overstromingsfrequentie	12 - Verandering dynamiek substraat	13 - Verstoring door geluid	14 - Verstoring door licht	15 - Verstoring door trilling	16 - Optische verstoring	17 - Verstoring door mechanische effecten	18 - Verandering in populatiedynamiek	19 - Bewuste verandering soortensamenstelling
Afwijking van bouwhoogtes	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Beperkte overschrijding van bouwgrenzen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Agrarische bijgebouwen buiten het bouwvlak	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Teeltondersteunende voorzieningen buiten het bouwvlak	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10% vergroting oppervlakte kassen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Publieksgerichte beroeps- of bedrijfsactiviteit aan huis	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Huisvesting seizoensarbeiders	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Paardenbakken	0	0	-	-	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-	-	-	0	0	0
Tijdelijke langurige evenementen	0	0	-	-	0	0	-	0	0	0	0	0	-	-	-	-	0	0	0
Vergroting van kasoppervlak tot 1500 m2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wijziging van bedrijfsactiviteit (cat. 1 of 2)	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	-	0	0	0
Wijziging van vorm van horeca	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-	0	-	0	0	0
Vergroting van oppervlak verblijfsrecreatie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-	0	-	0	0	0
Verplaatsing van woning	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-	0	-	0	0	0
Afwijking bouwhoogte bijgebouwen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vergroting van oppervlak aan bebouwing landgoed	0	0	0	0	0	0	0	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

6.2.3 Ontheffing met planologische beperkingen

Door een zone op te nemen met planologische beperkingen waarbij het gebruik van bepaalde ontheffingen niet is toegestaan, kunnen negatieve effecten worden voorkomen. De ontheffingsmogelijkheden die niet in aanmerking komen voor een dergelijke planologische beperking staan weergegeven in Tabel 6.5. Deze ontheffingsmogelijkheden vormen mogelijk een knelpunt omdat negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen niet in dit stadium zijn uit te sluiten. Het betreft met name die ontheffingsmogelijkheden die kunnen leiden tot een verhoogde stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden.

Tabel 6.5: Tabel met ontheffingsmogelijkheden waarbij een planologische beperking niet effectief is in het voorkomen van negatieve effecten.

Ontheffing	1 - Oppervlakteverlies (direct)	2 - Versnippering	3 - Verzuring	4 - Vermesting	5 - Verzoeting	6 - Verziltig	7 - Verontreiniging	8 - Verdroging	9 - Vernatting	10 - Verandering stroomsnelheid	11 - Verandering overstromingsfrequentie	12 - Verandering dynamiek substraat	13 - Verstoring door geluid	14 - Verstoring door licht	15 - Verstoring door trilling	16 - Optische verstoring	17 - Verstoring door mechanische effecten	18 - Verandering in populatiedynamiek	19 - Bewuste verandering soortensamenstelling
Paardenbakken	0	0	.	.	0	0	0	0	0	0	0	.	.	.	0	.	0	0	0
Wijziging van bedrijfsactiviteit (cat. 1 of 2)	0	0	0	.	0	0	0

Het aanleggen van paardenbakken en het wijzigen van de bedrijfsactiviteit kan leiden tot een verhoogde stikstof emissie. Door de reikwijdte van de uitstoot van stikstof (tot 10 kilometer), onduidelijkheden in het Nederlandse beleid en de huidige achtergronddepositie is het niet bekend wat de exacte effecten zijn van (uitbreiding van) dergelijke activiteiten. Negatieve effecten zijn in dit stadium daarom niet uit te sluiten.

Het toepassen van een planologische beperking kan leiden tot planschade.

6.3 Wijzigingsbevoegdheid

In het bestemmingsplan Buitengebied Overbetuwe zijn 15 wijzigingsbevoegdheden opgenomen die het mogelijk maken om af te wijken van datgene dat bij recht is toegestaan. Dit kan mogelijk leiden tot negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden. Om inzicht te krijgen in de aard van de effecten die op kunnen treden, wordt hier dezelfde werkwijze toegepast als bij planregels en ontheffingen.

6.3.1 Wijzigingsbevoegdheden zonder significante effecten

Van de aangegeven wijzigingsbevoegdheden zijn er 7 die geen effect hebben op instandhoudingsdoelstellingen van betrokken Natura 2000-gebieden. Deze wijzigingsbevoegdheden staan vermeld in tabel 6.6

Tabel 6.6: typen wijzigingsbevoegdheden zoals opgenomen in het bestemmingsplan Buitengebied Overbetuwe waarbij geen effecten zijn te verwachten op instandhoudingsdoelstellingen van betrokken Natura 2000-gebieden. 0 = geen effect, - = negatief effect, + = positief effect.

Wijzigingsbevoegdheid																			
	1 - Oppervlak teverlies (direct)	2 - Versnippering	3 - Verzuring	4 - Vermesting	5 - Verzoeting	6 - Verzilting	7 - Verontreiniging	8 - Verdroging	9 - Vernatting	10 - Verandering stroomsnelheid	11 - Verandering overstromingsfrequentie	12 - Verandering dynamiek substraat	13 - Verstoring door geluid	14 - Verstoring door licht	15 - Verstoring door trilling	16 - Optische verstoring	17 - Verstoring door mechanische effecten	18 - Verandering in populatiedynamiek	19 - Bewuste verandering soortensamenstelling
Omschakelen van glastuinbouw naar woon- of werkfunctie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Omschakelen van agrarisch naar wonen, al dan niet met woningsplitsing	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wonen in bijgebouwen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Omschakelen van bedrijf naar wonen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Omschakelen van detailhandel naar wonen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Splitsing van woningen in twee woningen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Verwijderen van bestemming Archeologische waarden	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Onderling uitwisselen van bestemmingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

6.3.2 Wijzigingsbevoegdheden met mogelijk significant negatieve effecten

De overgebleven wijzigingsbevoegdheden kunnen mogelijk, leiden tot negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen van betrokken Natura 2000-gebieden. Deze wijzigingsbevoegdheden staan weergegeven in tabel 6.7.

Tabel 6.7: typen wijzigingsbevoegdheden zoals opgenomen in het bestemmingsplan Buitengebied Overbetuwe met mogelijke negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen van betrokken Natura 2000-gebieden.

Wijzigingsbevoegdheid																			
	1 - Oppervlakteverlies (direct)	2 - Versnippering	3 - Verzuring	4 - Vermesting	5 - Verzoeting	6 - Verzilting	7 - Verontreiniging	8 - Verdroging	9 - Vernatting	10 - Verandering stroom snelheid	11 - Verandering overstromingsfrequentie	12 - Verandering dynamiek substraat	13 - Verstoring door geluid	14 - Verstoring door licht	15 - Verstoring door trilling	16 - Optische verstoring	17 - Verstoring door mechanische effecten	18 - Verandering in populatiedynamiek	19 - Bewuste verandering soortensamenstelling
Wijzigen/vergroten bouwvlak (agrarisch)	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nieuw agrarisch bouwvlak (niet voor intensieve veehouderij)	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Omschakelen agrarisch naar niet-agrarisch bedrijf	0	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-	-
Bouw van extra woningen bij sloop van bedrijfsbebouwing	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-	-
Vestiging van verblijfsrecreatieve voorzieningen	0	0	0	-	0	0	-	0	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-	-
Verharden van onverharde wegen	0	0	0	-	0	0	0	-	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-	-
Bouwen van extra woning(en) bij sloop agrarische bebouwing	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-	0	-	0	0	0

6.3.3 Wijzigingsbevoegdheden met planologische beperkingen

In tabel 6.7 staan alle wijzigingsbevoegdheden die negatieve effecten kunnen veroorzaken op instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden. Door het opleggen van een planologische beperking in de vorm van een zone waarbinnen de wijzigingsbevoegdheid niet mag worden gebruikt, zijn voor een deel negatieve effecten te voorkomen. De wijzigingsbevoegdheden waarbij dit niet mogelijk is staan vermeld in Tabel 6.8. Deze hebben effect op de stikstofdepositie in betrokken Natura 2000-gebieden. Door de reikwijdte van de uitstoot van stikstof (tot 10 kilometer), onduidelijkheden in het Nederlandse beleid en de huidige achtergronddepositie is het niet bekend wat de exacte effecten zijn van (uitbreiding van) dergelijke activiteiten.

Tabel 6.8: Wijzigingsbevoegdheden zoals beschreven in het bestemmingsplan Buitengebied Overbetuwe waarbij een planologische beperking geen effect heeft.

Wijzigingsbevoegdheid	1 - Oppervlakteverlies (direct)	2 - Versnippering	3 - Verzuring	4 - Vermesting	5 - Verzoeting	6 - Verziltig	7 - Verontreiniging	8 - Verdroging	9 - Vernatting	10 - Verandering stroom snelheid	11 - Verandering overstromingsfrequentie	12 - Verandering dynamiek substraat	13 - Verstoring door geluid	14 - Verstoring door licht	15 - Verstoring door trilling	16 - Optische verstoring	17 - Verstoring door mechanische effecten	18 - Verandering in populatiedynamiek	19 - Bewuste verandering soortensamenstelling
Wijzigen/vergroten bouwvlak (agrarisch)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nieuw agrarisch bouwvlak (niet voor intensieve veehouderij)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

7 Conclusie

Uit deze analyse is naar voren gekomen dat van de 36 (dubbel)bestemmingen zoals genoemd in het bestemmingsplan Buitengebied Overbetuwe in 17 gevallen sprake kan zijn op significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden. In 14 gevallen betreft het bestaand gebruik zonder of met zeer beperkte uitbreidingsmogelijkheden. Deze worden vermoedelijk behandeld in de beheerplannen onder bestaand gebruik. Bij twee van de overgebleven planregels zijn negatieve effecten niet door toepassing van een zonering te voorkomen.

In het bestemmingsplan Buitengebied Overbetuwe staan 23 ontheffingsmogelijkheden beschreven. Door het gebruik van een planologische beperking blijven slechts twee ontheffingen over die een knelpunt vormen voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen van de betrokken Natura 2000-gebieden.

Naast ontheffingen staan in het bestemmingsplan ook 15 wijzigingsbevoegdheden. Bij het gebruik van deze wijzigingsbevoegdheden kunnen ook negatieve effecten ontstaan. Het gebruik van een planologische beperking vermindert het aantal negatieve wijzigingsbevoegdheden tot twee.

Door het toepassen van een planologische beperking is het aantal knelpunten met betrekking tot Natura 2000 terug te brengen tot die activiteiten die een effect hebben op de stikstofdepositie in de beschermde gebieden, deze staan weergegeven in tabel 7.1. De aard van deze effecten is in dit stadium niet in te schatten. Het voorzorgsbeginsel schrijft voor dat bij onzekerheid over de mogelijk optredende effecten ervan uitgegaan moet worden dat significant negatieve effecten niet zijn uit te sluiten. Daarom wordt een passende beoordeling aangeraden.

Tabel 7.1: knelpunten in het Bestemmingsplan Buitengebied Overbetuwe.

		Ontheffing	1 - Oppervlakteverlies (direct)																		
			2 - Versnippering	3 - Verzuuring	4 - Vermesting	5 - Verzoeting	6 - Verzilting	7 - Verontreiniging	8 - Verdroging	9 - Varnatting	10 - Verandering stroomsnelheid	11 - Verandering overstromingsfrequentie	12 - Verandering dynamiek substraat	13 - Verstoring door geluid	14 - Verstoring door licht	15 - Verstoring door trilling	16 - Optische verstoring	17 - Verstoring door mechanische effecten	18 - Verandering in populatiedynamiek	19 - Bewuste verandering soortensamenstelling	
Ontheffing	Paardenbakken	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Ontheffing	Wijziging van bedrijfsactiviteit (cat. 1 of 2)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Wijzigings	Wijzigen/vergroten bouwvlak (agrarisch)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Wijzigings	Nieuw agrarisch bouwvlak (niet voor intensie)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Planregel	Agrarisch	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Planregel	Agrarisch met waarden	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	

Bijlage 1: Literatuurlijst

SAB, 2009. Voorontwerpbestemmingsplan Buitengebied Overbetuwe. Projectnummer 70863.

Broekmeyer, M.E.A. (redactie), 2006. Effectenindicator Natura 2000-gebieden; achtergronden en verantwoording ecologische randvoorwaarden en storende factoren. Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 1375.

Anonymous, 2008. Effectenindicator Natura 2000-gebieden. Aanvulling bij het Alterra-rapport 1375 uit 2005.

Steunpunt Natura 2000, Arcadis, 2008. *Quick scan bestaand gebruik & Natura 2000*.

**Bijlage 2: Ontwerpbesluiten Natura 2000-gebieden
Uiterwaarden Waal, Uiterwaarden Nederrijn,
Veluwe en Gelderse Poort**

Ontwerpbesluit Uiterwaarden Waal

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Gelet op artikel 3, eerste lid, en artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206);

Gelet op de Beschikking van de Commissie 2008/23/EG van 12 november 2007 op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, van een eerste bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PbEG L 12);

Gelet op artikel 4, eerste en tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103);

Gelet op de artikelen 10a en 15 van de Natuurbeschermingswet 1998;

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206) wordt aangewezen: het op de bij dit besluit behorende kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam: **Uiterwaarden Waal**.
2. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitattypen opgenomen in bijlage I van Richtlijn 92/43/EEG; prioritaire habitattypen zijn met een sterretje (*) aangeduid:
 - H3270 Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot het *Chenopodium rubri* p.p. en *Bidention* p.p.
 - H6120 *Kalkminnend grasland op dorre zandbodem
 - H6510 Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)
 - H91E0 *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
3. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van Richtlijn 92/43/EEG; prioritaire soorten zijn met een sterretje (*) aangeduid:
 - H1095 Zeeprik
 - H1099 Rivierprik
 - H1102 Elft
 - H1106 Zalm
 - H1145 Grote modderkruiper
 - H1166 Kamsalamander
 - H1337 Bever

Artikel 2

Het besluit tot aanwijzing van het gebied Waal als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, eerste en tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103) van 24 maart 2000 (N/2000/307; Stcrt. 2000, nr. 65) en gewijzigd bij besluit van 25 april 2003 (N/2002/1465; Stcrt. 2003, nr. 95) en 24 februari 2004 (TRCJZ/2003/10236; Stcrt. 2004, nr. 39) wordt als volgt gewijzigd:

- a. het aangewezen gebied wordt op de in paragraaf 3.3 van de Nota van toelichting, zoals bedoeld in artikel 3, eerste lid, van dit besluit beschreven wijze gewijzigd;
- b. de Nota van toelichting met uitzondering van de paragrafen 3.2, 4.1, 4.2 en 4.3 wordt ingetrokken en vervangen door de Nota van toelichting, zoals bedoeld in artikel 3, eerste lid, van dit besluit;
- c. de in de aanhef bedoelde speciale beschermingszone geldt als te zijn aangewezen voor de volgende vogelsoorten, welke worden beschermd op grond van artikel 4, eerste lid, van Richtlijn 79/409/EEG:

A037	Kleine zwaan
A045	Brandgans
A068	Nonnetje
A119	Porseleinhoen
A122	Kwartelkoning
A197	Zwarte stern

- d. de in de aanhef bedoelde speciale beschermingszone geldt als te zijn aangewezen voor de volgende trekkende vogelsoorten, welke worden beschermd op grond van artikel 4, tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG:

A005	Fuut
A017	Aalscholver
A041	Kolgans
A043	Grauwe gans
A050	Smient
A051	Krakeend
A054	Pijlstaart
A056	Slobeend
A059	Tafeleend
A061	Kuifeend
A125	Meerkoet
A142	Kievit
A156	Grutto
A160	Wulp

- e. de kaart voor zover van toepassing op het in de aanhef genoemde besluit wordt ingetrokken.

Artikel 3

1. Dit besluit gaat vergezeld van een Nota van toelichting inclusief bijlagen en een kaart.
2. De in de artikelen 1 en 2 genoemde speciale beschermingszones vormen samen het Natura 2000-gebied **Uiterwaarden Waal**, waarvan de instandhoudingsdoelstelling in de zin van artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 is opgenomen in de Nota van toelichting.

3. De instandhoudingsdoelstelling, bedoeld in het tweede lid, heeft mede betrekking op de instandhouding van de volgende habitattypen, anders dan vereist ingevolge de in artikel 1 genoemde richtlijn:
- H3270 Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot het *Chenopodium rubri* p.p. en *Bidention* p.p.
 - H6120 *Kalkminnend grasland op dorre zandbodem
 - H91E0 *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
- Dit betreft habitattypen opgenomen in bijlage I van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206). Prioritaire soorten zijn met een sterretje (*) aangeduid.
4. De instandhoudingsdoelstelling, bedoeld in het tweede lid, heeft mede betrekking op de instandhouding van de volgende soorten, anders dan vereist ingevolge de in artikel 1 genoemde richtlijn:
- H1095 Zeeprik
 - H1099 Rivierprik
 - H1102 Elft
 - H1106 Zalm
 - H1145 Grote modderkruiper
 - H1166 Kamsalamander
- Dit betreft een soort opgenomen in bijlage II van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206).

Artikel 4

1. De bekendmaking van dit besluit geschiedt in de Staatscourant.
2. Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking in de Staatscourant.

Dit ontwerpbesluit, de kaart en de Nota van toelichting worden gedurende zes weken ter inzage gelegd in de onderstaande vestigingen van de Directie Regionale Zaken van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit:

- Vestiging Noord: Cascadeplein 6, 9726 AD GRONINGEN;
- Vestiging Oost: Verzetslaan 30, 7411 HX DEVENTER;
- Vestiging West: Herman Gorterstraat 55, 3511 EW UTRECHT;
- Vestiging Zuid: Keizersgracht 5, 5611 GB EINDHOVEN.

De terinzagelegging vindt tevens plaats in de gemeentehuizen van de betreffende gemeente(n), in de kantoren van de waterschappen waaronder het gebied valt en in de provinciehuizen van de betreffende provincie(s). Het ontwerpbesluit kan ook worden ingezien op internet op het adres: <http://www.minlnv.nl/natura2000> en het zal bovendien worden bekendgemaakt in dag-, nieuws- en huis-aan-huisbladen.

Een ieder kan een zienswijze binnen zes weken na de terinzagelegging van dit ontwerpbesluit schriftelijk of mondeling naar voren brengen. Schriftelijke zienswijzen kunt u indienen bij het Inspiraakpunt, zoals aangegeven in de bekendmaking. Een mondelinge zienswijze kunt u naar voren brengen op de wijze zoals deze in de bekendmaking is aangegeven. U wordt verzocht een kaart bij te voegen indien de zienswijze betrekking heeft op bepaalde percelen. Beroep tegen het definitieve besluit kan alleen worden ingesteld door een belanghebbende die een zienswijze naar voren heeft gebracht.

Nota van toelichting van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal waarin opgenomen:

Nota van toelichting bij de aanwijzing van Uiterwaarden Waal als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna en hierna te noemen de Habitatrichtlijn, alsmede Nota van toelichting bij de wijziging van de besluiten N/2000/307, N/2002/1465 en TRCJZ/2003/10236 inhoudende de aanwijzing van Waal als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand en hierna te noemen de Vogelrichtlijn

1. INLEIDING

Met dit besluit wordt het gebied Uiterwaarden Waal aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn. Tevens wordt met dit besluit het besluit tot de aanwijzing van Waal als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn, inclusief de daarbij behorende Nota van toelichting, gewijzigd. Het betreft verder de vorming van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal, hetgeen gebeurt door aan dit besluit instandhoudingsdoelstellingen toe te voegen.

In artikel 1 van het besluit staat de naam van het gebied en worden de habitattypen en soorten opgesomd, waarvoor het gebied is aangewezen.

Artikel 2 van het besluit vermeldt de belangrijkste wijzigingen ten opzichte van het eerder genomen besluit tot aanwijzing van het gebied onder de Vogelrichtlijn. Zo wordt de Nota van toelichting, behorende bij het bestaande Vogelrichtlijnbesluit, geheel of nagenoeg geheel ingetrokken en zover noodzakelijk vervangen door deze Nota van toelichting. Alleen de toelichting op de criteria die voor de aanwijzing van het gebied zijn gebruikt, wordt niet ingetrokken en zal in een appendix aan deze Nota worden gehecht. Daarnaast worden de vogelsoorten opgesomd waarvoor het gebied van belang is en waarvoor het wordt geacht te zijn aangewezen.

In artikel 3 van het besluit wordt de term Natura 2000-gebied geïntroduceerd en wordt bepaald dat er voor het gebied een bepaalde instandhoudingsdoelstelling verwezenlijkt dient te worden. Deze doelstelling heeft zowel betrekking op de in artikel 1 opgesomde habitattypen en habitatsoorten als op de in artikel 2 opgesomde vogelsoorten. De vogels waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn vastgesteld, zijn geselecteerd aan de hand van de criteria die destijds zijn gebruikt bij de aanwijzing van de Vogelrichtlijngebieden in 2000. Beide aanwijzingen tezamen vormen het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal, waarvan de instandhoudingsdoelstellingen in dit besluit zijn opgenomen. De instandhoudingsdoelstellingen staan in de Nota van toelichting. Daarbij zijn tevens instandhoudingsdoelstellingen opgenomen voor complementaire doelen, die vermeld zijn in artikel 3.

Artikel 4 regelt de bekendmaking en de inwerkingtreding van dit besluit.

In hoofdstuk 2 van deze Nota van toelichting worden de aanwijzingen op grond van de Habitat- en Vogelrichtlijn kort toegelicht. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 een gebiedsbeschrijving gegeven en wordt ingegaan op eventuele grenswijzigingen die zijn doorgevoerd nadat het gebied bij de Europese Commissie is aangemeld of die zijn

doorgevoerd nadat het gebied als Vogelrichtlijngebied is aangewezen. Tevens wordt in hoofdstuk 3 de bij dit besluit behorende kaart toegelicht.

In hoofdstuk 4 wordt een opsomming gegeven van habitattypen en (vogel)soorten waaraan het gebied zijn betekenis ontleent en worden de eventueel doorgevoerde wijzigingen van een toelichting voorzien.

Een belangrijk onderdeel van de Nota van toelichting is de opsomming van de instandhoudingsdoelstellingen in hoofdstuk 5. Allereerst worden de algemene doelstellingen geformuleerd en vervolgens staan de instandhoudingsdoelstellingen van de in het gebied aanwezige habitattypen en soorten vermeld. Er wordt aangegeven in welke richting de instandhoudingsdoelstelling zich zal moeten ontwikkelen. Daarvoor worden de termen ‘behoud’, ‘uitbreiding’ of ‘verbetering’ gebruikt. Voor een habitatype wordt de verdeling gemaakt in oppervlakte en kwaliteit, zodat de aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een habitatype altijd in de vorm van ‘behoud’ of ‘uitbreiding’ van oppervlakte en van ‘behoud’ of ‘verbetering’ van kwaliteit wordt gegeven. Voor soorten is het leefgebied bepalend en geldt een verdeling in omvang en kwaliteit leefgebied. De aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een soort is altijd in de vorm van ‘behoud’ of ‘uitbreiding’ van omvang leefgebied en van ‘behoud’ of ‘verbetering’ van kwaliteit van leefgebied.

Daarnaast zijn aan de Nota van toelichting twee bijlagen toegevoegd. Ook de bijlagen maken integraal onderdeel uit van het besluit. Bijlage A (voor zover van toepassing) laat zien welke terreindelen zijn vervallen of zijn toegevoegd als onderdeel van de speciale beschermingszone in de zin van de Vogelrichtlijn. Bijlage B omvat een nadere onderbouwing van de wijzigingen in Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen, van de kwalificatie als speciale beschermingszone in de zin van de Habitatrictlijn en van de toedeling van de instandhoudingsdoelstellingen.

2. AANWIJZINGEN HABITAT- EN VOGELRICHTLIJN

Door middel van dit besluit wordt het gebied Uiterwaarden Waal aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrictlijn (verder aangeduid als “Habitatrictlijngebied”). Het gebied is in mei 2003 aangemeld volgens de procedure zoals opgenomen in artikel 4 van deze richtlijn, waarna het gebied in december 2004 door de Europese Commissie onder de naam “Rijswaard en Kil van Hurwenen” en onder nummer NL2003041 is geplaatst op de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio. Het gebied is onder meer aangewezen voor twee prioritaire habitattypen in de zin van artikel 1 van de Habitatrictlijn.

Het gebied is op 24 maart 2000 (N/2000/307), 25 april 2003 (N/2002/1465) en 24 februari 2004 (TRCJZ/2003/10236) onder de naam “Waal” ook aangewezen als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn (verder aangeduid als “Vogelrichtlijngebied”). Bij de Europese Commissie is dit gebied bekend onder nummer NL2000011. De bestaande Vogelrichtlijnbesluiten N/2000/307, N/2002/1465 en TRCJZ/2003/10236 zijn door middel van dit besluit gewijzigd. Uit de Vogelrichtlijnbesluiten overgenomen tekst delen zijn in deze Nota van toelichting cursief gezet¹.

¹ De afkorting sbz (“speciale beschermingszone”) en de aanduiding “beschermingszone” zijn hierin vervangen door de term “Vogelrichtlijngebied”

Met betrekking tot het Vogelrichtlijngebied kan er in dit besluit naast mogelijke grenswijzigingen ook een wijziging plaatsvinden bij de vogelsoorten, waarvoor dit gebied destijds is aangewezen. Deze eventuele wijzigingen worden toegelicht in hoofdstuk 4 en bijlage B. In dit besluit worden alle vogelsoorten opgesomd waarvoor het gebied wordt geacht te zijn aangewezen.

Het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal (landelijk gebiedsnummer 68) omvat derhalve het Vogelrichtlijngebied Waal en het Habitatrictlijngebied Uiterwaarden Waal.

Natura 2000 is het samenhangende Europees ecologisch netwerk bestaande uit de gebieden aangewezen onder de Habitatrictlijn en onder de Vogelrichtlijn. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen, habitats van soorten en de leefgebieden van vogels in een gunstige staat van instandhouding behouden of, in voorkomend geval, herstellen. De instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5) en eventuele wijziging van de begrenzing zijn in algemene zin nader toegelicht in het Natura 2000 doelendocument (2006). Dit document geeft het beleidskader van de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen weer en van de daarbij gehanteerde systematiek. Beschrijvingen van habitattypen en (vogel)soorten waarvoor doelen zijn vastgesteld, zijn opgenomen in het Natura 2000 profielendocument (2008). Hierin wordt ook ingegaan op de interpretatie van habitattypen en de relatieve bijdrage van afzonderlijke gebieden aan het Natura 2000-netwerk.

Het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal ligt in de provincie Gelderland en behoort tot het grondgebied van de gemeenten Beuningen, Druten, Maasdriel, Neder-Betuwe, Neerijnen, Nijmegen, Overbetuwe, Tiel, West Maas en Waal en Zaltbommel.

2.1 Beschermden natuurmonumenten

Ingevolge artikel 15a, tweede en derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt van rechtswege de status van het hieronder aangegeven natuurmonument².

Het staatsnatuurmonument Kil van Hurwenen is aangewezen op 26 juni 1973 (nr. 8532; Stcrt. 1973, nr. 129).

Op grond van de wet heeft de instandhoudingsdoelstelling voor de gedeelten van het Natura 2000-gebied waarop de aanwijzing als natuurmonument van toepassing was, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals deze waren vastgelegd in het vervallen besluit (zie verder hoofdstuk 5). De gebieden, die in het verleden als natuurmonument zijn aangewezen, zijn op de bijgevoegde kaarten ook als zodanig te herkennen.

3. GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEGRENZING

3.1 Gebiedsbeschrijving

De uiterwaarden Waal omvatten het winterbed van de Waal en daarmee alle uiterwaardgebieden aan de noord- en de zuidoever van de Waal van Nijmegen tot aan Zaltbommel. De rivier vormt een dynamisch systeem, een samenspel tussen natuurlijke processen en menselijk ingrijpen. De Waal moet in perioden met hoge rivierafvoer 2/3 van de Rijnafvoer voor haar rekening nemen en is daarmee de grootste vrij - afstromende Rijntak. Het is ook de meest dynamische riviertak van het Rijnsysteem. In

² De oude wet kende zowel staatsnatuurmonumenten als beschermden natuurmonumenten. Dit verschil is in de huidige wet komen te vervallen.

perioden met hoog water vindt erosie en sedimentatie plaats en ‘vormt’ de rivier het landschap.

Het karakteristieke rivierenlandschap bestaat uit een breed, voornamelijk laaggelegen, hoogdynamisch winterbed. De reliëfrijke uiterwaarden bestaan voornamelijk uit graslanden, afgewisseld met enkele akkers, bosjes, bomenrijen, moerasgebiedjes en geïsoleerde oude riviertakken (strangen en geulen). Veel uiterwaarden zijn vergraven voor zand en/of kleiwinning.

In het westelijk deel van het gebied liggen twee uiterwaarden, die ook als Habitatrichtlijngebied zijn begreemd, de Rijswaard en de Kil van Hurwenen. Het gaat hier om uiterwaarden met oude meanders en hun oeverlanden en stroomruggen. Daarnaast liggen er enkele grote plassen (ontstaan door zand- en kleiwinning). Deze uiterwaarden bevatten soortenrijke glanshaverhooilanden, stroomdalgraslanden en open water, waar deels verlanding plaatsvindt.

3.2 Landschappelijke context en kenmerken begrenzing

Uiterwaarden Waal behoort tot het Natura 2000-landschap ‘Rivierengebied’.

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied Uiterwaarden Waal is bepaald aan de hand van de ligging van de natuurlijke habitats en de leefgebieden van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen (zie paragraaf 4.4). Daarnaast omvat het begrensde gebied ook natuurwaarden die integraal onderdeel uitmaken van de ecosystemen waartoe de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten behoren alsmede nieuwe natuur indien dit noodzakelijk wordt geacht om bedreigde en schaarse habitattypen en leefgebieden van soorten te herstellen. Bij de keuze en de afbakening van de gebieden is geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houdend met de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.³

De grenzen van Vogelrichtlijngebieden worden bepaald door het gebruik dat de aanwezige bijlage I-soorten, en/of trekkende watervogels, en/of overige trekkende vogels ervan maken, waarbij wordt uitgegaan van landschapsecologische eenheden en de biotoeppen van de betrokken vogelsoorten.

De Waal is aangewezen als Vogelrichtlijngebied vanwege de aanwezigheid van open water, moerassen en graslanden in de uiterwaarden dat als geheel het leefgebied vormt van een aantal in artikel 4 van de Richtlijn bedoelde vogelsoorten. Het is een watergebied dat het leefgebied vormt van soorten van Bijlage I (art. 4.1) en fungeert tevens als overwinteringsgebied en rustplaats in de trekzone van andere trekvogelsoorten (art. 4.2). De begrenzing van het Vogelrichtlijngebied is zo gekozen dat een in landschappelijk en vogelkundig opzicht samenhangend geheel is ontstaan dat in samenhang met het Vogelrichtlijngebied Gelderse Poort en het Vogelrichtlijngebied Kil van Hurwenen voorziet in de beschermingsbehoefte met betrekking tot het voortbestaan en/of voortplanten van bedoelde vogelsoorten.

3.3 Begrenzing en oppervlakte

De begrenzing van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Het Natura 2000-gebied bestaat uit het Vogelrichtlijngebied Waal en het Habitatrichtlijngebied Rijswaard en Kil van Hurwenen en het beschermd natuurmonument Kil van Hurwenen.

³ Hof van Justitie EG ,7 november 2000, First Corporate Shipping, zaak C-371/98, punten 15 en 25.

Gelet op het voorkomen en de uitbreidingskansen van het habitatype glanshaver- en vossenstaarthooilanden, *glanshaver* (H6510A), dat voorkomt op dijkellingen, ligt de grens waar deze de winterdijk volgt op de buitenkruinlijn van de dijk. Het voorgaande geldt voor de Habitatrichtlijndelen van het gebied. In de Vogelrichtlijndelen ligt de grens conform het oorspronkelijk aanwijzingsbesluit op de buitenteen van de winterdijk.

De begrenzing van het Vogelrichtlijngebied en/of het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) zijn op de kaart op technische punten aangepast:

- Bebouwing en bedrijfsterreinen, die reeds tekstueel waren geëxclaveerd, zijn zoveel mogelijk ook op de kaart uitgesloten (zie ook paragraaf 4.4). Dit betreft percelen waar volgens de topografische kaart of op grond van luchtfoto's bebouwing aanwezig is en die verder bestaan uit tuinen of erven die behoren bij het betreffende bebouwde perceel.
- Rijksweg A2 en provinciale weg N323 (incl. bermen en kunstwerken), die reeds tekstueel waren geëxclaveerd, zijn ook op kaart uitgezonderd.
- Dit geldt verder alleen voor verharde wegen langs de grens van het gebied.
- De begrenzing is waar mogelijk gelegd langs topografisch herkenbare lijnen, zoals wegen, wateren, perceelscheidingen en bosranden.
- Volgens het oorspronkelijke aanwijzingsbesluit volgt de buitengrens van het Vogelrichtlijngebied de buitenteen van de dijk. Deze grens (cq. onderkant talud) is nu ook op de kaart aangegeven.

Kleine verschillen (< 25 ha) tussen Vogelrichtlijngebied en Habitatrichtlijngebied zijn gelijkgetrokken waarbij in principe de ruimste begrenzing is aangehouden (bijlage A). Deze beleidslijn is ook gevolgd langs de winterdijken (zie vorige alinea). Overige wijzigingen groter dan 1 ha worden toegelicht in de volgende alinea's.

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied is aangepast:

- Ter hoogte van het Habitatrichtlijngebied (o.a. Kil van Hurwenen) is het zomerbed binnen de rivierkribben toegevoegd (62 ha) wegens het voorkomen van het habitatype Slikkige rivieroever (H3270).
- Binnen het Vogelrichtlijngebied is het Habitatrichtlijngebied ten oosten van de Kil van Hurwenen uitgebreid met moeras en een plas (21 ha) welke behoren tot het leefgebied van de bever (H1337).

De begrenzing van het Vogelrichtlijngebied is aangepast:

- Ter hoogte van de Kil van Hurwenen is aan beide rivierzijden het zomerbed binnen de rivierkribben toegevoegd (62 ha, bijlage A) wegens de betekenis als voedselgebied voor duikeenden waarvoor het gebied is aangewezen. Om dezelfde reden zijn deze oeverzones eerder ook opgenomen in het Vogelrichtlijngebied tussen Nijmegen en Opijnen.

Het Natura 2000-gebied beslaat een oppervlakte van 5.370 ha, waarvan 5.370 ha aangewezen onder de Vogelrichtlijn en 583 ha aangewezen onder de Habitatrichtlijn. Het beschermd natuurmonument heeft een oppervlakte van 51 ha. Deze cijfers betreffen bruto-oppervlakten, omdat bij de berekening geen rekening is gehouden met niet op de kaart, tekstueel uitgesloten delen (zie paragraaf 3.4).

3.4 Toelichting bij de kaart en uitgesloten delen

De begrenzing van het Natura 2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Voor zover van toepassing is daarbij onderscheid gemaakt tussen de begrenzingen van Habitatrichtlijngebied, Vogelrichtlijngebied en (voormalige) natuurmonumenten. Daar waar de kaart en de Nota van toelichting, bijvoorbeeld om kaarttechnische redenen, niet overeenstemmen, is de tekst in deze paragraaf doorslaggevend. In voorkomende gevallen zijn op de kaart ook aangrenzende Natura 2000-gebieden aangegeven. Dit geldt ook voor grensoverschrijdende gebieden in Duitsland en België. Aan de indicatief aangeduide begrenzing van deze gebieden kunnen geen rechten worden ontleend. Voor de begrenzing van deze gebieden wordt verwezen naar de kaarten van de betreffende aangewezen of aangemelde gebieden. In geval van buitenlandse gebieden betreft dit documentatie die door de betreffende deelstaten van Duitsland (Niedersachsen, Nordrhein-Westfalen) en gewesten van België (Vlaanderen en Wallonië) zijn gepubliceerd.

Voor de begrenzing van Natura 2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: Bestaande bebouwing, tuinen, erven, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied, tenzij daarvan in paragraaf 3.3 is afgeweken. Voor de gebruikte begrippen gelden de volgende definities (voor zover van toepassing in het onderhavige gebied):

- Bebouwing betreft één of meer gebouwen of bouwwerken geen gebouwen zijnde. Gebouw: elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt. Bouwwerk: elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.
- Erven zijn de onmiddellijk aan een woning of ander gebouw gelegen, daarbij behorende en daarmee in gebruik zijnde terreinen.
- Tuinen zijn in de onmiddellijke nabijheid van een woning of ander gebouw gelegen intensief onderhouden terreinen beplant met siergewassen en gazons of in gebruik als moestuin die zich duidelijk onderscheiden van de omgeving. Tuinen zijn meestal besloten en omheind middels een afrastering, schutting, muur of haag, of (deels) omgeven door een sloot.
- Verhardingen (van kunstmatige aard) kunnen bijvoorbeeld zijn: wegen, pleinen, parkeervoorzieningen en steenglooiingen. Wegen betreffen alle voor het gemotoriseerd verkeer in gebruik zijnde kunstmatig verharde wegen met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermen of zijkanten.
- Hoofdspoorwegen betreffen spoorlijnen die zijn opgenomen in het Besluit aanwijzing hoofdspoorwegen (Stb. 2004, nr. 722).

Conform artikel 15 van de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken (Stb. 2004, 31) zal het definitieve aanwijzingsbesluit voor wat betreft de kadastrale percelen die geheel of gedeeltelijk binnen het aangewezen gebied zijn gelegen, in de kadastrale registratie als beperking worden ingeschreven. Kadastrale percelen die over een breedte van minder dan 5 meter overlappen met het aangewezen gebied worden geacht daarvan geen deel uit te maken. Dit betekent dat bij de definitieve aanwijzing aldaar de kadastrale lijn zal worden aangehouden. Hierbij wordt er vanuitgegaan dat de kadastrale lijn een betrouwbare grens vormt tussen verschillende terreintypen voortkomend uit verschillen in grondgebruik (bv. een wegberm langs een graslandperceel).

Met betrekking tot het grensverloop langs hoofdspoorwegen, watergangen, waterkerende dijken en de duinvoet geldt het volgende voor zover van toepassing in het onderhavige gebied:

- Langs hoofdspoorwegen geldt artikel 20 van de Spoorwegwet.
- Waar de buitengrens van een gebied wordt gevormd door een watergang die op de kaart slechts door een enkelvoudige lijn wordt aangegeven, wordt de grens gelegd op de watergrens die, gezien vanuit het gebied, aan de overzijde is gelegen indien dergelijke wateren een ecologisch en/of waterhuishoudkundige eenheid vormen met de aanwezige waterafhankelijke habitattypen en/of leefgebieden van soorten.
- Waar de buitengrens van een (deelgebied van een) Habitatrictlijngebied samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de buitenkruinlijn (aan de gebiedszijde) tenzij het betreffende dijktaalud geen actuele of potentiële betekenis heeft voor de instandhouding van het gebied.
- In de overige gevallen waar de buitengrens samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de teen van de dijk (aan de gebiedszijde).
- De zeewaartse grens van duingebieden loopt langs de duinvoet van het buitenduin. Bij duinaangroei verplaatst de grens zich zeewaarts, bij duinafslag landinwaarts met de duinvoet mee.

4. NATURA 2000-WAARDEN

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt allereerst een opsomming gegeven van de waarden waaraan het gebied zijn betekenis ontleent als Habitatrictlijngebied en Vogelrichtlijngebied. Wat betreft de aanwijzing als Habitatrictlijngebied wordt in paragrafen 4.2.1 en 4.2.2 een lijst gegeven van de habitattypen (met vermelding van de aanwezige subtypen) en Habitatrictlijnsoorten waarvoor het gebied is aangewezen. Paragraaf 4.2.3 vermeldt de vogelsoorten waarvoor het gebied onder de Vogelrichtlijn is aangewezen. Op alle vermelde habitattypen en soorten is een instandhoudingsdoelstelling van toepassing (zie hoofdstuk 5).

Vervolgens wordt in paragraaf 4.3 vermeld welke selectiecriteria op het Habitatrictlijngebied van toepassing zijn. Tenslotte beschrijft paragraaf 4.4 de verspreiding van habitattypen en soorten binnen het gebied, ter onderbouwing van de gevolgde gebiedsbegrenzing.

4.2 Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen

4.2.1 Habitatrictlijn: habitattypen (bijlage I⁴)

Het gebied is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitats opgenomen in bijlage I van de Habitatrictlijn, waarvoor het gebied een bijdrage levert aan de instandhouding op landelijk niveau. Ten behoeve van de nationale uitwerking van de Habitatrictlijn is een deel van de habitattypen verdeeld in subtypen, vanwege de zeer ruime variatie in fysieke omstandigheden en soortensamenstelling. De namen van de habitattypen en daarvan afgeleide subtypen zullen verder met hun verkorte namen worden aangeduid. In bijlage B.4 zijn alle gebieden vermeld waarvoor de betreffende habitattypen zijn aangemeld. Wijzigingen ten opzichte van de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003) en/of het ontwerpbesluit (2007) zijn verklaard in bijlage B.1 van deze Nota van toelichting.

⁴ Bijlagen I en II laatstelijk aangepast op 20 november 2006, Richtlijn 2006/105/EG, Pb EG L 363, 20.12.2006, p. 368-405 (zie ook rectificatie PB EG L 80, 21.3.2007, p. 15).

- H3270** Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot het *Chenopodium rubri p.p.* en *Bidention p.p.*⁵.
Verkorte naam Slikkige rivieroevers
- H6120** *Kalkminnend grasland op dorre zandbodem⁵
Verkorte naam Stroomdalgraslanden
- H6510** Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)
Verkorte naam Glanshaver- en vossenstaarthooilanden
betreft het subtype:
H6510A Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (*glanshaver*)
- H91E0** *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
Verkorte naam Vochtige alluviale bossen
betreft het subtype:
H91E0A Vochtige alluviale bossen (*zachtthoutoibossen*)⁵

4.2.2 Habitatrichtlijn: soorten (bijlage II⁴)

Het gebied is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van de Habitatrichtlijn, waarvoor het gebied een wezenlijke functie in de levenscyclus vervult. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan de instandhouding op landelijk niveau. In bijlage B.4 zijn alle gebieden vermeld waarvoor de betreffende soorten zijn aangemeld. Wijzigingen ten opzichte van de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003) zijn verklaard in bijlage B.1 van deze Nota van toelichting.

- H1095** Zeeprik (*Petromyzon marinus*)⁵
H1099 Rivierprik (*Lampetra fluviatilis*)⁵
H1102 Elft (*Alosa alosa*)⁵
H1106 Zalm (*Salmo salar*)⁵
H1145 Grote modderkruiper (*Misgurnus fossilis*)⁵
H1166 Kamsalamander (*Triturus cristatus*)⁵
H1337 Bever (*Castor fiber*)

4.2.3 Vogelrichtlijn: vogelsoorten (bijlage I en artikel 4.2)

Het gebied is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage I van de Vogelrichtlijn⁶:

- A037** Kleine zwaan (*Cygnus columbianus*)
A045 Brandgans (*Branta leucopsis*)
A068 Nonnetje (*Mergus albellus*)
A119 Porseleinhoen (*Porzana porzana*)
A122 Kwartelkoning (*Crex crex*)
A197 Zwarte stern (*Chlidonias niger*)

Andere geregeld voorkomende trekvogels waarvoor het gebied van betekenis is als broed-, rui- en/of overwinteringsgebied en rustplaatsen in hun trekzones (artikel 4.2):

⁵ De genoemde habitatwaarde is tevens als complementair doel aan het Vogelrichtlijngebied toegevoegd.

⁶ laatstelijk aangepast op 20 november 2006, Richtlijn 2006/105/EG, Pb EG L 363, 20.12.2006, p. 368-405

A005	Fuut (<i>Podiceps cristatus</i>)
A017	Aalscholver (<i>Phalacrocorax carbo</i>)
A041	Kolgans (<i>Anser albifrons</i>)
A043	Grauwe Gans (<i>Anser anser</i>)
A050	Smient (<i>Anas penelope</i>)
A051	Krakeend (<i>Anas strepera</i>)
A054	Pijlstaart (<i>Anas acuta</i>)
A056	Slobeend (<i>Anas clypeata</i>)
A059	Tafeleend (<i>Aythya ferina</i>)
A061	Kuifeend (<i>Aythya fuligula</i>)
A125	Meerkoet (<i>Fulica atra</i>)
A142	Kievit (<i>Vanellus vanellus</i>)
A156	Grutto (<i>Limosa limosa</i>)
A160	Wulp (<i>Numenius arquata</i>)

Wijzigingen ten opzichte van de aanwijzing als Vogelrichtlijngebied (2000) zijn verklaard in bijlage B.2 van deze Nota van toelichting. In bijlage B.4 zijn alle gebieden vermeld waarin de betreffende vogelsoorten zijn opgenomen.

4.3 Habitatrictlijn: selectiecriteria

4.3.1 Habitattypen (bijlage I)

Voor niet-prioritaire habitattypen zijn in de eerste stap van het selectieproces in beginsel de “vijf belangrijkste gebieden” geselecteerd. Voor habitattypen welke verdeeld zijn in subtypen, geldt een aantal van “drie belangrijkste gebieden” per subtype. Voor prioritaire habitattypen⁷ geldt een aantal van “tien belangrijkste gebieden” en voor subtypen van prioritaire habitattypen een aantal van “vijf belangrijkste gebieden” per subtype. Verdeling in subtypen ten behoeve van de selectie is alleen toegepast indien de subtypen een verschillende verspreiding hebben en de beschikbare gegevens verdeling in subtypen toelaten. Voor enkele verspreid over het land voorkomende habitattypen, die in voldoende mate in gebieden zijn vertegenwoordigd die voor andere waarden zijn opgenomen, zijn geen gebieden geselecteerd⁸. De betekenis van het gebied is afgemeten aan de aanwezige oppervlakte en zo nodig ook de representativiteit van het habitatype. In een tweede stap zijn eventueel nog extra gebieden toegevoegd met het oog op landelijke dekking, geografische spreiding en grensoverschrijding⁹ (zie ook bijlage B.3).

4.3.2 Soorten (bijlage II)

Voor niet-prioritaire soorten opgenomen in bijlage II van de Habitatrictlijn zijn in de eerste stap van het selectieproces in beginsel de “vijf belangrijkste gebieden” geselecteerd. Voor prioritaire soorten⁷ geldt een aantal van “tien belangrijkste gebieden”. Voor enkele verspreid over het land voorkomende soorten, die in voldoende mate in gebieden zijn vertegenwoordigd die voor andere waarden zijn opgenomen, zijn geen gebieden geselecteerd¹⁰. De betekenis van het gebied is afgemeten aan de omvang van de aanwezige populatie. In een tweede stap zijn eventueel nog extra

⁷ In bijlagen I en II van de Habitatrictlijn en in dit besluit aangeduid met een sterretje.

⁸ Habitattypen waarvoor geen gebieden zijn geselecteerd zijn: slijkgrasvelden (H1320) en ruigten en zomen, *moerasspirea* (H6430A) en ruigten en zomen, *droge bosranden* (H6430C).

⁹ De selectiecriteria zijn verder uitgewerkt in het Verantwoordingsdocument (2003)

¹⁰ Soorten waarvoor geen gebieden zijn geselecteerd zijn: zeeprík (H1095), elft (H1102), zalm (H1106), bittervoorn (H1134), kleine modderkruiper (H1149) en platte schijfhoren (H4056).

gebieden toegevoegd met het oog op landelijke dekking, geografische spreiding en grensoverschrijding (zie bijlage B.3).

4.4 Verspreiding habitattypen en soorten in het Habitatrictlijngebied

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied is bepaald aan de hand van de ligging van habitattypen en leefgebieden van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. De verspreiding van de betreffende habitattypen en soorten binnen het gebied wordt in deze paragraaf globaal beschreven ter onderbouwing van de gevolgde begrenzing. Het is niet bedoeld als een uitputtende beschrijving.

Het habitatype slikkige rivieroever (H3270), dat afhankelijk van het verloop van de rivierwaterstand van jaar tot jaar op verschillende plekken tot ontwikkeling komt, kan worden aangetroffen langs beide oevers van de Waal. *Stroomdalgraslanden (H6120) en glanshaver- en vossenstaarthooilanden, *glanshaver* (H6510A) zijn aanwezig in het noordelijk deel van de Hurwenensche Uiterwaarden. *Vochtige alluviale bossen, *zachtouthoobossen* (H91E0A) zijn aanwezig in de Rijswaard aan weerszijden van de rijksweg. De trekviszen zeeprík (H1095), rivierprík (H1099), elft (H1102) en zalm (H1106) zijn in hun voorkomen (doortrek- en opgroeigebied) beperkt tot het zomerbed van de rivier cq. de kribvakken. De kamsalamander (H1166) en de bever (H1337) zijn aanwezig in het deelgebied Hurwenen. De grote modderkruiper (H1145) komt beperkt voor in het Habitatrictlijngebied van het Natura 2000-gebied.

5 INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

5.1 Inleiding

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip “instandhouding” wordt een geheel aan maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrictlijn worden bij aanwijzing als Habitatrictlijngebied “tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging”.

Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura 2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitatype en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau. Tevens is daarbij aangegeven welke habitattypen en/of soorten ten koste mogen gaan van andere habitattypen en soorten. Voor een beperkt aantal soorten en habitattypen zijn op basis van artikel 10a, derde lid van de Natuurbeschermingswet 1998 ‘complementaire doelen’ geformuleerd. Het betreft soorten en habitattypen die onder druk staan en waarvoor Nederland in Europees verband een bijzondere verantwoordelijkheid heeft. Dit betekent dat aan een beperkt aantal Vogelrichtlijngebieden Habitatrictlijndoelen zijn toegekend (en

andersom) en dat aan een beperkt aantal Habitatrictlijngebieden ‘ontwikkeldoelen’ zijn toegekend. Met behulp van deze complementaire doelen is de realisering van de landelijke doelen voldoende gewaarborgd. Deze doelen maken volwaardig onderdeel uit van de aanwijzingsbesluiten, maar de habitattypen en soorten worden niet aangemeld bij de Europese Commissie.

Voor de Natura 2000-gebieden zullen in beheerplannen instandhoudingsmaatregelen worden uitgewerkt die beantwoorden aan de gebiedsspecifieke ecologische vereisten van de betrokken natuurlijke habitats en soorten.

Als verdere invulling van het stellen van prioriteiten zijn voor de acht onderscheiden Natura 2000-landschappen¹¹, op grond van de daar voorkomende habitattypen en soorten, hun landelijke betekenis van deze waarden binnen het betreffende landschap, de belangrijkste verbeteropgaven en de beïnvloedingsmogelijkheden, kernopgaven geformuleerd. Per landschap omvatten ze de belangrijkste behoud- en herstelopgaven. De kernopgaven stellen prioriteiten (‘richting geven’) en geven overeenkomsten en verschillen tussen en binnen de gebieden aan. Zij hebben in het bijzonder betrekking op habitattypen en soorten die sterk onder druk staan en/of waarvoor Nederland van groot of zeer groot belang is. De kernopgaven worden per Natura 2000-landschap behandeld en opgesomd in hoofdstuk 5 van het Natura 2000 doelendocument.

5.2 Algemene doelen

Behoud en indien van toepassing herstel van:

1. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van Natura 2000 zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie;
2. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrictlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijk niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
3. de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de ecologische structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
4. de op het gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

5.3 Habitatrictlijn: habitattypen (bijlage I)

H3270 Slikkige rivieroever

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting De gehele Waal is door zijn relatief hoge dynamiek en lage uiterwaarden de belangrijkste rivier voor het habitatype slikkige rivieroever. Het Habitatrictlijngebied omvat echter slechts een relatief beperkt oppervlakte slikkige rivieroever (zie ook complementair doel).

H6120 *Stroomdalgraslanden

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

¹¹ Het Natura 2000-landschap van het gebied waarop dit besluit betrekking heeft, staat vermeld in paragraaf 3.2 van deze Nota van toelichting

Toelichting Het habitatype stroomdalgraslanden komt in een jonge pionievorm en als soortenrijk grasland voor in de Kil van Hurwenen. De soortenrijkdom van de pionievorm kan toenemen bij adequaat beheer.

H6510 Glanshaver- en vossenstaarthooilanden

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit glanshaver- en vossenstaarthooilanden, *glanshaver* (subtype A).

Toelichting De Rijswaard is verreweg het belangrijkste terrein voor het habitatype glanshaver- en vossenstaarthooilanden, *glanshaver* (subtype A) langs de Waal en tevens één van de gebieden die voor glanshaverhooilanden binnen Nederland de grootste bijdrage leveren. Verder komt het habitatype ook voor in de Kil van Hurwenen.

H91E0 *Vochtige alluviale bossen

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit Vochtige alluviale bossen, *zachtouthooibossen* (subtype A).

Toelichting De Waal is door zijn grootte en breedte van de lage uiterwaarden één van de belangrijkste rivieren voor ontwikkeling van vochtige alluviale bossen, *zachtouthooibossen* (subtype A). Binnen het Habitatrictlijngebied komt het type over een aanzienlijke oppervlakte voor in de Rijswaard (in de luwte van de spoorbrug) en op kleine schaal in de Kil van Hurwenen. Uitbreiding oppervlakte vochtige alluviale bossen, *zachtouthooibossen* (subtype A) is alleen mogelijk binnen het Vogelrichtlijngebied (zie ook complementair doel).

5.4 Habitatrictlijn: soorten (bijlage II)

H1095 Zeeprík

Doel Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting De Uiterwaarden Waal is als doortrekgebied voor de zeeprík van groot belang en als opgroeigebied van vermoedelijk groot belang. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door verbetering van de functie als opgroeigebied.

H1099 Rivierprík

Doel Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting De Uiterwaarden Waal is als doortrek- en opgroeigebied voor de rivierprík van groot belang. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door verbetering van de functie als opgroeigebied.

H1102 Elft

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting De Uiterwaarden Waal is als doortrekgebied voor de elft van groot (potentieel) belang. Vroeger bevonden zich paaipopulaties bovenstrooms (buiten Nederland). Er zijn concrete aanwijzingen dat in de Boven-Rijn (D) nog een kleine populatie voorkomt. In het gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door het elders verbeteren van de doorgang in de trekroute.

H1106 Zalm

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting De Uiterwaarden Waal is als doortrekgebied voor de zalm van groot belang voor de Rijn- en Maaspopulaties. In het gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door het elders verbeteren van de doorgang in de trekroute.

H1145 Grote modderkruiper

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting De grote modderkruiper komt beperkt voor binnen het Habitatrictlijngebied.

H1166 Kamsalamander

Doel Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting De kamsalamander komt voor in de zuidelijk gelegen Hurwenense Uiterwaarden en in de aan de noordkant gelegen Rijswaard. Het volledige Natura 2000-gebied vormt een belangrijk leefgebied, vooral de Heeseltse Uiterwaarden en het traject Weurt-Wamel. Gezien de verspreiding, de ongunstige staat van instandhouding en de afstanden tot andere populaties zijn de onderlinge verbindingen en verbindingen met verder gelegen leefgebieden van belang voor uitbreiding populatie.

H1337 Bever

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting De uiterwaarden langs de Waal zijn van belang als verbinding tussen beverpopulaties in de Gelderse Poort en de Biesbosch. De soort komt voor in de Kil van Hurwenen.

5.5 Vogelrichtlijn: broedvogels**A119 Porseleinhoen**

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 10 paren.

Toelichting Van oudsher vormen de uiterwaarden van de grote rivieren een belangrijk broedgebied voor het porseleinhoen. Aantallen fluctueren sterk. Essentieel hierbij is de waterstand in mei – juni. Bij omvangrijke inundaties in deze periode vestigen zich enkele tientallen paren, in droge voorjaren worden hooguit enkele paren vastgesteld. Eind jaren zeventig broedden een 10-tal paren in dit deel van de grote rivieren. Belangrijkste deelgebieden waren de Kil van Hurwenen en de Heeseltsche uiterwaarden. Voor de periode 1999-2003 wordt het gemiddeld aantal paren geschat op 2. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie noodzakelijk. Het genoemde aantal paren heeft betrekking op gunstige jaren. Het gebied kan onvoldoende draagkracht leveren voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar kan in gunstige jaren wel een bijdrage gaan leveren aan de draagkracht in de regio grote rivieren ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A122 Kwartelkoning

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 30 paren.

Toelichting De rijk gestructureerde hooilanden en ruigten in de rivieruiterwaarden vormen een belangrijk broedgebied van de kwartelkoning in Nederland. Het afgelopen decennium vormden de uitwaarden van de Waal daarvan een belangrijk deelgebied (1993-97 gemiddeld 8 en 1999-2003 19 paren, maximaal 33 paren in 2002). Uitbreiding en verbetering leefgebied in het rivierengebied is noodzakelijk omdat de toekomst van de grote broedpopulatie in Oost-Groningen (Oldambt) hoogst onzeker is. De soort is hier afhankelijk van de gewaskeuze in de akkerbouw. Het gebied kan voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.

A197 Zwarte stern

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren.

Toelichting In 1987 werden 17 paren zwarte sterns geteld. Sedert 1990 zijn nooit meer dan 10 paren vastgesteld. In de periode 1999-2003 werden jaarlijks 4-9 paren zwarte sterns vastgesteld. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie noodzakelijk. Het gebied kan voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.

5.6 Vogelrichtlijn: niet-broedvogels**A005 Fuut**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 90 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de fuut onder andere een functie als foerageergebied. Sinds begin jaren tachtig is de populatie toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de landelijk matige staat van instandhouding heeft vooral betrekking op de situatie in het IJsselmeergebied.

A017 Aalscholver

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 260 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de aalscholver onder andere een functie als foerageergebied en als slaappleaats. In de jaren tachtig is de populatie sterk toegenomen, daarna fluctuerend zonder duidelijke trend. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A037 Kleine zwaan

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 9 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen kleine zwanen waren van 1993-1997 van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als foerageergebied en als slaappleaats. Het aantalsverloop vertoonde een optimum begin jaren tachtig en daarna een afname. De draagkracht is berekend over de jaren 1999-2003, de periode voor landelijke afname. De afname is waarschijnlijk ten dele een gevolg van een afname in de internationale populatieomvang.

- A041 Kolgans**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 5.500 vogels (seizoensgemiddelde). Achteruitgang in omvang foerageergebied met maximaal 16% is toegestaan, ten gunste van de habitattypen H3270 slijkige rivieroever, H6120 stroomdalgraslanden, H91E0 vochtige alluviale bossen, *zachthoutooibossen* (subtype A) of de broedvogelsoorten A119 porseleinhoen of A122 kwartelkoning.
- Toelichting** Aantallen kolganzen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplek. Sinds begin jaren tachtig is de populatie sterk toegenomen. Binnen het Natura 2000-netwerk levert dit gebied na de Uiterwaarden IJssel en Gelderse Poort de grootste bijdrage als foerageergebied voor de kolgans. In de periode 1999/2000-2003/04 foerageerden gemiddeld ongeveer 2,4% van de Nederlandse vogels in het gebied. In het gebied is onvoldoende ruimte aanwezig om zowel de instandhoudingsdoelstellingen voor de kolgans als voor de genoemde habitattypen of broedvogelsoorten te realiseren. Vanwege deze onverenigbaarheid wordt prioriteit gegeven aan de realisering van de instandhoudingsdoelstellingen voor vermelde habitattypen en broedvogelsoorten ten opzichte van de kolgans. Achteruitgang van de omvang van het foerageergebied is alleen toegestaan wanneer er sprake is van een directe relatie met de instandhoudingsdoelstelling van de vermelde habitattypen en broedvogelsoorten.
- A043 Grauwe gans**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.400 vogels (seizoensgemiddelde). Achteruitgang in omvang foerageergebied met maximaal 16% is toegestaan, ten gunste van de habitattypen H3270 slijkige rivieroever, H6120 stroomdalgraslanden of H91E0 vochtige alluviale bossen, *zachthoutooibossen* (subtype A) of de broedvogelsoorten A119 porseleinhoen of A122 kwartelkoning.
- Toelichting** Aantallen grauwe ganzen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplek. Sinds begin jaren negentig is de populatie sterk toegenomen. Binnen het Natura 2000-netwerk is dit gebied van middelgrote betekenis, in de periode 1999/2000-2003/04 foerageerden gemiddeld ongeveer 2,7% van de Nederlandse vogels in het gebied. In het gebied is onvoldoende ruimte aanwezig om zowel de instandhoudingsdoelstellingen voor de grauwe gans als voor de genoemde habitattypen of broedvogelsoorten te realiseren. Vanwege deze onverenigbaarheid wordt prioriteit gegeven aan de realisering van de instandhoudingsdoelstellingen voor vermelde habitattypen en broedvogelsoorten ten opzichte van de grauwe gans. Achteruitgang van de omvang van het foerageergebied is alleen toegestaan wanneer er sprake is van een directe relatie met de instandhoudingsdoelstelling van de vermelde habitattypen en broedvogelsoorten.

A045 Brandgans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 610 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen brandganzen zijn van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplaats. Sinds begin jaren negentig is de populatie sterk toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A050 Smient

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 4.700 vogels (seizoensgemiddelde). Achteruitgang in omvang foerageergebied met maximaal 16% is toegestaan, ten gunste van de habitattypen H3270 slikkige rivieroever, H6120 stroomdalgraslanden, H91E0 vochtige alluviale bossen, *zachthoutoibossen* (subtype A) of de broedvogelsoorten A119 porseleinhoen of A122 kwartelkoning.

Toelichting Aantallen smienten zijn van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als slaapplaats en als foerageergebied. Sinds begin jaren tachtig is de populatie sterk toegenomen. Binnen het Natura 2000-netwerk is dit gebied van middelgrote betekenis, in de periode 1999/2000-2003/04 foerageerden gemiddeld ongeveer 1,0% van de Nederlandse vogels in het gebied. In het gebied is onvoldoende ruimte aanwezig om zowel de instandhoudingsdoelstellingen voor de smient als voor de genoemde habitattypen of broedvogelsoorten te realiseren. Vanwege deze onverenigbaarheid wordt prioriteit gegeven aan de realisering van de instandhoudingsdoelstellingen voor vermelde habitattypen en broedvogelsoorten ten opzichte van de smient. Achteruitgang van de omvang van het foerageergebied is alleen toegestaan wanneer er sprake is van een directe relatie met de instandhoudingsdoelstelling van de vermelde habitattypen en broedvogelsoorten.

A051 Krakeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 50 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de krakeend onder andere een functie als foerageergebied. Sinds begin jaren negentig is de populatie sterk toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A054 Pijlstaart

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 30 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de pijlstaart onder andere een functie als foerageergebied. Tot 1985 was er sprake van een sterke afname in aantallen, daarna een licht positieve tendens, maar geen significante toename. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A056 Slobeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 90 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de slobeend onder andere een functie als foerageergebied. In de tweede helft van de jaren tachtig is de populatie toegenomen, daarna fluctuerend zonder duidelijke trend. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A059 Tafeleend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 190 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de tafeleend onder andere een functie als foerageergebied. Aantallen zijn sinds de jaren zeventig aanvankelijk toegenomen, waarschijnlijk ten gevolge van herstel van de populatie driehoeksmosselen. Sinds 1995 is er sprake van een afname, net als elders in het Natura 2000-landschap rivierengebied, waarschijnlijk ten gevolge van een toename in de randmeren. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de afname is niet gelegen in dit gebied.

A061 Kuifeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 530 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de kuifeend onder andere functie als foerageergebied. Het aantalsverloop vertoonde een piek rond eind jaren tachtig, waarschijnlijk ten gevolge van herstel van de populatie driehoeksmosselen. Daarna enige afname, net als elders in het Natura 2000-landschap rivierengebied, waarschijnlijk ten gevolge van toename in de randmeren. Recent is er echter sprake van een nieuwe toename (als bij de IJssel). Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A068 Nonnetje

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 6 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor het nonnetje onder andere een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop vertoonde een optimum rond 1980, daarna een afname. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A125 Meerkoet

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 780 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de meerkoet onder andere een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop vertoonde een optimum rond begin jaren tachtig en daarna een afname (net als bij de Uiterwaarden IJssel). Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A142 Kievit

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 790 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de kievit onder andere een functie als foerageergebied en als slaappleats. Het aantalsverloop vertoonde een optimum begin jaren negentig, daarna een sterke afname. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A156 Grutto

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 70 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de grutto onder andere een functie als foerageergebied. Aantallen zijn sterk fluctuerend met een significante afname. Behoud van de huidige situatie is voldoende omdat de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding wordt veroorzaakt door ontwikkelingen in de omstandigheden voor broedvogels.

A160 Wulp

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 160 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de wulp onder andere een functie als foerageergebied en als slaappleats. Er is sprake van een sterke doorgaande toename in aantallen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

5.7 Complementaire doelen

De instandhoudingsdoelstellingen van het Habitatrictlijn- en Vogelrichtlijngebied heeft mede betrekking op één of meer complementaire doelen die voor bepaalde habitattypen en/of (vogel)soorten zijn gesteld. De rechtsgrondslag voor complementaire doelen is artikel 10a, derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998. Het betreft ten eerste vogelsoorten (bijlage I en andere trekvogelsoorten zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn) die in zeer ongunstige staat van instandhouding verkeren. Ten tweede gaat het om habitattypen en soorten (van bijlage I of bijlage II van de Habitatrictlijn) met een zeer ongunstige staat van instandhouding en voor habitattypen en soorten met een matig ongunstige staat van instandhouding en tevens een lage landelijke dekking en/of onvoldoende geografische spreiding.

De reden dat voor complementaire doelen is gekozen, is dat daarmee binnen het netwerk van Natura 2000 een bijdrage wordt geleverd aan de realisatie van de landelijke doelen voor de betreffende habitatype(n) en (vogel)soort(en). Voor een nadere uitleg wordt verwezen naar het Natura 2000 doelendocument (paragraaf 3.3). In dit gebied gelden de volgende complementaire doelen:

5.7.1 Complementaire doelen: habitattypen (bijlage I)**H3270 Slikkige rivieroever**

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting De gehele Waal is door zijn relatief hoge dynamiek en lage uiterwaarden de belangrijkste rivier voor het habitatype slikkige rivieroever. In het Vogelrichtlijngebied kan het areaal slikkige rivieroever toenemen door de aanleg van nevengeulen.

H6120 *Stroomdalgraslanden

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype stroomdalgraslanden verkeert landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding. Verder heeft Nederland een grote internationale verantwoordelijkheid voor dit type. In het Vogelrichtlijngebied is het habitatype stroomdalgraslanden plaatselijk aanwezig in verschillende uiterwaarden (op zandige oeverwallen). Uitbreidingsmogelijkheden bestaan met name op recente hoog gelegen zandafzettingen.

H91E0 *Vochtige alluviale bossen

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige alluviale bossen, *zachtouthooibossen* (subtype A).

Toelichting De Waal is door zijn grootte en breedte van de lage uiterwaarden één van de belangrijkste rivieren voor ontwikkeling van het habitatype vochtige alluviale bossen, *zachtouthooibossen* (subtype A). Voor uitbreiding oppervlakte bestaan onder andere mogelijkheden langs nieuw te graven geulen. Voor de bever (H1337) is uitbreiding van dit habitatype, kleine bosjes als stapstenen, van belang voor de realisering van een samenhangend netwerk tussen de Gelderse Poort en de Biesbosch. Uitbreiding kan plaatsvinden in luwe delen van de rivier, waar bosontwikkeling geen versterkte opstuwing van het water veroorzaakt.

5.7.2 Complementaire doelen: soorten (bijlage II)**H1095 Zeeprík**

Doel Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting De Uiterwaarden Waal is voor de zeeprík als doortrekgebied van groot belang en als opgroeigebied van vermoedelijk groot belang. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door verbetering van de functie van het gebied als opgroeigebied, met name door de aanleg van nevengeulen.

H1099 Rivierprík

Doel Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting De uiterwaarden waal is voor de rivierprík als doortrek- en opgroeigebied van groot belang. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door verbetering van de functie van het gebied als opgroeigebied, met name door de aanleg van nevengeulen.

H1102 Elft

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting Uiterwaarden Waal is als doortrekgebied van groot (potentieel) belang. Vroeger bevonden zich paaipopulaties bovenstrooms (buiten Nederland). Er zijn concrete aanwijzingen dat in de Boven-Rijn (D) nog een kleine populatie voorkomt. In het gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door het elders verbeteren van de doorgang in de trekroute.

H1106 Zalm

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting Uiterwaarden Waal is als doortrekgebied voor de Zalm van groot belang voor de Rijn en Maaspopulatie. In het gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door het elders verbeteren van de doorgang in de trekroute.

H1145 Grote modderkruiper

Doel Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Het betreft een wijdverspreide soort, die slechts voor een beperkt deel binnen de Habitatrichtlijngebieden voorkomt. Het gebied Uiterwaarden Waal levert een relatief geringe bijdrage voor de grote modderkruiper. Landelijk gezien verkeert de grote modderkruiper in een matig ongunstige staat van instandhouding. Gezien de dynamiek in deze riviertak is een behouddoel geformuleerd.

H1166 Kamsalamander

Doel Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Binnen het Vogelrichtlijngebied komt de soort verspreid voor. Het gebied vormt een belangrijk leefgebied, vooral het traject Weurt-Wamel. Gezien de verspreiding, de ongunstige staat van instandhouding en de afstanden tot andere populaties zijn de onderlinge verbindingen en verbindingen met verder gelegen leefgebieden van belang voor de duurzame instandhouding van de Kamsalamander in dit gebied.

5.8 Beschermdenatuurmonumenten

Het Natura 2000-gebied omvat één of meer beschermde natuurmonumenten (zie paragrafen 2.1 en 3.3). Ingevolge artikel 15a, derde lid, Natuurbeschermingswet 1998 heeft de Natura 2000-opgave voor dat deel van het gebied, dat zijn status als beschermd natuurmonument heeft verloren, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in het van rechtswege vervallen besluit. Voor zover deze doelstellingen Natura 2000-waarden betreffen, maken deze deel uit van de in voorgaande paragrafen opgenomen instandhoudingsdoelstellingen. Indien de doelstellingen geen Natura 2000-waarden betreffen, houden deze doelstellingen, zoals de bescherming van het natuurschoon, hun zelfstandige betekenis. In een aantal gevallen is het niet mogelijk om zowel de doelen die voortkomen uit de aanwijzing als beschermd natuurmonument als de Natura 2000-doelstellingen te bereiken (bijvoorbeeld omdat dat om tegenstrijdig beheer vraagt). In deze gevallen hebben de Natura 2000-doelen, voorrang om de Europeesrechtelijke verplichtingen na te komen.

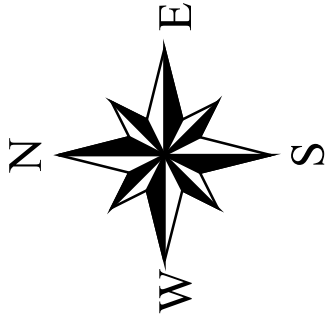
In een handreiking zal voor elk gebied expliciet worden toegelicht hoe de doelen (cq. natuurwetenschappelijke betekenis en landschappelijke waarden) van beschermde natuurmonumenten en de Natura-2000 doelen zich tot elkaar verhouden. In het beheerplan zullen deze doelen, net als die van Natura 2000 in ruimte en tijd worden uitgewerkt. Dan wordt ook uitgewerkt waar achteruitgang van het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis is toegestaan ten gunste van Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen. De van rechtswege vervallen besluiten zijn ter informatie in een Appendix bij dit besluit gevoegd.

Uitbreiding Uiterwaarden Waal

(oevers en gelijktrekking Habitatrictlijn)

- Topografie 2005.shp
- Vr vervallen.shp
- Vogelrichtlijn 2006.shp
- Vr uitbreiding.shp

Toelichting op wijzigingen Natura 2000-waarden, op selectie als Habitatrictlijngebied en op toewijzing van instandhoudingsdoelstellingen

- B1. Wijzigingen in habitattypen en soorten ten opzichte van aanmelding als Habitatrictlijngebied (paragraaf 4.2.1 en 4.2.2)
- B2. Wijzigingen in vogelsoorten ten opzichte van eerdere aanwijzing als Vogelrichtlijngebied (paragraaf 4.2.3)
- B3. Toepassing selectiecriteria Habitatrictlijngebieden (paragraaf 4.3)
- B4. Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5)

B1. Wijzigingen in habitattypen en soorten ten opzichte van aanmelding als Habitatrictlijngebied

- In aanvulling op de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003) is het gebied ook aangewezen voor het habitatype slikkige rivieroever (H3270) en de soorten zeeprik (H1095), rivierprik (H1099), elft (H1102), zalm (H1106), grote modderkruiper (H1145) en bever (H1337).
- Het habitatype slikkige rivieroever is toegevoegd in zowel het Habitatrictlijn- als het Vogelrichtlijngedeelte van het gebied, omdat het habitatype verspreid langs de rivier de Waal voorkomt.
- Omdat Uiterwaarden Waal als doortrekgebied voor de elft en zalm van groot belang is, zijn (complementaire) doelen geformuleerd voor deze soorten.
- Omdat de Uiterwaarden Waal als doortrekgebied voor de zeeprik van groot belang en als opgroeigebied van vermoedelijk groot belang is, is een (complementair) doel geformuleerd voor de zeeprik.
- Omdat de Uiterwaarden Waal als doortrek- en opgroeigebied voor de rivierprik van groot belang is, is een (complementair) doel geformuleerd voor de rivierprik.
- De grote modderkruiper is opgenomen in zowel het Habitatrictlijn- als het Vogelrichtlijngedeelte van het gebied ten behoeve van de landelijke dekking van deze soort.
- De bever is opgenomen in zowel het Habitatrictlijn- als het Vogelrichtlijngedeelte met het oog op verbinding van de populaties in de Gelderse Poort (67) en de Biesbosch (112).

B2. Wijzigingen in vogelsoorten ten opzichte van eerdere aanmelding als Vogelrichtlijngebied

De vogelsoorten waarvoor het gebied in 2000 is aangewezen, zijn ontleend aan SOVON (2000)¹². De criteria die daarin zijn opgenomen zijn ontleend aan de Nota van Antwoord Vogelrichtlijn 2000¹³. Voor eventuele aanpassing van de betreffende vogelsoorten is gebruik gemaakt van SOVON & CBS (2005)¹⁴ waarin de ontwikkeling van vogelaantallen in de laatste decennia is beschreven. Dit rapport heeft ten grondslag gelegen aan de formulering van de instandhoudingsdoelstellingen voor de Vogelrichtlijnsoorten. In bijlage 1 van dit rapport zijn de verschillen aangegeven tussen de soortenlijsten per gebied die in beide rapporten zijn opgenomen.

- In aanvulling op de oorspronkelijke aanwijzing van maart 2000 is één vogelsoort van bijlage I aan het gebied toegevoegd: zwarte stern (A197). De vogelsoort is toegevoegd omdat uit recente data blijkt dat de soort in dit gebied van betekenis is voor de landelijke staat van instandhouding van de zwarte stern als broedvogel.

¹² Belangrijke vogelgebieden in Nederland 1993-97. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

¹³ Nota van Antwoord Vogelrichtlijn (2000), bijlage 1, Selectiecriteria en methode van begrenzing

¹⁴ Trends van vogelaantallen in het Nederlandse Natura 2000 netwerk. Centraal Bureau voor de Statistiek & SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

- In vergelijking met de oorspronkelijke aanwijzing van maart 2000 zijn twee vogelsoorten van bijlage I niet meer opgenomen: kleine zilverreiger (A026) en slechtvalk (A103).
- Op grond van nieuwe kennis over aantallen, verspreiding en populatieomvang is voor de kleine zilverreiger alleen een instandhoudingsdoelstelling geformuleerd voor de vijf gebieden met de grootste landelijke bijdrage en de gebieden die eerder waren geselecteerd. Dit gebied valdoet daar niet aan en is slechts van geringe betekenis voor de landelijke staat van instandhouding van deze soort als niet-broedvogel.
- Op grond van nieuwe kennis over aantallen, verspreiding en populatieomvang zijn voor de slechtvalk alleen instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd voor de vijf gebieden met de grootste landelijke bijdrage. Dit gebied valt daarbuiten en is van geringe betekenis voor de landelijke staat van instandhouding van deze soort als niet-broedvogel.

B3. Toepassing selectiecriteria Habitatrictlijengebieden

H6120 *Stroomdalgraslanden

Voor de aanmelding van Habitatrictlijengebieden (2003) zijn voor dit prioritaire habitattype zeven gebieden als belangrijkste geselecteerd: Uiterwaarden IJssel (038), Gelderse Poort (067), Uiterwaarden Lek (082) (voorheen: Luistenbuul en Koekoeksche Waard), Biesbosch (112), Oeffelter Meent (141), Zeldersche Driessen (143) en Maasduinen (145). Uit recente gegevens is gebleken dat Uiterwaarden Waal (068) ook een redelijke oppervlakte herbergt. Aan de lijst kunnen nog worden toegevoegd Vecht- en Beneden-Reggegebied (39) en Dinkelland (049) waar een afwijkende vorm voorkomt met als bijzondere soort zwolse anjer. Ten tijde van de selectie in 2003 zijn deze gebieden wel aangemeld voor dit habitattype echter ten onrechte niet toegevoegd aan de selectie¹⁵. Hiermede behoren vrijwel alle voor dit habitattype aangemelde Habitatrictlijengebieden tot de “belangrijkste gebieden”.

H6510A Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (*glanshaver*)

Voor de aanmelding van Habitatrictlijengebieden (2003) zijn voor het subtype *glanshaver* van dit habitattype drie gebieden geselecteerd: Uiterwaarden IJssel (038), Uiterwaarden Neder-Rijn (066) en Uiterwaarden Waal (068).

Langs de IJssel komt dit habitattype verspreid voor, deels vlakdekkend met een oppervlakte van ruim 50 ha. Ook in de Amerongse Bovenpolder (Uiterwaarden Neder-Rijn, 066) komt dit habitattype vlakdekkend voor (ruim 35 ha). Langs de Waal bedraagt de oppervlakte in het aangemelde Habitatrictlijengebied minder (circa 10 ha). Het gebied Biesbosch (112) herbergt een groter oppervlakte dan het gebied Uiterwaarden Waal (ruim 80 ha). Op grond van de huidige kennis kunnen Biesbosch (112), Uiterwaarden IJssel (038) en Uiterwaarden Neder-Rijn (066) daarom nu als de “drie belangrijkste” worden beschouwd. Vanuit een oogpunt van geografische spreiding kunnen de volgende gebieden aan de selectie worden toegevoegd: Leenderbosch, Groote Heide en De Plateaux (136) in Hogere zandgronden, Zuid¹⁶ en Geuldal (157) in Heuvelland.

B4. Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen

De hier vermelde gebiedsdoelen van de Natura 2000-gebieden die buiten dit aanwijzingsbesluit vallen en waarvan de definitieve besluiten op het moment van vaststelling van onderhavig besluit nog niet zijn vastgesteld, moeten worden beschouwd als ‘indicatieve’ opgaven en kunnen nog aan verandering onderhevig zijn.

¹⁵ Vegetaties van zwak tot sterk gebufferde droge rivierduinen. Stroomdalgrasland kan dus ook voorkomen langs kleine rivieren waar vrij kalkarme zanden worden afgezet.

¹⁶ Voor de selectie is het Natura 2000-landschappen Hogere Zandgronden ingedeeld in drie regio's: Noord (Groningen, Friesland, Drenthe), Midden (Gelderland, Twente), Zuid (Noord Brabant, Limburg).

In dit onderdeel wordt voor ieder habitatype, habitatsoort, broedvogelsoort en niet-broedvogelsoort waarvoor onderhavig gebied is aangewezen, inzichtelijk gemaakt hoe de landelijke doelstelling is uitgewerkt in de Natura 2000-gebieden. De niet-broedvogelsoorten waarvoor zowel landelijk als in alle gebieden een behoudsopgave is gesteld zijn samengevat in één tabel. Waar in de vogeltabellen wordt geschreven A...b betreft het een broedvogel en waar wordt geschreven A...n betreft het een niet-broedvogel. Regels in cursief betreffen complementaire doelen (toelichting in Natura 2000 Doelendocument, paragraaf 3.3).

Onder iedere tabel wordt de landelijke staat van instandhouding (Svl) van betreffende habitatype of (vogel)soort genoemd. Indien de landelijke doelstelling van betreffende waarde afwijkt van wat kan worden verwacht uit de staat van instandhouding, is dit hier gemotiveerd. Indien de instandhoudingsdoelstelling van onderhavig gebied afwijkt van de landelijke doelstelling dan is dit nader gemotiveerd.

4.1 Habitatrictlijn: habitattypen

Habitatype H3270 - Slikkige rivieroever				
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
066	Uiterwaarden Nederrijn	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
082	Uiterwaarden Lek	behoud	behoud	ontwerpbesluit
108	Oude Maas	behoud	behoud	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	concept-ontwerp
152	Grensmaas	behoud	verbetering	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding voor het habitatype slikkige rivieroever is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als 'matig ongunstig'. De instandhoudingsdoelstelling van het gebied Uiterwaarden Waal wijkt af van de landelijke doelstelling. Alleen voor het complementaire doel in het Vogelrichtlijngebied wordt uitbreiding van de oppervlakte mogelijk geacht.

Habitatype H6120 - Stroomdalgraslanden				
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
049	Dinkelland	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	behoud	behoud	ontwerpbesluit
082	Uiterwaarden Lek	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	uitbreiding	behoud	concept-ontwerp
141	Oeffelter Meent	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
143	Zeldersche Driessen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
145	Maasduinen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
148	Swalmdal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
150	Roerdal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van het habitatype stroomdalgraslanden is beoordeeld als ‘zeer ongunstig’. De instandhoudingsdoelstelling voor het gebied Uiterwaarden Waal wijkt op het aspect oppervlakte af van de landelijke doelstelling. Het gedeelte dat is aangewezen onder de Habitatrichtlijn is te klein om uitbreiding te bewerkstelligen. Althans, zonder dat dit ten koste gaat van de andere instandhoudingsdoelstellingen die voor het Habitatrichtlijngebied zijn geformuleerd. Er is wel een complementair doel geformuleerd voor het habitatype stroomdalgraslanden in het Vogelrichtlijngebied van het totale gebied. In het totale gebied zal waarschijnlijk uitbreiding van de oppervlakte gerealiseerd worden.

Habitatype H6510A – Glanshaver- en vossenstaartheuvels (<i>glanshaver</i>)				
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
066	Uiterwaarden Neder-Rijn	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
082	Uiterwaarden Lek	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	concept-ontwerp
132	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
136	Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
141	Oeffelter Meent	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
156	Bemelerberg & Schiepersberg	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	behoud	verbetering	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van het habitatype glanshaver- en vossenstaartheuvels, *glanshaver* (subtype A) is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als ‘matig ongunstig’. De instandhoudingsdoelstelling van het gebied Uiterwaarden Waal sluit aan bij de landelijke doelstelling.

Habitatype H91E0A – Vochtige alluviale bossen (<i>zachtbultbossen</i>)				
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
038	Uiterwaarden IJssel	behoud	behoud	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
070	Zuider Lingedijk & Diefdijk-Zuid	behoud ^a	behoud	concept-ontwerp
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
108	Oude Maas	behoud	behoud	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
111	Hollands Diep	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	verbetering	concept-ontwerp
114	Krammer-Volkerak	uitbreiding	verbetering	concept-ontwerp
152	Grensmaas	behoud	behoud	ontwerpbesluit

(a) Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitatype H7230 kalkmoerassen is toegestaan.

De staat van instandhouding van het habitatype vochtige alluviale bossen, *zachtbultbossen* (subtype A) is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk ‘gunstig’ en ‘matig ongunstig’. De doelstelling van het gebied Uiterwaarden Waal wijkt af van de landelijke doelstelling. Binnen het Habitatrichtlijngebied van het gebied is geen ruimte voor uitbreiding van oppervlakte, in het Vogelrichtlijngebied is deze ruimte er wel. Daarom is voor

het Habitatrictlijngebied een behoudsdoel geformuleerd. De gebiedsopgaven voor kwaliteit sluiten aan bij de landelijke doelstelling.

4.2 Habitatrictlijn: soorten

H1095 - Zeeprk					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie					
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
001	Waddenzee	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
007	Noordzeekustzone	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
066	<i>Uiterwaarden Neder-Rijn</i>	<i>behoud</i>	<i>verbetering</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	behoud	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
111	Hollands Diep	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	uitbreiding	concept-ontwerp
113	Voordelta	behoud	behoud	uitbreiding	besluit
122	Westerschelde & Saeftinghe	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
150	Roerdal	behoud	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de zeeprk is beoordeeld als 'matig ongunstig'. De instandhoudingsdoelstelling van het gebied Uiterwaarden Waal sluit aan bij de landelijke doelstelling.

H1099 - Rivierprk					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie					
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
001	Waddenzee	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
007	Noordzeekustzone	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	uitbreiding	concept-ontwerp
066	<i>Uiterwaarden Neder-Rijn</i>	<i>behoud</i>	<i>verbetering</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	behoud	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
111	Hollands Diep	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	uitbreiding	concept-ontwerp
113	Voordelta	behoud	behoud	uitbreiding	besluit
122	Westerschelde & Saeftinghe	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
150	Roerdal	behoud	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
152	Grensmaas	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de rivierprk is beoordeeld als 'matig ongunstig'. De instandhoudingsdoelstelling van het gebied Uiterwaarden Waal sluit aan bij de landelijke doelstelling.

H1102 - Elft					
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie					
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	doel populatie	Besluit
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	behoud	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
111	Hollands Diep	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit

112	Biesbosch	behoud	behoud	uitbreiding	concept-ontwerp
113	Voordelta	behoud	behoud	uitbreiding	besluit

De staat van instandhouding van de elft is beoordeeld als 'zeer ongunstig'. De instandhoudingsdoelstelling van het gebied sluit aan bij de landelijke doelstelling.

H1106 - Zalm					
Landelijke doelstelling: behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie					
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	behoud	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
111	Hollands Diep	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	uitbreiding	concept-ontwerp
152	Grensmaas	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de zalm is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld op respectievelijk 'zeer ongunstig' en 'matig ongunstig'. De instandhoudingsdoelstelling van het gebied Uiterwaarden Waal wijkt op het aspect kwaliteit af van de landelijke doelstelling, omdat in dit gebied geen maatregelen noodzakelijk zijn ten behoeve van de verbetering van de kwaliteit van het leefgebied van de soort.

H1145 – Grote modderkruiper					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie					
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
013	Alde Feanen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
015	Van Oordt's Mersken	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
016	Wijnjeterper Schar	behoud	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
020	<i>Zuidlaardermeergebied</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>verbetering</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	behoud	concept-ontwerp
034	Weerribben	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
037	Olde Maten & Veerslootslanden	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
056	<i>Arkemheen</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
066	<i>Uiterwaarden Neder-Rijn</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
070	Zuider Lingedijk & Diefdijk-Zuid	behoud	behoud	behoud	concept-ontwerp
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	uitbreiding	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
074	Zwarte Meer	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
082	Uiterwaarden Lek	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	behoud	concept-ontwerp
130	Langstraat	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
132	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de grote modderkruiper is beoordeeld als 'matig ongunstig'. De instandhoudingsdoelstelling in het gebied Uiterwaarden Waal wijkt af van de landelijke doelstelling, omdat het gebied een relatief geringe bijdrage levert aan de landelijke doelstelling

van het gebied. Het Vogelrichtlijngebied kent verder een te grote dynamiek om voor de soort een hoger doel na te streven dan een behoudsopgave.

H1166 - Kamsalamander					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie					
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	concept-ontwerp
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
029	Havelte-Oost	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
030	Dwingelderveld	uitbreiding	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
041	Boetelerveld	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
042	Sallandse Heuvelrug	uitbreiding	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
047	Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	uitbreiding	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
050	Landgoederen Oldenzaal	uitbreiding	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
054	Witte Veen	behoud	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
055	Aamsveen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
057	Veluwe	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
061	Korenburgerveen	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	concept-ontwerp
062	Willinks Weust	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
063	Bekendelle	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
064	Wooldse Veen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
066	<i>Uiterwaarden Neder-Rijn</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
070	Zuider Lingedijk & Diefdijk-Zuid	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	concept-ontwerp
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
082	Uiterwaarden Lek	behoud	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
123	Zwin & Kievittepolder	uitbreiding	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
128	Brabantse Wal	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
136	Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
138	Weerter- en Budelerbergen & Ringselven	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
141	Oeffelter Meent	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
149	Meinweg	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
150	Roerdal	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
155	Brunsummerheide	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
156	Bemelerberg & Schiepersberg	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
157	Geuldal	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de kamsalamander is beoordeeld als 'matig ongunstig'. De instandhoudingsdoelstelling van het gebied Uiterwaarden Waal sluit aan bij de landelijke doelstelling.

H1337- Bever					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied					
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit

068	Uiterwaarden Waal	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	behoud	concept-ontwerp
145	Maasduinen	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
147	Leudal	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
148	Swalmdal	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
150	Roerdal	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
152	Grensmaas	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de bever is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als respectievelijk 'matig ongunstig' en 'gunstig'. De instandhoudingsdoelstelling van het gebied Uiterwaarden Waal sluit aan bij de landelijke doelstelling.

4.3 Vogelrichtlijn: broedvogels

Voor de doelen op gebiedsniveau die aangeven dat het leefgebied nog niet op orde is, is gekozen voor een "en/of" formulering. Daarmee wordt op het niveau van de Natura 2000-beheerplannen "ruimte gelaten" om te bepalen of ingezet wordt op uitbreiding omvang én verbetering kwaliteit leefgebied of dat wordt ingezet op alleen verbetering kwaliteit of alleen uitbreiding omvang leefgebied.

A119b – Porseleinhoen				
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Besluit
003	Duinen Vlieland	behoud	behoud	ontwerpbesluit
005	Duinen Ameland	behoud	behoud	ontwerpbesluit
008	Lauwersmeer	behoud	behoud	concept-ontwerp
009	Groote Wielen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
010	Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
012	Sneekermeergebied	behoud	behoud	ontwerpbesluit
013	Alde Feanen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
019	Leekstermeergebied	behoud	behoud	ontwerpbesluit
020	Zuidlaardermeergebied	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
023	Fochteloërveen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
033	Bargerveen	behoud	behoud	concept-ontwerp
034	Weerribben	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	ontwerpbesluit
036	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	behoud	behoud	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
066	Uiterwaarden Neder-Rijn	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
072	IJsselmeer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
074	Zwarte Meer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
075	Ketelmeer & Vossemeer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
078	Oostvaardersplassen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	behoud	behoud	ontwerpbesluit
106	Boezems Kinderdijk	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	concept-ontwerp
140	Groote Peel	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van het porseleinhoen (broedvogel) is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als respectievelijk 'zeer ongunstig' en 'matig ongunstig'. De instandhoudingsdoelstelling van het gebied Uiterwaarden Waal sluit aan bij de landelijke doelstelling.

A122b – Kwartelkoning				
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Besluit
012	Sneekermeergebied	behoud	behoud	ontwerpbesluit
019	Leekstermeergebied	behoud	behoud	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	ontwerpbesluit
036	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	behoud	behoud	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
066	Uiterwaarden Neder-Rijn	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de kwartelkoning (broedvogel) is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als respectievelijk ‘gunstig’ en ‘matig ongunstig’. De landelijke doelstelling wijkt af van wat op basis van de staat van instandhouding kan worden verwacht omdat recent een sterke toename van de populatie is geconstateerd. De instandhoudingsdoelstelling van het gebied Uiterwaarden Waal wijkt af van de landelijke doelstelling. Hier is voor gekozen, omdat gezien de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding uitbreiding van de populatie noodzakelijk is. De gebieden langs de grote rivieren bieden met name de mogelijkheid tot uitbreiding van het leefgebied. Zo kan het gebied Uiterwaarden Waal voldoende draagkracht gaan bieden voor een sleutelpopulatie.

A197b – Zwarte stern				
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Besluit
013	Alde Feanen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
014	Deelen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
034	Weerribben	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	ontwerpbesluit
036	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	behoud	behoud	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
083	Botshol	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
094	Naardermeer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	behoud	behoud	ontwerpbesluit
106	Boezems Kinderdijk	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de zwarte stern (broedvogel) is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als respectievelijk ‘zeer ongunstig’ en ‘matig ongunstig’. De instandhoudingsdoelstelling van het gebied Uiterwaarden Waal sluit aan bij de landelijke doelstelling.

4.4 Vogelrichtlijn: niet-broedvogels

Niet-broedvogelsoorten			
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied			
Vogelsoort	Aantal gebieden	Omvang leefgebied	Kwaliteit leefgebied
A005 Fuut ^a	24	behoud	behoud
A017 Aalscholver	26	behoud	behoud

A037 Kleine zwaan ^b	29	behoud	behoud
A041 Kolgans	36	behoud	behoud
A043 Grauwe gans	31	behoud	behoud
A045 Brandgans	26	behoud	behoud
A050 Smient	44	behoud	behoud
A051 Krakeend	35	behoud	behoud
A054 Pijlstaart ^c	25	behoud	behoud
A056 Slobeend	38	behoud	behoud
A059 Tafeleend ^d	17	behoud	behoud
A061 Kuifeend ^c	21	behoud	behoud
A068 Nonnetje ^a	17	behoud	behoud
A125 Meerkoet ^e	23	behoud	behoud
A142 Kievit ^c	11	behoud	behoud
A156 Grutto ^f	23	behoud	behoud
A160 Wulp	17	behoud	behoud

- (a) Ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is landelijk een behoudsdoelstelling geformuleerd voor de fuut en het nonnetje vanwege slechte stuurbaarheid van vermoedelijke oorzaken (Natura 2000 doelendocument (2006), p201/206).
- (b) Ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is landelijk een behoudsdoelstelling voor de kleine zwaan geformuleerd. De recente afname is verbonden aan een afname op internationaal niveau en mogelijk aan enkele andere slecht stuurbare factoren. (Natura 2000 doelendocument (2006), p202).
- (c) Ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is landelijk een behoudsdoelstelling voor de pijlstaart, kuifeend en kievit geformuleerd, omdat de matig ongunstige staat van instandhouding alleen gebaseerd is op toekomstverwachting (Natura 2000 doelendocument (2006), p204/205/208/).
- (d) Ondanks de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is landelijk een behoudsdoelstelling voor de tafeleend geformuleerd, vanwege slecht stuurbare oorzaken en enige compensatie door toename in de randmeren. (Natura 2000 doelendocument (2006), p205).
- (e) Ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is landelijk een behoudsdoelstelling voor de meerkoet geformuleerd, omdat de matig ongunstige staat van instandhouding alleen gebaseerd is op de populatie (en niet het leefgebied) (Natura 2000 doelendocument (2006), p207).
- (f) De grutto heeft landelijk een opgave voor uitbreiding omvang en verbeteropgave kwaliteit leefgebied. Aangezien deze opgave niet te realiseren is binnen het Natura-2000 netwerk is in alle gebieden een behoudsopgave voor de grutto geformuleerd (Natura 2000 doelendocument (2006), p209).

De staat van instandhouding van bovenstaande niet-broedvogelsoorten is beoordeeld als 'gunstig', tenzij anders aangegeven. Alle gebiedsdoelen van bovenstaande soorten sluiten aan bij de landelijke doelstelling.

Appendix

Toelichting op de selectie- en begrenzingscriteria die bij de aanwijzing van het Vogelrichtlijngebied Waal gebruikt zijn.

Onderstaande paragrafen zijn opgenomen in de Nota van toelichting van het Vogelrichtlijnbesluit.

3. Gebiedsbeschrijving, aanduiding leefgebied en begrenzing

3.2 Aanduiding leefgebied

De Waal is aangewezen als sbz onder de Vogelrichtlijn vanwege de aanwezigheid van open water, moerassen en graslanden in de uiterwaarden dat als geheel het leefgebied vormt van een aantal in artikel 4 van de Richtlijn bedoelde vogelsoorten. Het is een watergebied dat het leefgebied vormt van soorten van Bijlage I (art. 4.1) en fungeert tevens als overwinteringsgebied en rustplaats in de trekzone van andere trekvogelsoorten (art. 4.2). De begrenzing van de sbz is zo gekozen dat een in landschappelijk en vogelkundig opzicht samenhangend geheel is ontstaan dat in samenhang met SBZ Gelderse Poort, SBZ Kil van Hurwenen en SBZ Biesbosch voorziet in de beschermingsbehoefte met betrekking tot het voortbestaan en/ of voortplanten van bedoelde vogelsoorten.

4. Vogelkundige waarden

4.1 Kwalificerende vogelsoorten

De Waal van Nijmegen tot Waardenburg kwalificeert als sbz onder de Vogelrichtlijn vanwege het voorkomen van drempeloverschrijdende aantallen van de Kleine zwaan, Kolgans, Grauwe gans en Smient¹⁷ die het gebied benutten als overwinteringsgebied en/ of rustplaats. Het gebied kwalificeert tevens omdat het behoort tot één van de vijf belangrijkste broedgebieden voor de Kwartelkoning in Nederland.

Soort van Bijlage I waarvoor het gebied tot "een van de vijf belangrijkste" in Nederland behoort

Soort	Art. 4	Brv ^a	Totale populatie ^b	% in 5e ^c	% in sbz ^d	Telperiode
Kwartelkoning <i>Crex crex</i>	1	ja	100	3%	8%	1993-97

Soort van Bijlage I en een trekkende watervogelsoort waarvoor het gebied aan de 1%-drempel voldoet

Soort	Art. 4	Brv ^a	Biogeogr. Populatie ^e	1% Bpop ^f	% in sbz ^g	Telperiode
Kleine zwaan <i>Cygnus columbianus</i>	1	nee	W-Siberië/ NW-Europa	170	2,0%	1993-97
Kolgans <i>Anser albifrons</i>	2	nee	NW-Siberië/ NW-Europa	6 000	2,9%	1992-97
Grauwe gans <i>Anser anser</i>	2	nee	NW-Europa/ ZW-Europa	2 000	1,0%	1993-97
Smient <i>Anas penelope</i>	2	nee	W-Siberië/ NW-Europa	12 500	1,4%	1993-97

(a) De kwalificatie betreft in het gebied broedende (indien ingevuld met "ja") of niet-broedende vogels ("nee")

(b) Omvang Nederlandse broedpopulatie (gemiddelde; in paren)

(c) Aantal in het op vier na belangrijkste gebied (5e gebied) uitgedrukt als percentage van de landelijke broedpopulatie

(d) Aantal in het onderhavige gebied uitgedrukt als percentage van de landelijke broedpopulatie

(e) Biogeografische populatie waartoe de in Nederland pleisterende exemplaren van deze soort worden gerekend

(f) Drempelwaarde zijnde 1% van de betreffende biografische populatie (biografische populatie en drempelwaarde ontleend aan Rose & Scott 1997, *Waterfowl Population Estimates* – 2-edition. Wetlands International, Wageningen)

(g) Aantal in het onderhavige gebied uitgedrukt als percentage van de biogeografische populatie

¹⁷ Onderstreepte soorten zijn opgenomen in Bijlage I van de Richtlijn (artikel 4.1)

4.2 Andere relevante vogelsoorten

Andere soorten van Bijlage I waarvoor het gebied van betekenis is, zijn Porseleinhoen (broedvogel); Kleine zilverreiger, Brandgans, Nonnetje, Slechtvalk (niet-broedvogels). Andere trekkende vogelsoorten waarvoor het gebied van betekenis is als overwinteringsgebied en/ of rustplaats: Fuut, Aalscholver, Krakeend, Slobeend, Pijlstaart, Tafeleend, Kuifeend, Meerkoet, Kievit, Grutto en Wulp. De biotopen van deze vogels hebben mede de begrenzing van dit gebied bepaald.

4.3 Plaatselijke omstandigheden

In het gebied bevinden zich slaapplaatsen van kleine zwaan en kolgans in de Hiensche Uiterwaarden, bij Boven-Leeuwen, Dreumelse Waard en bij Hurwenen. Kleine zwaan, diverse ganzensoorten, Smient, Meerkoet en steltlopersoorten benutten de graslanden in de uiterwaarden als voedselgebied. Zwemeenden als Pijlstaart en Slobeend komen verspreid in de uiterwaarden voor maar hebben een voorkeur voor geïnundeerde graslanden die vooral optreden tijdens hoge rivierstanden. Fuut, Aalscholver en Nonnetje gebruiken de open wateren binnen het gebied als viswater. Rustplaatsen van Kuifeend en Tafeleend komen verspreid voor op de open wateren binnen gebied (vooral grind- en zandgaten), maar vooral op het traject tussen Deest en Beneden-Leeuwen. Beide genoemde duikeenden foerageren 's nachts tussen de kribben op de rivier. De aantallen eenden in het gebied nemen sterk toe als elders veel wateren zijn dichtgevroren. Het aangewezen gebied is verder nog één van de weinige graslandgebieden van Nederland waar nog jaarlijks verspreid broedterritoria van de Kwartelkoning worden vastgesteld.

26 JUNI 1973

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

Overwegende dat het op bijbehorende kaart SN 4 aangegeven gebied, genoemd "Kil van Hurwenen", een natuurmonument is, dat eigendom is van de Staat, en dat het wenselijk is dit natuurmonument aan te wijzen als staatsnatuurmonument;

Gehoord de Natuurbeschermingsraad, de colleges van burgemeester en wethouders van Rossum en van Zaltbommel en gedeputeerde staten van Gelderland;

Gelet op artikel 21, eerste lid, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

B E S L U I T :

Het op bijbehorende kaart SN 4 aangegeven gebied wordt aangewezen als staatsnatuurmonument.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

De Staatssecretaris voornoemd,

(W. Meijer).

Toelichting.

Het C.R.M.-reservaat "Kil van Hurwenen" (54 ha.) is het belangrijkste natuurgebied van de Hurwenense Uiterwaard, die in totaal een gebied van \pm 425 ha. in de gemeenten Zaltbommel en Rossum omvat.

De Kil is een oude, afgesneden Waalmeander, die met zijn naaste omgeving een gedurende ruim drie eeuwen vrijwel ongestoord ontwikkeld natuurgebied vormt, dat zowel nationaal als internationaal gezien vooral botanisch, ornithologisch en hydrobiologisch van uitzonderlijke waarde is. Bovendien is het gebied landschappelijk van veel betekenis.

Dankzij de in het terrein aanwezige overgang van hoger gelegen gronden via verlandende delen van de Kil naar open water vertoont de vegetatie een zonering, waarin een grote verscheidenheid aan plantengemeenschappen wordt aangetroffen

De ornithologische waarde van het gebied berust op de functies die het als broedgebied en als pleistergebied vervult voor meer dan 150 vogelsoorten, waaronder verscheidene zeldzame.

Aan de aanwezigheid van plankton, waarvan diverse soorten deel uitmaken die niet algemeen voorkomen, ontleent het gebied zijn hydrobiologische waarde.

Voor het onderhavige C.R.M.-reservaat is een beheersplan vastgesteld, zodat aan het bepaalde in artikel 21, derde lid, van de wet ten volle kan worden voldaan. Deze omstandigheid heeft de aanleiding gevormd om tot aanwijzing als staatsnatuurmonument over te gaan.

De Staatssecretaris van Cultuur,
Recreatie en Maatschappelijk Werk,

(W. Meijer).

Ontwerpbesluit Uiterwaarden Neder-Rijn

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Gelet op artikel 3, eerste lid, en artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206);

Gelet op de Beschikking van de Commissie 2008/23/EG van 12 november 2007 op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, van een eerste bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PbEG L 12);

Gelet op artikel 4, eerste en tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103);

Gelet op de artikelen 10a en 15 van de Natuurbeschermingswet 1998;

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206) wordt aangewezen: het op de bij dit besluit behorende kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam: **Uiterwaarden Neder-Rijn**.
2. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor het volgende natuurlijke habitattype opgenomen in bijlage I van Richtlijn 92/43/EEG; prioritaire habitattypen zijn met een sterretje (*) aangeduid:
 - H3270 Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot het *Chenopodium rubri p.p.* en *Bidention p.p.*
 - H6510 Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

Artikel 2

Het besluit tot aanwijzing van het gebied Neder-Rijn als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, eerste en tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103) van 24 maart 2000 (N/2000/339; Stcrt. 2000, nr. 65) en gewijzigd bij besluit van 25 april 2003 (N/2002/1466; Stcrt. 2003, nr. 95) en 3 maart 2004 (TRCJZ/2003/10790; Stcrt. 2004, nr. 45) wordt als volgt gewijzigd:

- a. het aangewezen gebied wordt op de in paragraaf 3.3 van de Nota van toelichting, zoals bedoeld in artikel 3, eerste lid, van dit besluit beschreven wijze gewijzigd;
- b. de Nota van toelichting met uitzondering van de paragrafen 3.2, 4.1, 4.2 en 4.3 wordt ingetrokken en vervangen door de Nota van toelichting, zoals bedoeld in artikel 3, eerste lid, van dit besluit;
- c. de in de aanhef bedoelde speciale beschermingszone geldt als te zijn aangewezen voor de volgende vogelsoorten, welke worden beschermd op grond van artikel 4, eerste lid, van Richtlijn 79/409/EEG:
 - A037 Kleine zwaan

A068	Nonnetje
A119	Porseleinhoen
A122	Kwartelkoning
A229	Ijsvogel

- d. de in de aanhef bedoelde speciale beschermingszone geldt als te zijn aangewezen voor de volgende trekkende vogelsoorten, welke worden beschermd op grond van artikel 4, tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG:

A005	Fuut
A017	Aalscholver
A041	Kolgans
A043	Grauwe gans
A050	Smient
A051	Krakeend
A054	Pijlstaart
A056	Slobeend
A059	Tafeleend
A061	Kuifeend
A125	Meerkoet
A142	Kievit
A156	Grutto
A160	Wulp
A249	Oeverzwaluw

- e. de kaart voor zover van toepassing op het in de aanhef genoemde besluit wordt ingetrokken.

Artikel 3

1. Dit besluit gaat vergezeld van een Nota van toelichting inclusief bijlagen en een kaart.
2. De in de artikelen 1 en 2 genoemde speciale beschermingszones vormen samen het Natura 2000-gebied **Uiterwaarden Neder-Rijn**, waarvan de instandhoudingsdoelstelling in de zin van artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 is opgenomen in de Nota van toelichting.
3. De instandhoudingsdoelstelling, bedoeld in het tweede lid, heeft mede betrekking op de instandhouding van het volgende habitatype, anders dan vereist ingevolge de in artikel 1 genoemde richtlijn:

H91F0 Gemengde oeverformaties met *Quercus robur*, *Ulmus laevis*, *Fraxius excelsior* of *Fraxinus angustifolia* langs grote rivieren (*Ulmenion minoris*)

Dit betreft habitatypen opgenomen in bijlage I van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206).

4. De instandhoudingsdoelstelling, bedoeld in het tweede lid, heeft mede betrekking op de instandhouding van de volgende soorten, anders dan vereist ingevolge de in artikel 1 genoemde richtlijn:

H1095	Zeeprik
H1099	Rivierprik
H1145	Grote modderkruiper
H1166	Kamsalamander

Dit betreft een soort opgenomen in bijlage II van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206).

Artikel 4

1. De bekendmaking van dit besluit geschiedt in de Staatscourant.
2. Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking in de Staatscourant.

Dit ontwerpbesluit, de kaart en de Nota van toelichting worden gedurende zes weken ter inzage gelegd in de onderstaande vestigingen van de Directie Regionale Zaken van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit:

- Vestiging Noord: Cascadeplein 6, 9726 AD GRONINGEN;
- Vestiging Oost: Verzetslaan 30, 7411 HX DEVENTER;
- Vestiging West: Herman Gorterstraat 55, 3511 EW UTRECHT;
- Vestiging Zuid: Keizersgracht 5, 5611 GB EINDHOVEN.

De terinzagelegging vindt tevens plaats in de gemeentehuizen van de betreffende gemeente(n), in de kantoren van de waterschappen waaronder het gebied valt en in de provinciehuizen van de betreffende provincie(s). Het ontwerpbesluit kan ook worden ingezien op internet op het adres: <http://www.minlnv.nl/natura2000> en het zal bovendien worden bekendgemaakt in dag-, nieuws- en huis-aan-huisbladen.

Een ieder kan een zienswijze binnen zes weken na de terinzagelegging van dit ontwerpbesluit schriftelijk of mondeling naar voren brengen. Schriftelijke zienswijzen kunt u indienen bij het Inspraakpunt, zoals aangegeven in de bekendmaking. Een mondelinge zienswijze kunt u naar voren brengen op de wijze zoals deze in de bekendmaking is aangegeven. U wordt verzocht een kaart bij te voegen indien de zienswijze betrekking heeft op bepaalde percelen. Beroep tegen het definitieve besluit kan alleen worden ingesteld door een belanghebbende die een zienswijze naar voren heeft gebracht.

Nota van toelichting van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Neder-Rijn waarin opgenomen:

Nota van toelichting bij de aanwijzing van Uiterwaarden Neder-Rijn als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna en hierna te noemen de Habitatrichtlijn, alsmede Nota van toelichting bij de wijziging van de besluiten N/2000/339, N/2002/1466 en TRCJZ/2003/10790 inhoudende de aanwijzing van Neder-Rijn als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand en hierna te noemen de Vogelrichtlijn

1. INLEIDING

Met dit besluit wordt het gebied Uiterwaarden Neder-Rijn aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn. Tevens wordt met dit besluit het besluit tot de aanwijzing van Neder-Rijn als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn, inclusief de daarbij behorende Nota van toelichting, gewijzigd. Het betreft verder de vorming van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Neder-Rijn, hetgeen gebeurt door aan dit besluit instandhoudingsdoelstellingen toe te voegen.

In artikel 1 van het besluit staat de naam van het gebied en worden de habitattypen en soorten opgesomd, waarvoor het gebied is aangewezen.

Artikel 2 van het besluit vermeldt de belangrijkste wijzigingen ten opzichte van het eerder genomen besluit tot aanwijzing van het gebied onder de Vogelrichtlijn. Zo wordt de Nota van toelichting, behorende bij het bestaande Vogelrichtlijnbesluit, geheel of nagenoeg geheel ingetrokken en zover noodzakelijk vervangen door deze Nota van toelichting. Alleen de toelichting op de criteria die voor de aanwijzing van het gebied zijn gebruikt, wordt niet ingetrokken en zal in een appendix aan deze Nota worden gehecht. Daarnaast worden de vogelsoorten opgesomd waarvoor het gebied van belang is en waarvoor het wordt geacht te zijn aangewezen.

In artikel 3 van het besluit wordt de term Natura 2000-gebied geïntroduceerd en wordt bepaald dat er voor het gebied een bepaalde instandhoudingsdoelstelling verwezenlijkt dient te worden. Deze doelstelling heeft zowel betrekking op de in artikel 1 opgesomde habitattypen en habitatsoorten als op de in artikel 2 opgesomde vogelsoorten. De vogels waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn vastgesteld, zijn geselecteerd aan de hand van de criteria die destijds zijn gebruikt bij de aanwijzing van de Vogelrichtlijngebieden in 2000. Beide aanwijzingen tezamen vormen het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Neder-Rijn, waarvan de instandhoudingsdoelstellingen in dit besluit zijn opgenomen. De instandhoudingsdoelstellingen staan in de Nota van toelichting. Daarbij zijn tevens instandhoudingsdoelstellingen opgenomen voor complementaire doelen, die vermeld zijn in artikel 3.

Artikel 4 regelt de bekendmaking en de inwerkingtreding van dit besluit.

In hoofdstuk 2 van deze Nota van toelichting worden de aanwijzingen op grond van de Habitat- en Vogelrichtlijn kort toegelicht. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 een gebiedsbeschrijving gegeven en wordt ingegaan op eventuele grenswijzigingen die zijn doorgevoerd nadat het gebied bij de Europese Commissie is aangemeld of die zijn

doorgevoerd nadat het gebied als Vogelrichtlijngebied is aangewezen. Tevens wordt in hoofdstuk 3 de bij dit besluit behorende kaart toegelicht.

In hoofdstuk 4 wordt een opsomming gegeven van habitattypen en (vogel)soorten waaraan het gebied zijn betekenis ontleent en worden de eventueel doorgevoerde wijzigingen van een toelichting voorzien.

Een belangrijk onderdeel van de Nota van toelichting is de opsomming van de instandhoudingsdoelstellingen in hoofdstuk 5. Allereerst worden de algemene doelstellingen geformuleerd en vervolgens staan de instandhoudingsdoelstellingen van de in het gebied aanwezige habitattypen en soorten vermeld. Er wordt aangegeven in welke richting de instandhoudingsdoelstelling zich zal moeten ontwikkelen. Daarvoor worden de termen ‘behoud’, ‘uitbreiding’ of ‘verbetering’ gebruikt. Voor een habitatype wordt de verdeling gemaakt in oppervlakte en kwaliteit, zodat de aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een habitatype altijd in de vorm van ‘behoud’ of ‘uitbreiding’ van oppervlakte en van ‘behoud’ of ‘verbetering’ van kwaliteit wordt gegeven. Voor soorten is het leefgebied bepalend en geldt een verdeling in omvang en kwaliteit leefgebied. De aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een soort is altijd in de vorm van ‘behoud’ of ‘uitbreiding’ van omvang leefgebied en van ‘behoud’ of ‘verbetering’ van kwaliteit van leefgebied.

Daarnaast zijn aan de Nota van toelichting twee bijlagen toegevoegd. Ook de bijlagen maken integraal onderdeel uit van het besluit. Bijlage A (voor zover van toepassing) laat zien welke terreindelen zijn vervallen of zijn toegevoegd als onderdeel van de speciale beschermingszone in de zin van de Vogelrichtlijn. Bijlage B omvat een nadere onderbouwing van de wijzigingen in Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen, van de kwalificatie als speciale beschermingszone in de zin van de Habitatrictlijn en van de toedeling van de instandhoudingsdoelstellingen.

2. AANWIJZINGEN HABITAT- EN VOGELRICHTLIJN

Door middel van dit besluit wordt het gebied Uiterwaarden Neder-Rijn aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrictlijn (verder aangeduid als “Habitatrictlijngebied”). Het gebied is in mei 2003 aangemeld volgens de procedure zoals opgenomen in artikel 4 van deze richtlijn, waarna het gebied in december 2004 door de Europese Commissie onder de naam “Amerongse Bovenpolder” en onder nummer NL2003004 is geplaatst op de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio.

Het gebied is op 24 maart 2000 (N/2000/339), 25 april 2003 (N/2002/1466) en 3 maart 2004 (TRCJZ/2003/10790) onder de naam “Neder-Rijn” ook aangewezen als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn (verder aangeduid als “Vogelrichtlijngebied”). Bij de Europese Commissie is dit gebied bekend onder nummer NL9802038. De bestaande Vogelrichtlijnbesluiten N/2000/339, N/2002/1466 en TRCJZ/2003/10790 zijn door middel van dit besluit gewijzigd. Uit de Vogelrichtlijnbesluiten overgenomen tekstdelen zijn in deze Nota van toelichting cursief gezet¹.

Met betrekking tot het Vogelrichtlijngebied kan er in dit besluit naast mogelijke grenswijzigingen ook een wijziging plaatsvinden bij de vogelsoorten, waarvoor dit

¹ De afkorting sbz (“speciale beschermingszone”) en de aanduiding “beschermingszone” zijn hierin vervangen door de term “Vogelrichtlijngebied”

gebied destijds is aangewezen. Deze eventuele wijzigingen worden toegelicht in hoofdstuk 4 en bijlage B. In dit besluit worden alle vogelsoorten opgesomd waarvoor het gebied wordt geacht te zijn aangewezen.

Het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Neder-Rijn (landelijk gebiedsnummer 66) omvat derhalve het Vogelrichtlijngebied Neder-Rijn en het Habitatrichtlijngebied Uiterwaarden Neder-Rijn.

Natura 2000 is het samenhangende Europees ecologisch netwerk bestaande uit de gebieden aangewezen onder de Habitatrichtlijn en onder de Vogelrichtlijn. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen, habitats van soorten en de leefgebieden van vogels in een gunstige staat van instandhouding behouden of, in voorkomend geval, herstellen. De instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5) en eventuele wijziging van de begrenzing zijn in algemene zin nader toegelicht in het Natura 2000 doelendocument (2006). Dit document geeft het beleidskader van de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen weer en van de daarbij gehanteerde systematiek. Beschrijvingen van habitattypen en (vogel)soorten waarvoor doelen zijn vastgesteld, zijn opgenomen in het Natura 2000 profielendocument (2008). Hierin wordt ook ingegaan op de interpretatie van habitattypen en de relatieve bijdrage van afzonderlijke gebieden aan het Natura 2000-netwerk.

Het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Neder-Rijn ligt in de provincies Gelderland en Utrecht en behoort tot het grondgebied van de gemeenten Buren, Neder-Betuwe, Overbetuwe, Renkum, Wageningen, Utrechtse Heuvelrug, Rhenen en Wijk bij Duurstede.

3. GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEGRENZING

3.1 Gebiedsbeschrijving

Het gebied de Neder-Rijn beslaat de uiterwaarden van de Neder-Rijn tussen Renkum en Wijk bij Duurstede. De rivier vormt een dynamisch systeem, een samenspel tussen natuurlijke processen en menselijk ingrijpen. De Neder-Rijn moet in perioden met hoge rivierafvoer 1/6 van de Rijnafvoer voor haar rekening nemen. In perioden met lage rivierafvoer wordt het water op peil gehouden door de stuw bij Amerongen. De uiterwaarden zijn gevarieerd in breedte en hoogteligging. De uiterwaarden bestaan voornamelijk uit graslanden, afgewisseld met enkele akkers, meidoornhagen, knotwilgen, bosjes, moerasgebiedjes, ontgrondingsgaten en geïsoleerde oude riviertakken. De rivierbedding heeft een breedte van 200 tot 250 meter. Het winterbed varieert in breedte van 500 meter bij Rhenen tot maximaal twee kilometer bij Amerongen.

Karakteristiek voor dit gebied is de overgang van het rivieren landschap naar de hogere gronden: de stuwwal van de Utrechtse Heuvelrug en de Veluwe. Enkele voorbeelden zijn de Blauwe Kamer aan de voet van Grebbeberg, de Elster buitenwaarden die grenzen aan het zandgebied Plantage Willem III en de Amerongse Bovenpolder aan de voet van de Amerongse Berg. Op deze overgangen komen restanten van hardhoutooibossen voor. Door kwel vanuit de rivier en vanuit hogere gronden kan het water in poelen en plassen in de uiterwaarden van goede kwaliteit zijn. Een deel van de Amerongse Bovenpolder is aangewezen onder de Habitatrichtlijn en bevat een hoge uiterwaard waar soortenrijke glanshaverhooilanden voorkomen. Het is een geaccidenteerd terrein met hoge, droge ruggen en vochtige laagten die incidenteel

geïndundeerd worden.

3.2 Landschappelijke context en kenmerken begrenzing

Uiterwaarden Neder-Rijn behoort tot het Natura 2000-landschap ‘rivierengebied’.

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied Uiterwaarden Neder-Rijn is bepaald aan de hand van de ligging van de natuurlijke habitats en de leefgebieden van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen (zie paragraaf 4.4). Daarnaast omvat het begrensde gebied ook natuurwaarden die integraal onderdeel uitmaken van de ecosystemen waartoe de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten behoren alsmede nieuwe natuur indien dit noodzakelijk wordt geacht om bedreigde en schaarse habitattypen en leefgebieden van soorten te herstellen. Bij de keuze en de afbakening van de gebieden is geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houdend met de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.²

De grenzen van Vogelrichtlijngebieden worden bepaald door het gebruik dat de aanwezige bijlage I-soorten, en/of trekkende watervogels, en/of overige trekkende vogels ervan maken, waarbij wordt uitgegaan van landschapsecologische eenheden en de biotoopeisen van de betrokken vogelsoorten.

De Neder-Rijn is aangewezen als Vogelrichtlijngebied vanwege de aanwezigheid van open water, moerassen en graslanden in de uiterwaarden dat als geheel het leefgebied vormt van een aantal in artikel 4 van de Richtlijn bedoelde vogelsoorten. Het is een watergebied dat het leefgebied vormt van soorten van Bijlage I (art. 4.1) en tevens fungeert als overwinteringsgebied en rustplaats in de trekzone van andere trekvogelsoorten (art. 4.2). De begrenzing van het Vogelrichtlijngebied is zo gekozen dat een in landschapsecologisch en vogelkundig opzicht samenhangend geheel is ontstaan, dat in samenhang met het Vogelrichtlijngebied Gelderse Poort voorziet in de beschermingsbehoefte met betrekking tot het voortbestaan en/of voortplanten van bedoelde vogelsoorten.

3.3 Begrenzing en oppervlakte

De begrenzing van het Natura 2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Globaal omvat het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Neder-Rijn het winterbed van de rivier Neder-Rijn tussen Heteren en Wijk bij Duurstede.

De begrenzingen van het Vogelrichtlijngebied en het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) zijn op de kaart op enkele technische punten aangepast:

- De begrenzing is waar mogelijk gelegd langs topografisch herkenbare lijnen, zoals wegen, wateren, perceelscheidingen en bosranden.
- Bestaande bebouwing, bedrijfsterreinen en jachthavens, die reeds tekstueel waren geëxclaveerd, zijn waar mogelijk ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht. Dit betreft percelen³ waar volgens de topografische kaart of op grond van luchtfoto's bebouwing aanwezig is en die verder bestaan uit tuinen of erven die behoren bij het betreffende bebouwde perceel.
- Verharde wegen, die ook reeds tekstueel waren geëxclaveerd, zijn aan de rand van het gebied zoveel mogelijk ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht.

² Hof van Justitie EG ,7 november 2000, First Corporate Shipping, zaak C-371/98, punten 15 en 25

³ Op de topografische kaart (TOP10-versie, 2005) aangeduid als “Overig bodemgebruik” en “Weiland”

- Jachthavens, die in het Vogelrichtlijngebied tekstueel waren geëxclaveerd, zijn ook op de kaart uitgesloten rekening houdend met de lokale situatie bij de aanwijzing (2000) en de eigendomssituatie.
- Volgens het oorspronkelijke aanwijzingsbesluit volgt de buitengrens van het Vogelrichtlijngebied de buitenteen van de dijk. Deze grens (cq. onderkant talud) is nu ook op de kaart aangegeven.

Overige wijzigingen groter dan 1 ha worden toegelicht in de volgende alinea.

De begrenzing van het Vogelrichtlijngebied en/of het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) zijn op een aantal plekken aangepast:

- Het Habitatrichtlijngebied (Amerongse Bovenpolder) is uitgebreid met gronden van Staatsbosbeheer (11 ha) vanwege het voorkomen van het habitatype glanshaver- en vossenstaarthooilanden, *glanshaver* (H6510A).
- De (beboste) stuwwal bij Noordberg (10,5 ha) is overgeheveld naar Natura 2000-gebied Veluwe (bijlage A) omdat het uit ecologisch en landschappelijk oogpunt een geheel vormt met de rest van het aldaar aanwezige bos. Dit bos heeft geen betekenis voor watervogelsoorten waarvoor dit gebied is aangewezen.
- Bij Elst is een strook grasland (3,3 ha) op de overgang van tuinen naar uiterwaard aan het Vogelrichtlijngebied onttrokken (bijlage A) omdat deze gronden door de ligging geen enkele betekenis hebben voor de watervogels waarvoor het gebied is aangewezen.
- Ten westen van Kasteel Amerongen is een strook langs de bebouwing (2,3 ha) aan het Vogelrichtlijngebied onttrokken (bijlage A). Deze strook die bestaat uit verruigde graslanden en bosaanplant, is gescheiden van de uiterwaard door een wandelpad met hoge bomen. Door ligging en aard heeft deze strook geen enkele betekenis voor de watervogels waarvoor het gebied is aangewezen.

Het Natura 2000-gebied beslaat een oppervlakte van 3.222 ha. Daarvan is 3.222 ha aangewezen onder de Vogelrichtlijn en is 87 ha aangewezen onder de Habitatrichtlijn. Deze cijfers betreffen bruto-oppervlakten omdat bij de berekening geen rekening is gehouden met niet op de kaart, tekstueel uitgesloten delen (zie paragraaf 3.4).

3.4 Toelichting bij de kaart en uitgesloten delen

De begrenzing van het Natura 2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Voor zover van toepassing is daarbij onderscheid gemaakt tussen de begrenzingen van Habitatrichtlijngebied, Vogelrichtlijngebied en (voormalige) natuurmonumenten. Daar waar de kaart en de nota van toelichting, bijvoorbeeld om kaarttechnische redenen, niet overeenstemmen, is de tekst in deze paragraaf doorslaggevend. In voorkomende gevallen zijn op de kaart ook aangrenzende Natura 2000-gebieden aangegeven. Dit geldt ook voor grensoverschrijdende gebieden in Duitsland en België. Aan de indicatief aangeduide begrenzing van deze gebieden kunnen geen rechten worden ontleend. Voor de begrenzing van deze gebieden wordt verwezen naar de kaarten van de betreffende aangewezen of aangemelde gebieden. In geval van buitenlandse gebieden betreft dit documentatie die door de betreffende deelstaten van Duitsland (Niedersachsen, Nordrhein-Westfalen) en gewesten van België (Vlaanderen en Wallonië) zijn gepubliceerd.

Voor de begrenzing van Natura 2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: bestaande bebouwing, tuinen, erven, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied, tenzij daarvan in

paragraaf 3.3 is afgeweken. Voor de gebruikte begrippen gelden de volgende definities (voor zover van toepassing in het onderhavige gebied):

- Bebouwing betreft één of meer gebouwen, of bouwwerken geen gebouwen zijnde. Gebouw: elk bouwwerk dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt. Bouwwerk: elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.
- Erven zijn de onmiddellijk aan een woning of ander gebouw gelegen, daarbij behorende en daarmee in gebruik zijnde terreinen.
- Tuinen zijn in de onmiddellijke nabijheid van een woning of ander gebouw gelegen intensief onderhouden terreinen beplant met siergewassen en gazons of in gebruik als moestuin die zich duidelijk onderscheiden van de omgeving. Tuinen zijn meestal besloten en omheind middels een afrastering, schutting, muur of haag, of (deels) omgeven door een sloot.
- Verhardingen (van kunstmatige aard) kunnen bijvoorbeeld zijn: wegen, pleinen, parkeervoorzieningen en steenglooingen. Wegen betreffen alle voor het gemotoriseerd verkeer in gebruik zijnde kunstmatig verharde wegen met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermen of zijkanten.
- Hoofdspoorwegen betreffen spoorlijnen die zijn opgenomen in het Besluit aanwijzing hoofdspoorwegen (Stb. 2004, nr. 722).

Conform artikel 15 van de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken (Stb. 2004, 31) zal het definitieve aanwijzingsbesluit voor wat betreft de kadastrale percelen die geheel of gedeeltelijk binnen het aangewezen gebied zijn gelegen, in de kadastrale registratie als beperking worden ingeschreven. Kadastrale percelen die over een breedte van minder dan 5 meter overlappen met het aangewezen gebied worden geacht daarvan geen deel uit te maken. Dit betekent dat bij de definitieve aanwijzing aldaar de kadastrale lijn zal worden aangehouden. Hierbij wordt er vanuitgegaan dat de kadastrale lijn een betrouwbare grens vormt tussen verschillende terreintypen voortkomend uit verschillen in grondgebruik (bv. een wegberm langs een graslandperceel).

Met betrekking tot het grensverloop langs hoofdspoorwegen, watergangen, waterkerende dijken en de duinvoet geldt het volgende voor zover van toepassing in het onderhavige gebied:

- Langs hoofdspoorwegen geldt artikel 20 van de Spoorwegwet.
- Waar de buitengrens van een gebied wordt gevormd door een watergang die op de kaart slechts door een enkelvoudige lijn wordt aangegeven, wordt de grens gelegd op de watergrens die, gezien vanuit het gebied, aan de overzijde is gelegen indien dergelijke wateren een ecologisch en/of waterhuishoudkundige eenheid vormen met de aanwezige waterafhankelijke habitattypen en/of leefgebieden van soorten.
- Waar de buitengrens van een (deelgebied van een) Habitatrichtlijngebied samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de buitenkruinlijn (aan de gebiedszijde) tenzij het betreffende dijktafbeelding geen actuele of potentiële betekenis heeft voor de instandhouding van het gebied.
- In de overige gevallen waar de buitengrens samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de teen van de dijk (aan de gebiedszijde).

- De zeevaartse grens van duingebieden loopt langs de duinvoet van het buitenduin. Bij duinaangroei verplaatst de grens zich zeewaarts, bij duinafslag landinwaarts met de duinvoet mee.

4. NATURA 2000-WAARDEN

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt allereerst een opsomming gegeven van de waarden waaraan het gebied zijn betekenis ontleent als Habitatrichtlijngebied en Vogelrichtlijngebied. Wat betreft de aanwijzing als Habitatrichtlijngebied wordt in paragrafen 4.2.1 en 4.2.2 een lijst gegeven van de habitattypen (met vermelding van de aanwezige subtypen) en Habitatrichtlijnsoorten waarvoor het gebied is aangewezen. Paragraaf 4.2.3 vermeldt de vogelsoorten waarvoor het gebied onder de Vogelrichtlijn is aangewezen. Op alle vermelde habitattypen en soorten is een instandhoudingsdoelstelling van toepassing (zie hoofdstuk 5).

Vervolgens wordt in paragraaf 4.3 vermeld welke selectiecriteria op het Habitatrichtlijngebied van toepassing zijn. Tenslotte beschrijft paragraaf 4.4 de verspreiding van habitattypen en soorten binnen het gebied, ter onderbouwing van de gevolgde gebiedsbegrenzing.

4.2 Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen

4.2.1 Habitatrichtlijn: habitattypen (bijlage I⁴)

Het gebied is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitats opgenomen in bijlage I van de Habitatrichtlijn, waarvoor het gebied een bijdrage levert aan de instandhouding op landelijk niveau. Ten behoeve van de nationale uitwerking van de Habitatrichtlijn is een deel van de habitattypen verdeeld in subtypen, vanwege de zeer ruime variatie in fysieke omstandigheden en soortensamenstelling. De namen van de habitattypen en daarvan afgeleide subtypen zullen verder met hun verkorte namen worden aangeduid. In bijlage B.4 zijn alle gebieden vermeld waarvoor de betreffende habitattypen zijn aangemeld.

Wijzigingen ten opzichte van de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003) zijn verklaard in bijlage B.1 van deze Nota van toelichting.

- H3270** Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot het *Chenopodion rubri p.p.* en *Bidention p.p.*
Verkorte naam Slikkige rivieroever
- H6510** Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)
Verkorte naam Glanshaver- en vossenstaartheoïlanden
 betreft het subtype:
H6510A Glanshaver- en vossenstaartheoïlanden (*glanshaver*)
- H91F0** Gemengde oeverformaties met *Quercus robur*, *Ulmus laevis*, *Fraxinus excelsior* of *Fraxinus angustifolia* langs grote rivieren (*Ulmenion minoris*)⁵
Verkorte naam Droge hardhoutoïbossen

⁴ Bijlagen I en II laatstelijk aangepast op 20 november 2006, Richtlijn 2006/105/EG, Pb EG L 363, 20.12.2006, p. 368-405 (zie ook rectificatie PB EG L 80, 21.3.2007, p. 15).

⁵ De genoemde habitatwaarde is als complementair doel aan het Vogelrichtlijngebied toegevoegd.

4.2.2 Habitatrichtlijn: soorten (bijlage II⁴)

Het gebied is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van de Habitatrichtlijn, waarvoor het gebied een wezenlijke functie in de levenscyclus vervult. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan de instandhouding op landelijk niveau. In bijlage B.4 zijn alle gebieden vermeld waarvoor de betreffende soorten zijn aangemeld. Wijzigingen ten opzichte van de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003) zijn verklaard in bijlage B.1 van deze Nota van toelichting.

- H1095** Zeeprik (*Petromyzon marinus*)⁵
- H1099** Rivierprik (*Lampetra fluviatilis*)⁵
- H1145** Grote modderkruiper (*Misgurnus fossilis*)⁵
- H1166** Kamsalamander (*Triturus cristatus*)⁵

4.2.3 Vogelrichtlijn: vogelsoorten (bijlage I en artikel 4.2)

Het gebied is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage I van de Vogelrichtlijn⁶:

- A037** Kleine zwaan (*Cygnus columbianus*)
- A068** Nonnetje (*Sterna paradisaea*)
- A119** Porseleinhoen (*Porzana porzana*)
- A122** Kwartelkoning (*Crex crex*)
- A229** Ijsvogel (*Alcedo atthis*)

Andere geregeld voorkomende trekvogels waarvoor het gebied van betekenis is als broed-, rui- en/of overwinteringsgebied en rustplaatsen in hun trekzones (artikel 4.2):

- A005** Fuut (*Podiceps cristatus*)
- A017** Aalscholver (*Phalacrocorax carbo*)
- A041** Kolgans (*Anser albifrons*)
- A043** Grauwe gans (*Anser anser*)
- A050** Smient (*Anas Penelope*)
- A051** Krakeend (*Anas strepera*)
- A054** Pijlstaart (*Anas acuta*)
- A056** Slobeend (*Anas clypeata*)
- A059** Tafeleend (*Aythya farina*)
- A061** Kuifeend (*Aythya fuligula*)
- A125** Meerkoet (*Fulica atra*)
- A142** Kievit (*Vanellus vanellus*)
- A156** Grutto (*Limosa limosa*)
- A160** Wulp (*Numenius arquata*)
- A249** Oeverzwaluw (*Riparia riparia*)

In bijlage B.4 zijn alle gebieden vermeld waarin de betreffende vogelsoorten zijn opgenomen. Wijzigingen ten opzichte van de aanwijzing als Vogelrichtlijngebied (2000) zijn verklaard in bijlage B.2 van deze Nota van toelichting.

⁶ laatstelijk aangepast op 20 november 2006, Richtlijn 2006/105/EG, Pb EG L 363, 20.12.2006, p. 368-405

4.3 Habitatrictlijn: selectiecriteria

4.3.1 Habitattypen (bijlage I)

Voor niet-prioritaire habitattypen zijn in de eerste stap van het selectieproces in beginsel de “vijf belangrijkste gebieden” geselecteerd. Voor habitattypen welke verdeeld zijn in subtypen, geldt een aantal van “drie belangrijkste gebieden” per subtype. Voor prioritaire habitattypen⁷ geldt een aantal van “tien belangrijkste gebieden” en voor subtypen van prioritaire habitattypen een aantal van “vijf belangrijkste gebieden” per subtype. Verdeling in subtypen ten behoeve van de selectie is alleen toegepast indien de subtypen een verschillende verspreiding hebben en de beschikbare gegevens verdeling in subtypen toelaten. Voor enkele verspreid over het land voorkomende habitattypen, die in voldoende mate in gebieden zijn vertegenwoordigd die voor andere waarden zijn opgenomen, zijn geen gebieden geselecteerd⁸. De betekenis van het gebied is afgemeten aan de aanwezige oppervlakte en zo nodig ook de representativiteit van het habitatype. In een tweede stap zijn eventueel nog extra gebieden toegevoegd met het oog op landelijke dekking, geografische spreiding en grensoverschrijding⁹ (zie ook bijlage B.3).

4.3.2 Soorten (bijlage II)

Voor niet-prioritaire soorten opgenomen in bijlage II van de Habitatrictlijn zijn in de eerste stap van het selectieproces in beginsel de “vijf belangrijkste gebieden” geselecteerd. Voor prioritaire soorten⁷ geldt een aantal van “tien belangrijkste gebieden”. Voor enkele verspreid over het land voorkomende soorten, die in voldoende mate in gebieden zijn vertegenwoordigd die voor andere waarden zijn opgenomen, zijn geen gebieden geselecteerd¹⁰. De betekenis van het gebied is afgemeten aan de omvang van de aanwezige populatie. In een tweede stap zijn eventueel nog extra gebieden toegevoegd met het oog op landelijke dekking, geografische spreiding en grensoverschrijding (zie ook bijlage B.3).

4.4 Verspreiding habitattypen en soorten in het Habitatrictlijngebied

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied is bepaald aan de hand van de ligging van habitattypen en leefgebieden van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. De verspreiding van de betreffende habitattypen en soorten binnen het gebied wordt in deze paragraaf globaal beschreven ter onderbouwing van de gevolgde begrenzing. Het is niet bedoeld als een uitputtende beschrijving.

Het habitatype glanshaver- en vossenstaarthooilanden, *glanshaver* (H6510A) komt voor in een brede strook langs de rivier over de gehele lengte van het gebied. Het habitatype slikkige rivieroever (H3270), dat afhankelijk van het verloop van de rivierwaterstand van jaar tot jaar op verschillende plekken tot ontwikkeling komt, wordt aangetroffen op de rivieroever tussen de kribvakken, zoals in de waarden van Amerongen.

⁷ In bijlagen I en II van de Habitatrictlijn en in dit besluit aangeduid met een sterretje

⁸ Habitattypen waarvoor geen gebieden zijn geselecteerd zijn: slijkgrasvelden (H1320) en ruigten en zomen, *moerasspirea* (H6430A) en ruigten en zomen, *droge bosranden* (H6430C).

⁹ De selectiecriteria zijn verder uitgewerkt in het Verantwoordingsdocument (2003)

¹⁰ Soorten waarvoor geen gebieden zijn geselecteerd zijn: zeeprík (H1095), elft (H1102), zalm (1106), bittervoorn (H1134), kleine modderkruiper (H1149) en platte schijfhoren (H4056).

5 INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

5.1 Inleiding

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip “instandhouding” wordt een geheel aan maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrichtlijn worden bij aanwijzing als Habitatrichtlijngebied “tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging”.

Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura 2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitatype en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau. Tevens is daarbij aangegeven welke habitattypen en/of soorten ten koste mogen gaan van andere habitattypen en soorten. Voor een beperkt aantal soorten en habitattypen zijn op basis van artikel 10a, derde lid van de Natuurbeschermingswet 1998 ‘complementaire doelen’ geformuleerd. Het betreft soorten en habitattypen die onder druk staan en waarvoor Nederland in Europees verband een bijzondere verantwoordelijkheid heeft. Dit betekent dat aan een beperkt aantal Vogelrichtlijngebieden Habitatrichtlijndoelen zijn toegekend (en andersom) en dat aan een beperkt aantal Habitatrichtlijngebieden ‘ontwikkeldoelen’ zijn toegekend. Met behulp van deze complementaire doelen is de realisering van de landelijke doelen voldoende gewaarborgd. Deze doelen maken volwaardig onderdeel uit van de aanwijzingsbesluiten, maar de habitattypen en soorten worden niet aangemeld bij de Europese Commissie.

Voor de Natura 2000-gebieden zullen in beheerplannen instandhoudingsmaatregelen worden uitgewerkt die beantwoorden aan de gebiedsspecifieke ecologische vereisten van de betrokken natuurlijke habitats en soorten.

Als verdere invulling van het stellen van prioriteiten zijn voor de acht onderscheiden Natura 2000-landschappen¹¹, op grond van de daar voorkomende habitattypen en soorten, hun landelijke betekenis van deze waarden binnen het betreffende landschap, de belangrijkste verbeteropgaven en de beïnvloedingsmogelijkheden, kernopgaven geformuleerd. Per landschap omvatten ze de belangrijkste behoud- en herstelopgaven. De kernopgaven stellen prioriteiten (‘richting geven’) en geven overeenkomsten en verschillen tussen en binnen de gebieden aan. Zij hebben in het bijzonder betrekking op habitattypen en soorten die sterk onder druk staan en/of waarvoor Nederland van groot of zeer groot belang is. De kernopgaven worden per Natura 2000-landschap behandeld en opgesomd in hoofdstuk 5 van het Natura 2000doelendocument.

¹¹ Het Natura 2000-landschap van het gebied waarop dit besluit betrekking heeft, staat vermeld in paragraaf 3.2 van deze Nota van toelichting

5.2 Algemene doelen

Behoud en indien van toepassing herstel van:

1. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van Natura 2000 zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie;
2. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijk niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
3. de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de ecologische structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
4. de op het gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

5.3 Habitatrichtlijn: habitattypen

H3270 Slikkige rivieroever

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype slikkige rivieroever komt voor in de waarden van Amerongen. Plaatselijk zijn mogelijkheden om groeiplaatsen voor het habitatype te creëren dan wel verbeteren.

H6510 Glanshaver- en vossenstaarthooilanden

Doel Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit glanshaver- en vossenstaarthooilanden, *glanshaver* (subtype A).

Toelichting De hoge delen van de Amerongse Bovenpolder bevatten enkele van de fraaiste voorbeelden van het glanshaver- en vossenstaarthooilanden, *glanshaver* (subtype A) in ons land. Het betreft een vlakvormig voorkomen van het habitatype. De beste kansen voor uitbreiding bestaan in de hooggelegen delen van de uiterwaard die niet vergraven zijn.

5.4 Vogelrichtlijn: broedvogels

A119 Porseleinhoen

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 10 paren.

Toelichting Van oudsher vormen de uiterwaarden van de grote rivieren een belangrijk broedgebied voor sterk wisselende aantallen van het porseleinhoen. Doorslaggevend is de waterstand in mei – juni. Bij omvangrijke inundaties in deze periode vestigen zich ten minste 10 paren (bijvoorbeeld 12 paren in 1999). In droge voorjaren worden hooguit enkele paren vastgesteld. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie noodzakelijk. Het aantal paren heeft betrekking op gunstige jaren. Het gebied kan onvoldoende draagkracht leveren voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar kan in gunstige jaren wel een bijdrage gaan leveren aan de draagkracht in de regio grote rivieren ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A122 Kwartelkoning

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren.

Toelichting De rijk gestructureerde hooilanden en ruigten in de rivieruiterwaarden vormen het belangrijkste broedgebied in Nederland. Het afgelopen decennium vormde dit deel van de uiterwaarden een onderdeel van het broedgebied langs de beneden-rivieren (gemiddeld 10 in 1993-97 en 21 paren in 1999-2003, maximaal 32 paren 2003). Het gebied kan voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.

A229 Ijsvogel

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 5 paren.

Toelichting Na strenge winters kan de ijsvogel geheel afwezig zijn, maar na een reeks zachte winters komen meerdere paren tot broeden (bijvoorbeeld 5 paren in in 1994). Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het genoemde aantal paren heeft betrekking op gunstige jaren. Het gebied kan onvoldoende draagkracht leveren voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar draagt in gunstige jaren wel bij aan de draagkracht in de regio 'grote rivieren' ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A249 Oeverzwaluw

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 80 paren.

Toelichting Steile oeverkanten in zandwinplassen bieden in recente jaren geschikte broedplekken voor de oeverzwaluw. Het aantal getelde paren fluctueert sterk gedurende het afgelopen decennium met een maximum van 877 paren in 2000 en een minimum van 43 paren in 2002. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

5.5 Vogelrichtlijn: niet-broedvogels**A005 Fuut**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 80 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de fuut onder andere een functie als foerageergebied. Aantallen zijn vooral na 1990 toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A017 Aalscholver

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 130 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de aalscholver onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplek. In de jaren tachtig is de populatie sterk toegenomen, daarna fluctuerend. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A037 Kleine zwaan

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 20 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen kleine zwanen waren van 1993-1997 van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplaats. De aantallen zijn sterk fluctuerend en recentelijk heeft zich een landelijke afname afgetekend. De draagkracht is berekend over de jaren 1999-2003, de periode voor de landelijke afname. Deze afname is waarschijnlijk ten dele een gevolg van een afname in de internationale populatieomvang.

A041 Kolgans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.900 vogels (seizoensgemiddelde). Achteruitgang in omvang foerageergebied met maximaal 8% is toegestaan, ten gunste van het habitatype H91F0 droge hardhoutoobossen of de broedvogelsoorten A119 porseleinhoen of A122 kwartelkoning.

Toelichting Aantallen kolgans zijn van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplaats. Sinds begin jaren negentig is de populatie sterk toegenomen. Binnen het Natura 2000-netwerk is dit gebied als foerageergebied van middelgrote betekenis, in de periode 1999/2000-2003/2004 foerageerden gemiddeld ongeveer 1.3% van de Nederlandse vogels in het gebied. In het gebied is onvoldoende ruimte aanwezig om zowel de instandhoudingsdoelstelling voor de kolgans als voor de genoemde habitatypen of broedvogelsoorten te realiseren. Vanwege deze onverenigbaarheid wordt prioriteit gegeven aan de realisering van de instandhoudingsdoelstellingen voor de vermelde habitatypen en broedvogelsoorten ten opzichte van de kolgans. Achteruitgang van de omvang van het foerageergebied is alleen toegestaan wanneer er sprake is van een directe relatie met de instandhoudingsdoelstelling van de vermelde habitatypen en broedvogelsoorten.

A043 Grauwe gans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 880 vogels (seizoensgemiddelde). Achteruitgang in omvang foerageergebied met maximaal 8% is toegestaan, ten gunste van het habitatype H91F0 droge hardhoutoobossen of de broedvogelsoorten A119 porseleinhoen of A122 kwartelkoning.

Toelichting Het gebied heeft voor de grauwe gans onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplaats. Sinds begin jaren negentig is de populatie sterk toegenomen. Binnen het Natura 2000-netwerk is dit gebied als foerageergebied van middelgrote betekenis, in de periode 1999/2000-2003/2004 foerageerden gemiddeld ongeveer 1,0% van de Nederlandse vogels in het gebied. In het gebied is onvoldoende ruimte aanwezig om zowel de instandhoudingsdoelstellingen voor de grauwe gans als voor de genoemde habitatypen of broedvogelsoorten te realiseren. Vanwege deze onverenigbaarheid wordt prioriteit gegeven aan de realisering van de instandhoudingsdoelstellingen voor de vermelde habitatypen en broedvogelsoorten ten opzichte van de grauwe gans. Achteruitgang van de omvang van het foerageergebied is alleen toegestaan wanneer er sprake is

van een directe relatie met het instandhoudingsdoelstellingen van de vermelde habitattypen en broedvogelsoorten.

A050 Smient

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.400 vogels (seizoensgemiddelde). Achteruitgang in omvang foerageergebied met maximaal 8% is toegestaan, ten gunste van het habitatype H91F0 droge hardhoutoibossen of de broedvogelsoorten A119 porseleinhoen of A122 kwartelkoning.

Toelichting Het gebied heeft voor de smient onder andere een functie als slaappleaats en als foerageergebied. Sinds begin jaren tachtig is de populatie sterk toegenomen en rond 1995 vervolgens afgevlakt. Binnen het Natura 2000-netwerk is dit gebied als foerageergebied van middelgrote betekenis, in de periode 1999/2000-2003/2004 foerageerden gemiddeld ongeveer 0,5% van de Nederlandse vogels in het gebied. In het gebied is onvoldoende ruimte aanwezig om zowel de instandhoudingsdoelstellingen voor de smient als voor de genoemde habitattypen of broedvogelsoorten te realiseren. Vanwege deze onverenigbaarheid wordt prioriteit gegeven aan de realisering van de instandhoudingsdoelstellingen voor de vermelde habitattypen en broedvogelsoorten ten opzichte van de smient. Achteruitgang van de omvang van het foerageergebied is alleen toegestaan wanneer er sprake is van een directe relatie met de instandhoudingsdoelstelling van de vermelde habitattypen en broedvogelsoorten.

A051 Krakeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 50 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de krakeend onder andere een functie als foerageergebied. Sinds midden jaren tachtig is de populatie sterk toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A054 Pijlstaart

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 10 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de pijlstaart onder andere een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop toonde een dal in de tweede helft van de jaren tachtig en daarna een toename met sterke fluctuaties. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A056 Slobeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 50 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de slobeend onder andere een functie als foerageergebied. In de tweede helft van de jaren tachtig is de populatie toegenomen, daarna fluctuerend (net als langs de IJssel). Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A059 Tafeleend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 100 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de tafeleend onder andere een functie als foerageergebied. Aantallen zijn sinds de jaren zeventig aanvankelijk toegenomen. Sinds 1995 was er sprake van een afname, net als elders in het Natura 2000-landschap rivierengebied, waarschijnlijk ten gevolge van een toename in de randmeren. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de afname is niet gelegen in dit gebied.

A061 Kuifeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 630 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de kuifeend onder andere een functie als foerageergebied. Aantallen zijn sinds de jaren zeventig aanvankelijk toegenomen. Vanaf 1995 was er sprake van een tijdelijke afname, net als elders in het Natura 2000-landschap rivierengebied, waarschijnlijk ten gevolge van een toename in de randmeren. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A068 Nonnetje

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 5 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor het nonnetje onder andere een functie als foerageergebied. Aantallen zijn rond 1990 afgenomen, net als langs de IJssel, maar dit lijkt een gevolg van een opeenvolging van zachte winters. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A125 Meerkoet

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.700 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de meerkoet onder andere een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop vertoonde een optimum rond begin jaren tachtig en daarna een afname. Aantallen zijn sinds 1996 opnieuw afgenomen, net als elders in het Natura 2000landschap rivierengebied, waarschijnlijk ten gevolge van toename in de randmeren. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A142 Kievit

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.400 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de kievit onder andere een functie als foerageergebied en als slaappleats. Het aantalsverloop vertoonde een optimum in de eerste helft van de jaren negentig en daarna een afname. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding op onderdeel populatie.

A156 Grutto

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 60 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de grutto onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplaats. Aantallen zijn sterk fluctuerend, maar met positieve tendens. Behoud van de huidige situatie is voldoende daar de oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding wordt veroorzaakt door ontwikkelingen in de omstandigheden voor broedvogels.

A160 Wulp

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 100 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de wulp onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplaats. Er is sprake van een sterke doorgaande toename van de aantallen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

5.6 Complementaire doelen

De instandhoudingsdoelstellingen van het Habitatrictlijn- en Vogelrichtlijngebied heeft mede betrekking op één of meer complementaire doelen die voor bepaalde habitattypen en/of (vogel)soorten zijn gesteld. De rechtsgrondslag voor complementaire doelen is artikel 10a, derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998. Het betreft ten eerste vogelsoorten (bijlage I en andere trekvogelsoorten zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn) die in zeer ongunstige staat van instandhouding verkeren. Ten tweede gaat het om habitattypen en soorten (van bijlage I of bijlage II van de Habitatrictlijn) met een zeer ongunstige staat van instandhouding en voor habitattypen en soorten met een matig ongunstige staat van instandhouding en tevens een lage landelijke dekking en/of onvoldoende geografische spreiding. De reden dat voor complementaire doelen is gekozen, is dat daarmee binnen het netwerk van Natura 2000 een bijdrage wordt geleverd aan de realisatie van de landelijke doelen voor de betreffende habitatype(n) en (vogel)soort(en). Voor een nadere uitleg wordt verwezen naar het Natura 2000 doelendocument (paragraaf 3.3). In dit gebied gelden de volgende complementaire doelen:

5.6.1 Complementaire doelen: habitattypen**H91F0 Droge hardhoutooibossen**

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Vanwege de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is een instandhoudingdoelstelling geformuleerd voor het habitatype droge hardhoutooibossen dat in het Vogelrichtlijngebied op verschillende locaties op de overgang van rivierdal naar stuwwal (Amerongse Berg, Doorwertse uiterwaarden, Wageningse berg, Grebbeberg) fragmentarisch voorkomt. Op al deze locaties bestaan, zonder dat de doorstroming in gevaar komt, kleinschalige mogelijkheden voor uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

5.6.2. Complementaire doelen: soorten**H1095 Zeeprík**

Doel Behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting De Uiterwaarden Neder-Rijn is als doortrekgebied voor de zeeprk van groot belang en als opgroeigebied van vermoedelijk groot belang. Enige uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door verbetering van de functie van het gebied als opgroeigebied.

H1099 Rivierprk

Doel Behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting De Uiterwaarden Neder-Rijn is als doortrek- en opgroeigebied voor de rivierprk van groot belang. Enige uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door verbetering van de functie van het gebied als opgroeigebied.

H1145 Grote modderkruiper

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting De grote modderkruiper komt in het Vogelrichtlijnggebied voor in kleine aantallen.

H1166 Kamsalamander

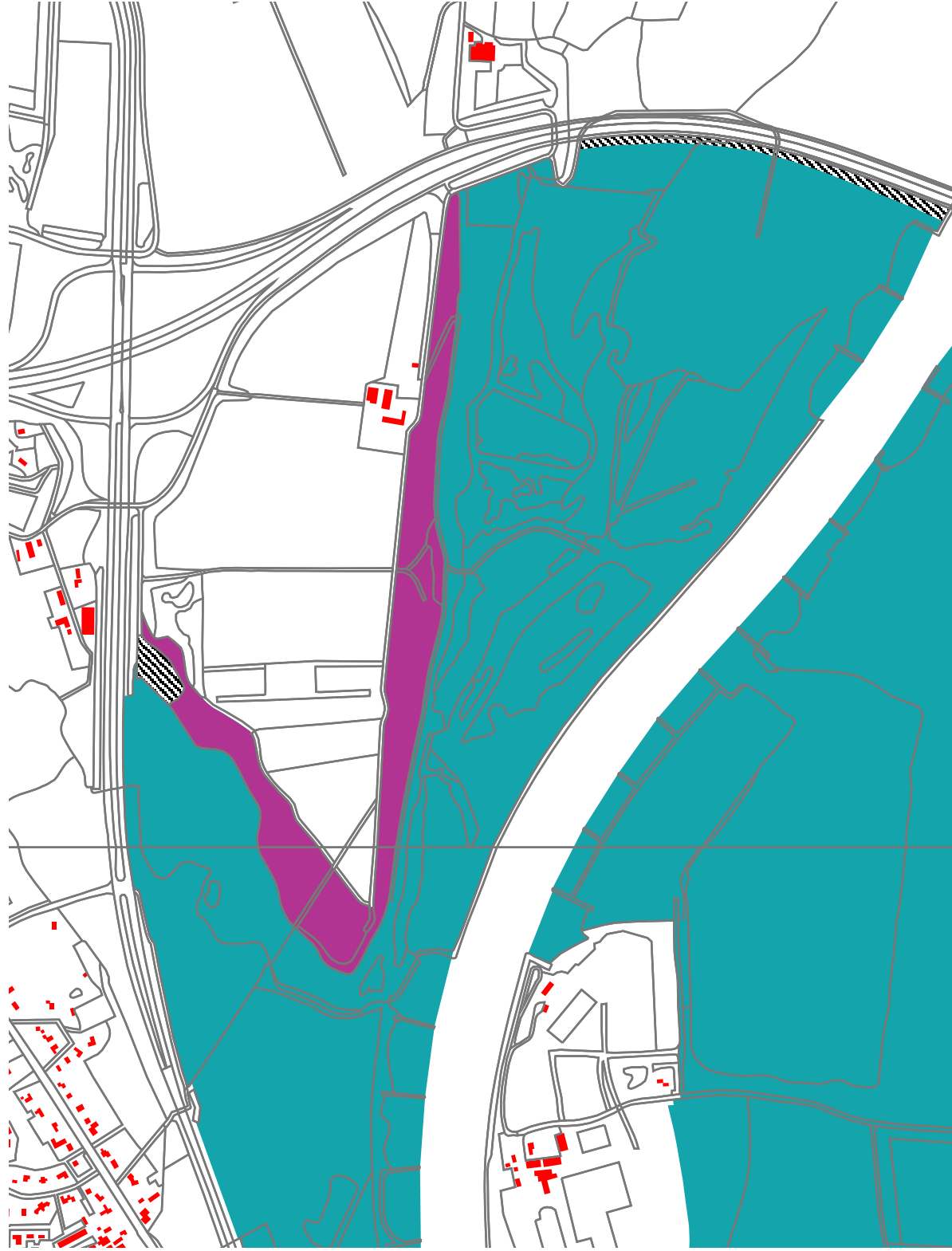
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting De kamsalamander komt op verschillende plaatsen in het vogelrichtlijnggebied voor , met een concentratie in de Bovenste Polder onder Wageningen. Behoud omvang en kwaliteit leefgebied zijn van belang voor de instandhouding van de soort die landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding verkeert.

Overheveling van Uiterwaarden Nederrijn

naar Veluwe

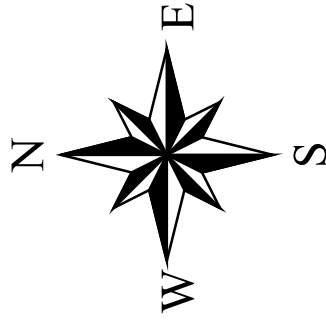
- Topografie 2005.shp
- Vr vervallen.shp
- Overheveling naar veluwe.shp
- Vogelrichtlijn 2006.shp
- Bebouwing 2005.shp

Verkleining Uiterwaarden Nederrijn bij Elst

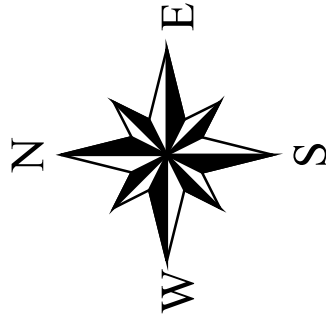
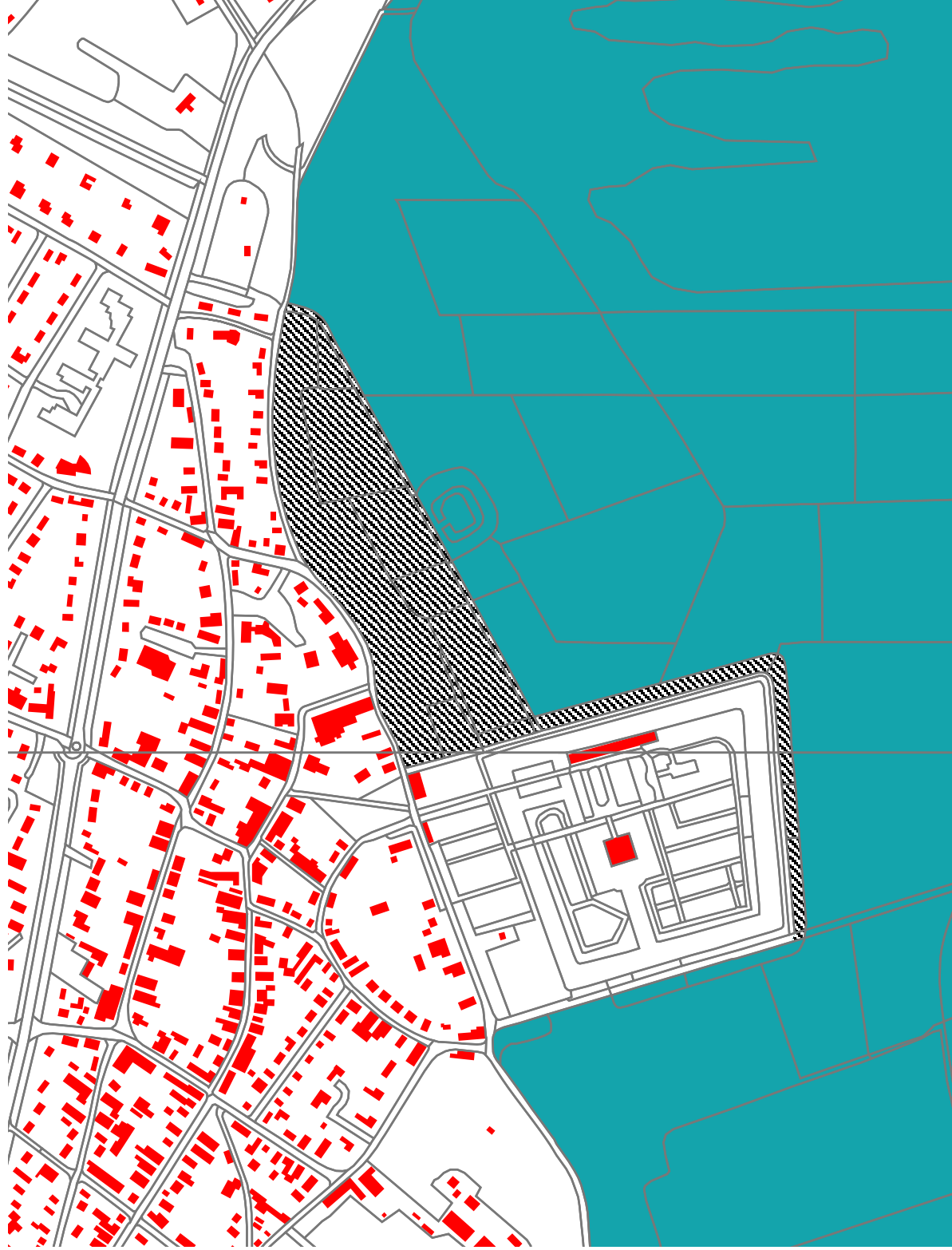

- Topografie 2005.shp
- Vr vervallen.shp
- Vogelrichtlijn 2006.shp
- Bebouwing 2005.shp

Verkleining Uiterwaarden Nederrijn bij Amerongen

- Topografie 2005.shp
- Vr vervallen.shp
- Vogelrichtlijn 2006.shp
- Bebouwing 2005.shp

Toelichting op wijzigingen Natura 2000-waarden, op selectie als Habitatrictlijngebied en op toewijzing van instandhoudingsdoelstellingen

- B1. Wijzigingen in habitattypen en soorten ten opzichte van aanmelding als Habitatrictlijngebied (paragraaf 4.2.1 en 4.2.2)
- B2. Wijzigingen in vogelsoorten ten opzichte van eerdere aanwijzing als Vogelrichtlijngebied (paragraaf 4.2.3)
- B3. Toepassing selectiecriteria Habitatrictlijngebieden (paragraaf 4.3)
- B4. Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5)

B1. Wijzigingen in habitattypen en soorten ten opzichte van de aanmelding als Habitatrictlijngebied

- In aanvulling op de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003) is het gebied ook aangewezen voor de habitattypen droge hardhoutooibossen (H91F0) en slijkige rivieroever (H3270) en de habitatsoorten zeeprik (H1095), rivierprik (H1099), kamsalamander (H1166) en grote modderkruiper (H1145).
- Vanwege de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is een complementair doel geformuleerd voor het habitatype droge hardhoutooibossen (H91F0) dat in het Vogelrichtlijngebied op verschillende locaties op de overgang van rivierdal naar stuwwal (Amerongse Berg, Doorwertse uiterwaarden, Wageningse berg, Grebbeberg) fragmentarisch voorkomt. Op al deze locaties bestaan, zonder dat de doorstroming in gevaar komt, kleinschalige mogelijkheden voor uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
- Het habitatype slijkige rivieroever (H3270) komt voor binnen de begrenzing van het Habitatrictlijngebied.
- Omdat Uiterwaarden Neder-Rijn als doortrekgebied voor de zeeprik (H1095) van groot belang is en als opgroeigebied van vermoedelijk groot belang is, is een complementair doel geformuleerd voor de zeeprik.
- Omdat Uiterwaarden Neder-Rijn als doortrek- en opgroeigebied voor de rivierprik (H1099) van groot belang is, is een complementair doel geformuleerd voor de rivierprik.
- Voor de grote modderkruiper (H1145) en kamsalamander (H1166) zijn complementaire doelen opgenomen ten behoeve van de landelijke dekking van en spreiding binnen het Natura 2000-landschap rivierengebied van deze soorten. De voorkomens van beide soorten in de Vogelrichtlijngebieden leveren hieraan een wezenlijke bijdrage.

B2. Wijzigingen in vogelsoorten ten opzichte van eerdere aanwijzing als Vogelrichtlijngebied

De vogelsoorten waarvoor het gebied in 2000 is aangewezen, zijn ontleend aan SOVON (2000)¹². De criteria die daarin zijn opgenomen zijn ontleend aan de Nota van Antwoord Vogelrichtlijn 2000¹³. Voor eventuele aanpassing van de betreffende vogelsoorten is gebruik gemaakt van SOVON & CBS (2005)¹⁴ waarin de ontwikkeling van vogelaantallen in de laatste decennia is beschreven. Dit rapport heeft ten grondslag gelegen aan de formulering van de instandhoudingsdoelstellingen voor de Vogelrichtlijnsoorten. In bijlage 1 van dit rapport zijn de verschillen aangegeven tussen de soortenlijsten per gebied die in beide rapporten zijn opgenomen.

- In vergelijking met de oorspronkelijke aanwijzing van maart 2000 is één vogelsoort van bijlage I niet meer opgenomen: brandgans (A045). Het gebied is van marginale betekenis

¹² Belangrijke vogelgebieden in Nederland 1993-97. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

¹³ Nota van Antwoord Vogelrichtlijn (2000), bijlage 1, Selectiecriteria en methode van begrenzing

¹⁴ Trends van vogelaantallen in het Nederlandse Natura 2000 netwerk. Centraal Bureau voor de Statistiek & SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

voor de landelijke staat van instandhouding van deze soort als niet-broedvogel door afname van de relatieve bijdrage, en er is geen landelijke verbeteropgave.

- In aanvulling op de oorspronkelijke aanwijzing van maart 2000 is de oeverzwaluw (A249) aangewezen voor het Vogelrichtlijngebied. Uit recente informatie is gebleken dat de soort voorkomt binnen de begrenzing van het gebied.

B3. Toepassing selectiecriteria Habitatrichtlijngebieden

H6510A Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (*glanshaver*)

Voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden (2003) zijn voor het subtype *glanshaver* van dit habitatype drie gebieden geselecteerd: Uiterwaarden IJssel (038), Uiterwaarden Neder-Rijn (066) en Uiterwaarden Waal (068).

Langs de IJssel komt dit habitatype verspreid voor, deels vlakdekkend met een oppervlakte van ruim 50 ha. Ook in de Amerongse Bovenpolder (Uiterwaarden Neder-Rijn, 066) komt dit habitatype vlakdekkend voor (ruim 35 ha). Langs de Waal bedraagt de oppervlakte in het aangemelde Habitatrichtlijngebied minder (circa 10 ha). Het gebied Biesbosch (112) herbergt een groter oppervlakte dan het gebied Uiterwaarden Waal (ruim 80 ha). Op grond van de huidige kennis kunnen Biesbosch (112), Uiterwaarden IJssel (038) en Uiterwaarden Neder-Rijn (066) daarom nu als de “drie belangrijkste” worden beschouwd. Vanuit het oogpunt van geografische spreiding kunnen de volgende gebieden aan de selectie worden toegevoegd: Leenderbosch, Groote Heide en De Plateaux (136) in Hogere zandgronden, Zuid¹⁵ en Geuldal (157) in Heuvelland.

B4. Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen

De hier vermelde gebiedsdoelen van de Natura 2000-gebieden die buiten dit aanwijzingsbesluit vallen en waarvan de definitieve besluiten op het moment van vaststelling van onderhavig besluit nog niet zijn vastgesteld, moeten worden beschouwd als ‘indicatieve’ opgaven en kunnen nog aan verandering onderhevig zijn.

In dit onderdeel wordt voor ieder habitatype, habitatsoort, broedvogelsoort en niet-broedvogelsoort waarvoor onderhavig gebied is aangewezen, inzichtelijk gemaakt hoe de landelijke doelstelling is uitgewerkt in de Natura 2000-gebieden. De niet-broedvogelsoorten waarvoor zowel landelijk als in alle gebieden een behoudsopgave is gesteld zijn samengevat in één tabel. Waar in de vogeltabellen wordt geschreven A...b betreft het een broedvogel en waar wordt geschreven A...n betreft het een niet-broedvogel. Regels in cursief betreffen complementaire doelen (toelichting in Natura 2000 Doelendocument, paragraaf 3.3).

Onder iedere tabel wordt de landelijke staat van instandhouding (SvI) van betreffende habitatype of (vogel)soort genoemd. Indien de landelijke doelstelling van betreffende waarde afwijkt van wat kan worden verwacht uit de staat van instandhouding, is dit hier gemotiveerd. Indien de instandhoudingsdoelstelling van onderhavig gebied afwijkt van de landelijke doelstelling dan is dit nader gemotiveerd.

¹⁵ Voor de selectie is het Natura 2000-landschappen Hogere Zandgronden ingedeeld in drie regio's: Noord (Groningen, Friesland, Drenthe), Midden (Gelderland, Twente), Zuid (Noord Brabant, Limburg).

4.1 Habitatrictlijn: habitattypen

Habitatype H3270 - Slikkige rivieroever				
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
066	Uiterwaarden Neder-Rijn	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
082	Uiterwaarden Lek	behoud	behoud	ontwerpbesluit
108	Oude Maas	behoud	behoud	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	concept-ontwerp
152	Grensmaas	behoud	verbetering	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding voor het habitatype slikkige rivieroever is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als 'matig ongunstig'. De doelstelling voor habitatype in het habitatrictlijngebied Uiterwaarden Neder-Rijn sluit aan bij de landelijke doelstelling.

Habitatype H6510A – Glanshaver- en vossenstaartheilanden (<i>glanshaver</i>)				
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
066	Uiterwaarden Neder-Rijn	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
082	Uiterwaarden Lek	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	concept-ontwerp
132	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
136	Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
141	Oeffelter Meent	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
152	Grensmaas	behoud	behoud	ontwerpbesluit
156	Bemelerberg & Schiepersberg	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van het habitatype glanshaver- en vossenstaartheilanden, *glanshaver* (subtype A) is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als 'matig ongunstig'. De instandhoudingsdoelstelling van het gebied Uiterwaarden Neder-Rijn wijkt op het aspect kwaliteit af van de landelijke doelstelling, omdat in dit gebied reeds enkele van de fraaiste voorbeelden van het habitatype voorkomen. Om de gunstige staat van instandhouding te realiseren is in dit gebied daarom geen verbetering van kwaliteit nodig.

Habitatype H91F0 – Droge hardhoutoobossen				
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
036	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
066	Uiterwaarden Neder-Rijn	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
143	Zeldersche Driessen	behoud	behoud	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van het habitatype droge hardhoutoibossen is beoordeeld als 'zeer ongunstig'. De doelstelling van het gebied Uiterwaarden Neder-Rijn sluit aan bij de landelijke doelstelling.

4.2. Habitatrictlijn: soorten

H1095 - Zeeprk					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie					
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
001	Waddenzee	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
007	Noordzeekustzone	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
066	<i>Uiterwaarden Neder-Rijn</i>	<i>behoud</i>	<i>verbetering</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	behoud	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
111	Hollands Diep	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	uitbreiding	concept-ontwerp
113	Voordelta	behoud	behoud	uitbreiding	besluit
122	Westerschelde & Saeftinghe	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
150	Roerdal	behoud	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de zeeprk is beoordeeld als 'matig ongunstig'. De complementaire doelstelling van het gebied Uiterwaarden Neder-Rijn wijkt op het aspect omvang leefgebied af van de landelijke doelstelling, omdat uitbreiding van het leefgebied, bijv. door aanleg van nevengeulen hier niet reëel is.

H1099 - Rivierprk					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie					
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
001	Waddenzee	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
007	Noordzeekustzone	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
066	<i>Uiterwaarden Neder-Rijn</i>	<i>behoud</i>	<i>verbetering</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	behoud	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
111	Hollands Diep	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	uitbreiding	concept-ontwerp
113	Voordelta	behoud	behoud	uitbreiding	besluit
122	Westerschelde & Saeftinghe	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
150	Roerdal	behoud	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
152	Grensmaas	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de rivierprk is beoordeeld als 'matig ongunstig'. De complementaire doelstelling van het gebied Uiterwaarden Neder-Rijn wijkt op het aspect omvang leefgebied af van de landelijke doelstelling, omdat uitbreiding van het leefgebied, bijvoorbeeld door aanleg van nevengeulen hier niet reëel is.

H1145 – Grote modderkruiper					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie					
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
013	Alde Feanen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
015	Van Oordt's Mersken	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
016	Wijnjeterper Schar	behoud	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
020	Zuidlaardermeergebied	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	behoud	concept-ontwerp
034	Weerribben	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
037	Olde Maten & Veerslootslanden	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
056	Arkemheen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
066	Uiterwaarden Neder-Rijn	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
070	Zuider Lingedijk & Diefdijk-Zuid	behoud	behoud	behoud	concept-ontwerp
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	uitbreiding	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
074	Zwarte Meer	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	behoud	concept-ontwerp
130	Langstraat	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
132	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de grote modderkruiper is beoordeeld al matig ongunstig. De doelstelling van het gebied Uiterwaarden Neder-Rijn wijkt af van de landelijke doelstelling. Behoud van het leefgebied in het Vogelrichtlijndeel van het gebied is voldoende.

H1166 - Kamsalamander					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie					
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	concept-ontwerp
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
029	Havelte-Oost	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
030	Dwingelderveld	uitbreiding	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
041	Boetelerveld	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
042	Sallandse Heuvelrug	uitbreiding	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
047	Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	uitbreiding	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
050	Landgoederen Oldenzaal	uitbreiding	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
054	Witte Veen	behoud	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
055	Aamsveen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
057	Veluwe	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
061	Korenburgerveen	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	concept-ontwerp
062	Willinks Weust	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit

063	Bekendelle	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
064	Wooldse Veen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
066	<i>Uiterwaarden Neder-Rijn</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
070	Zuider Lingedijk & Diefdijk-Zuid	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	concept-ontwerp
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
082	Uiterwaarden Lek	behoud	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
123	Zwin & Kievittepolder	uitbreiding	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
128	Brabantse Wal	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
136	Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
138	Weerter- en Budelerbergen & Ringselven	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
141	Oeffelter Meent	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
149	Meinweg	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
150	Roerdal	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
155	Brunsummerheide	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
156	Bemelerberg & Schiepersberg	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
157	Geuldal	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de kamsalamander is beoordeeld als ‘matig ongunstig’. De doelstelling van het gebied Uiterwaarden Neder-Rijn wijkt af van de landelijke doelstelling. Het gebied biedt vooralsnog niet of nauwelijks mogelijkheid tot uitbreiding omvang en kwaliteit leefgebied van de kamsalamander.

4.3 Vogelrichtlijn: broedvogels

Voor de doelen op gebiedsniveau die aangeven dat het leefgebied nog niet op orde is, is gekozen voor een “en/of” formulering. Daarmee wordt op het niveau van de Natura 2000-beheerplannen “ruimte gelaten” om te bepalen of ingezet wordt op uitbreiding omvang én verbetering kwaliteit leefgebied of dat wordt ingezet op alleen verbetering kwaliteit of alleen uitbreiding omvang leefgebied.

A119b – Porseleinhoen				
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Besluit
003	Duinen Vlieland	behoud	behoud	ontwerpbesluit
005	Duinen Ameland	behoud	behoud	ontwerpbesluit
008	Lauwersmeer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
009	Groote Wielen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
010	Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
012	Sneekermeergebied	behoud	behoud	ontwerpbesluit
013	Alde Feanen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
019	Leekstermeergebied	behoud	behoud	ontwerpbesluit
020	Zuidlaardermeergebied	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
023	Fochteloërveen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
033	Bargerveen	behoud	behoud	concept-ontwerp
034	Weerribben	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	ontwerpbesluit
036	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	behoud	behoud	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
066	Uiterwaarden Neder-Rijn	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
072	IJsselmeer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
074	Zwarte Meer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
075	Ketelmeer & Vossemeer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
078	Oostvaardersplassen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	behoud	behoud	ontwerpbesluit
106	Boezems Kinderdijk	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	concept-ontwerp
140	Groote Peel	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van het porseleinhoen (broedvogel) is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als respectievelijk 'zeer ongunstig' en 'matig ongunstig'. De doelstelling van het gebied Uiterwaarden Neder-Rijn sluit aan bij de landelijke doelstelling.

A122b – Kwartelkoning				
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Besluit
012	Sneekermeergebied	behoud	behoud	ontwerpbesluit
019	Leekstermeergebied	behoud	behoud	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	ontwerpbesluit
036	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	behoud	behoud	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
066	Uiterwaarden Neder-Rijn	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de kwartelkoning (broedvogel) is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als respectievelijk 'gunstig' en 'matig ongunstig'. Uitbreiding en verbetering leefgebied in het rivierengebied is noodzakelijk omdat de toekomst van de grote broedpopulatie in Oost-Groningen (Oldambt) hoogst onzeker is. De soort is hier afhankelijk van de gewaskeuze in de akkerbouw.

A229b – IJsvogel				
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Besluit
038	Uiterwaarden IJssel	behoud	behoud	ontwerpbesluit
057	Veluwe	behoud	behoud	ontwerpbesluit
066	Uiterwaarden Neder-Rijn	behoud	behoud	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	concept-ontwerp

De staat van instandhouding van de ijsvogel (broedvogel) is beoordeeld als 'gunstig'. De doelstelling van het gebied Uiterwaarden Neder-Rijn sluit aan bij de landelijke doelstelling.

A249b – Oeverzwaluw				
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Besluit
066	Uiterwaarden Neder-Rijn	behoud	behoud	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	ontwerpbesluit
145	Maasduinen	behoud	behoud	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de oeverzwaluw (broedvogel) is beoordeeld als 'gunstig'. De doelstelling van het gebied Uiterwaarden Neder-Rijn sluit aan bij de landelijke doelstelling.

4.4. Vogelrichtlijn: niet-broedvogels

Niet-broedvogelsoorten			
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied			
Vogelsoort	Aantal gebieden	Omvang leefgebied	Kwaliteit leefgebied
A005 Fuut ^a	24	behoud	behoud
A017 Aalscholver	26	behoud	behoud
A037 Kleine zwaan ^b	29	behoud	behoud
A041 Kolgans	36	behoud	behoud
A043 Grauwe gans	31	behoud	behoud
A050 Smient	44	behoud	behoud
A051 Krakeend	35	behoud	behoud
A054 Pijlstaart ^c	25	behoud	behoud
A056 Slobeend	38	behoud	behoud
A059 Tafeleend ^d	17	behoud	behoud
A061 Kuifeend ^c	21	behoud	behoud
A068 Nonnetje ^a	17	behoud	behoud
A125 Meerkoet ^e	23	behoud	behoud
A142 Kievit ^c	11	behoud	behoud
A156 Grutto ^f	23	behoud	behoud
A160 Wulp	17	behoud	behoud

- (a) Ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is landelijk een behoudsdoelstelling geformuleerd voor de fuut en het nonnetje vanwege slechte stuurbaarheid van vermoedelijke oorzaken (Natura 2000 doelendocument (2006), p201/206).
- (b) Ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is landelijk een behoudsdoelstelling voor de kleine zwaan geformuleerd. De recente afname is verbonden aan een afname op internationaal niveau en mogelijk aan enkele andere slecht stuurbare factoren. (Natura 2000 doelendocument (2006), p202).
- (c) Ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is landelijk een behoudsdoelstelling voor de pijlstaart, kuifeend en kievit geformuleerd, omdat de matig ongunstige staat van instandhouding alleen gebaseerd is op toekomstverwachting (Natura 2000 doelendocument (2006), p204/205/208).
- (d) Ondanks de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is landelijk een behoudsdoelstelling voor de tafeleend geformuleerd, vanwege slecht stuurbare oorzaken en enige compensatie door toename in de randmeren. (Natura 2000 doelendocument (2006), p205).
- (e) Ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is landelijk een behoudsdoelstelling voor de meerkoet geformuleerd, omdat de matig ongunstige staat van instandhouding alleen gebaseerd is op de populatie (en niet het leefgebied) (Natura 2000 doelendocument (2006), p207).
- (f) De grutto heeft landelijk een opgave voor uitbreiding omvang en verbeteropgave kwaliteit leefgebied. Aangezien deze opgave niet te realiseren is binnen het Natura 2000-netwerk is in alle gebieden een behoudsopgave voor de grutto geformuleerd (Natura 2000 doelendocument (2006), p209).

De staat van instandhouding van bovenstaande niet-broedvogelsoorten is beoordeeld als 'gunstig', tenzij anders aangegeven. Alle gebiedsdoelen van bovenstaande soorten sluiten aan bij de landelijke doelstelling.

Appendix

Toelichting op de selectie- en begrenzingscriteria die bij de aanwijzing van het Vogelrichtlijngebied Neder-Rijn gebruikt zijn.

Onderstaande paragrafen zijn opgenomen in de Nota van toelichting van het Vogelrichtlijnbesluit.

3. Gebiedsbeschrijving, aanduiding leefgebied en begrenzing

3.2 Aanduiding leefgebied

De Neder-Rijn is aangewezen als sbz onder de Vogelrichtlijn vanwege de aanwezigheid van open water, moerassen en graslanden in de uiterwaarden dat als geheel het leefgebied vormt van een aantal in artikel 4 van de Richtlijn bedoelde vogelsoorten. Het is een watergebied dat het leefgebied vormt van soorten van Bijlage I (art. 4.1) en tevens fungeert als overwinteringsgebied en rustplaats in de trekzone van andere trekvogelsoorten (art. 4.2). De begrenzing van de sbz is zo gekozen dat een in landschapsecologisch en vogelkundig opzicht samenhangend geheel is ontstaan, dat in samenhang met SBZ Gelderse Poort voorziet in de beschermingsbehoefte met betrekking tot het voortbestaan en/of voortplanten van bedoelde vogelsoorten.

4. Vogelkundige waarden

4.1 Kwalificerende vogelsoorten

Neder-Rijn kwalificeert als sbz onder de Vogelrichtlijn vanwege het voorkomen van drempeloverschrijdende aantallen van de kleine zwaan en kolgans¹ die het gebied benutten als overwinteringsgebied en/of rustplaats. Het gebied kwalificeert tevens omdat het behoort tot één van de vijf belangrijkste broedgebieden voor de kwartelkoning in Nederland.

Soort van Bijlage I waarvoor het gebied tot "een van de vijf belangrijkste" in Nederland behoort

Soort	Art. 4	Brv ^a	Totale populatie ^b	% in 5e ^c	% in Vogelrichtlijngebied ^d	Telperiode
kwartelkoning <i>Crex crex</i>	1	ja	100	3%	10%	1993-97

Soort van Bijlage I en een trekkende watervogelsoort waarvoor het gebied aan de 1%-drempel voldoet

Soort	Art. 4	Brv ^a	Biogeogr. Populatie ^e	1% Biopop ^f	% in Vogelrichtlijngebied ^g	Telperiode
kleine zwaan <i>Cygnus columbianus</i>	1	nee	W-Siberië/ NW-Europa	170	1,7%	1993-97
kolgans <i>Anser albifrons</i>	2	nee	NW-Siberië/NW-Europa	6000	1,5%	1993-96

¹ Onderstreepte soorten zijn opgenomen in Bijlage I van de Richtlijn (artikel 4.1)

- (a) De kwalificatie betreft in het gebied broedende (indien ingevuld met "ja") of niet-broedende vogels ("nee")
 (b) Omvang Nederlandse broedpopulatie (gemiddelde; in paren)
 (c) Aantal in het op vier na belangrijkste gebied (5e gebied) uitgedrukt als percentage van de landelijke broedpopulatie
 (d) Aantal in het onderhavige gebied uitgedrukt als percentage van de landelijke broedpopulatie (broedvogels)
 (e) Biogeografische populatie waartoe de in Nederland pleisterende exemplaren van deze soort worden gerekend
 (f) Drempelwaarde zijnde 1% van de betreffende biografische populatie (biografische populatie en drempelwaarde ontleent aan Rose & Scott 1997, Waterfowl Population Estimates – 2-edition. Wetlands International, Wageningen)
 (g) Aantal in het onderhavige gebied uitgedrukt als percentage van de biogeografische populatie

4.2 Andere relevante vogelsoorten

Andere soorten van Bijlage I waarvoor het gebied van betekenis is, zijn porseleinhoen, ijsvogel (broedvogels); brandgans, nonnetje (niet-broedvogels). Andere trekkende vogelsoorten waarvoor het gebied van betekenis is als broedgebied, overwinteringsgebied en/of rustplaats: fuut, aalscholver, grauwe gans, smient, krakeend, pijlstaart, slobeend, tafeleend, kuifeend, meerkoet, kievit, grutto, wulp en oeverwaluw. De biotopen van deze vogels hebben mede de begrenzing van dit gebied bepaald.

4.3 Plaatselijke omstandigheden

Kleine zwaan en kolgans gebruiken de uiterwaarden als voedselgebied met zwaartepunten in de Bovenpolder bij Wageningen en Schoutenwaard (kleine zwaan) en tussen Amerongen en Wijk bij Duurstede (kolgans, brandgans). Slaapplaatsen zijn gelegen in de Bovenpolder (kribvakken) en de Schoutenwaard (Kleine zwaan) en bij Maurik (kolgans). Fuut, aalscholver, meerkoet en diverse eendensoorten komen verspreid over het gehele gebied voor, hoewel de vis- en benthoseters vooral worden aangetroffen tussen Heteren en Rhenen. Kuif- en tafeleend rusten overdag op de grotere plassen in de uiterwaarden en rond de stuwen, terwijl 's nachts tussen de kribben op de rivier wordt gefoerageerd. Geïnuundeerde uiterwaarden hebben een grote aantrekkingskracht op krakeend, pijlstaart en slobeend die verder grotendeels beperkt zijn tot de ondiepe plassen in het gebied. In het voorjaar heeft ook de grutto een voorkeur voor ondergelopen land (o.a. Schoutenwaard). Kievit en wulp komen in het winterseizoen in de graslanden van de uiterwaarden voor. Het aangewezen gebied is verder nog één van de weinige graslandgebieden van Nederland waar nog jaarlijks broedterritoria van de kwartelkoning worden vastgesteld. Territoria van deze soort worden voornamelijk aangetroffen in de Wageningse Uiterwaarden, Blauwe Kamer (Rhenen) en de Amerongse Bovenpolder.

ONTWERPBESLUIT VELUWE

Gelet op artikel 3, eerste lid en artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206);

Gelet op de Beschikking van de Commissie 2004/813/EG van 7 december 2004 tot vaststelling, op grond van Richtlijn 92/43/EEG, van de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PBEG L 387);

Gelet op artikel 4, eerste en tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103);

Gelet op de artikelen 10a en 15 van de Natuurbeschermingswet 1998;

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, vierde lid, van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206) wordt aangewezen: het op de bij dit besluit behorende kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam: **Veluwe**.
2. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitattypen opgenomen in bijlage I van Richtlijn 92/43/EEG (prioritaire habitattypen aangeduid met een sterretje):
 - H2310 Psammofiele heide met *Calluna* en *Genista*
 - H2320 Psammofiele heide met *Calluna* en *Empetrum nigrum*
 - H2330 Open grasland met *Corynephorus*- en *Agrostis*-soorten op landduinen
 - H3130 Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het *Littorelletalia uniflorae* en/of *Isoëto-Nanojuncetea*
 - H3160 Dystrofe natuurlijke poelen en meren
 - H3260 Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het *Ranunculion fluitantis* en het *Callitrichio-Batrachion*
 - H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix*
 - H4030 Droge Europese heide
 - H5130 *Juniperus communis*-formaties in heide of kalkgrasland
 - H6230 *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)
 - H6410 Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (*Molinion caeruleae*)
 - H7110 *Actief hoogveen
 - H7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het *Rhynchosporion*
 - H9120 Atlantische zuurminnende beukenbossen met *Ilex* en soms ook *Taxus* in de ondergroei (*Quercion robori-petraeae* of *Illici-Fagenion*)
 - H9160 Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eikenhaagbeukenbossen behorend tot het *Carpinion-betuli*

H9190 Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met *Quercus robur*
H91E0 *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

3. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van Richtlijn 92/43/EEG (prioritaire soorten aangeduid met een sterretje):

H1042 Gevlekte witsnuitlibel
H1083 Vliegend hert
H1096 Beekprik
H1163 Rivierdonderpad
H1166 Kamsalamander
H1318 Meervleermuis
H1831 Drijvende waterweegbree

Artikel 2

1. Het besluit tot aanwijzing van de speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, eerste en tweede lid, van de Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103) **Veluwe** van 24 maart 2000 (N/2000/305, Stcrt. 2000, nr. 65) wordt gewijzigd.
2. Paragraaf 3.1 en 3.3 van de nota van toelichting behorende bij het in het eerste lid bedoelde besluit worden vervangen door de paragrafen 3.1, 3.3 en 3.4 van de nota van toelichting bij dit besluit.
3. Als onderdeel van de speciale beschermingszone als bedoeld in het eerste lid komen te vervallen: de in paragraaf 3.3 van de nota van toelichting van dit besluit genoemde gebiedsdelen.
4. Als onderdeel van de speciale beschermingszone als bedoeld in het eerste lid worden toegevoegd: de in paragraaf 3.3 van de nota van toelichting van dit besluit genoemde gebiedsdelen.
5. Paragraaf 4.4 en de hoofdstukken 5, 6, 7 van de nota van toelichting behorende bij het in het eerste lid bedoelde besluit vervallen.
6. De kaart behorende bij het in het eerste lid bedoelde besluit wordt ingetrokken.

Artikel 3

1. De aanwijzing, bedoeld in artikel 1 en de wijziging bedoeld in artikel 2, gaan vergezeld van een nota van toelichting en een kaart, welke deel uitmaken van dit besluit.
2. De in de artikelen 1 en 2 bedoelde speciale beschermingszones vormen samen het Natura2000-gebied **Veluwe**, waarvan de instandhoudingsdoelstelling in de zin van artikel 10a, tweede lid van de Natuurbeschermingswet 1998, is opgenomen in de nota van toelichting behorende bij dit besluit.

Artikel 4

1. Dit besluit zal, met uitzondering van de kaart en de nota van toelichting, met een toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.
2. Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking in de Staatscourant.

Dit ontwerpbesluit, de kaart en de nota van toelichting worden gedurende zes weken ter inzage gelegd in het kantoor van de Directie Regionale Zaken, vestiging Oost van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit: Verzetslaan 30, 7411 HX DEVENTER. Terinzagelegging vindt tevens plaats in de gemeentehuizen en openbare bibliotheken van de betreffende gemeente(n), in het kantoor van het waterschap waaronder het gebied valt, en in de provinciehuizen van de betreffende provincie(s). Het ontwerpbesluit kan ook worden ingezien op internet op het adres: <http://www.minlnv.nl/natuurwetgeving>. Het definitieve besluit zal, met uitzondering van de kaart en de nota van toelichting, met een toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

Een ieder kan een zienswijze binnen zes weken na de terinzagelegging van dit ontwerp-besluit schriftelijk of mondeling naar voren brengen. Schriftelijke zienswijzen kunt u indienen bij het Inspraakpunt, zoals aangegeven in de bekendmaking. Een mondelinge zienswijze kunt u naar voren brengen op de wijze zoals deze in de bekendmaking is aangegeven. U wordt verzocht een kaart bij te voegen indien de zienswijze betrekking heeft op bepaalde percelen. Beroep tegen het definitieve besluit kan alleen worden ingesteld door een belanghebbende die een zienswijze naar voren heeft gebracht.

Nota van toelichting van het Natura2000-gebied Veluwe waarin opgenomen: nota van toelichting bij de aanwijzing van Veluwe als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna en hierna te noemen de Habitatrichtlijn, alsmede nota van toelichting bij de wijziging van het besluit N/2000/305 bij de aanwijzing van Veluwe als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand en hierna te noemen de Vogelrichtlijn

1. INLEIDING

Door middel van dit besluit wordt het gebied Veluwe aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn. Tevens wordt de aanwijzing van de gelijknamige beschermingszone onder de Vogelrichtlijn gewijzigd. Beide aanwijzingen tezamen vormen het Natura2000-gebied Veluwe, waarvan de instandhoudingsdoelstellingen in dit besluit zijn opgenomen.

In hoofdstuk 2 van deze nota van toelichting worden de aanwijzingen onder Habitat- en Vogelrichtlijn kort toegelicht. In dit hoofdstuk wordt tevens melding gemaakt van de status van beschermd natuurmoment voor een deel van het Natura2000-gebied, welke inmiddels is komen te vervallen of bij dit besluit komt te vervallen. Deze toelichting omvat verder in hoofdstuk 3 de gebiedbeschrijving, bijzonderheden met betrekking tot de begrenzing en een toelichting op de kaart. Tenslotte zijn in hoofdstuk 4 de instandhoudingsdoelstellingen vermeld.

2. AANWIJZINGEN HABITAT- EN VOGELRICHTLIJN

Door middel van dit besluit wordt het gebied Veluwe aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn (verder aangeduid als "Habitatrichtlijngebied"). Het gebied is in mei 2003 aangemeld volgens de procedure zoals opgenomen in artikel 4 van deze richtlijn waarna het gebied in december 2004 door de Europese Commissie onder de naam "Veluwe" en onder nummer NL9801023 is geplaatst op de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio. Het gebied is aangewezen voor drie prioritaire habitattypen in de zin van artikel 1 van de Habitatrichtlijn.

Het gebied is eveneens op 24 maart 2000 (N/2000/305) onder de naam Veluwe aangewezen als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn, verder aangeduid als "Vogelrichtlijngebied". Bij de Europese Commissie is dit gebied bekend onder nummer NL3009017. Het besluit N/2000/305 is door middel van dit besluit gewijzigd. Uit het vorige besluit overgenomen zijn in deze nota van toelichting cursief gezet¹.

Ingevolge artikel 15a, tweede en derde lid van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt bij aanwijzing als speciale beschermingszone onder artikel 10a de status van de hieronder opgesomde natuurmonumenten². In dergelijke gevallen heeft de

¹ De afkorting sbz ("speciale beschermingszone") en de aanduiding "beschermingszone" zijn hierin vervangen door de term "Vogelrichtlijngebied"

² Beschermd en staatsnatuurmonumenten zijn in de periode 1968-98 aangewezen op grond van respectievelijk artikel 7 en 21 van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, nr. 572)

instandhoudingsdoelstelling voor de gedeelten van het Natura2000-gebied waarop de aanwijzingen als natuurmonument betrekking hadden, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in de vervallen besluiten (zie verder hoofdstuk 4).

Het beschermd natuurmonument Leemputten bij Staverden is aangewezen op 4 september 1974 onder nummer NBOR/S 13844, bekendmaking Staatscourant 1974/175. Het beschermd natuurmonument Mosterdveen is aangewezen op 16 februari 1998 onder nummer N/98315, bekendmaking Staatscourant 1998/42.

Het Natura2000-gebied Veluwe (landelijk gebiedsnummer 57) omvat het Vogelrichtlijngebied Veluwe en het gelijknamige Habitatrichtlijngebied. Natura 2000 is het samenhangende Europees ecologisch netwerk bestaande uit de gebieden aangewezen onder de Habitatrichtlijn. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen en habitats van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Natura 2000 bestrijkt ook de onder Vogelrichtlijn aangewezen gebieden. De instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 4) en eventuele wijziging van de begrenzing zijn in algemene zin nader toegelicht in het Natura 2000 Doelendocument. Dit document geeft het beleidskader van de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen weer en van de daarbij gehanteerde systematiek. Beschrijvingen van habitattypen en soorten waarvoor doelen zijn vastgesteld, zijn opgenomen in het Natura 2000 Profielendocument. Hierin wordt ook ingegaan op de interpretatie van habitattypen en de relatieve bijdrage van afzonderlijke gebieden aan het Natura2000-netwerk.

Het Natura2000-gebied Veluwe ligt in de provincie Gelderland en behoort tot het grondgebied van de gemeenten Apeldoorn, Arnhem, Barneveld, Brummen, Ede, Elburg, Epe, Ermelo, Harderwijk, Hattem, Heerde, Nunspeet, Oldenbroek, Putten, Renkum, Rheden, Rozendaal en Wageningen.

3. GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEGRENZING

3.1 Gebiedsbeschrijving

De Veluwe bestaat overwegend uit droge bossen, droge en natte heide, vennen en stuifzanden.

In de voorlaatste ijstijd, zo'n 150.000 jaar geleden, duwden de ijslobben van het landijs enorme hoeveelheden door de rivieren aangevoerd zand en grond voor zich uit en opzij en vormden zo de stuwwallen. Hoewel de hoogteverschillen sindsdien door wind en water zijn afgevlakt, reiken de hoogste delen van de Veluwe tot ruim 100 m boven NAP.

Tot 1900 was de Noord-Veluwe één uitgestrekt stuifzandgebied. Tegenwoordig is er in totaal nog 1400 hectare stuifzand op de Veluwe. Bij Kootwijk is één van de grootste actieve stuifzandgebieden van Europa. Plaatselijk komen in de heiden natte (o.a. Leemputten bij Staverden) of droge (o.a. Harskamp) heischrale graslanden, jeneverbesstruwelen, vennen, natte heide en hoogveenkernen (Mosterdveen) voor. In het beekdal van de Hierdense en Staverdense Beek worden schraallanden aangetroffen. Langs de randen van de Veluwe ontspringen de (sprengen)beken, waar beekvegetaties en zeer plaatselijk bronbossen voorkomen.

3.2 Landschappelijke context en kenmerken begrenzing

Veluwe behoort tot het Natura2000-landschap 'Hogere zandgronden'.

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied Veluwe is bepaald aan de hand van de ligging van de natuurlijke habitats en de leefgebieden van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Daarnaast omvat het begrensde gebied ook natuurwaarden die integraal onderdeel uitmaken van de ecosystemen waartoe de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten behoren alsmede nieuwe natuur die noodzakelijk wordt geacht om bedreigde en schaarse habitattypen en leefgebieden van soorten te herstellen.

Bij de keuze en de afbakening van de gebieden is geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houdend met de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.³

De grenzen van Vogelrichtlijngebieden worden bepaald door het gebruik dat de aanwezige bijlage I-soorten, en/of trekkende watervogels, en/of overige trekkende vogels ervan maken, waarbij wordt uitgegaan van landschapsecologische eenheden en de biotoopeisen van de betrokken vogelsoorten. Veluwe is aangewezen als Vogelrichtlijngebied vanwege de aanwezigheid van bossen, beken, heide en zandverstuivingen die als geheel het leefgebied vormen van een aantal in artikel 4 van de Richtlijn bedoelde vogelsoorten. Het gebied vormt het leefgebied van soorten van Bijlage I (art. 4.1) en fungeert tevens als broedgebied, van andere trekvogelsoorten (art. 4.2). De begrenzing van het Vogelrichtlijngebied is zo gekozen dat een in landschappelijk en vogelkundig opzicht samenhangend geheel is ontstaan dat voorziet in de beschermingsbehoefte met betrekking tot het voortbestaan en/ of voortplanten van bedoelde vogelsoorten.

3.3 Begrenzing en oppervlakte

De begrenzing is op de bijbehorende kaart aangegeven. Het Natura2000-gebied Veluwe omvat *de bos- en natuurterreinen op de Veluwe. De buitengrens ervan wordt in beginsel gevormd door de overgang van het aaneengesloten bos- en natuurgebied naar de cultuurgronden en bebouwde kommen van de omringende plaatsen.* Het gebied wordt globaal begrensd door de plaatsen Arnhem, Wageningen, Ede, Barneveld, Lunteren, Otterloo, Putten, Harderwijk, Hattem, Apeldoorn, Dieren. Ook enkele beken nabij Wissel en Emst maken deel uit van het aangewezen gebied. Het bunkercomplex Schaarsbergen (zie volgende alinea) is het enige deel van het gebied dat uitsluitend wordt aangewezen als Habitatrictlijngebied.

In afwijking van de algemene exclaveringsformule opgenomen in paragraaf 3.4 geldt het volgende: gronden die in agrarisch gebruik zijn maken geen deel uit van het Vogelrichtlijn- en het Habitatrictlijngebied. Deze gronden behoren niet tot het leefgebied van de te beschermen soorten en herbergen geen habitattypen, waarvoor het gebied is aangewezen. De uitzondering van begrenzing ten aanzien van bebouwing geldt niet voor het bunkercomplex Schaarsbergen (zie de gele stip op de kaart), vanwege de functie als winterverblijf voor de Meervleermuis, waarvoor het gebied onder meer is aangewezen. Andere gebouwen op dit kazernecomplex behoren niet tot het aangewezen gebied.

³ Hof van Justitie EG ,7 november 2000, First Corporate Shipping, zaak C-371/98, punten 15 en 25

Het Natura2000-gebied beslaat een oppervlakte van 91.157 ha. Dit cijfer betreft de bruto-oppervlakte omdat bij de berekening geen rekening is gehouden met niet op de kaart, tekstueel uitgesloten delen.

De beide natuurmonumenten (zie paragraaf 2) binnen het Natura2000-gebied hebben een totale omvang van 89 ha.

De begrenzingen van het Vogelrichtlijngebied en van het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) zijn op de kaart op enkele technische punten verbeterd.

- Verharde wegen en bebouwing (incl. erven en tuinen), die reeds tekstueel waren geëxclaveerd, zijn aan de randen van het gebied ook op de kaart zoveel mogelijk buiten de begrenzing gebracht (bijlage A).
- Bebouwing zoals bedrijfsterreinen en kazernes, die reeds tekstueel waren geëxclaveerd, zijn in het gebied ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht indien het een aaneengesloten gebied van 5 ha of meer betreft (bijlage A).
- De begrenzing is waar mogelijk gelegd langs topografisch herkenbare lijnen, zoals wegen, wateren, perceelscheidingen en bosranden.
- De begrenzing is afgestemd op die van beide beschermde natuurmonumenten opdat deze geheel binnen het gebied zijn gelegen.
- Verschillen tussen Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebied zijn gelijkgetrokken door de meest ruime grens aan te houden. Dit betreft zowel bestaande verschillen als grenswijzigingen die in de navolgende alinea's zijn aangeduid.

Laatstbedoelde gelijktrekkingen en andere wijzigingen van meer dan 1 ha worden in de volgende alinea's toegelicht. Op de wijzigingskaarten van het Vogelrichtlijngebied die in bijlage A zijn opgenomen, zijn ook bebouwing, verhardingen en cultuurgronden die reeds tekstueel waren geëxclaveerd, aangeduid als "VR eraf" hoewel deze delen al geen onderdeel uitmaakten van het aangewezen Vogelrichtlijngebied.

Habitatrichtlijngebied en Vogelrichtlijngebied (bijlage A) zijn verder als volgt aangepast:

- Toevoeging van 5,2 ha bos en heide aan de westzijde van het Beekhuizerzand. Dit gebiedsdeel vormt één geheel met het aangrenzende bos- en heideterrein. Uit de methodiek van begrenzing van Vogelrichtlijngebieden volgt dat zoveel mogelijk op de buitengrens van het aaneengesloten bos- en heidegebied is begrensd.
- De begrenzing is op de bosrand teruggelegd (30 vlakken uitbreiding > 1ha, totaal 86 ha), mede ter verbetering van de herkenbaarheid.
- De begrenzing is op de bosrand gelegd (21 vlakken verkleining > 1ha, totaal 151 ha), omdat de betreffende cultuurgronden en ander open terrein (plaatselijk incl. bebouwing) geen betekenis hebben voor de instandhouding van het gebied.
- Vliegveld Deelen dat behalve uit een (verharde) landingsbaan, wegen en bebouwing bestaat uit cultuurgronden (gras- en bouwland), is (ook) op de kaart geëxclaveerd. Genoemde terreindelen vielen reeds onder de tekstuele exclavering die van toepassing was op het Vogelrichtlijngebied.
- De aan de rand van het gebied gelegen Albaplas en het (aangrenzende) Recreatiecentrum Bosgraaf ten zuiden van Apeldoorn (55 ha) zijn buiten de begrenzing gebracht. Dit betreffen een zandwinplas en een camping waar geen relevante vogel- of habitatwaarden voorkomen. Deze maken ook geen onderdeel uit van de landschapstypen op grond waarvan de Veluwe als Vogelrichtlijngebied is begrensd (bos, heide, zandverstuivingen en beken).

- Uitbreiding met voormalige agrarische enclaves (nieuwe natuur) die door terreinbeherende natuurbeschermingsorganisaties zijn verworven (28 vlakken, totaal 623 ha). Dit betreft met name voormalige landbouwgronden bij Staverden, Wekerom, Groenendaal, Oud-Reemst en Planken Wambuis.

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied (zoals aangemeld) is als volgt aangepast:

- Bos- en heideterreinen ten noorden van rijksweg A28 die deel uitmaken van het Vogelrichtlijngebied (1702 ha) zijn toegevoegd omdat de rijksweg, evenals voor het Vogelrichtlijngebied geldt, geen natuurlijke grens vormt voor het voorkomen van de relevante Habitatrictlijn-waarden zoals droge heide en zandverstuivingen.
- De begrenzing is op de bosrand gelegd (5 vlakken verkleining > 1ha, totaal 73 ha), mede ter verbetering van de herkenbaarheid (ook geen Vogelrichtlijngebied).
- Langs de Harderwijkerstraat in Putten is de grens tussen Hiebendaallaan en Kastanjelaan gelijkgetrokken met die van het Vogelrichtlijngebied (1,4 ha).
- Beeklopen bij Wissel en Emst (omgeving Epe) zijn toegevoegd (5,3 ha) wegens hun betekenis als leefgebied van de Beekprik (H1096). Dit betreft onder meer gedeelten van de Tongerensche Beek, Verloren Beek en Smallertsche Beek.
- Veenweg en Papenstraat tussen Wisselse Veen en Kerkstraat (Epe) waren abusievelijk begrensd in veronderstelling dat het een beekloop zou betreffen (verkleining 1,4 ha).

De begrenzing van het Vogelrichtlijngebied is als volgt aangepast (bijlage A):

- Uitbreiding met Wisselse Veen, Tongerense Veen en Pollensche Veen bij Epe (172 ha) dat reeds Habitatrictlijngebied (zoals aangemeld) betreft. De vogelkundige waarden betreffen met name de aanwezigheid van open heide en beeklopen die het leefgebied vormen van respectievelijk Roodborsttapuit en IJsvogel.
- Langs de Harderwijkerstraat in Putten is de grens tussen Hiebendaallaan en Kastanjelaan iets teruggelegd (3,3 ha) om een logischer grensverloop te verkrijgen. Het betreft bos met verspreide bebouwing die reeds tekstueel was uitgezonderd (geen onderdeel van het aangemelde Habitatrictlijngebied).
- Langs de Flevoweg (Ermelo) is de grens aan de westzijde van de weg gelegd (oostgrens Houtdorperveld) waardoor een houtsingel (c. 10 ha), die geen betekenis voor de relevante vogelsoorten, buiten de begrenzing gebracht. Dezelfde houtsingel is in 2003 ook onttrokken aan het Habitatrictlijngebied.
- De begrenzing is op de bosrand gelegd (2 vlakken verkleining > 1ha, totaal 2,6 ha), mede ter verbetering van de herkenbaarheid (ook geen Habitatrictlijngebied).

3.4 Toelichting bij de kaart en uitgesloten delen

De begrenzing van het Natura2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Voor zover van toepassing is daarbij onderscheid gemaakt tussen Habitatrictlijngebied, Vogelrichtlijngebied en (voormalige) natuurmonumenten. Daar waar de kaart en de nota van toelichting, bijvoorbeeld om kaart-technische redenen, niet overeenstemmen, is de tekst in deze paragraaf doorslaggevend. In voorkomende gevallen zijn op de kaart ook aangrenzende Natura2000-gebieden aangegeven. Aan de indicatief aangeduide begrenzing van deze gebieden kunnen geen rechten worden ontleend (voor de begrenzing van deze gebieden wordt verwezen naar de kaarten van de betreffende aangewezen of aangemelde gebieden).

Voor de begrenzing van Natura2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: Bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied, tenzij daarvan in paragraaf 3.3 wordt afgeweken. Voor de gebruikte begrippen gelden de volgende definities (voor zover van toepassing in het onderhavige gebied):

- Bebouwing betreft één of meer gebouwen of bouwwerken, geen gebouwen zijnde. Gebouw: elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt. Bouwwerk: elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.
- Erven zijn de onmiddellijk aan een woning of ander gebouw gelegen, daarbij behorende en daarmee in gebruik zijnde terreinen.
- Tuinen zijn in de onmiddellijke nabijheid van een woning of ander gebouw gelegen intensief onderhouden terreinen beplant met siergewassen en gazons of in gebruik als moestuin die zich duidelijk onderscheiden van de omgeving. Tuinen zijn meestal besloten en omheind door middel van een afrastering, schutting, muur of haag, of (deels) omgeven door een sloot.
- Verhardingen kunnen bijvoorbeeld zijn: wegen, pleinen, parkeervoorzieningen, erfverhardingen en steenglooingen. Wegen betreffen alle voor het gemotoriseerd verkeer in gebruik zijnde kunstmatig verharde wegen met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermen of zijkanten.
- Hoofdspoorwegen betreffen spoorlijnen die zijn opgenomen in het Besluit aanwijzing hoofdspoorwegen (Stb. 2004, nr. 722).

Met betrekking tot het grensverloop langs verharde wegen, hoofdspoorwegen, watergangen, waterkerende dijken en de duinvoet geldt het volgende voor zover van toepassing in het onderhavige gebied:

- Waar de buitengrens van een gebied wordt gevormd door een verharde weg wordt de grens gelegd op de voet van het talud of langs de wegberm aan de zijde van het gebied. Rijkswegen zijn uitgezonderd inclusief een strook van 13 meter aan weerszijden van de zijkanten van de verharding (zg. obstakelvrije zone).
- Langs hoofdspoorwegen geldt artikel 20 van de Spoorwegwet.
- Waar de buitengrens van een gebied wordt gevormd door een watergang die op de kaart slechts door een enkelvoudige lijn wordt aangegeven, wordt de grens gelegd op de watergrens die, gezien vanuit het gebied, aan de overzijde is gelegen omdat dergelijke wateren een ecologisch/ waterhuishoudkundige eenheid vormen met de aanwezige natte habitats/ leefgebieden.
- De zeewaartse grens van duingebieden loopt langs de duinvoet van het buitenduin. Bij duinaangroei verplaatst de grens zich zeewaarts, bij duinafslag landinwaarts met de duinvoet mee.
- Waar de buitengrens van het watergebied samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de buitenteen van de dijk. Waar de buitengrens van een landgebied samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de teen van de dijk aan de gebiedszijde.

4. INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

4.1 Inleiding

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip “instandhouding” wordt een geheel van maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrictlijn worden bij aanwijzing als Habitatrictlijngebied “tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging”.

Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitatype en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau.

4.2 Algemene doelen

- Behoud van de bijdrage van het Natura2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.
- Behoud van de bijdrage van het Natura2000-gebied aan de ecologische samenhang van het Natura 2000 netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.
- Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitats en soorten.
- Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.
- Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.

4.3 Habitatrictlijn: habitattypen (bijlage I)

- H2310 Psammofiele heide met *Calluna* en *Genista***
Doel Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting Uitbreiding van de oppervlakte stuifzandheiden met struikhei dient gericht te zijn op het verbinden van grote heideterreinen via open landschap, met het oog op duurzaamheid van populaties van flora en fauna. Ook kleinere terreinen dienen vergroot te worden of verbonden te worden met andere heiden, met het oog op completere en duurzamere faunagemeenschappen. Verbetering van de kwaliteit dient vooral gericht te zijn op een betere structuur (voor fauna). Overgangen naar inheems loofbos en struweel dienen zo veel mogelijk behouden te blijven of uitgebreid te worden met het oog op broedvogels en andere fauna.
- H2320 Psammofiele heide met *Calluna* en *Empetrum nigrum***
Doel Behoud verspreiding, oppervlakte en kwaliteit.
Toelichting Het habitatype binnenlandse kraaiheibegroeiingen verkeert landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding. De Veluwe begroeiingen zijn van speciaal belang omdat ze zich aan de rand van het areaal van het type bevinden.
- H2330 Open grasland met *Corynephorus*- en *Agrostis*-soorten op landduinen**
Doel Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting Landelijk wordt gestreefd naar een anderhalf maal zo grote oppervlakte van het habitatype zandverstuivingen in Nederland. De grootste bijdrage voor dit habitatype moet komen van de Veluwe. Voldoende winddynamiek is een belangrijk randvoorwaarde voor de realisering van gevarieerde zandverstuivingen met overgangen naar droge heiden en bossen.
- H3130 Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het *Littorelletalia uniflorae* en/of *Isoëto-Nanojuncetea***
Doel Behoud verspreiding, behoud oppervlakte en kwaliteit.
Toelichting Het habitatype zwakgebufferde vennen komt sporadisch voor op de Veluwe, zoals plaatselijk op de Hoge Veluwe.
- H3160 Dystrofe natuurlijke poelen en meren**
Doel Behoud verspreiding, behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit .
Toelichting Het habitatype zure vennen is op de Veluwe wijd verspreid. De kwaliteit is in een deel van de vennen matig.
- H3260 Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het *Ranunculion fluitantis* en het *Callitrichio-Batrachion***
Doel Uitbreiding verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels* (subtype A).
Toelichting Het habitatype beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels* (subtype A) komt voor in diverse beken en sprengen, maar is niet overal even stabiel en niet overal van goede kwaliteit. Er zijn goede mogelijkheden voor herstel. Dit is ook van belang voor een soort als de beekprik.

- H4010** **Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix***
 Doel Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A).
 Toelichting Alhoewel de Veluwe vooral van belang is voor droge heiden, zijn er toch enige deelgebieden waar een aanzienlijke hoeveelheid van het habitatype vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A) aanwezig is; delen hiervan zijn vergrast. Enige uitbreiding is nodig en realiseerbaar.
- H4030** **Droge Europese heide**
 Doel Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
 Toelichting De Veluwe levert de grootste bijdrage voor het habitatype droge heiden, dat in sommige deelgebieden in goede kwaliteit en over een grote oppervlakte aanwezig is. Een goed voorbeeld hiervan vormt de Posbank waar in het reliëfrijke landschap een fraaie afwisseling van struikhei-begroeiingen en bosbesrijke heide te zien is. Netto-uitbreiding van de oppervlakte dient gericht te zijn op het verbinden van grote heideterreinen met elkaar via open landschap, met het oog op duurzaamheid van populaties. Ook kleinere terreinen dienen vergroot te worden of verbonden te worden met andere heiden, met het oog op completere en duurzamere faunagemeenschappen. In sommige delen is deze heide vergrast of arm aan structuur en fauna-elementen. Voortgaande successie op kleine, geïsoleerde heideterreintjes is toegestaan zolang er op gebiedsniveau netto sprake is van oppervlaktevergroting.
- H5130** ***Juniperus communis*-formaties in heide of kalkgrasland**
 Doel Behoud verspreiding, behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.
 Toelichting Struwelen van het habitatype jeneverbesstruwelen zijn beperkt tot enkele deelgebieden, waarbij de Doornspijkse Heide de grootste oppervlakte herbergt. Op de Veluwe zijn daarnaast veel losstaande jeneverbessen aanwezig.
- H6230** ***Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)**
 Doel Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
 Toelichting Enkele van de best ontwikkelde voorbeelden van dit habitatype worden op de Veluwe aangetroffen, zoals op de Harskamp (met de grootste populatie wolverlei en zeldzame soorten als kleine schorseneer en heidezegge). Wegens het voorkomen van twee laatst genoemde soorten en het grote oppervlakte van het habitatype levert het gebied een zeer grote bijdrage aan het landelijke doel van het habitatype. Op veel andere locaties (bijvoorbeeld wegbermen) is het type matig ontwikkeld. Verder komt het plaatselijk goed ontwikkelde vochtige vormen voor. Omdat het habitatype heischrale graslanden landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeert wordt uitbreiding van het oppervlakte en verbetering van de kwaliteit nagestreefd.

- H6410** **Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (*Molinion caeruleae*)**
- Doel Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
- Toelichting Het habitatype blauwgraslanden verkeert landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding. In het Natura2000-gebied komt het voor op lemige gronden, bijvoorbeeld bij Staverden en aan de randen van de zandgrond (o.a. Wisselse Veen). Uitbreiding van de oppervlakte blauwgraslanden kan gerealiseerd worden in samenhang met habitattypen H4010 vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A) en H6230 heischrale graslanden.
-
- H7110** ***Actief hoogveen**
- Doel Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit actieve hoogvenen, *heideveentjes* (subtype B).
- Toelichting Het habitatype actieve hoogvenen, *heideveentjes* (subtype B) komt voor in een aantal hoogveenvennen en als hellingveentjes. Het heeft onder meer in het Kootwijkerveen en het Mosterdven een zeer goede kwaliteit. Op andere locaties is uitbreiding mogelijk, bijvoorbeeld vanuit natte heide of verdroogde veentjes.
-
- H7150** **Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het *Rhynchosporion***
- Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
- Toelichting Het habitatype pioniervegetaties met snavelbiezen komt met name voor op plagplekken die door natuurlijke successie overgaan in het habitatype H4010 vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A). Voor duurzaam behoud van de levensgemeenschap binnen het gebied, is het van belang dat oppervlakte en kwaliteit toenemen.
-
- H9120** **Atlantische zuurminnende beukenbossen met *Ilex* en soms ook *Taxus* in de ondergroei (*Quercion robori-petraeae* of *Ilici-Fagenion*)**
- Doel Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit..
- Toelichting Het habitatype beuken-eikenbossen met hulst komt momenteel op enkele locaties op de Veluwe in een kwalitatief goede vorm voor (bijvoorbeeld in het Speulderbos). Zonder enig beheer zal een aanzienlijk deel van de eikenbossen op de Veluwe op termijn overgaan in dit habitatype.
-
- H9160** **Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukenbossen behorend tot het *Carpinion-betuli***
- Doel Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit eiken-haagbeukenbossen, *hogere zandgronden* (subtype A).
- Toelichting Het habitatype eiken-haagbeukenbossen, *hogere zandgronden* (subtype A) komt voor op enkele voedselrijkere, leem- of lösshoudende standplaatsen. Het type verkeert landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding. Behoud van de huidige groeiplaatsen is op korte termijn van belang, waarbij op termijn mogelijk uitbreiding kan plaatsvinden op geschikte standplaatsen, in de nabijheid van goede voorbeelden (met bronpopulaties van kenmerkende soorten).

- H9190** **Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met *Quercus robur***
 Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
 Toelichting De Veluwe levert de grootste bijdrage voor het habitattype oude eikenbossen, dat over een aanzienlijke oppervlakte verspreid is. Verbetering van de kwaliteit is mogelijk door het type te ontwikkelen op oude bosgroeiplaatsen met oud-bossoorten. Verbetering van de kwaliteit van het habitattype is noodzakelijk wegens de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding.
- H91E0** ***Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)**
 Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C).
 Toelichting Het habitattype vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C) komt op veel locaties op de Veluwe voor, maar in de meeste gevallen slechts over een geringe oppervlakte en met matige kwaliteit. Langs de beken en op de overgang naar het IJsseldal liggen grotere en kwalitatief betere voorbeelden. (o.a. Hierdense beek). Voor duurzaam behoud van de levensgemeenschap binnen het gebied, is het van belang dat oppervlakte en kwaliteit toenemen.

4.4 Habitatrictlijn: soorten (bijlage II)

- H1042** **Gevlekte witsnuitlibel**
 Doel Uitbreiding verspreiding, omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie tot een duurzame populatie van ten minste 500 volwassen individuen.
 Toelichting De gevlekte witsnuitlibel heeft een zeer ongunstige staat van instandhouding door het tekort aan gebieden en de landelijk te geringe populatiegrootte. De beoogde uitbreiding van de populatie (tot het voor een duurzame populatie minimaal noodzakelijke aantal dieren) is gebaseerd op het realiseren van een landelijk gunstige staat van instandhouding.
- H1083** **Vliegend hert**
 Doel Uitbreiding verspreiding, omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
 Toelichting In ons land is de Veluwe het belangrijkste kerngebied voor het vliegend hert. De soort komt vooral voor in de omgeving van Vierhouten, Elspeet, Hoog Soeren en ten westen van Apeldoorn. Op de zuidoostelijke Veluwe is de soort bekend van de omgeving van De Steeg.
- H1096** **Beekprik**
 Doel Uitbreiding verspreiding, omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
 Toelichting De beekprik verkeert landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding. De Veluwe levert één van de grootste bijdragen. De soort komt hier voor in allerlei sprengbeken, met name aan de oostkant van het gebied (doorgaans niet in de sprengkoppen, maar verder stroomafwaarts). In het verleden heeft de soort ook op de

noordwestelijke en zuidelijke Veluwe geleefd, maar hier is ze momenteel verdwenen. Omdat de meeste leefgebieden sterk geïsoleerd zijn, zal een vergroting van de verspreiding waarschijnlijk alleen via gericht uitzetten mogelijk zijn op locaties waar de waterkwaliteit en beekmorfologie inmiddels weer hersteld zijn.

H1163 Rivierdonderpad

Doel Uitbreiding omvang en behoud kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting De rivierdonderpad is bekend van de Hierdensche beek en van de Verloren beek bij Epe met enkele nabijgelegen beken (Paalbeek, Klaarbeek en Tongerensche beek). De soort is landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding en wordt in beken sterk bedreigd. De beken van de Veluwe leveren één van de grootste bijdragen voor de populaties van de rivierdonderpad in beken én er zijn nog mogelijkheden voor uitbreiding.

H1166 Kamsalamander

Doel Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting De kamsalamander komt verspreid voor op de Veluwe op een beperkt aantal locaties, veelal in of nabij landbouwenclaves en langs de randen van het gebied. Het grootste deel van de Veluwe is als habitat ongeschikt voor de kamsalamander.

H1318 Meervleermuis

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting De Veluwe levert als overwinteringsgebied één van de grootste bijdragen voor de meervleermuis.

H1831 Drijvende waterweegbree

Doel Behoud verspreiding, behoud omvang en kwaliteit biotoop voor behoud populatie.

Toelichting De drijvende waterweegbree is in ieder geval bekend van de Hierdense beek. Voor de landelijke verspreiding van de soort is behoud van deze populatie van groot belang.

4.5 Vogelrichtlijn: broedvogels

A072 Wespendif

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 150 paren.

Toelichting Vermoedelijk broedt meer dan een kwart van de Nederlandse wespendifen op de Veluwe. Na de grootschalige bebossing, begin vorige eeuw, heeft de soort zich sterk uitgebreid, maar vermoedelijk zijn de aantallen de laatste decennia constant of mogelijk licht afnemend. Het gemiddeld aantal paren in de periode 1999-2003 wordt geschat op 150. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

- A224** **Nachtzwaluw**
- Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 610 paren.
- Toelichting Van oudsher is de nachtzwaluw een talrijke broedvogel van de Veluwe. De populatie is vanaf de 50-er jaren van de vorige eeuw sterk afgenomen tot een dieptepunt in het begin van de 80-er jaren. Sedertdien broedt bijna de helft van de Nederlandse nachtzwaluwen op de Veluwe. Daarna trad weer herstel op zodat de stand momenteel weer 100-den paren omvat. Het gemiddeld aantal paren voor de periode 1999-2003 wordt geschat op 610. Dit niveau ligt overigens nog altijd beduidend lager dan het niveau in de 50-er jaren. De soort verkeert landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding. De belangrijkste deelgebieden, die elk voor zich al het gewenste niveau van 40 paren voor een sleutelpopulatie overschrijden zijn het Harskampse Zand, Worth-Rhederzand, Oldenbroekse en Elspeetse Heide en Hoge Veluwe. De samenhang van deze deelpopulaties is goed, zodat voor de Veluwe als geheel van één metapopulatie kan worden gesproken.
-
- A229** **Ijsvogel**
- Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 30 paren.
- Toelichting De ijsvogel broedt in sterk fluctuerende aantallen langs de sprengen en vijverpartijen van de Veluwe rand. Na strenge winters kan ze geheel verdwenen zijn, maar na een reeks van zachte winters belopen de aantallen enige tientallen (bijvoorbeeld 1995 26 paren). Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het genoemde aantal paren heeft betrekking op gunstige jaren. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Veluwerand met de grote rivieren ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.
-
- A233** **Draaihals**
- Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 100 paren.
- Toelichting Van oudsher is de draaihals een bekende broedvogel, vooral door het bezetten van nestkasten. Sedert begin 70-er jaren worden nestkasten niet meer bezet. Ongetwijfeld een gevolg van de sterke afname van de populatie en daarnaast een toename van het aanbod aan (dode) berken als natuurlijke nestplaats (in oude holen van grote bonte spechten). De stand lijkt jaarlijks te fluctueren met vooral vanaf de 90-er jaren een sterk terugval tot een niveau van hooguit 50 paren; ver beneden het gewenste niveau voor een sleutelpopulatie. Op de Veluwe broedt het leeuwendeel van de Nederlandse populatie met als belangrijkste deelgebieden Kootwijker- en Harskampse Zand, Zilvense Heide, Rhederzand en Planken Wambuis. In hoeverre gesproken kan worden van een aaneengesloten metapopulatie voor de gehele Veluwe is de vraag. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het gebied kan voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.

- A236 Zwarte specht**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 430 paren.
Toelichting De zwarte specht is een broedvogel op de Veluwe vanaf 1918 in langzaam toenemend aantal. De hoogste aantallen werden vastgesteld aan het eind van de 80-er jaren. Vervolgens is het aantal enigszins teruggelopen. Het gemiddeld aantal paren in de periode 1999-2003 wordt geschat op 430. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.
- A246 Boomleeuwerik**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 2.400 paren.
Toelichting Van oudsher is de boomleeuwerik een talrijke broedvogel. De aantallen zijn halverwege de vorige eeuw duidelijk afgenomen, maar sinds het begin van de 70-er jaren is een opmerkelijk herstel opgetreden. Het gemiddeld aantal paren in de periode 1999-2003 wordt geschat op 2.400. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Momenteel broedt de boomleeuwerik verspreid over de gehele Veluwe in een aaneengesloten metapopulatie die 1/3 van de Nederlandse populatie omvat. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.
- A255 Duinpieper**
Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren.
Toelichting De Veluwe is momenteel het enige gebied in Nederland waar duinpiepers broeden. Van oudsher was het een schaarse, doch gewone broedvogel van alle stuifzanden. Tegenwoordig is het belangrijkste broedgebied het Kootwijkerzand en Harskampse Zand. Andere gebieden waar de duinpieper rond de eeuwwisseling nog broedde waren het Hulshorster- en Beekhuizerzand, Nieuw Millingse Zand, Planken Wambuis, Otterlose Zand en Deelense en Pampelse Zand. Het aantal paren leek eind vorige eeuw te stabiliseren op een niveau van 30-40 paren; net onder het gewenste niveau voor een sleutelpopulatie, vanaf 1999 viel de stand echter sterk terug met in 2002 nog slechts 5 paren en in 2003 nog één. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het is van groot belang geïsoleerde deelgebieden beter te verbinden zodat de populatie als één metapopulatie kan functioneren. Hiervoor is het van belang dat voor het habitatype H2330 zandverstuivingen uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit voortvarend worden opgepakt. Aangezien de soort gevoelig is voor verstoring o.a. door geluid, is het zaak met herstel van dit habitatype te beginnen op de meest geschikte locaties voor deze soort. Bij de verdere uitwerking van de doelen in het kader van het beheerplan is het nodig te bezien of voor herstel van een sleutelpopulatie op termijn aanvullende maatregelen nodig en zinvol zijn in het licht van de mate van herstel van deze soort.

Het gebied kan mogelijk op termijn voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.

A276 Roodborsttapuit

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 1.000 paren.

Toelichting Van oudsher is de roodborsttapuit broedvogel op de heidevelden, maar aanvankelijk vermoedelijk in bescheiden aantallen. Vanaf de 70-er jaren zijn de aantallen sterk toegenomen en tegenwoordig kunnen we spreken van een aaneengesloten metapopulatie. Het gemiddeld aantal paren voor de periode 1999-2003 wordt geschat op 1.100. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A277 Tapuit

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 100 paren.

Toelichting De tapuit was een karakteristieke broedvogel van stuifzanden en zandige heidevelden. In het verleden broedden 100-den paren op de Veluwe. Het is aannemelijk dat de aantallen al vanaf het begin van de vorige eeuw door bebossing van stuifzanden en heidevelden teruglopen. Deze tendens heeft zich versterkt doorgezet vanaf de 80-er jaren, zodat momenteel hooguit nog enkele 10-tallen paren resteren. Het gemiddeld aantal paren voor de periode 1999-2003 wordt geschat op 66. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het gebied kan voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.

A338 Grauwe klauwier

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren.

Toelichting Vermoedelijk is de grauwe klauwier van oudsher een schaarse broedvogel. Het leefgebied kenmerkt zich door halfopen structuurrijke vegetatie met een hoog aanbod aan grote insecten en kleine gewervelden. De schatting voor de periode 1999-2003 komt uit op 27 paren, met een dalende trend. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het gebied kan voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.

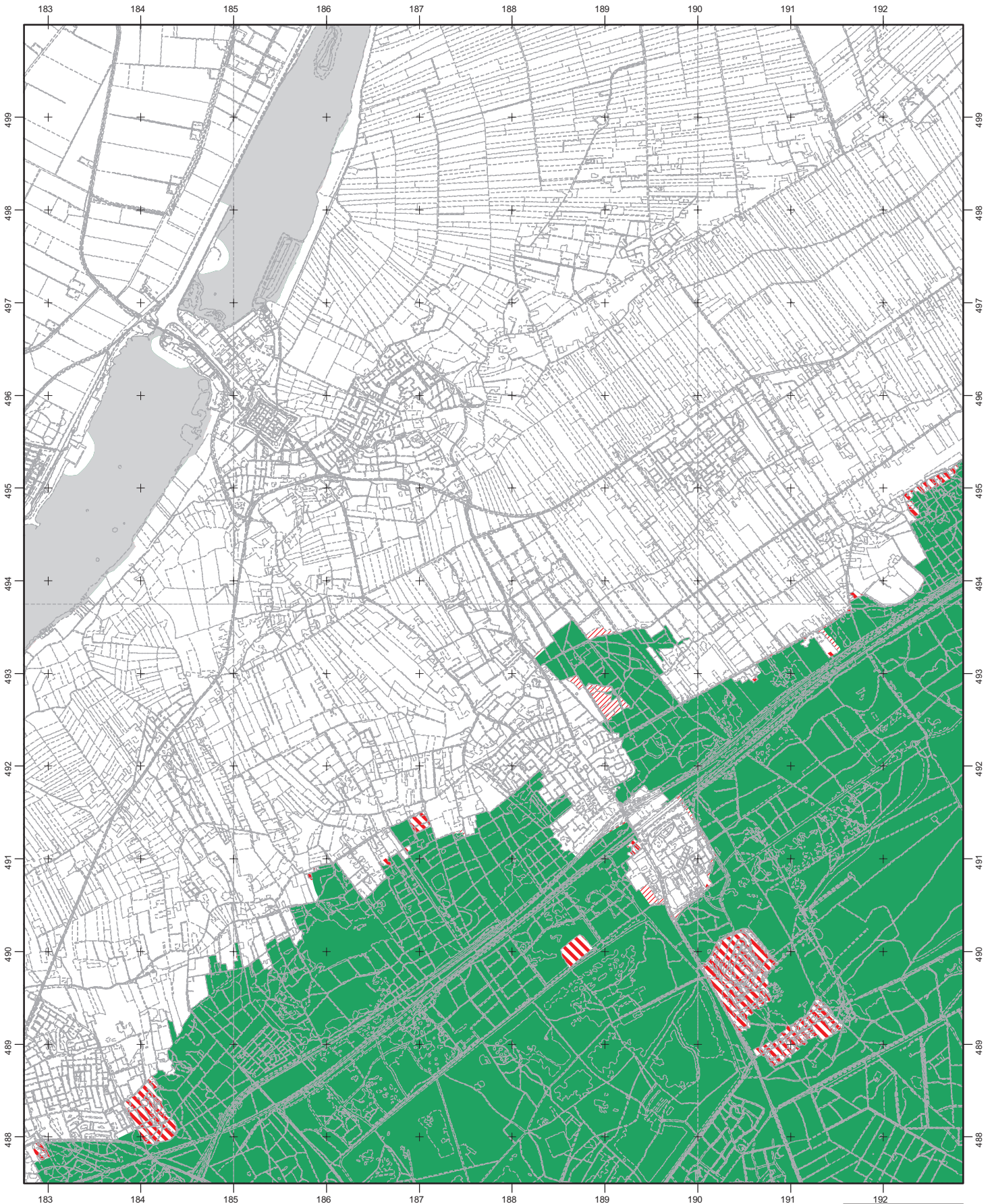
4.6 Beschermdenatuurmonumenten

Het Natura2000-gebied Veluwe omvat twee beschermde natuurmonumenten⁴, namelijk Mosterdveen en Leemputten bij Staverden. Ingevolge artikel 15a, derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 heeft de instandhoudingsdoelstelling voor dat deel van het gebied, dat zijn status als beschermd natuurmonument heeft verloren, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het

⁴ Beschermden en staatsnatuurmonumenten zijn in de periode 1968-98 aangewezen op grond van respectievelijk artikel 7 en 21 van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, nr. 572)

gebied zoals bepaald in het van rechtswege vervallen besluit (verder: de “oude doelen”). Voor zover deze doelstellingen Natura2000-waarden betreffen, zijn deze begrepen in de in de voorgaande paragrafen opgenomen instandhoudingsdoelstellingen. In een aantal gevallen is het onmogelijk om zowel de oude doelen als de Natura2000-doelen te bereiken, bijvoorbeeld omdat die doelen tegenstrijdig beheer vragen. In deze gevallen gaan de Natura2000-doelen vóór om de Europeesrechtelijke verplichtingen na te komen. In het beheerplan zullen de oude doelen net als de overige instandhoudingdoelen worden uitgewerkt in ruimte en tijd. Dan wordt ook uitgewerkt waar achteruitgang van het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis met betrekking tot oude doelen is toegestaan ten gunste van Natura2000-doelen. De van rechtswege vervallen besluiten zijn ter informatie bij dit besluit gevoegd (bijlage B).

057. Veluwe, kaartblad 01 (inclusief reeds tekstueel uitgesloten delen)

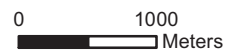
Ministerie van LNV, Directie Natuur en Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

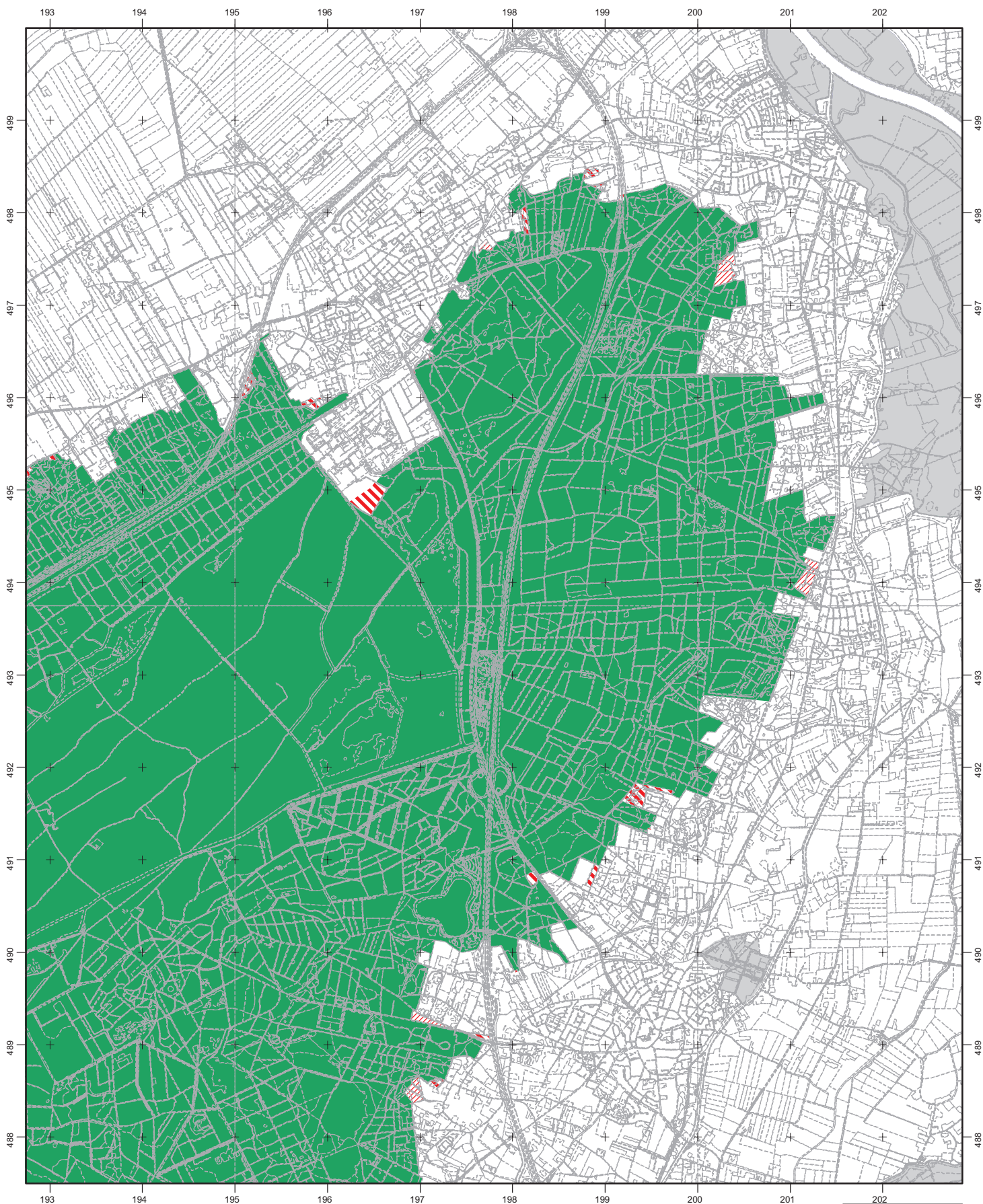
Legenda

VR	VR+BN	VR eraf
HR	HR+BN	VR erbij
VR+HR	VR+HR+BN	ander Natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
 HR = Habitatrichtlijngebied
 BN = beschermd natuurmonument

057. Veluwe, kaartblad 02 (inclusief reeds tekstueel uitgesloten delen)

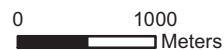
Ministerie van LNV, Directie Natuur en Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

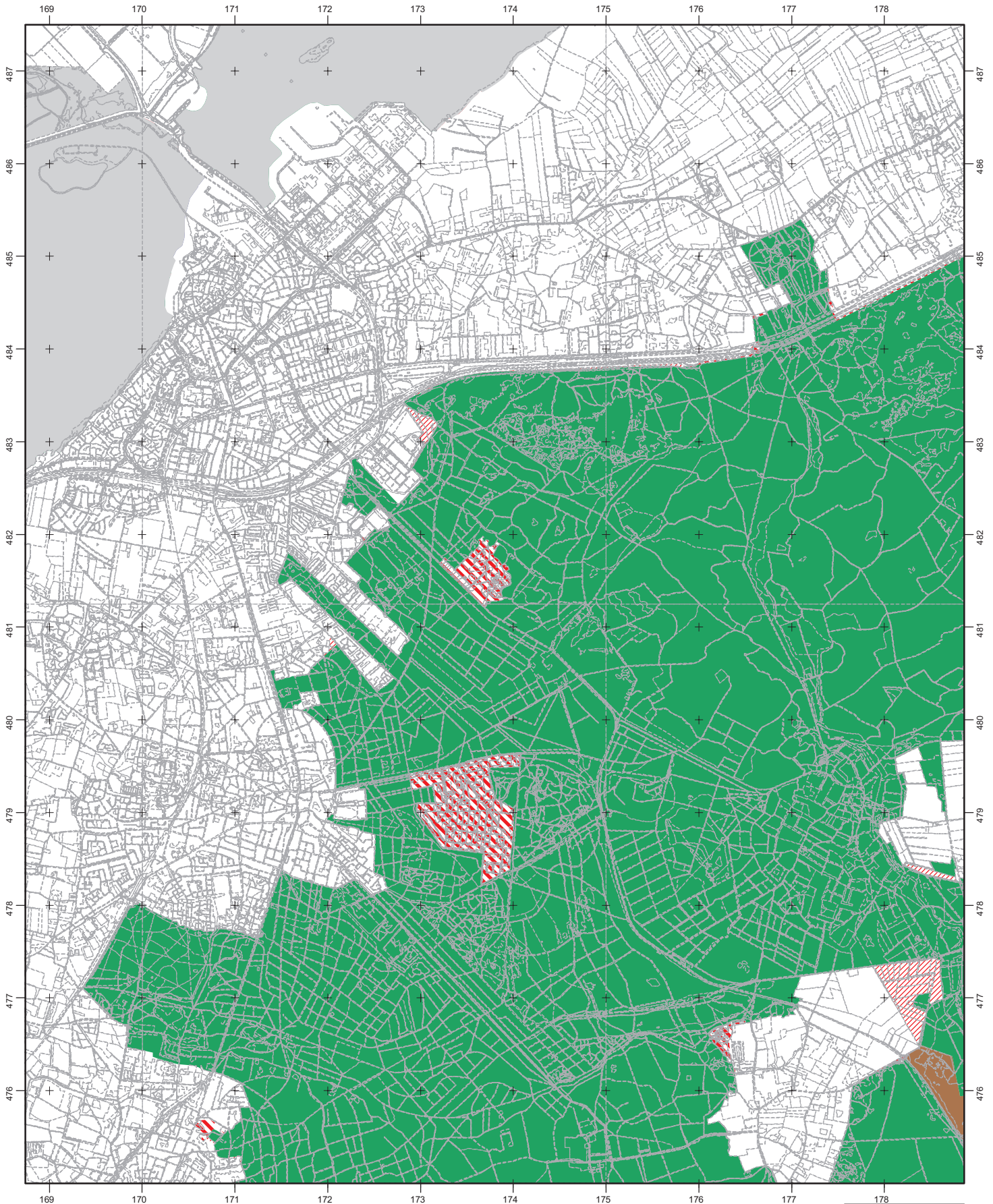
Legenda

VR	VR+BN	VR eraf
HR	HR+BN	VR erbij
VR+HR	VR+HR+BN	ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
 HR = Habitatrichtlijngebied
 BN = beschermd natuurmonument

057. Veluwe, kaartblad 03 (inclusief reeds tekstueel uitgesloten delen)

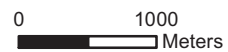
Ministerie van LNV, Directie Natuur en Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

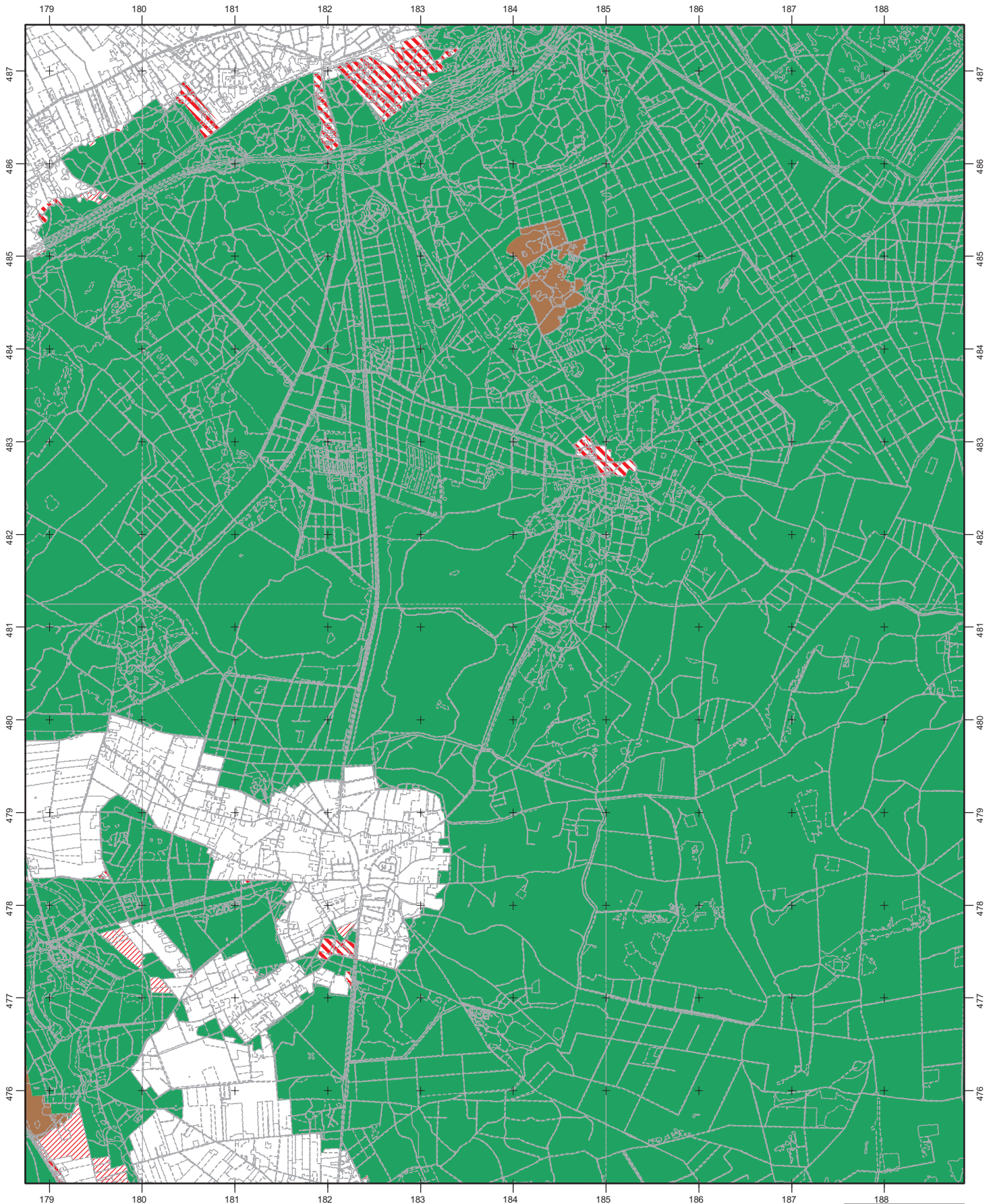
Legenda

VR	VR+BN	VR erf
HR	HR+BN	VR erbij
VR+HR	VR+HR+BN	ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
 HR = Habitatrichtlijngebied
 BN = beschermd natuurmonument

057. Veluwe, kaartblad 04 (inclusief reeds tekstueel uitgesloten delen)

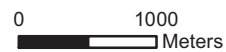
Ministerie van LNV, Directie Natuur en Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

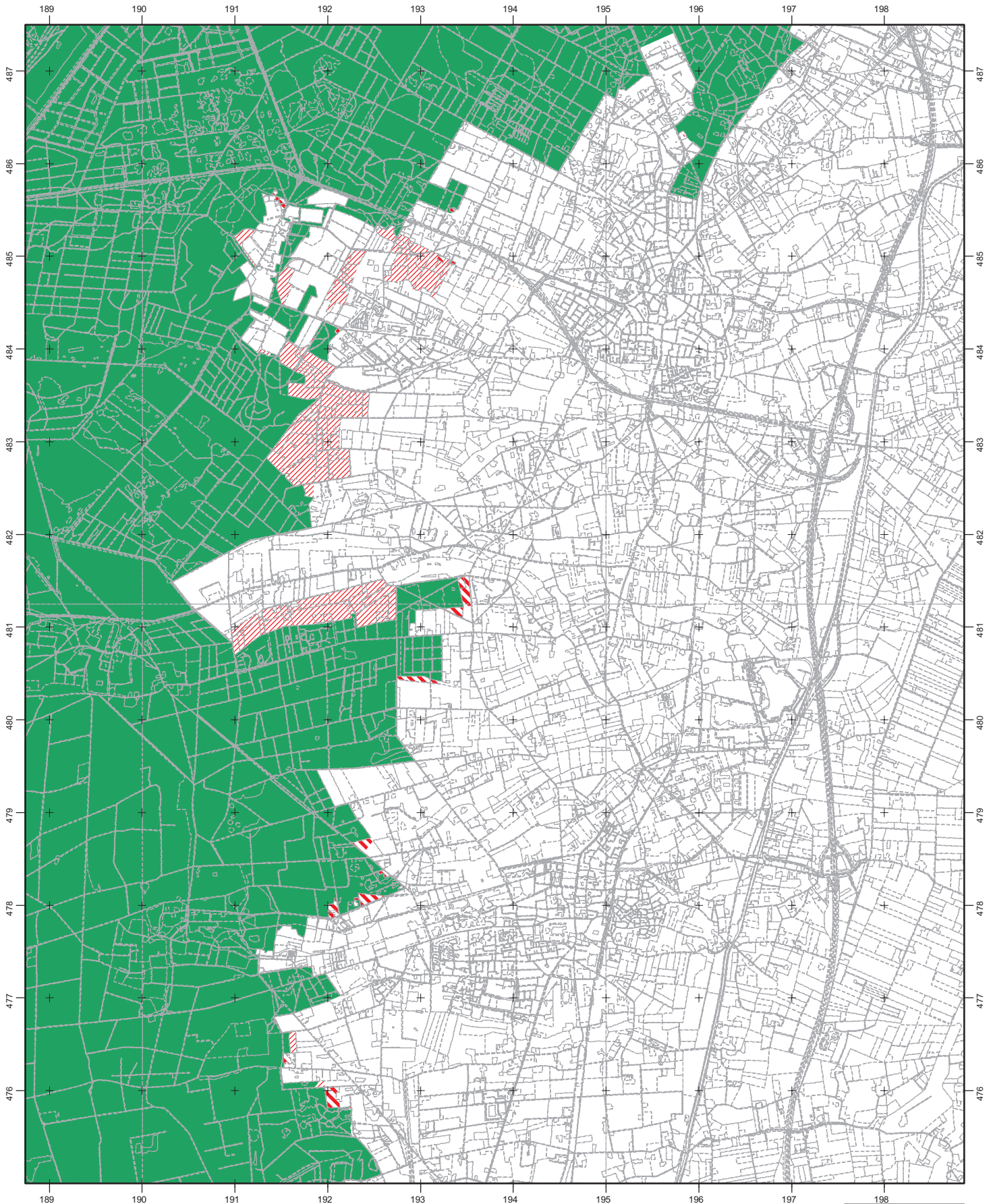
Legenda

- VR
- HR
- VR+HR
- VR+BN
- HR+BN
- VR+HR+BN
- VR eraf
- VR erbij
- ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
 HR = Habitatrichtlijngebied
 BN = beschermd natuurmonument

057. Veluwe, kaartblad 05 (inclusief reeds tekstueel uitgesloten delen)

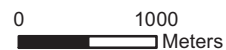
Ministerie van LNV, Directie Natuur en Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

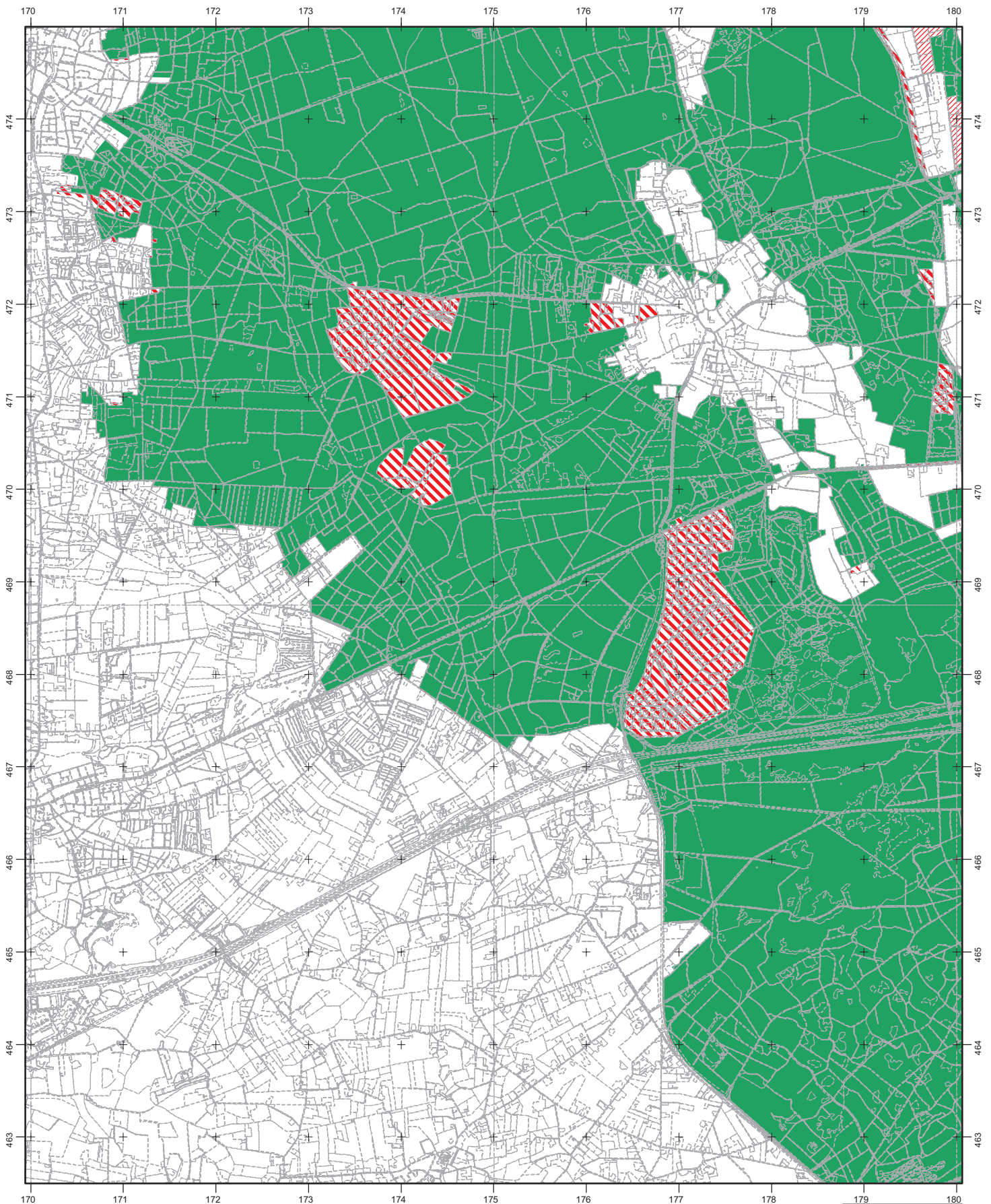
Legenda

VR	VR+BN	VR eraf
HR	HR+BN	VR erbij
VR+HR	VR+HR+BN	ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
 HR = Habitatrichtlijngebied
 BN = beschermd natuurmonument

057. Veluwe, kaartblad 06 (inclusief reeds tekstueel uitgesloten delen)

Ministerie van LNV, Directie Natuur en Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

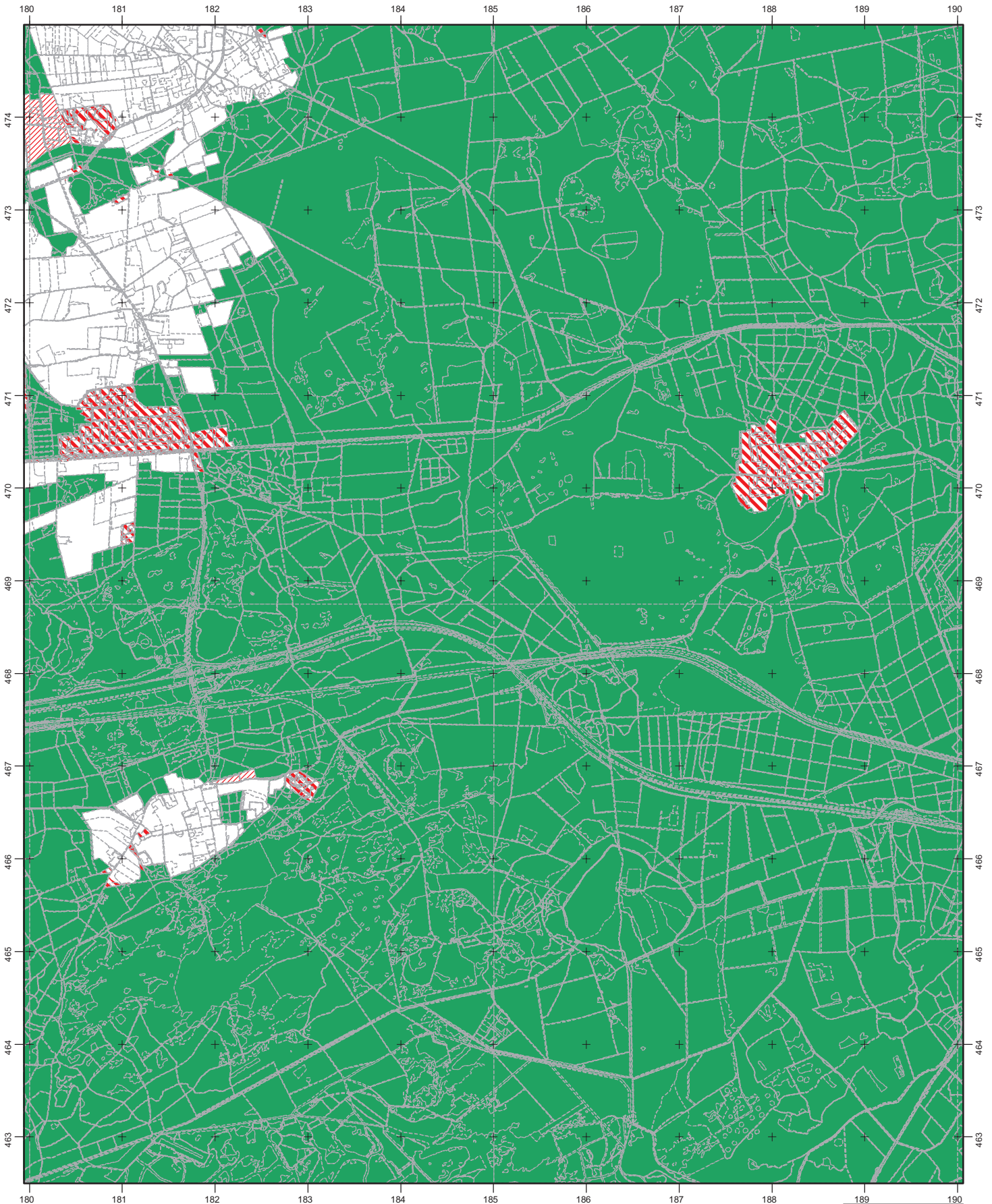
Legenda

VR	VR+BN	VR erf
HR	HR+BN	VR erbij
VR+HR	VR+HR+BN	ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
 HR = Habitatrichtlijngebied
 BN = beschermd natuurmonument

057. Veluwe, kaartblad 07 (inclusief reeds tekstueel uitgesloten delen)

Ministerie van LNV, Directie Natuur en Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

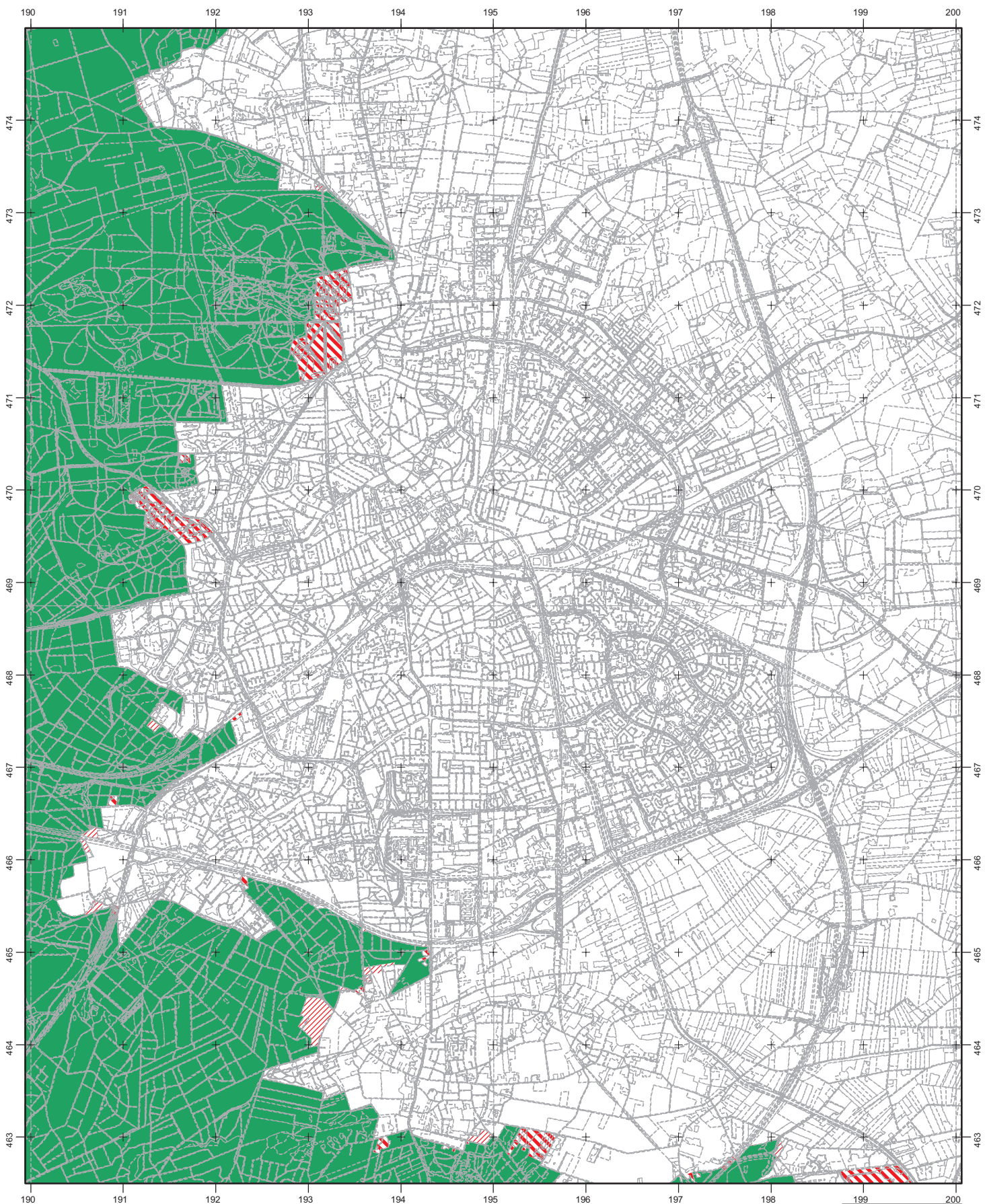
Legenda

VR	VR+BN	VR eraf
HR	HR+BN	VR erbij
VR+HR	VR+HR+BN	ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
 HR = Habitatrichtlijngebied
 BN = beschermd natuurmonument

057. Veluwe, kaartblad 08 (inclusief reeds tekstueel uitgesloten delen)

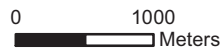
Ministerie van LNV, Directie Natuur en Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

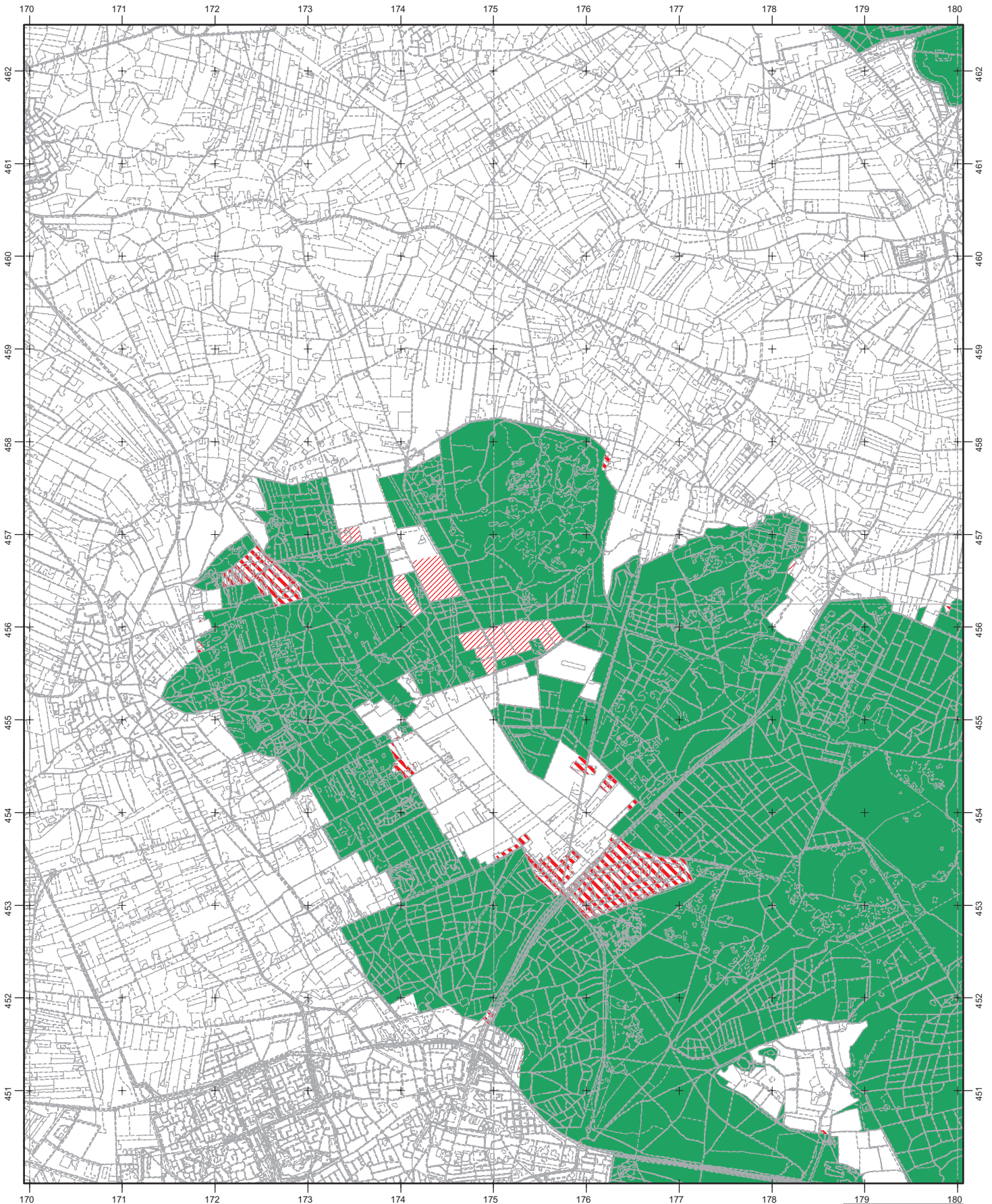
Legenda

VR	VR+BN	VR eraf
HR	HR+BN	VR erbij
VR+HR	VR+HR+BN	ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
 HR = Habitatrichtlijngebied
 BN = beschermd natuurmonument

057. Veluwe, kaartblad 09 (inclusief reeds tekstueel uitgesloten delen)

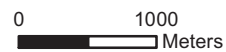
Ministerie van LNV, Directie Natuur en Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

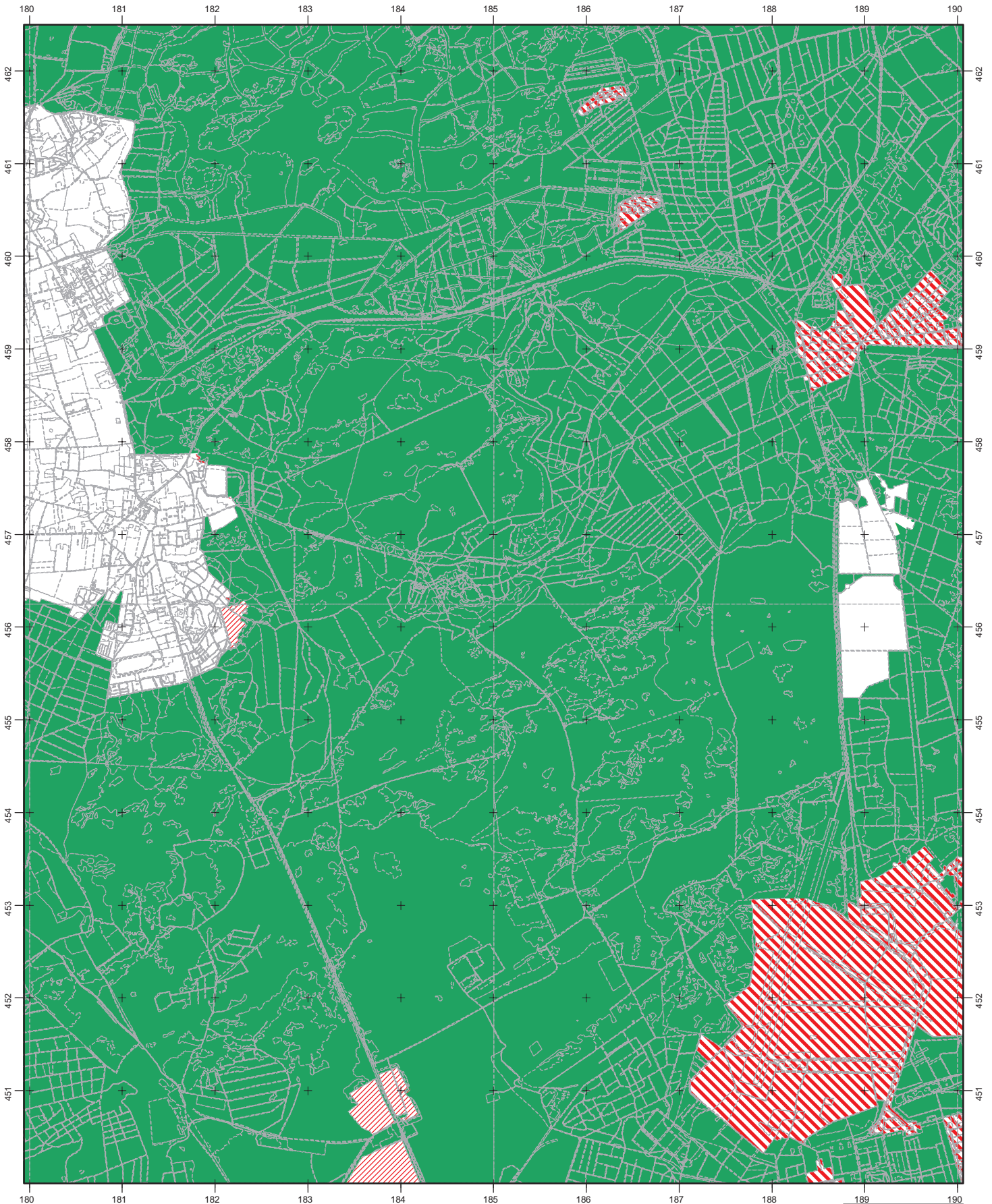
Legenda

VR	VR+BN	VR eraf
HR	HR+BN	VR erbij
VR+HR	VR+HR+BN	ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
 HR = Habitatrichtlijngebied
 BN = beschermd natuurmonument

057. Veluwe, kaartblad 10 (inclusief reeds tekstueel uitgesloten delen)

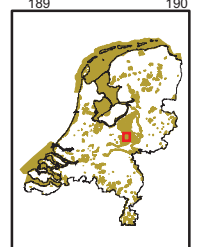
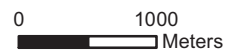
Ministerie van LNV, Directie Natuur en Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

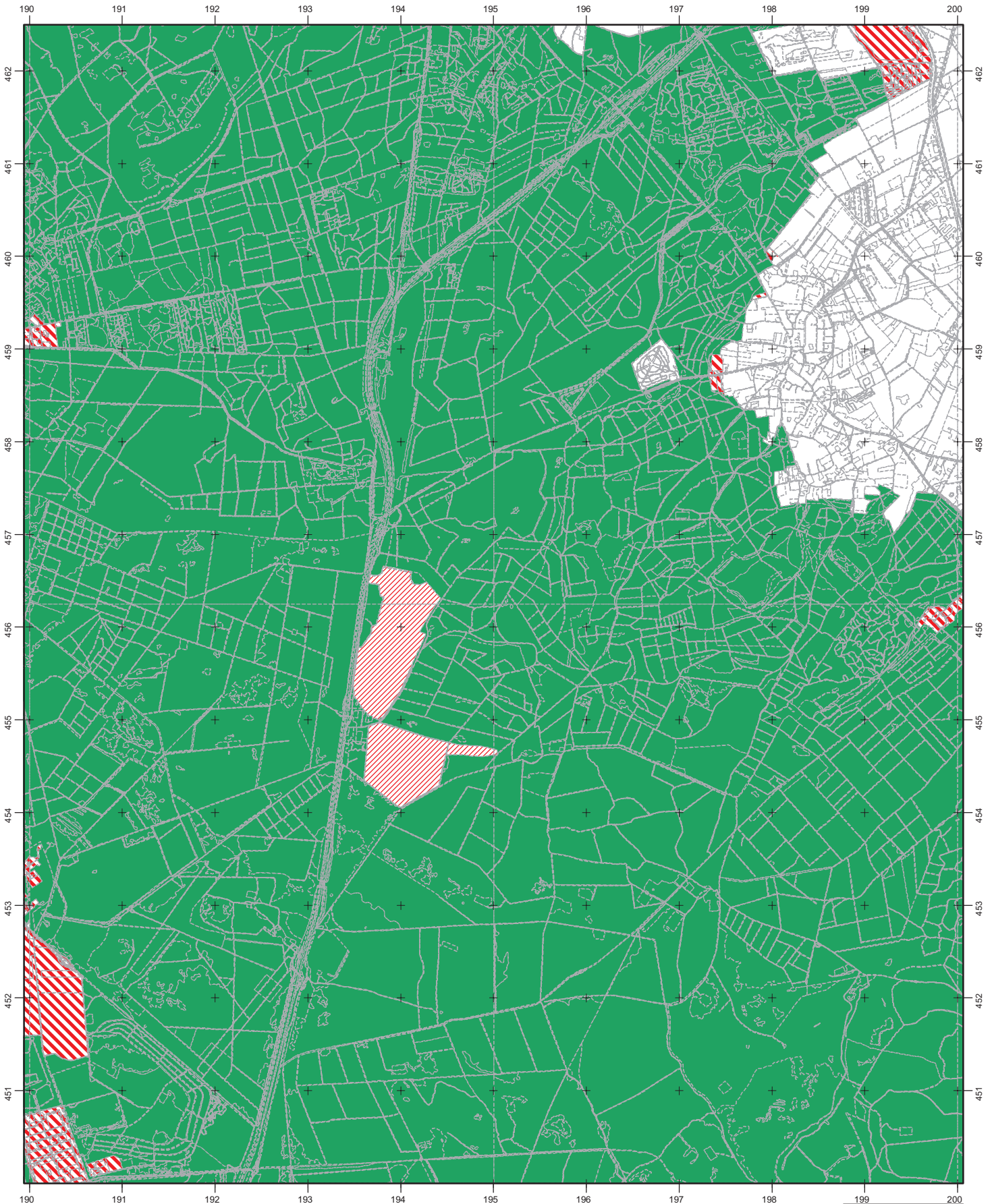
Legenda

VR	VR+BN	VR eraf
HR	HR+BN	VR erbij
VR+HR	VR+HR+BN	ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
 HR = Habitatrichtlijngebied
 BN = beschermd natuurmonument

057. Veluwe, kaartblad 11 (inclusief reeds tekstueel uitgesloten delen)

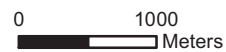
Ministerie van LNV, Directie Natuur en Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

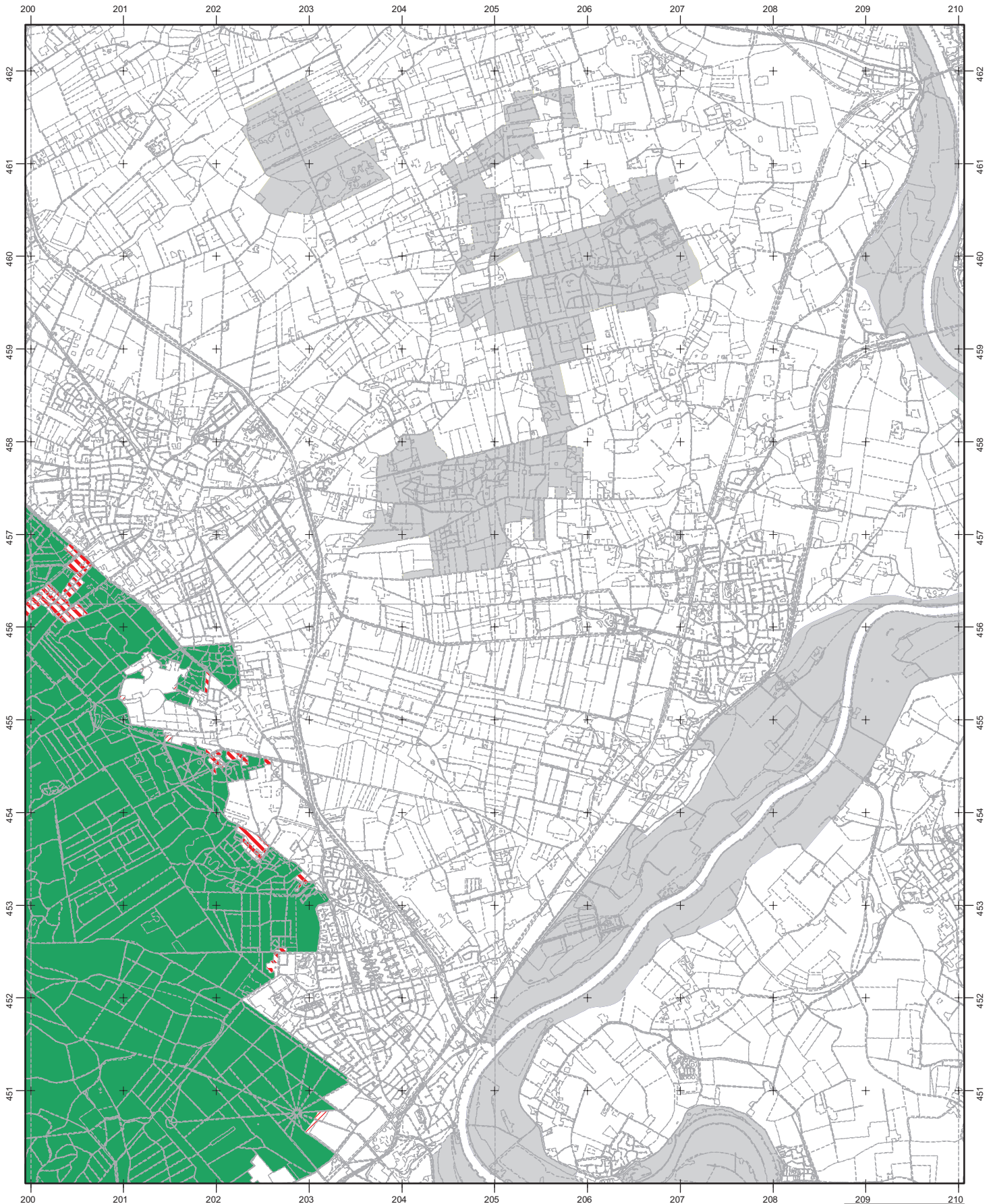
Legenda

VR	VR+BN	VR eraf
HR	HR+BN	VR erbij
VR+HR	VR+HR+BN	ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
 HR = Habitatrichtlijngebied
 BN = beschermd natuurmonument

057. Veluwe, kaartblad 12 (inclusief reeds tekstueel uitgesloten delen)

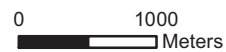
Ministerie van LNV, Directie Natuur en Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

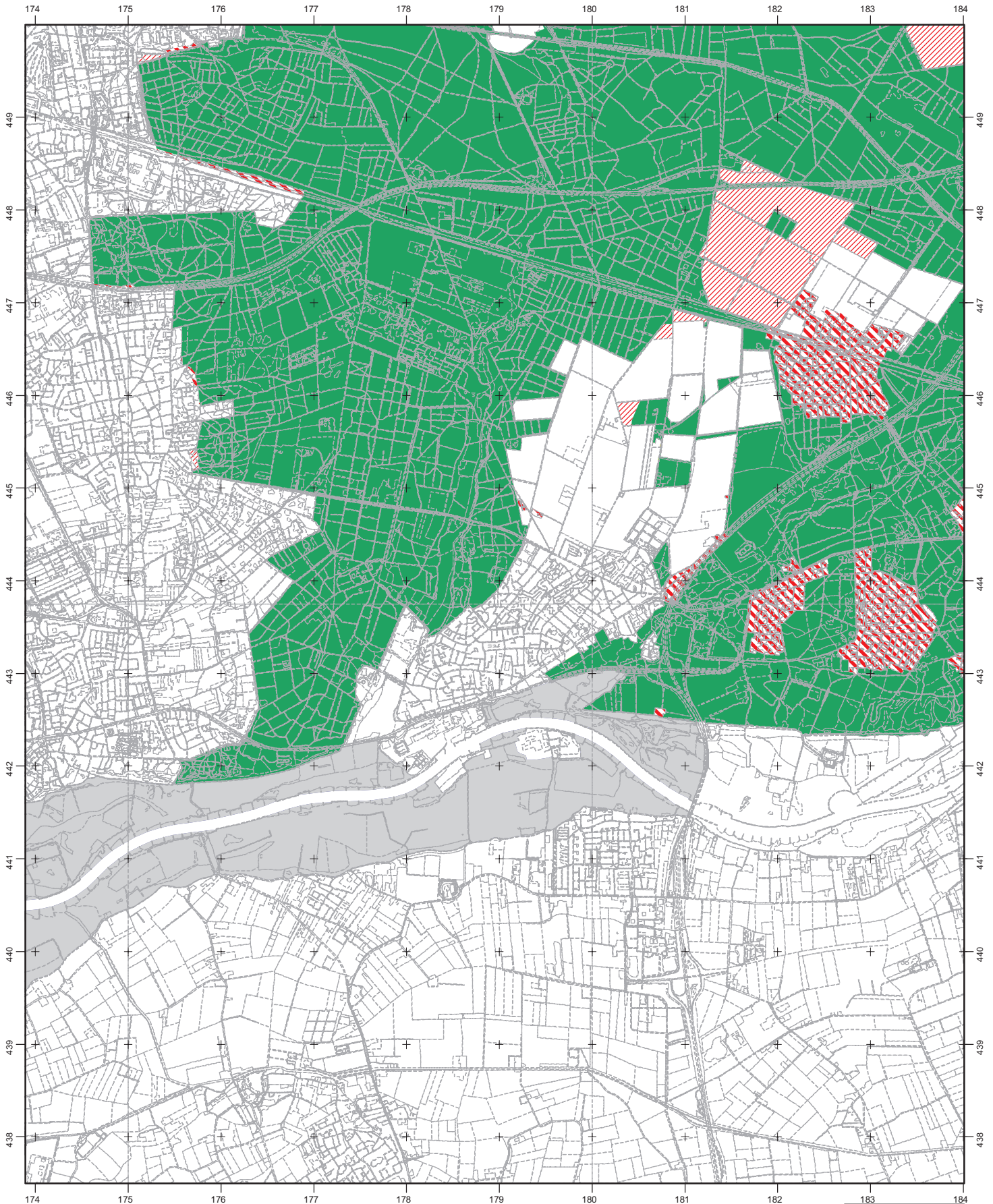
Legenda

VR	VR+BN	VR erf
HR	HR+BN	VR erbij
VR+HR	VR+HR+BN	ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
 HR = Habitatrichtlijngebied
 BN = beschermd natuurmonument

057. Veluwe, kaartblad 13 (inclusief reeds tekstueel uitgesloten delen)

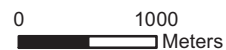
Ministerie van LNV, Directie Natuur en Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

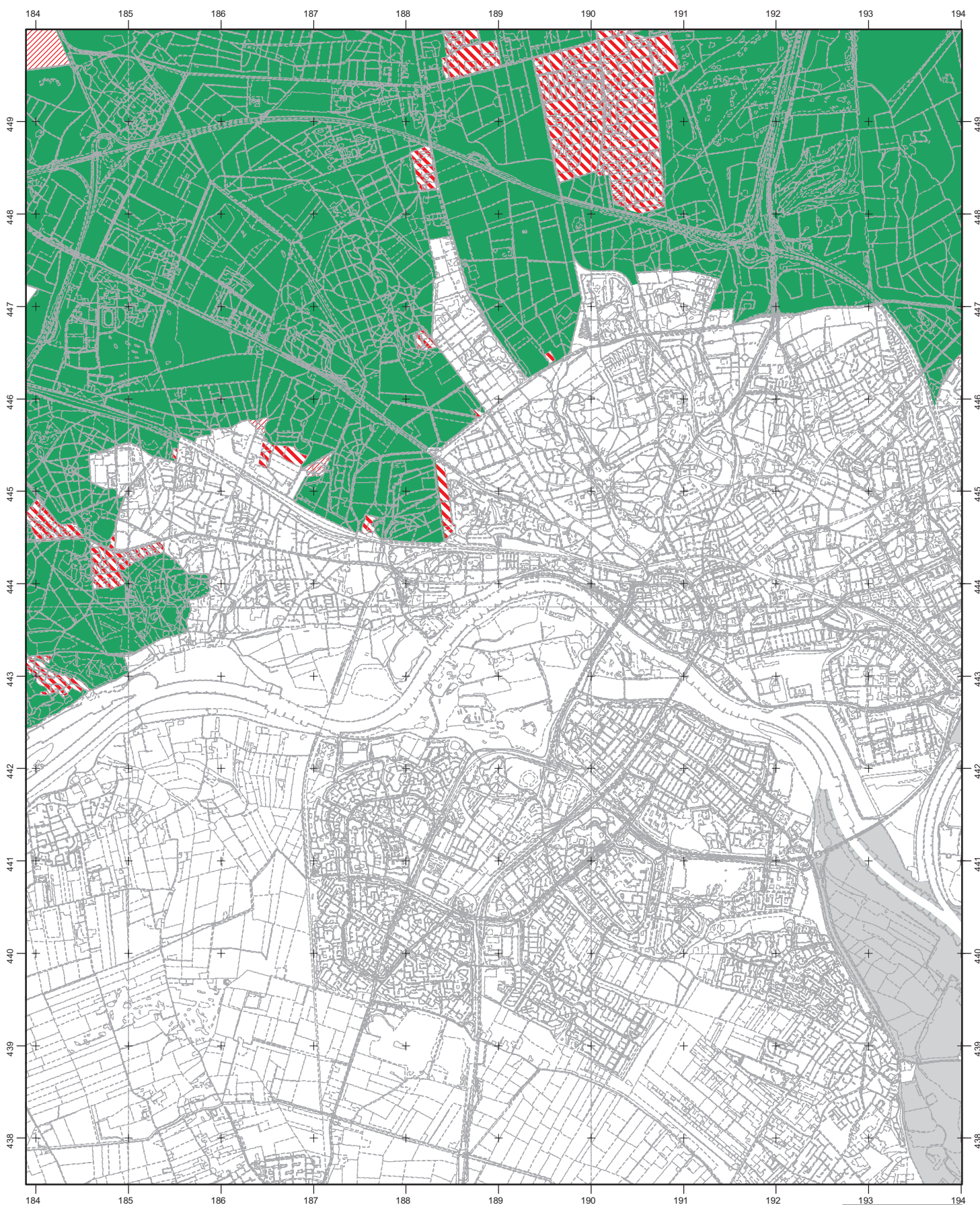
Legenda

VR	VR+BN	VR eraf
HR	HR+BN	VR erbij
VR+HR	VR+HR+BN	ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
 HR = Habitatrichtlijngebied
 BN = beschermd natuurmonument

057. Veluwe, kaartblad 14 (inclusief reeds tekstueel uitgesloten delen)

Ministerie van LNV, Directie Natuur en Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

Legenda

VR	VR+BN	VR erf
HR	HR+BN	VR erbij
VR+HR	VR+HR+BN	ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
 HR = Habitatrichtlijngebied
 BN = beschermd natuurmonument

057. Veluwe, kaartblad 15 (inclusief reeds tekstueel uitgesloten delen)

Ministerie van LNV, Directie Natuur en Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

Legenda

VR	VR+BN	VR eraf
HR	HR+BN	VR erbij
VR+HR	VR+HR+BN	ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
 HR = Habitatrichtlijngebied
 BN = beschermd natuurmonument

4 SEP. 1974

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

Overwegende, dat de hierna kadastraal omschreven percelen, tezamen zijnde de zogenoemde "Leemputten bij Staverden", van algemeen belang zijn uit een oogpunt van natuurschoon en om hun natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien op tweeërlei grond een natuurmonument zijn in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat het natuurmonument een door neerslag gevoed, overwegend voedselarm heidegebied vormt, waarin onder een zandlaag op geringe diepte leem van een bijzonder type voorkomt;

dat winning van de leem heeft geleid tot het ontstaan van verscheidene putten en van plaatsen waar als gevolg van tijdelijke opslag van de uitgegraven leem een gedeelte daarvan als deklaag is achtergebleven;

dat door een van nature aanwezige gevarieerde terreingesteldheid en door de wijze van leemwinning zodanige verschillen in het milieu zijn ontstaan, dat naast elkaar voorkomen droge en vochtige heide, heideschraal grasland op leemstortplaatsen, voedselarme heidevennen en voedselarme tot matig voedselrijke leemputten;

dat de door leemwinning ontstane putten zowel afzonderlijk als tezamen hydrobiologisch van betekenis zijn, wat onder andere samenhangt met hun onderlinge verschillen in ouderdom, oppervlakte, diepte en voedselrijkdom, waardoor zij elk een eigen karakter hebben;

dat ter plaatse door het elkaar afwisselen van plassen, vochtige plekken en droge terreinen bovendien een relatief groot aantal soorten reptielen, amfibieën en insekten leeft;

dat de verscheidenheid in levensgemeenschappen vanwege haar samenhang met de lokale milieuverschillen van groot belang is voor het ecologisch onderzoek;

dat voorts het natuurschoon van het natuurmonument mede wordt bepaald door de omstandigheid, dat het gelegen is op de overgang van hooggelegen heide naar het laaggelegen dal van de Hierdense Beek;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder moeten worden begrepen de vorengenoemde biologische waarden, het overwegend voedselarme karakter van het gebied, de geomorfologische structuur en de opbouw van het bodemprofiel;

Overwegende ten slotte, dat de bescherming van dit natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gelet op artikel 7 en artikel 9, zevende lid van de Natuurbeschermingswet;

Gezien de beschikking van 18 september 1973, NBOR -7821, houdende het besluit dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van de in die beschikking aangeduide percelen, tezamen zijnde de Leemputten bij Staverden;

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Gelderland ingezonden en van hun beschouwingen vergezeldde -enige- schriftuur, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

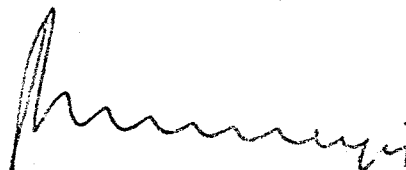
Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening;

B E S L U I T :

Aangewezen worden als beschermd natuurmonument de percelen, kadastraal bekend gemeente Ermelo, sectie D, nrs. 511, 574(ged.), 575, 576(ged.), 1310(ged.) en 1511(ged.), een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BN11 en tezamen zijnde de zogenoemde "Leemputten bij Staverden".

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

De Staatssecretaris voornoemd,

(W. Meijer).

TOELICHTING

Het natuurmonument "Leemputten bij Staverden" is gelegen in een ten dele met vliegden, berk en jeneverbes begroeid heideterrein, dat grenst aan het Speulderveld ten zuidwesten van Staverden.

Op geringe diepte wordt hier onder een zanddek leem aangetroffen van een bijzonder type, afgezet door smeltwater van de landijsmassa's, die dit gebied enkele honderdduizenden jaren geleden overdekten.

De leem werd reeds in de 18e eeuw gewonnen, waardoor een aantal leemputten is ontstaan. Het materiaal werd ter plaatse uitgespreid, waardoor de naaste omgeving van de winplaatsen tijdelijk met leem werd bedekt; een deel ervan is als deklaag op het zand achtergebleven.

Deze wijze van exploitatie, die tot enkele jaren geleden heeft plaatsgevonden, heeft in belangrijke mate geleid tot de huidige natuurwetenschappelijke betekenis van het terrein, dat ook reeds van nature een grote verscheidenheid van milieutypen bezit; op een relatief kleine oppervlakte komen naast elkaar droge en vochtige heide, heideschraal grasland op leemstortplaatsen, voedselarme heidevennen, en voedselarme tot matig voedselrijke leemputten voor, waarin een groot aantal minder algemene tot zeldzame plantesoorten wordt aangetroffen.

De hogere gedeelten zijn begroeid met struik- en dopheide, terwijl op de lagere gedeelten voor vochtige heide kenmerkende soorten als klokjesgentiaan, beenbreek en de drie inheemse zonnedauwsoorten voorkomen.

Op de laagste gedeelten van de heide liggen enkele ondiepe voedselarme vennen, waarin veenpluis, snavelzegge en verschillende soorten veenmos groeien.

Van een geheel ander karakter is de vegetatie van de leemputten, die tengevolge van het uiteenlopen van hun ouderdom in verschillende stadia van verlanding verkeren.

De leemputten zijn overwegend voedselarm, doch vertonen als gevolg van vervuiling plaatselijke overgangen naar een grotere voedselrijkdom.

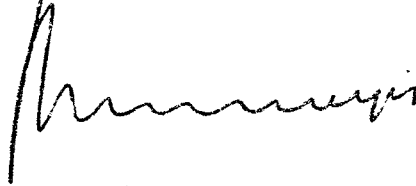
De oevervegetatie bevat soorten als fraai duizendguldenkruid, moeraswespenorchis en dwergvlas, terwijl zich op de voormalige leemstortplaatsen een vegetatie heeft ontwikkeld met onder meer parnassia, welriekende nachtorchis en draadgentiaan.

In samenhang met de gevarieerde terreingesteldheid heeft het natuurmonument een soortenrijke fauna. Vooral voor verscheidene minder algemene diersoorten die in of nabij water leven, zoals ringslang, boomkikker, grote watersalamander en vele soorten libellen, waterkevers en -wantsen, vormen de leemputten een geschikt biotoop.

Het natuurschoon van het natuurmonument wordt mede bepaald door zijn ligging aan de rand van het Speulderveld; de hooggelegen, open heide daalt hier af naar het lager gelegen bosrijke dal van de Hierdense Beek; verspreid voorkomende boomgroepen accentueren het licht golvend karakter van het terrein, terwijl het open water van vennen en leemputten een aantrekkelijk element in het landschap vormt.

Het natuurmonument wordt begrensd door het landgoed Staverden en de weg van Harderwijk naar Nieuw Milligen en voor het overige door gronden die in agrarisch gebruik zijn.

De Staatssecretaris van Cultuur,
Recreatie en Maatschappelijk Werk,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'W. Meijer', written in a cursive style.

(W. Meijer).

MINISTERIE VAN LANDBOUW,
NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Directie Natuurbeheer

N/98315

16 februari 1998

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Overwegende dat het gebied "Mosterdveen", gelegen in de gemeente Nunspeet en voor zover gevormd door de hierna kadastraal omschreven percelen, van algemeen belang is uit het oogpunt van natuurschoon en om zijn natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument is in de zin van artikel 1, onderdeel b, van de Natuurbeschermingswet;

dat het natuurmonument onderdeel vormt van de Ecologische Hoofdstructuur, zoals aangegeven in het Natuurbeleidsplan (Kamerstukken II 1989-1990, 21 149, nrs. 2-3);

dat het natuurmonument bestaat uit een waardevol complex van gemeenschappen van stuifzanden en bos, natte-droge heide, vennen en weliswaar kleine doch goed ontwikkelde hoogveenkernen;

dat het natuurmonument een karakteristiek voorbeeld is van een complex van levende hoogveentjes, die als zeldzame bijzonderheid, gevoed worden door grondwater, waarbij sprake is van een grote interne variatie van processen en omstandigheden en waarbij naast (overwegend) veenopbouw ook sprake is van natuurlijke veenafbraak;

dat in het natuurmonument minder algemene en (internationaal) bedreigde plantengemeenschappen voorkomen, waarvan verscheidene in ons land minder algemene tot zeldzame en bedreigde plantensoorten deel uitmaken;

dat in het natuurmonument minder algemene tot zeldzame en bedreigde insecten- en amfibieënsoorten voorkomen;

dat de hydrologische situatie in het "Mosterdveen" nog zodanig is, of kan worden hersteld, dat het op een redelijke manier zelfstandig kan functioneren;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen de hierboven genoemde waarden worden verstaan, maar daarnaast de geomorfologische opbouw, de geologische structuur, de opbouw van het bodemprofiel, de voor de natuurwetenschappelijke waarden bepalende waterhuishoudkundige omstandigheden alsmede de voor de fauna noodzakelijke rust;

Overwegende tenslotte dat de bescherming van dit natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is geregeld;

Gezien de beschikking van 17 februari 1997, nr. N/968247, houdende het besluit, dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van het gebied "Mosterdveen";

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Gelderland ingebrachte beschouwingen en schrifturen, alsmede het te zelfder zake door de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte advies;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer;

Gelet op artikel 7, in samenhang met artikel 9, van de Natuurbeschermingswet;

BESLUIT

Artikel 1

Aangewezen wordt als beschermd natuurmonument het gebied, bekend onder de naam "Mosterdveen", voorzover gevormd door de percelen, kadastraal bekend gemeente Nunspeet, sectie C, nrs. 445, 705, 834 en 835 (ged.); sectie D, nrs. 271, 471, 474, 1203, 1985 (ged.), 1757 (ged.), 1758 (ged.), 1760, 1761, 1762, 1763, 1764, 1766 (ged.); sectie E, nr. 2230 (ged.), een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BN 202.

Artikel 2

De bij deze beschikking behorende toelichting maakt deel uit van deze beschikking.

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER
EN VISSERIJ

J.J. van Aartsen

AANWIJZING VAN "MOSTERDVEEN" ALS BESCHERMD NATUURMONUMENT

Toelichting bij beschikking nr. N/98315

1. INLEIDING

Het Mosterdveen is een klein en tegelijk zeer waardevol natuurgebied van (inter)nationale betekenis. De oppervlakte bedraagt circa 56 ha. De gemeente Nunspeet is de grootste eigenaar; daarnaast zijn er nog enkele particuliere eigenaren. Het monument ligt in de gemeente Nunspeet op ongeveer 2 km ten noorden van het dorp Vierhouten.

Binnen het gebied wisselen voedselarme vennen omgeven door vochtige heiden, kleine maar goed ontwikkelde hoogveenkernen, stuifduinen en bos elkaar af. Er komen meerdere bijzondere plantensoorten en goed ontwikkelde vegetatietypen voor die in internationaal opzicht in hun voortbestaan worden bedreigd. In en rond het vennencomplex zijn drie campings aanwezig. Hierdoor staat het vennengebied bloot aan tal van externe invloeden.

In het Natuurbeleidsplan (regeringsbeslissing 1990) wordt aangegeven dat de duurzame instandhouding, het herstel en de ontwikkeling van bijzondere natuur- en landschapswaarden moeten worden nagestreefd. Dit geldt in het bijzonder in kerngebieden van de Ecologische Hoofdstructuur. Om deze reden is het Mosterdveen opgenomen in het meerjarenprogramma Natuur en Landschap 1992-1996 als aan te wijzen beschermd natuurmonument in de zin van de Natuurbeschermingswet. Deze aanwijzing heeft tot doel de instandhouding, het herstel en de ontwikkeling van een complex van levensgemeenschappen van hoogvenen, voedselarme zure tot zwakzure vennen met hun verlandingsvegetatie en reliëfrijke natte/vochtige en droge heide, alle met hun bijbehorende fauna. Op de hogere delen van het complex zal een afwisseling van bos en plaatselijk open terreinen met zandige plekken in stand gehouden en ontwikkeld worden.

In deze toelichting komen achtereenvolgens aan de orde de natuurwetenschappelijke betekenis van het natuurmonument, het natuurschoon, de begrenzing, andere voor dit gebied van kracht zijnde instrumenten, het huidig gebruik en beheer, het gewenste beheer en de rechtsgevolgen van de aanwijzing als beschermd natuurmonument.

Deze toelichting is gebaseerd op de Beheersvisie voor het beschermd natuurmonument Mosterdveen", Altenburg & Wymenga, 1995.

2. NATUURWETENSCHAPPELIJKE BETEKENIS

2.1 Geohydrologie en bodem

Geohydrologie

De diepere ondergrond van het plangebied bestaat uit klei- en zandafzettingen. Gedurende de één na laatste ijstijd, toen het landijs tot in de buurt van het Mosterdveen reikte, werden deze afzettingen door een ijslob die via het IJsseldal naar het zuiden schoof, opgestuwd tot stuwwallen. Deze wallen liggen ten oosten en ten zuiden van het natuurmonument, waardoor het gebied in groter verband gezien in een soort kom ligt. Later werden door rivieren zand-, grind- en leemlagen afgezet. De leemafzettingen vormen onder een groot deel van het gebied een 5-10 cm dikke slecht doorlatende laag. Deze leemlaag, die op een diepte ligt van 1,5 tot 2,5 meter, speelt een cruciale rol in de waterhuishouding binnen het gebied. Omdat het water stagneert op deze leemlaag, is er sprake van een schijngrondwaterspiegel. Dit ondiepe water wordt mede gevoed door water, dat infiltreert in de omliggende

stuifduincomplexen en over de slecht doorlatende leemlaag naar de lager gelegen vennen stroomt.

Bodem

De bodem van de stuifduinen bestaat uit vaaggronden van fijn leemarm zand. Hieronder komt in het overstoven profiel een duidelijke podzol voor. De niet overstoven delen vertonen een veldpodzol, terwijl de lagere delen ervan uit een moerige podzol bestaan. Rondom dit vochtiger gebied komen drogere haarpodzolgronden voor.

Plaatselijk is een veenlaag van meer dan 40 cm dikte aanwezig. Deze veengronden komen voor aan de randen van de vennen A, F en I en tussen de vennen C en D. De ligging en nummering van de vennen is weergegeven op de bijbehorende kaart BN 202.

2.2 Waterkwantiteit en waterkwaliteit

2.2.1 Waterkwantiteit

Oppervlaktewaterstroming

De stroming van oppervlaktewater is in grote lijnen gericht van zuid naar noord en van west naar oost. De vennen staan voor een groot deel met elkaar in verbinding, waardoor bij een wateroverschot afvoer plaatsvindt met de hoogt gradiënt mee in de richting van ven A. Vanuit dit ven verdwijnt het water bij hoge waterstanden in de diepe ondergrond van het oostelijk gelegen terrein.

Grondwaterstroming

In het Mosterdveen is sprake van een schijngrondwaterspiegel doordat water stagneert op een 5-10 cm dikke leemlaag op 1,5-2 m. diepte, die in noordelijke richting afhelt. Plaatselijk wordt deze slecht doorlatende laag "versterkt" door een laagje verkit ijzeroer. Hierdoor is er op deze plaatsen geen of weinig contact met het diepe grondwater dat zich hier op een diepte van circa 9 meter bevindt (DGV/TNO 1986). Het grondwater stroomt evenals het oppervlaktewater, vanuit zuidelijke en in mindere mate vanuit westelijke richting naar ven A, van waaruit het verder stroomt in de richting van ven F. Daarbij dienen de stuifduincomplexen die gelegen zijn boven de leemlaag als inziggebied voor het vennencomplex. Dit geldt met name voor het oostelijke deel van het stuifduincomplex.

De aanwezigheid van rheotrofe (van stromend water afhankelijke) plantensoorten als Veldrus en Beenbreek wijst eveneens duidelijk op het voorkomen van lokaal toestromend grondwater in bovenbeschreven richting.

Peilfluctuaties in de vennen

De vennen van het Mosterdveen vertonen verschillende wijzen van peilfluctuatie in relatie tot de hoeveelheid neerslag. Blijkbaar worden ze op verschillende manieren gevoed en gedraineerd. De vennen D en G kennen de grootste wisselingen in peil; in het voorjaar tot meer dan 20 cm. De vennen C, E en F hebben een zeer constant peil. De vennen A en B nemen een intermediaire positie in tussen beide groepen van de eerder genoemde vennen.

2.2.2 Waterkwaliteit

De op de Pleistocene zandgronden gelegen vennen van het Mosterdveen hebben een zeer geringe buffercapaciteit. De pH van de vennen schommelt momenteel zo rond de 4. De concentraties van de voedingsstoffen nitraat en fosfaat zijn overeenkomstig het karakter van de vennen relatief gering. De verrijking met voedingsstoffen van het water in de vennen neemt naar het noorden toe. Enerzijds kan dit verklaard worden doordat de vennen oppervlaktewater van elkaar ontvangen. Anderzijds, en dat is veel belangrijker, neemt de invloed van (ondiep) grondwater in deze richting toe.

2.3 Flora en fauna

2.3.1 Vegetatie

Het Mosterdveen heeft een zeer waardevolle vegetatie. De vennen van het gebied herbergen een heel scala aan verlandingsstadia van open water naar hoogveen. Verlanding vindt plaats door *Sphagnum* soorten, samen met Klein blaasjeskruid, Drijvende egelskop, Veenpluis, Snavelzegge en Draadzegge. Daarnaast zijn hoogveenvegetaties aanwezig of is een ontwikkeling in deze richting te zien. Heel kenmerkend zijn de vochtige-natte vegetaties, waarin vooral veenmossen groeien. Deze vegetaties behoren tot internationaal bedreigde vegetatietypen, die de laatste eeuw sterk zijn achteruitgegaan en waarvan nog slechts kleine delen over zijn. In Nederland is er nog slechts een zeer beperkt aantal vindplaatsen. Naast de Veenpluis-Veenmos vegetaties betreft het hier (vooral aan de randen) bulten met *Sphagnum papillosum* en *S. magellanicum*. Bovendien hebben kenmerkende hoogveensoorten als Eenarig wollegras, Lavendelhei en Kleine veenbes zich gevestigd. Lavendelhei en Eenarig wollegras zijn een aanwijzing voor de volledigheid van het systeem. Hier en daar komt Veenbloembies voor, vooral op de overgang van hoog naar laag. Deze soort, die internationaal bedreigd is, maakt het Mosterdveen tot een bijzonder waardevol gebied. Veenbloembies komt slechts op twee andere plaatsen in Nederland voor. Daarnaast komen plantensoorten voor die in Nederland (vrij) zeldzaam zijn en op de Rode Lijst staan. Eenarig wollegras, Jeneverbes, Moeraswolfsklauw, Beenbreek, Duizendknoopfonteinkruid, Bruine snavelbies, Veenbloembies, Slijkzegge en Drijvende egelskop. Beenbreek komt op enkele plaatsen massaal voor. Verder komen andere schaarse tot zeldzame soorten voor als Waterdrieblad, Draadzegge, Kleine en Ronde zonnedaauw, Kleine veenbes, Klein blaasjeskruid, Moeraswolfsklauw en Klokjesgentiaan.

De bossen behoren tot het Berken-Zomereikenbos. De boomlaag bestaat voor een deel uit Berk en Zomereik, verder uit Grove den en een aantal exoten. In de kruidlaag komen vooral Bochtige smele en Pijpenstrootje voor. Plaatselijk is veel Kraaihei aanwezig. In het zuidwestelijk gelegen stuifduingebied liggen enkele open stukjes met een grazige vegetatie, die behoort tot de zandige droge graslanden met kenmerkende soorten als Zandstruisgras en Buntgras.

2.3.2 Fauna

De fauna in het Mosterdveen is betrekkelijk weinig onderzocht. Wel is bekend dat er regelmatig Wilde zwijnen voorkomen. Verder zijn Vos, Ree en Edelhert waargenomen. In het natuurmonument bevindt zich een bewoonde dassenburcht. Van de avifauna zijn slechts incidentele waarnemingen bekend, waarbij het bovendien niet duidelijk is of het om broedvogels gaat. Als minder algemene soorten kunnen genoemd worden: Havik, Boomvalk, Buizerd, Boompieper, Grauwe vliegenvanger, Glanskop en Geelgors.

Het Mosterdveen is een geschikt biotoop voor amfibieën en reptielen. Bijzonder is hier het talrijk voorkomen van de Heikikker. Landelijk wordt deze soort bedreigd. De Heikikker is een beschermde diersoort volgens art. 24 van de Natuurbeschermingswet, evenals de Zandhagedis en Levendbarende hagedis, die hier ook voorkomen.

Het Mosterdveen heeft een goed ontwikkelde libellenpopulatie. In elk geval komen libellen voor die gebonden zijn aan voedselarme vennen als Maartse witsnuitlibel, Ven witsnuitlibel, Maanwaterjuffer en Ven glazenmaker. Soorten met een breder verspreidingsgebied zijn de meer algemene Viervleklibel, Zwarte heidelibel en de minder algemene Tangpantserjuffer.

Over vlinders kan vermeld worden dat nog vrij algemeen het Gentiaanblauwtje voorkomt, een soort die voor zijn ei-afzetting afhankelijk is van de plaatselijk nog frequent voorkomende Klokjesgentiaan.

De macrofauna in het Mosterdveen is voor een belangrijk deel vertegenwoordigd door soorten die gebonden zijn aan voedselarme, zwakzure wateren. Uit onderzoek in 1987 en 1988 (gegevens Zuiveringschap Veluwe) blijkt dat deze groep soorten herbergt uit een dertiental verschillende ordes, waaronder vliegen en muggen, kevers, wantsen, waterspinnen, kokerjuffers en plat- en borstelwormen. Daarnaast komen er diverse soorten mieren voor.

2.4 Natuurschoon

De waarde voor het natuurschoon is vooral gelegen in het kleinschalige karakter van water, bos en heide vlak bij elkaar. Er komen op dit kleine terrein verrassend veel hoogteverschillen voor.

Het bijzondere van het Mosterdveen zijn levende hoogveentjes in en bij een aantal vennen, omgeven door stuifduinen. Het is een compleet systeem dat het gebied een grote nationale waarde geeft.

Het gebied ligt als een enclave in de bossen van de Noord-Veluwe. Heel bijzonder in deze bosomgeving is het plotseling voorkomen van vennen in deze over het algemeen droge omgeving.

3. BEGRENZING

De begrenzing van de tot het beschermd natuurmonument behorende terreinen en wateren is zo gekozen, dat er in ecologisch, geomorfologisch en landschappelijk opzicht een onderling samenhangend geheel, met uitzondering van het campinggedeelte, onder de werking van de Natuurbeschermingswet is gebracht. Voor de exacte begrenzing wordt verwezen naar de bij de beschikking horende kaart BN 202.

Het uitgangspunt bij het vaststellen van de begrenzing van het beschermd natuurmonument Mosterdveen is het feit dat het gebied een volledig en hydrologisch zelfstandig functionerend systeem moet vormen.

De zuidgrens van het beschermd natuurmonument loopt direct langs camping Saxenheim en volgt de nieuwe ontsluitingsweg. De nieuwe beheerswoningen, horend bij deze camping, zijn buiten de begrenzing gebleven. Vervolgens loopt de grens langs de nieuw aangelegde ontsluitingsweg van Mosterdveen. Het bij de ingang staande beheersgebouw van de camping Mosterdveen blijft buiten de begrenzing. Deze camping blijft als een enclave in het beschermd natuurmonument aanwezig (zie ook het onderdeel recreatie in hoofdstuk 5 en 6). Verder loopt de grens direct langs camping Mosterdveen en langs de interne ontsluitingsweg op de camping Mosterdveen (het zwemmen B, de naastgelegen passantenplaatsen, en de enclave tussen de heiden H en I zijn bij het natuurmonument getrokken). De grens loopt hier direct langs de campingzijde van de afrastering.

De grens rondom de noordelijke vennen A en F is zodanig gekozen dat deze loopt over bestaande paden langs de afrastering, waarbij een minimale bufferzone van ca. 50 m. tot aan de vennen wordt aangehouden.

Aan de westzijde van het vennencomplex wordt de grens getrokken rondom de stuifduinen die ven G omgeven. De grens loopt hier over het afgesloten bospad. De aan deze westzijde liggende percelen met akkerbouw horen niet bij het natuurmonument. Vervolgens wordt naar het zuiden toe het aanwezige pad als duidelijke topografische grens aangehouden. Het oostelijk van de Plaggenweg gelegen akkerperceel wordt vanwege zijn hydrologische relatie met het vennencomplex bij het natuurmonument genomen.

Uit praktische overwegingen is besloten de twee particuliere terreintjes met daarop een woning en een recreatiewoning, beide gelegen ten zuiden van het akkerperceel, buiten de begrenzing te houden.

Vervolgens loopt de grens langs de Plaggenweg tot aan camping Saxenheim.

4. ANDERE VAN KRACHT ZIJNDE INSTRUMENTEN

4.1 Rijksbeleid

In de ruimtelijke visie op rijksniveau (Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra 1990, Structuurschema Groene Ruimte 1992) ligt het Mosterdveen in het gebied waar de groene koers wordt gevolgd. Ecologische kwaliteiten zijn hier richtinggevend voor de ruimtelijke ontwikkeling.

In het Natuurbeleidsplan (1991) wordt het Mosterdveen aangewezen als kerngebied binnen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Binnen de EHS is het beleid gericht op een duurzaam behoud, herstel en ontwikkeling van de belangrijkste ecosystemen. In een nadere uitwerking van het Natuurbeleidsplan, n.l. in het Meerjarenplan Natuur en Landschap 1992-1996 wordt het voornemen vermeld het Mosterdveen aan te wijzen als beschermd natuurmonument.

4.2 Provinciaal beleid

Op provinciaal niveau is in het Streekplan, d.d. 25-09-96, het Mosterdveen aangeduid als onderdeel van het Centraal Veluws Natuurgebied (C.V.N.) binnen de zone Landelijk Gebied A. In deze zone is de functie natuur de belangrijkste functie. Ontwikkelingen van andere functies mogen de natuurdoelstelling niet frustreren. Bescherming, herstel en ontwikkeling van de natuur staan hier centraal. In het CVN-gebied is het beleid gericht op behoud en ontwikkeling van de aanwezige waarden. Vooral de natuurdoeltypen schraallanden, vennen, heide en arm bos, en gradiënt- en voedselrijke bosgebieden zijn in beeld.

4.3 Gemeentelijk beleid

Het ruimtelijk beleid van de gemeente Nunspeet is verwoord in het Bestemmingsplan Buitengebied (12 december 1990 goedgekeurd door). Het beschermd natuurmonument heeft ten dele de bestemming verblijfsrecreatie en ten dele de bestemming bos c.q. natuur.

In de partiële herziening Bestemmingsplan Buitengebied, vastgesteld in de gemeente Nunspeet op 18-07-96 en goedgekeurd door Gelderland op 13-12-96, is vastgelegd dat:

- er een nieuwe ontsluitingsweg komt ten behoeve van het verkeer van en naar de campings;
- de bestaande weg wordt geamoveerd;
- het stuifduingebied aan de zuidwest zijde van het beschermd natuurmonument gelegen, de bestemming "Bos" zal houden ;
- twee lobben, thans nog in gebruik als campingterrein, de nieuwe bestemming "Bos met hoofddaccent natuur" krijgen;
- deze lobben uiterlijk 1 juni 1998 ontruimd dienen te zijn.

5. HUIDIG GEBRUIK

5.1 Natuur- en bosbeheer

Het tot nu toe gevoerde beheer door de gemeente Nunspeet heeft tot doel gehad duurzame instandhouding van het natuurterrein met ruimte voor alle successiestadia. Dit gold met name voor de vennen waar verlanding en hoogveenvorming vanuit het water was opgetreden. Voor het vennen- en heidegebied werd meer openheid nagestreefd.

Tot in het begin van de jaren tachtig is er een passief beheer gevoerd. Daarna zijn er meer ingrepen uitgevoerd. Een strook bos is gekapt, om zodoende meer open ruimte te creëren. Bovendien is in de zuidoosthoek een open veldje met een poeltje gemaakt. Vennen zijn uitgebaggerd, waardoor weer een hoeveelheid "open water" ontstond. Zo is in het voorjaar van 1997 het ven D uitgebaggerd en is het terrein er om heen schoon gemaakt van begroeiing en eveneens geplagd. Om de open terreinen meer met elkaar in verbinding te stellen, is in het voorjaar van 1993 een corridor tussen de vochtige heiden I en E/C gemaakt door een strook bos te verwijderen.

5.2 Recreatie

Grenzend aan en in de directe omgeving van het natuurmonument is op drie campings ruimte voor verblijfsrecreatie. Het gaat om de camping Mosterdveen, die als een enclave in het gebied ligt, en de campings Saxenheim en Achter-Saxenheim resp. aan de zuidoostkant en de oostkant grenzend aan het natuurmonument. Achter-Saxenheim is een nieuw te exploiteren camping en is pas gedeeltelijk in gebruik. De beide campings Mosterdveen en Saxenheim hebben, blijkens getallen vanaf 1987, te maken met een toename van het aantal overnachtingen. Op de camping Mosterdveen is ven B momenteel nog in gebruik als zwemven, direct naast dit ven zijn binnen de begrenzing nog passantenplaatsen aanwezig. Het gebied tussen de heideterreinen H en I is momenteel nog in gebruik als camping. Bij de uitwerking van de wijziging van het bestemmingsplan (zie 4.3) zullen deze passantenplaatsen worden ontruimd.

5.3 Toegankelijkheid

Tot in ongeveer 1982 was het natuurgebied rondom de campings vrij te betreden. Omdat betreding een negatieve invloed bleek te hebben op de heideterreinen en de vennen zijn grote delen van het terrein afgerasterd. Momenteel is het terrein alleen nog over enkele wandelpaden te betreden.

5.4 Jacht en Wildbeheer

De jacht is in het gehele gebied verhuurd onder algemeen geldende voorwaarden. De vereniging Wildbeheer Veluwe coördineert het afschot van het grofwild in het gebied.

5.5 Beheer akkerpercelen

In de loop van 1997 zijn de twee percelen grasland langs de Plaggenweg omgevormd tot akkers. Hierop worden op een meer extensief gerichte wijze landbouwgewassen geteeld die voornamelijk tot doel hebben het aanwezige rood- en zwartwild van extra voedsel te voorzien. In 1997 zijn hierop maïs en haver geteeld. Deze twee percelen zijn overigens niet in de begrenzing van het beschermd natuurmonument begrepen.

Het perceel akkerland, horend bij de recreatiewoning Plaggenweg 122, werd de laatste jaren gebruikt als "zwemven". In het najaar van 1997 is van dit perceel de toplaag verwijderd. Het zal nog worden ingezaaid met een gras/kruidenmengsel.

5.6 Overig gebruik

Onder de onverharde weg over de camping het Mosterdveen is een drukriolering aanwezig. Het zwemven en de camping enclave tussen de heideterreinen H en I zijn door de Gemeente Nunspeet in erfpacht uitgegeven aan de firma Eikenhof. Op perceel sectie D 1203 is een transformatorhuisje van de NUON aanwezig.

6. GEWENST BEHEER EN GEBRUIK

Algemeen

Het gewenste beheer en gebruik van het Mosterdveen dient gericht te zijn op het behoud, het herstel en de ontwikkeling van de natuurwetenschappelijke betekenis en het natuurschoon.

Essentieel is het ontwikkelen en instandhouden van een natuurlijke waterhuishouding, en een regulatie en zonerings van de recreatie. Periodiek moet ingegrepen worden om verbossing en vergrassing te voorkomen.

Voor zowel beheer als inrichting van het natuurmonument op de lange termijn geldt dat een prioriteitstelling ten aanzien van de aanwezige levensgemeenschappen gehanteerd wordt. Deze is gebaseerd op de (inter)nationale waarde en de kansrijkdom van de gemeenschappen. Deze prioriteitstelling omvat de volgende gemeenschappen en neemt af in de volgorde: hoogveen-voedselarme vennen-natte/vochtige heide-open zand-droge heide-bos.

6.1 Waterhuishouding

Het instandhouden en ontwikkelen van hoogveenvegetaties staat of valt met de situatie. Het uitgangspunt is dat het water zoveel mogelijk vastgehouden moet worden. Het weglekken van water voor het einde van het systeem moet worden voorkomen. Elke vorm van onnatuurlijke ontwatering is niet gewenst. Eutrofiëring en verontreiniging moeten worden tegengegaan.

Nader onderzoek naar de functie van de nu nog aanwezige duikers en greppels is gewenst. Op basis van de uitkomsten hiervan kan in een beheersplan een voorzichtige aanpassing van de waterhuishouding worden voorzien.

6.2 Hoogveenkernen en vennen

Het gewenste beheer in het natte deel van het Mosterdveen is gebaseerd op het natuurdoeltype "Hogere zandgrond: Vochtige heide en levend hoogveen". Het inwendige beheer bestaat hier uit nagenoeg nietsdoen. Het gaat om zeer kwetsbare vegetaties, die gemakkelijk verstoord kunnen worden. Betreding dient tot het uiterste te worden voorkomen. Omdat hoogveenvegetaties hoge, tamelijk stabiele peilen vereisen, dienen in of langs het veen greppels en sloten afgedamd te worden. Een andere maatregel is het verwijderen van bos langs de randen van de veencomplexen. Bos onttrekt meer water aan het milieu dan veen. Een bijkomend effect van de aanwezigheid van bomen is eutrofiëring en verzuring door stuifmeel- en bladval. Het natuurdoeltype "Vochtige heide en levend hoogveen" is een prioritair doeltype in het natuurmonument.

In vennen waar zich een ontwikkeling richting hoogveen voordoet dient het beheer ook zoveel mogelijk uit niets doen te bestaan. Anders is het wanneer een ven verdroogd of sterk geëutrofiëerd en daardoor verzuurd is. De dan aanwezige storingsvegetaties, zoals massaal voorkomende Pitrus, Riet of Pijpenstrootje moeten verwijderd worden tot op de minerale ondergrond.

6.3 Heide

Het nagestreefde natuurdoeltype is gelijk aan dat genoemd onder 6.2. Met de huidige atmosferische depositie leidt een beheer van niets doen in te behouden (drogere) heideterreinen tot vergrassing. Om dit te voorkomen is afvoer van organisch materiaal noodzakelijk.

Bij zeer natte heiden ligt dit iets anders. Zolang de omstandigheden zodanig vochtig zijn dat het dode materiaal niet afgebroken wordt, zal verrijking met stikstof hier niet direct leiden tot vergrassing. Veenmosrijke Dopheivegetaties komen vanwege hun waarde overigens niet in aanmerking voor ingrijpen.

Hoewel soorten als Moeraswolfsklauw, Kleine zonnedauw, Witte en Bruine snavelbies en Klokjesgentiaan profijt hebben van open situaties na bijvoorbeeld plaggen, wordt ten gunste van de ongestoordheid van de vegetatie-ontwikkeling, plaggen bij natte heiden in eerste instantie achterwege gelaten. Mocht na verloop van tijd blijken dat de omstandigheden niet nat genoeg zijn, dan kan alsnog worden besloten tot ingrijpen.

6.4 Zandige plekken

Het is gewenst om in het Mosterdveen open zandige plekken te maken en de aanwezige plekken te behouden. Hierdoor ontstaat afwisseling die vroeger ook aanwezig was. Dieren als hagedissen en vlinders hebben deze plekken nodig. Periodiek zullen hiervoor lokaal bomen worden gekapt, vergezeld van het plaatselijk verwijderen van strooisel (plaggen).

Hoewel betreding de dynamiek en daarmee de kans op verstuing verhoogt, zijn de na te streven vegetaties er tamelijk gevoelig voor. Behalve dat korstmossen ervan te lijden hebben, kan bodemverdichting door betreding juist vergrassing tot gevolg hebben.

6.5 Bos

Het na te streven natuurdoeltype is "Bosgemeenschappen van arme zandgrond" en daarin vooral het Berken-Zomereikenbos. Het is gewenst dat op korte termijn een ontwikkeling ingezet wordt naar een gemengd bos met een natuurlijke samenstelling en een gevarieerde structuur met een natuurlijke kruid- en struiklaag en dood hout. Zo'n ontwikkeling bevordert de verschillende bosplanten en bosdieren, zoals diverse wolfsklauwsoorten, Bosbes, Jeneverbes, Boommarter, Das, Franjestaart en diverse bosvlinders. Het verwijderen van de exoten heeft de hoogste prioriteit. Houtoogst is ongewenst. Vervolgens kunnen de ingrepen tot een minimum worden beperkt.

6.6 Akkerpercelen

Het beheer van de akker, gelegen bij Plaggenweg 122, is erop gericht om enkele natuurdoelen te realiseren, namelijk ven met open water, vochtige heide overgaand in schraalland met heide en kruiden.

6.7 Fauna

Door de aanwezige variatie in droog en nat, bos, heide en ven en open gedeelten en gesloten bos is het dierenleven zeer gevarieerd. Het beheer moet gericht zijn op het handhaven van deze variatie.

Daarnaast is het noodzakelijk om onderzoek uit te voeren naar de mogelijkheden om het voortbestaan van bedreigde diersoorten te bevorderen.

6.8 Recreatie

Het is gewenst de zonering met betrekking tot het recreatief medegebruik af te stemmen op de aanwezige natuurwetenschappelijke waarden en het natuurschoon. De nu aanwezige padenstructuur dient hiervoor te worden gehandhaafd en waar nodig te worden uitgebreid.

Schadelijke vormen van recreatie benadelen de natuurwaarden van het natuurmonument. In principe zullen geen nieuwe schadelijke vormen van recreatie in het natuurmonument worden toegelaten.

Recreatie blijft een belangrijke functie vervullen rond het aan te wijzen gebied. Het streven is erop gericht om de invloed ervan op het vennencomplex tot een minimum te reduceren. Een goede zonering is uiterst belangrijk, waarbij bepaalde delen van het complex volledig afgesloten worden of blijven.

In het voorgaande is uitgegaan van het feit dat de volledige verplaatsing van camping Mosterdveen (voorlopig) niet tot de mogelijkheden behoort. Daarom heeft het opnemen van de zich in westelijke richting uitstreckende camping als een enclave in het natuurgebied veruit de voorkeur. De grenzen van deze enclave worden zo recht mogelijk gehouden door die delen van de camping, die vooral tussen de vennen liggen, bij het natuurgebied te trekken. Daardoor is de grens, die vroeger nogal slingerde, veel rechter getrokken en zijn de kwetsbare delen van het gebied binnen de begrenzing van het beschermd natuurmonument gekomen. Dit leidt tot een kortere en dus gunstiger grens voor het gebied, waardoor versturende effecten minimaal worden gehouden. Zolang dit niet gerealiseerd is, moet met name rondom

ven A gestreefd worden naar een afdoende buffering tussen camping en natuurgebied. Hoewel in de huidige situatie de direct aan het ven grenzende standplaatsen een belemmering vormen voor een vrije doorloop naar het terrein en zodoende een soort kunstmatige afgrenzing ervan vormen, is het te verkiezen ook hier op termijn een bufferstrook te realiseren. Dit zou vorm gegeven kunnen worden door middel van een "uitstersysteem", waarbij vrijgekomen standplaatsen niet weer opnieuw verhuurd worden, of naar elders verplaatst worden.

Aangezien geen verblijfsrecreatie binnen de grenzen van het natuurmonument mogelijk is, dienen de zuidelijke campinglobben omgevormd te worden naar natuurterrein door het plaatselijk kappen van bomen. Het zwemmen zal, om de kansen voor ontwikkeling van vegetaties van oligotrofe tot mesotrofe vennen te vergroten niet meer voor recreatieve activiteiten worden gebruikt. De overige delen van de camping moeten waar nodig een goede afrastering krijgen. Een duidelijke zonering is vereist. Omdat het om een relatief klein gebied gaat met zeer kwetsbare vegetatie, kan die zonering niet altijd via een geleidelijke afname van gebruiksintensiteit worden gerealiseerd. De recreatie moet in eerste instantie gestuurd worden door een beperkt aantal gemarkeerde wandelpaden. Plaatselijk zijn deze paden omgeven door "natuurlijke" bufferzones, die een te grote recreatiedruk op verder gelegen terreinen moeten voorkomen. Op andere plaatsen echter is aan een minder "natuurlijke" regulatie door rasters niet te ontkomen.

6.9 Jacht

Algemeen uitgangspunt van het rijksbeleid voor de jacht in beschermde natuurmonumenten, is dat geen jacht plaatsvindt op trekkende wildsoorten. De jacht op standwildsoorten vindt in beginsel slechts plaats indien de navolgende belangen binnen en buiten het natuurgebied daartoe nopen:

- de voorkoming van belangrijke schade aan vee, gewassen en bossen;
- de bescherming van natuurwaarden;
- de bescherming van de volksgezondheid en de openbare veiligheid.

Tot standwildsoorten worden hier onder meer gerekend: Edelhert, Ree, Wild zwijn, Haas, Konijn, Vos, Wilde eend, Houtduif, Zwarte kraai, Ekster, Kauw, Vlaamse gaai en Verwilderde kat.

Uitgangspunt dient steeds te zijn dat de functie van het terrein door de bejaging niet wordt aangetast. De navolgende criteria zijn de aanknopingspunten voor de beoordeling van de noodzaak van bejaging:

- buiten het beschermd natuurmonument dienen redelijke bejagings- en verjagingsinspanningen te worden geleverd om de in het geding zijnde belangen te beschermen;
- gebleken moet zijn dat de betrokken belangen onvoldoende kunnen worden beschermd indien uitsluitend verjaging en bejaging plaatsvinden buiten het natuurgebied;
- bejaging en verjaging in het beschermd natuurmonument moeten een wezenlijke bijdrage leveren aan de bescherming van het belang.

Om het bovenstaande beleid mogelijk te maken moeten bij de eerstvolgende verlenging van het wildbeheersplan van de plaatselijke Wildbeheereenheid (WBE) deze uitgangspunten worden opgenomen. Vermeld moet worden dat op de Veluwe de jacht op grof wild, te weten Edelhert en Wild Zwijn, gebonden is aan afschotvergunningen die door de provincie worden verleend.

6.10 Beheersvisie

In de beheersvisie voor het beschermd natuurmonument Mosterdveen (Altenburg en Wymenga 1995) is de laatste stand weergegeven rond het onderzoek van het gebied Mosterdveen. De doelstelling op de lange termijn wordt daarin aangegeven en het beheer in de komende 10 jaar.

6.11 Onderzoek

Onderzoek is gewenst op een aantal punten:

- *Planologie*. Onderzocht moet worden in hoeverre het mogelijk is om het campingdeel, dat nog steeds tussen het noordelijk en het zuidelijk deel van het natuurmonument ligt, de functie natuur te geven en een geïntegreerd onderdeel van het natuurmonument te laten vormen.
- *Hydrologie*. Het is gewenst nader onderzoek uit te voeren op het gebied van de oppervlaktewaterstroom en de ondiepe grondwaterstroom ten einde te bepalen hoe het water minder snel naar de inrijpunten kan worden gevoerd.
- Controle van het *hoofdriool* teneinde mogelijke verontreinigingen op te sporen.
- *Monitoring* van de *flora* op een aantal nader te bepalen plantensoorten en van de *fauna*, vooral op het gebied van hagedissen, reptielen en insecten. Hierbij hoort ook een onderzoek naar de herstelmogelijkheden voor de Heikikker.
- *Bodemopbouw*. Onderzocht moet worden tot hoever de afsluitende leemlaag onder de vennen en het aanliggende gebied zich uitstrekt.

7. RECHTSGEVOLGEN

De toepassing van de wet is gericht op de instandhouding en het herstel van de aanwezige natuurwaarden en het natuurschoon. In het algemeen kan worden gesteld dat het sinds jaar en dag in het natuurmonument bestaande grondgebruik in zijn huidige omvang en intensiteit, behoudens de hierna genoemde uitzonderingen, zonder vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet kan worden voortgezet. Desalniettemin is het gewenst om het gebruik en beheer van het natuurmonument meer te richten op behoud, herstel en waar mogelijk op ontwikkeling van de natuurwaarden in het gebied.

7.1 Rechtsgevolgen ex artikel 12

Ingevolge artikel 12 van de Natuurbeschermingswet moet voor handelingen die schadelijk zijn voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend, een vergunning worden aangevraagd.

De vergunningplicht als vermeld in artikel 12 geldt niet alleen voor handelingen binnen het natuurmonument, maar is in beginsel ook van toepassing voor handelingen daarbuiten indien deze schadelijk zijn voor de in het natuurmonument aanwezige waarden. Behoudens bijzondere gevallen, waarmee in dit verband handelingen worden bedoeld die de in de beschikking genoemde wezenlijk kenmerken van het natuurmonument aantasten, zal de aanwijzing evenwel geen gevolgen hebben voor het huidig gebruik en beheer van het aangrenzend gebied.

Een vergunning dient te worden aangevraagd bij het College van Gedeputeerde Staten van Gelderland.

De in artikel 12 bedoelde verbodsbepalingen zijn voor een ieder van kracht.

Het is niet mogelijk op voorhand precies aan te geven welke handelingen al dan niet vergunningplichtig zijn. In de eerste plaats hangt dit samen met de gevarieerde opbouw van het natuurmonument. In de tweede plaats kunnen handelingen in aard en intensiteit sterk verschillen. Gezien het grote aantal verschillende mogelijkheden dat zich kan voordoen, zal van geval tot geval moeten worden vastgesteld of een vergunning al dan niet is vereist.

Omdat het voor de betrokkenen vaak moeilijk is om een en ander zelf te beoordelen, wordt aangeraden in voorkomende gevallen de betrokken medewerkers van de provincie Gelderland te raadplegen. Deze zullen uitsluitend kunnen geven over de vraag of het al dan niet noodzakelijk is een vergunning aan te vragen (Zie voor het adres de paragraaf "Inlichtingen").

Om de gedachten enigszins te bepalen wordt hierna een aantal voorbeelden gegeven van handelingen, die gelet op de te verwachten schadelijk effecten aan een vergunning gebonden zullen zijn. Dit is een niet-limitatieve opsomming.

1. Bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet;
2. verrichten van handelingen die wijziging van de kwantiteit van het grond- of oppervlaktewater beogen of ten gevolge (kunnen) hebben, zoals het graven, verbreden, verdiepen, verleggen of dichten van watergangen, beken, plassen en vennen;
3. aanbrengen van wijzigingen in de opbouw van het profiel van watergangen, beken, plassen en vennen;
4. aanbrengen of aanleggen van oeverbeschoeiingen en betuiningen;
5. verrichten van handelingen die wijziging of intensivering van het sinds jaar en dag bestaande bodemgebruik beogen of ten gevolge (kunnen) hebben zoals:
 - bodem verlagen, ophogen, egaliseren, graven, ploegen woelen, vervenen en frezen;
 - het vergraven van taluds van watergangen, beken, plassen of vennen;
 - het scheuren, frezen en diepploegen van grasland;
 - het ontginnen van moerassige laagten, bos, heide en ruigten;
 - het verrichten van bodemverbeteringswerkzaamheden;
6. opslaan, storten, bergen, deponeren, lozen, verbranden en achterlaten van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, afvalstoffen, (vloei)stoffen, hulpstoffen, specie, bagger, materialen en producten;
7. gebruiken van meststoffen en (chemische) bestrijdingsmiddelen, groei- en stoorstoffen;
8. het lozen van water op watergangen, beken, plassen en vennen;
9. verwijderen van strooisel-, mos of humuslaag en het verbranden of afplaggen van delen van de vegetatie;
10. maaien van riet, gras en ruigte;
11. planten, rooien, snoeien, of anderszins beschadigen van bomen en andere houtige gewassen;
12. leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen, constructies, installaties of apparatuur;
13. aanleggen van verharding, zoals het aanleggen of verharden van wegen, paden, opslagterreinen, banen en parkeergelegenheden;
14. plaatsen of aanleggen van voor verblijf geschikte, al dan niet aan hun bestemming onttrokken onderkomens zoals voer- en vaartuigen, (toer)caravans, kampeerauto's en woonboten;
15. berijden of stallen van (motor)voertuigen en (brom)fietsen buiten de bestaande wegen, anders dan voor het noodzakelijk beheer en onderhoud van het natuurmonument;
16. beoefenen van buitensporten zoals:
 - crossen met motorvoertuigen en (brom)fietsen;
 - modelbouwspport, zoals modelvliegtuig- een modelautosport;
 - ruitersport anders dan op de bestaande wegen;
17. aanbrengen en inrichten van voorzieningen en faciliteiten ten behoeve van de recreatie, zoals:
 - kampeer- en caravanterreinen;
 - het leggen van de voor deze terreinen benodigde kabels en leidingen;
 - lig- en speelweiden;
 - picknickplaatsen;
 - oefenterreinen voor de hondensport;
18. uitoefenen van de jacht anders dan op basis van lopende jachthuurcontracten. Na afloop van deze contracten is voor de bejaging van standwild ruimte voor zover de bescherming van de in paragraaf 6.9 vermelde belangen daartoe nopen;
19. het uitzetten van dieren;
20. het (bij)voeren van standwild;
21. betreding met niet-aangelijnde honden.

Een vergunning is niet nodig voor handelingen die voortvloeien uit een beheersplan ex artikel 14 van de Natuurbeschermingswet. Zie ook de volgende paragraaf.

7.2 Rechtsgevolgen ex artikel 14 van de Natuurbeschermingswet

Volgens artikel 14 van de Natuurbeschermingswet kan het College van Gedeputeerde Staten van Gelderland, in overeenstemming met de beheerder en de gebruiker, telkens voor een periode van ten hoogste drie jaar voor een beschermd natuurmonument of een gedeelte daarvan een beheersplan vaststellen. Dit plan heeft tot doel het behoud of het herstel van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke waarden van het gebied. Ingevolge het derde lid van artikel 12 van de wet is voor de in het beheersplan beschreven handelingen geen vergunning vereist.

Aan de betrokkenen kan een vergoeding worden toegekend voor de uit het beheersplan voortvloeiende kosten of lasten, die redelijkerwijs niet of niet geheel voor hun rekening behoren te komen. Het maken van (een) beheersplan(nen) zal worden bevorderd.

7.3 Rechtsgevolgen ex artikel 16

Volgens artikel 16 van de Natuurbeschermingswet is het verboden een beschermd natuurmonument te verontreinigen, daarin planten, bloemen of takken uit te steken, te plukken, af te snijden of te vervoeren. Ook is het verboden om dieren te verontrusten, te vangen, te doden of dit te pogen. Verder mag op geen enkele wijze schade, in welke vorm dan ook, aan de natuur worden toegebracht. Dit artikel is met name gericht op incidentele bezoekers van het natuurmonument, zoals recreanten en geldt niet voor de eigenaren, gebruikers en hun huisgenoten, onverminderd het bepaalde in de artikelen 12 en 14.

Voorzover men handelingen verricht die het gevolg zijn van de uitvoering van een overeenkomst die men (met de eigenaar of gebruiker) is aangegaan vóór de aanwijzing als beschermd natuurmonument (b.v. verhuring van de jacht) geldt dit verbod niet (artikel 16, tweede lid), onverminderd het bepaalde bij artikel 12 en 14 derde lid.

Gedeputeerde Staten van Gelderland kunnen van dit verbod ontheffing verlenen (artikel 16, tweede lid).

7.4 Relatie met andere instrumenten

Naast de Natuurbeschermingswet is een aantal andere wetten, verordeningen en regelingen van toepassing op het gebied, bijvoorbeeld de bestemmingsplannen en de Algemene Plaatselijke Verordening. Ten opzichte van andere wettelijke regelingen geldt het principe van meersporigheid. Daarbij is het regime van de Natuurbeschermingswet imperatief, dat wil zeggen dat voor alle activiteiten die schadelijk (kunnen) zijn voor natuurwaarden of die ontsierend zijn, het vergunning- of ontheffingvereiste geldt, ongeacht of de desbetreffende activiteit al in andere kaders is getoetst.

8 . INLICHTINGEN

De afdeling Natuur van de directie Oost van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij is bereid alle gewenste adviezen en inlichtingen te geven in het kader van deze aanwijzing. Het adres is: Postbus 554, 7400 AN Deventer, Tel 0570-668822, fax 0570-668866. Het bezoekadres is Smedenstraat 284 te Deventer. Medewerkers van de provincie Gelderland zijn bereid alle informatie te geven over de uitvoering van de Natuurbeschermingswet. Dit omvat onder meer: het opstellen van beheersvisies en -plannen, het aanvragen van vergunningen en ontheffingen en de procedure rond bezwaren en beroepen. Het adres is Postbus 9090, 6800 GX te Arnhem, tel 026-3599111.

Ontwerpbesluit Gelderse Poort

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Gelet op artikel 3, eerste lid, en artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206);

Gelet op de Beschikking van de Commissie 2008/23/EG van 12 november 2007 op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, van een eerste bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PbEG L 12);

Gelet op artikel 4, eerste en tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103);

Gelet op de artikelen 10a en 15 van de Natuurbeschermingswet 1998;

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206) wordt aangewezen: het op de bij dit besluit behorende kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam: **Gelderse Poort**.
2. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitattypen opgenomen in bijlage I van Richtlijn 92/43/EEG; prioritaire habitattypen zijn met een sterretje (*) aangeduid:
 - H3150 Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type *Magnopotamion* of *Hydrocharition*
 - H3270 Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot het *Chenopodion rubri* p.p. en *Bidention* p.p.
 - H6120 *Kalkminnend grasland op dorre zandbodem
 - H6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones
 - H6510 Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)
 - H91E0 *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
 - H91F0 Gemengde oeverformaties met *Quercus robur*, *Ulmus laevis*, *Fraxinus excelsior* of *Fraxinus angustifolia* langs grote rivieren (*Ulmenion minoris*)
3. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van Richtlijn 92/43/EEG; prioritaire soorten zijn met een sterretje (*) aangeduid:
 - H1095 Zeeprik
 - H1099 Rivierprik
 - H1102 Elft
 - H1106 Zalm
 - H1134 Bittervoorn

H1145	Grote modderkruiper
H1149	Kleine modderkruiper
H1163	Rivierdonderpad
H1166	Kamsalamander
H1318	Meervleermuis
H1337	Bever

Artikel 2

Het besluit tot aanwijzing van het gebied Gelderse Poort als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, eerste en tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103) van 24 maart 2000 (N/2000/301; Stcrt. 2000, nr. 65) en gewijzigd bij besluit van 25 april 2003 (N/2002/1464; Stcrt. 2003, nr. 95) en 8 december 2003 (TRCJZ/2003/9951; Stcrt. 2004, nr. 32) wordt als volgt gewijzigd:

- a. het aangewezen gebied wordt op de in paragraaf 3.3 van de Nota van toelichting, zoals bedoeld in artikel 3, eerste lid, van dit besluit beschreven wijze gewijzigd;
- b. de Nota van toelichting met uitzondering van de paragrafen 3.2, 4.1, 4.2 en 4.3 wordt ingetrokken en vervangen door de Nota van toelichting, zoals bedoeld in artikel 3, eerste lid, van dit besluit;
- c. de in de aanhef bedoelde speciale beschermingszone geldt als te zijn aangewezen voor de volgende vogelsoorten, welke worden beschermd op grond van artikel 4, eerste lid, van Richtlijn 79/409/EEG:

A021	Roerdomp
A022	Woudaap
A037	Kleine zwaan
A038	Wilde zwaan
A068	Nonnetje
A119	Porseleinhoen
A122	Kwartelkoning
A197	Zwarte stern
A229	Ijsvogel
A272	Blauwborst

- d. de in de aanhef bedoelde speciale beschermingszone geldt als te zijn aangewezen voor de volgende trekkende vogelsoorten, welke worden beschermd op grond van artikel 4, tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG:

A004	Dodaars
A005	Fuut
A017	Aalscholver
A041	Kolgans
A043	Grauwe gans
A050	Smient
A051	Krakeend
A052	Wintertaling
A054	Pijlstaart
A056	Slobeend
A059	Tafeleend
A125	Meerkoet
A142	Kievit
A156	Grutto
A160	Wulp
A249	Oeverzwaluw

A298 Grote karekiet

- e. de kaart voor zover van toepassing op het in de aanhef genoemde besluit wordt ingetrokken.

Artikel 3

1. Dit besluit gaat vergezeld van een Nota van toelichting inclusief bijlagen en een kaart.
2. De in de artikelen 1 en 2 genoemde speciale beschermingszones vormen samen het Natura 2000-gebied **Gelderse Poort**, waarvan de instandhoudingsdoelstelling in de zin van artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 is opgenomen in de Nota van toelichting.

Artikel 4

1. De bekendmaking van dit besluit geschiedt in de Staatscourant.
2. Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking in de Staatscourant.

Dit ontwerpbesluit, de kaart en de Nota van toelichting worden gedurende zes weken ter inzage gelegd in de onderstaande vestigingen van de Directie Regionale Zaken van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit:

- Vestiging Noord: Cascadeplein 6, 9726 AD GRONINGEN;
- Vestiging Oost: Verzetslaan 30, 7411 HX DEVENTER;
- Vestiging West: Herman Gorterstraat 55, 3511 EW UTRECHT;
- Vestiging Zuid: Keizersgracht 5, 5611 GB EINDHOVEN.

De terinzagelegging vindt tevens plaats in de gemeentehuizen van de betreffende gemeente(n), in de kantoren van de waterschappen waaronder het gebied valt en in de provinciehuizen van de betreffende provincie(s). Het ontwerpbesluit kan ook worden ingezien op internet op het adres: <http://www.minlnv.nl/natura2000> en het zal bovendien worden bekendgemaakt in dag-, nieuws- en huis-aan-huisbladen.

Een ieder kan een zienswijze binnen zes weken na de terinzagelegging van dit ontwerpbesluit schriftelijk of mondeling naar voren brengen. Schriftelijke zienswijzen kunt u indienen bij het Inpraakpunt, zoals aangegeven in de bekendmaking. Een mondelinge zienswijze kunt u naar voren brengen op de wijze zoals deze in de bekendmaking is aangegeven. U wordt verzocht een kaart bij te voegen indien de zienswijze betrekking heeft op bepaalde percelen. Beroep tegen het definitieve besluit kan alleen worden ingesteld door een belanghebbende die een zienswijze naar voren heeft gebracht.

Nota van toelichting van het Natura 2000-gebied Gelderse Poort waarin opgenomen:

Nota van toelichting bij de aanwijzing van Gelderse Poort als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna en hierna te noemen de Habitatrichtlijn, alsmede Nota van toelichting bij de wijziging van de besluiten N/2000/301, N/2002/1464 en TRCJZ/2003/9951 inhoudende de aanwijzing van Gelderse Poort als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand en hierna te noemen de Vogelrichtlijn

1. INLEIDING

Met dit besluit wordt het gebied Gelderse Poort aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn. Tevens wordt met dit besluit het besluit tot de aanwijzing van Gelderse Poort als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn, inclusief de daarbij behorende Nota van toelichting, gewijzigd. Het betreft verder de vorming van het Natura 2000-gebied Gelderse Poort, hetgeen gebeurt door aan dit besluit instandhoudingsdoelstellingen toe te voegen.

In artikel 1 van het besluit staat de naam van het gebied en worden de habitattypen en soorten opgesomd, waarvoor het gebied is aangewezen.

Artikel 2 van het besluit vermeldt de belangrijkste wijzigingen ten opzichte van het eerder genomen besluit tot aanwijzing van het gebied onder de Vogelrichtlijn. Zo wordt de Nota van toelichting, behorende bij het bestaande Vogelrichtlijnbesluit, geheel of nagenoeg geheel ingetrokken en zover noodzakelijk vervangen door deze Nota van toelichting. Alleen de toelichting op de criteria die voor de aanwijzing van het gebied zijn gebruikt, wordt niet ingetrokken en zal in een appendix aan deze Nota worden gehecht. Daarnaast worden de vogelsoorten opgesomd waarvoor het gebied van belang is en waarvoor het wordt geacht te zijn aangewezen.

In artikel 3 van het besluit wordt de term Natura 2000-gebied geïntroduceerd en wordt bepaald dat er voor het gebied een bepaalde instandhoudingsdoelstelling verwezenlijkt dient te worden. Deze doelstelling heeft zowel betrekking op de in artikel 1 opgesomde habitattypen en habitatsoorten als op de in artikel 2 opgesomde vogelsoorten. De vogels waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn vastgesteld, zijn geselecteerd aan de hand van de criteria die destijds zijn gebruikt bij de aanwijzing van de Vogelrichtlijngebieden in 2000. Beide aanwijzingen tezamen vormen het Natura 2000-gebied Gelderse Poort, waarvan de instandhoudingsdoelstellingen in dit besluit zijn opgenomen. De instandhoudingsdoelstellingen staan in de Nota van toelichting.

Artikel 4 regelt de bekendmaking en de inwerkingtreding van dit besluit.

In hoofdstuk 2 van deze Nota van toelichting worden de aanwijzingen op grond van de Habitat- en Vogelrichtlijn kort toegelicht. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 een gebiedsbeschrijving gegeven en wordt ingegaan op eventuele grenswijzigingen die zijn doorgevoerd nadat het gebied bij de Europese Commissie is aangemeld of die zijn doorgevoerd nadat het gebied als Vogelrichtlijngebied is aangewezen. Tevens wordt in hoofdstuk 3 de bij dit besluit behorende kaart toegelicht.

In hoofdstuk 4 wordt een opsomming gegeven van habitattypen en (vogel)soorten waaraan het gebied zijn betekenis ontleent en worden de eventueel doorgevoerde wijzigingen van een toelichting voorzien.

Een belangrijk onderdeel van de Nota van toelichting is de opsomming van de instandhoudingsdoelstellingen in hoofdstuk 5. Allereerst worden de algemene doelstellingen geformuleerd en vervolgens staan de instandhoudingsdoelstellingen van de in het gebied aanwezige habitattypen en soorten vermeld. Er wordt aangegeven in welke richting de instandhoudingsdoelstelling zich zal moeten ontwikkelen. Daarvoor worden de termen ‘behoud’, ‘uitbreiding’ of ‘verbetering’ gebruikt. Voor een habitatype wordt de verdeling gemaakt in oppervlakte en kwaliteit, zodat de aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een habitatype altijd in de vorm van ‘behoud’ of ‘uitbreiding’ van oppervlakte en van ‘behoud’ of ‘verbetering’ van kwaliteit wordt gegeven. Voor soorten is het leefgebied bepalend en geldt een verdeling in omvang en kwaliteit leefgebied. De aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een soort is altijd in de vorm van ‘behoud’ of ‘uitbreiding’ van omvang leefgebied en van ‘behoud’ of ‘verbetering van kwaliteit van leefgebied.

Daarnaast zijn aan de Nota van toelichting twee bijlagen toegevoegd. Ook de bijlagen maken integraal onderdeel uit van het besluit. Bijlage A (voor zover van toepassing) laat zien welke terreindelen zijn vervallen of zijn toegevoegd als onderdeel van de speciale beschermingszone in de zin van de Vogelrichtlijn. Bijlage B omvat een nadere onderbouwing van de wijzigingen in Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen, van de kwalificatie als speciale beschermingszone in de zin van de Habitatrictlijn en van de toedeling van de instandhoudingsdoelstellingen.

2. AANWIJZINGEN HABITAT- EN VOGELRICHTLIJN

Door middel van dit besluit wordt het gebied Gelderse Poort aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrictlijn (verder aangeduid als “Habitatrictlijngebied”). Het gebied is in mei 2003 aangemeld volgens de procedure zoals opgenomen in artikel 4 van deze richtlijn, waarna het gebied in december 2004 door de Europese Commissie onder de naam “Gelderse Poort” en onder nummer NL9801024 is geplaatst op de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio. Het gebied is onder meer aangewezen voor twee prioritaire habitattypen in de zin van artikel 1 van de Habitatrictlijn. Het gebied is op 24 maart 2000 (N/2000/301), 25 april 2003 (N/2002/1464) en 8 december 2003 (TRCJZ/2003/9951) onder de naam “Gelderse Poort” ook aangewezen als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn (verder aangeduid als “Vogelrichtlijngebied”). Bij de Europese Commissie is dit gebied bekend onder nummer NL9902004. De bestaande Vogelrichtlijnbesluiten N/2000/301, N/2002/1464 en TRCJZ/2003/9951 zijn door middel van dit besluit gewijzigd. Uit de Vogelrichtlijnbesluiten overgenomen tekstdelen zijn in deze Nota van toelichting cursief gezet¹.

Met betrekking tot het Vogelrichtlijngebied kan er in dit besluit naast mogelijke grenswijzigingen ook een wijziging plaatsvinden bij de vogelsoorten, waarvoor dit gebied destijds is aangewezen. Deze eventuele wijzigingen worden toegelicht in

¹ De afkorting sbz (“speciale beschermingszone”) en de aanduiding “beschermingszone” zijn hierin vervangen door de term “Vogelrichtlijngebied”

hoofdstuk 4 en bijlage B. In dit besluit worden alle vogelsoorten opgesomd waarvoor het gebied wordt geacht te zijn aangewezen.

Het Natura 2000-gebied Gelderse Poort (landelijk gebiedsnummer 67) omvat derhalve het Vogelrichtlijngebied Gelderse Poort en het Habitatrichtlijngebied Gelderse Poort. Natura 2000 is het samenhangende Europees ecologisch netwerk bestaande uit de gebieden aangewezen onder de Habitatrichtlijn en onder de Vogelrichtlijn. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen, habitats van soorten en de leefgebieden van vogels in een gunstige staat van instandhouding behouden of, in voorkomend geval, herstellen. De instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5) en eventuele wijziging van de begrenzing zijn in algemene zin nader toegelicht in het Natura 2000 doelendocument (2006). Dit document geeft het beleidskader van de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen weer en van de daarbij gehanteerde systematiek. Beschrijvingen van habitattypen en (vogel)soorten waarvoor doelen zijn vastgesteld, zijn opgenomen in het Natura 2000 profielendocument (2008). Hierin wordt ook ingegaan op de interpretatie van habitattypen en de relatieve bijdrage van afzonderlijke gebieden aan het Natura 2000-netwerk.

Het Natura 2000-gebied Gelderse Poort ligt in de provincie Gelderland en behoort tot het grondgebied van de gemeenten Arnhem, Duiven, Lingewaard, Millingen aan de Rijn, Nijmegen, Rijnwaarden, Ubbergen, Westervoort en Zevenaar.

2.1 Beschermdenatuurmonumenten

Ingevolge artikel 15a, tweede en derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt van rechtswege de status van de hieronder opgesomde natuurmonumenten².

Het beschermd natuurmonument De Oude Waal I is aangewezen op 16 maart 1983 (NLB/GS/GA-121; Stcrt. 1983, nr. 55).

Het beschermd natuurmonument Weide Oude Rijnstrangengebied is aangewezen op 18 april 1979 (NLB/N 35262; Stcrt. 1979).

Op grond van de wet heeft de instandhoudingsdoelstelling voor de gedeelten van het Natura 2000-gebied waarop de aanwijzingen als natuurmonument van toepassing waren, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals deze waren vastgelegd in de vervallen besluiten (zie verder hoofdstuk 5). De gebieden, die in het verleden als natuurmonument zijn aangewezen, zijn op de bijgevoegde kaarten ook als zodanig te herkennen.

3. GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEGRENZING

3.1 Gebiedsbeschrijving

De Gelderse Poort is het begin van de Rijndelta, de Rijn stroomt hier door een stuwwal Nederland binnen. Het is een rivierenlandschap met veel gradiënten tussen de Duitse grens en de steden Arnhem en Nijmegen. Het gebied ontstond rond 10.000 voor Christus toen de Rijn een loop koos ten zuiden van het Montferland en de stuwwal tussen Montferland en Nijmegen doorbrak. Delen van het gebied, waaronder het Rijnstrangengebied, ontvangen vanuit de de stuwwal kwelwater. Het gebied maakt deel uit van het grensoverschrijdende gebied Gelderse Poort. Het vormt, met de IJssel, een ecologische verbinding tussen natuurgebieden in Duitsland, de Randmeren en de

² De oude wet kende zowel staatsnatuurmonumenten als beschermde natuurmonumenten. Dit verschil is in de huidige wet komen te vervallen.

moerasgebieden van Noordwest Overijssel en Friesland en, met de Neder-Rijn en Waal, een verbinding tussen deze Duitse gebieden en de delta.

De rivier vormt een dynamisch systeem, een samenspel tussen natuurlijke processen en menselijk ingrijpen. Het rivierenlandschap bestaat uit hoogdynamische gebieden in het winterbed van de rivier en laagdynamische moerasachtige strangen en vochtige laagten binnendijks. In perioden met hoge afvoer moet al het Rijnwater via de vertakkingen in Rijn, via Pannerdens Kanaal en Waal worden afgevoerd. Met name in perioden met hoog water vindt erosie en sedimentatie plaats en 'vormt' de rivier het landschap. In de uiterwaarden bevinden zich gevarieerde natuurgebieden als de Bemmelse Waard, de Gendtse Waard, de Oude Waal en de Millingerwaard (langs de Waal), en de Lobberdense Waard en de Huissense Waarden (langs de Rijn). In de splitsing van Rijn en Waal ligt de Klompenwaard.

De uiterwaarden zijn breed, er komen, zandafzettingen op de oever en uitgravingen tot (diep) water voor. Ze bestaan grotendeels uit open water, moerassen, ruigten, wilgenbos en diverse typen grasland. Op hooggelegen stroomruggen, oeverwallen en dijken komen stroomdalgraslanden, glanshaverhooilanden en lokaal ook hardhoutooibossen voor.

Binnendijks liggen de Oude Rijnstrangen ten oosten van het Pannerdensch Kanaal die bestaan uit een complex van gedeeltelijk verlande stroombeddingen en meanderrichels van de Rijn. In het reliëfrijke landschap liggen graslanden, akkers, (moeras)bosjes, moerassen, rietvelden en open water. Het gemaal Kandia, gebouwd in 1968, verminderde de doorstroming, en verlaagde het waterpeil. De sedimentatie van slib nam daardoor toe. De fluctuaties in waterstanden nam daardoor sterk af en sommige strangen vielen droog. Een ander binnendijksgebied is Groenlanden ten oosten van Nijmegen met een soortgelijke variatie in vegetatiestructuren en dalende grondwaterpeilen.

Het binnendijkse polderlandschap bestaat voornamelijk uit graslanden, akkers, kleine waterlopen, rietlanden en moerasbos; ook hier bevinden zich enkele oude rivierlopen en ticheltereinen.

3.2 Landschappelijke context en kenmerken begrenzing

Gelderse Poort behoort tot het Natura 2000-landschap 'Rivierengebied'.

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied Gelderse Poort is bepaald aan de hand van de ligging van de natuurlijke habitats en de leefgebieden van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen (zie paragraaf 4.4). Daarnaast omvat het begrensde gebied ook natuurwaarden die integraal onderdeel uitmaken van de ecosystemen waartoe de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten behoren alsmede nieuwe natuur indien dit noodzakelijk wordt geacht om bedreigde en schaarse habitattypen en leefgebieden van soorten te herstellen. Bij de keuze en de afbakening van de gebieden is geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houdend met de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.³

De grenzen van Vogelrichtlijngebieden worden bepaald door het gebruik dat de aanwezige bijlage I-soorten, en/of trekkende watervogels, en/of overige trekkende vogels ervan maken, waarbij wordt uitgegaan van landschapsecologische eenheden en de biotooipeisen van de betrokken vogelsoorten.

³ Hof van Justitie EG ,7 november 2000, First Corporate Shipping, zaak C-371/98, punten 15 en 25

De Gelderse Poort is aangewezen als Vogelrichtlijngebied vanwege de aanwezigheid van open water, moerassen en graslanden in de uiterwaarden en in binnendijks gebied die als geheel het leefgebied vormen van een aantal in artikel 4 van de Richtlijn bedoelde vogelsoorten. Het is een watergebied dat het leefgebied vormt van soorten van Bijlage I (art. 4.1) en tevens fungeert als broedgebied, overwinteringsgebied en rustplaats in de trekzone van andere trekvogelsoorten (art. 4.2). De begrenzing van de beschermingszone is zo gekozen dat een in landschapsecologisch en vogelkundig opzicht samenhangend geheel is ontstaan dat, mede in samenhang met het Vogelrichtlijngebied Waal, het Vogelrichtlijngebied Neder-Rijn en het Vogelrichtlijngebied Unterer Niederrhein (Duitsland) en het Vogelrichtlijngebied IJssel, voorziet in de beschermingsbehoefte met betrekking tot het voortbestaan en/ of voortplanten van bedoelde vogelsoorten.

3.3 Begrenzing en oppervlakte

De begrenzing van het Natura 2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Op hoofdlijnen omvat het Natura 2000-gebied Gelderse Poort de deelgebieden Oude Waal, Ooijpolder, Groenlanden, Erlecomse Waard, Millingerwaard, Bemmelse Polder, Gendtse Polder, Klompenwaard, Huissensche Waarden, Angerensche Buitenpolder, Loowaard-Kandia, Oude Rijnstrangen e.o., Erfkamerlingschap, Pannerdense Waard, Lobberdense Waard en Bijland.

Op de kaart is ter informatie ook de globale begrenzing van (aangrenzende delen van) de in de Duitse deelstaat Nordrhein-Westfalen gelegen Habitatrichtlijngebieden “NSG Salmorth, nur Teilfläche” en “NSG Emmericher Ward” weergegeven (EU-gebiedscodes DE4102302 en DE4103302). Het weergegeven gebied is tevens Vogelrichtlijngebied (DE 4203401). Dit betreft de begrenzing van het Vogelrichtlijngebied zoals aangewezen en nadien gewijzigd in 2000 en de begrenzing van de Habitatrichtlijngebieden zoals opgenomen op de communautaire lijst van 12 november 2007 (zie ook paragraaf 3.4).

Gelet op het voorkomen en de uitbreidingskansen van het habitatype glanshaver- en vossenstaarthooilanden, *glanshaver* (H6510A), dat hier veelvuldig voorkomt op hellingen van winterdijken, ligt de grens waar deze de winterdijk volgt op de buitenkruinlijn van de dijk. Ook het habitatype *Stroomdalgraslanden (H6210) komt in het gebied plaatselijk op dijkhellingen voor.

De begrenzing van het Vogelrichtlijngebied en die van het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) zijn op de kaart op enkele technische punten aangepast:

- De begrenzing is waar mogelijk gelegd langs topografisch herkenbare lijnen, zoals wegen, wateren, perceelscheidingen en bosranden.
- Bestaande bebouwing en bedrijfsterreinen, die reeds tekstueel waren geëxclaveerd, zijn waar mogelijk ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht. Dit betreft percelen⁴ waar volgens de topografische kaart of op grond van luchtfoto's bebouwing aanwezig is en die verder bestaan uit tuinen of erven die behoren bij het betreffende bebouwde perceel.
- Verharde wegen, die ook reeds tekstueel waren geëxclaveerd, zijn aan de rand van het gebied zoveel mogelijk ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht.
- Kleine verschillen (< 25 ha) tussen Vogel- en Habitatrichtlijngebied zijn opgeheven door de meest ruime grens aan te houden. Deze beleidlijn is ook gevolgd langs de winterdijken (zie vorige alinea).

⁴ Op de topografische kaart (TOP10-versie, 2005) aangeduid als “Overig bodemgebruik” en “Weiland”

Het Natura 2000-gebied beslaat een oppervlakte van 6.032 ha. Daarvan is 6.032 ha onder de Vogelrichtlijn aangewezen en is 4.966 ha onder de Habitatrichtlijn aangewezen. De (voormalige) beschermde natuurmonumenten hebben een gezamenlijke oppervlakte van 82 ha. Deze cijfers betreffen bruto-oppervlakten omdat bij de berekening geen rekening is gehouden met niet op de kaart, tekstueel uitgesloten delen (zie paragraaf 3.4).

3.4 Toelichting bij de kaart en uitgesloten delen

De begrenzing van het Natura 2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Voor zover van toepassing is daarbij onderscheid gemaakt tussen de begrenzingen van Habitatrichtlijngebied, Vogelrichtlijngebied en (voormalige) natuurmonumenten. Daar waar de kaart en de nota van toelichting, bijvoorbeeld om kaart-technische redenen, niet overeenstemmen, is de tekst in deze paragraaf doorslaggevend. In voorkomende gevallen zijn op de kaart ook aangrenzende Natura 2000-gebieden aangegeven. Dit geldt ook voor grensoverschrijdende gebieden in Duitsland en België. Aan de indicatief aangeduide begrenzing van deze gebieden kunnen geen rechten worden ontleend. Voor de begrenzing van deze gebieden wordt verwezen naar de kaarten van de betreffende aangewezen of aangemelde gebieden. In geval van buitenlandse gebieden betreft dit documentatie die door de betreffende deelstaten van Duitsland (Niedersachsen, Nordrhein-Westfalen) en gewesten van België (Vlaanderen en Wallonië) zijn gepubliceerd.

Voor de begrenzing van Natura 2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: Bestaande bebouwing, tuinen, erven, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied, tenzij daarvan in paragraaf 3.3 is afgeweken. Voor de gebruikte begrippen gelden de volgende definities (voor zover van toepassing in het onderhavige gebied):

- **Bebouwing** betreft één of meer gebouwen of bouwwerken geen gebouwen zijnde. **Gebouw:** elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt. **Bouwwerk:** elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.
- **Erven** zijn de onmiddellijk aan een woning of ander gebouw gelegen, daarbij behorende en daarmee in gebruik zijnde terreinen.
- **Tuinen** zijn in de onmiddellijke nabijheid van een woning of ander gebouw gelegen intensief onderhouden terreinen beplant met siergewassen en gazons of in gebruik als moestuin die zich duidelijk onderscheiden van de omgeving. Tuinen zijn meestal besloten en omheind middels een afrastering, schutting, muur of haag, of (deels) omgeven door een sloot.
- **Verhardingen** (van kunstmatige aard) kunnen bijvoorbeeld zijn: wegen, pleinen, parkeervoorzieningen en steenglooiingen. **Wegen** betreffen alle voor het gemotoriseerd verkeer in gebruik zijnde kunstmatig verharde wegen met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermen of zijkanten.
- **Hoofdspoorwegen** betreffen spoorlijnen die zijn opgenomen in het Besluit aanwijzing hoofdspoorwegen (Stb. 2004, nr. 722).

Conform artikel 15 van de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken (Stb. 2004, 31) zal het definitieve aanwijzingsbesluit voor wat betreft de kadastrale percelen die geheel of gedeeltelijk binnen het aangewezen gebied zijn

gelegen, in de kadastrale registratie als beperking worden ingeschreven. Kadastrale percelen die over een breedte van minder dan 5 meter overlappen met het aangewezen gebied worden geacht daarvan geen deel uit te maken. Dit betekent dat bij de definitieve aanwijzing aldaar de kadastrale lijn zal worden aangehouden. Hierbij wordt er vanuitgegaan dat de kadastrale lijn een betrouwbare grens vormt tussen verschillende terreintypen voortkomend uit verschillen in grondgebruik (bv. een wegberm langs een graslandperceel).

Met betrekking tot het grensverloop langs hoofdspoorwegen, watergangen, waterkerende dijken en de duinvoet geldt het volgende voor zover van toepassing in het onderhavige gebied:

- Langs hoofdspoorwegen geldt artikel 20 van de Spoorwegwet.
- Waar de buitengrens van een gebied wordt gevormd door een watergang die op de kaart slechts door een enkelvoudige lijn wordt aangegeven, wordt de grens gelegd op de watergrens die, gezien vanuit het gebied, aan de overzijde is gelegen indien dergelijke wateren een ecologisch en/of waterhuishoudkundige eenheid vormen met de aanwezige waterafhankelijke habitattypen en/ of leefgebieden van soorten.
- Waar de buitengrens van een (deelgebied van een) Habitatrichtlijngebied samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de buitenkruinlijn (aan de gebiedszijde) tenzij het betreffende dijktafsluitingsgebied geen actuele of potentiële betekenis heeft voor de instandhouding van het gebied.
- In de overige gevallen waar de buitengrens samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de teen van de dijk (aan de gebiedszijde).
- De zeewaartse grens van duingebieden loopt langs de duinvoet van het buitenduin. Bij duinaangroei verplaatst de grens zich zeewaarts, bij duinafslag landinwaarts met de duinvoet mee.

4. NATURA 2000-WAARDEN

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt allereerst een opsomming gegeven van de waarden waaraan het gebied zijn betekenis ontleent als Habitatrichtlijngebied en Vogelrichtlijngebied. Wat betreft de aanwijzing als Habitatrichtlijngebied wordt in paragrafen 4.2.1 en 4.2.2 een lijst gegeven van de habitattypen (met vermelding van de aanwezige subtypen) en Habitatrichtlijnsoorten waarvoor het gebied is aangewezen. Paragraaf 4.2.3 vermeldt de vogelsoorten waarvoor het gebied onder de Vogelrichtlijn is aangewezen. Op alle vermelde habitattypen en soorten is een instandhoudingsdoelstelling van toepassing (zie hoofdstuk 5).

Vervolgens wordt in paragraaf 4.3 vermeld welke selectiecriteria op het Habitatrichtlijngebied van toepassing zijn. Tenslotte beschrijft paragraaf 4.4 de verspreiding van habitattypen en soorten binnen het gebied, ter onderbouwing van de gevolgde gebiedsbegrenzing.

4.2 Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen

4.2.1 Habitatrichtlijn: habitattypen (bijlage I⁵)

Het gebied is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitats opgenomen in bijlage I van de Habitatrichtlijn, waarvoor het gebied een bijdrage levert aan de

⁵ Bijlagen I en II laatstelijk aangepast op 20 november 2006, Richtlijn 2006/105/EG, Pb EG L 363, 20.12.2006, p. 368-405 (zie ook rectificatie PB EG L 80, 21.3.2007, p. 15).

instandhouding op landelijk niveau. Ten behoeve van de nationale uitwerking van de Habitatrictlijn is een deel van de habitattypen verdeeld in subtypen, vanwege de zeer ruime variatie in fysieke omstandigheden en soortensamenstelling. De namen van de habitattypen en daarvan afgeleide subtypen zullen verder met hun verkorte namen worden aangeduid. In bijlage B.4 zijn alle gebieden vermeld waarvoor de betreffende habitattypen zijn aangemeld. Wijzigingen ten opzichte van de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003) zijn verklaard in bijlage B.1 van deze Nota van toelichting.

- H3150** Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type *Magnopotamion* of *Hydrocharition*
Verkorte naam Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden
- H3270** Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot het *Chenopodion rubri p.p.* en *Bidention p.p.*
Verkorte naam Slikkige rivieroevers
- H6120** *Kalkminnend grasland op dorre zandbodem
Verkorte naam Stroomdalgraslanden
- H6430** Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones
Verkorte naam Ruigten en zomen
 betreft de subtypen:
H6430A Ruigten en zomen (*moerasspirea*)
H6430C Ruigten en zomen (*droge bosranden*)
- H6510** Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)
Verkorte naam Glanshaver- en vossenstaartheooilanden
 betreft het subtype:
H6510A Glanshaver- en vossenstaartheooilanden (*glanshaver*)
- H91E0** *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alnopadion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
Verkorte naam Vochtige alluviale bossen
 betreft het subtype:
H91E0A Vochtige alluviale bossen (*zachtthoutooibossen*)
- H91F0** Gemengde oeverformaties met *Quercus robur*, *Ulmus laevis*, *Fraxinus excelsior* of *Fraxinus angustifolia* langs grote rivieren (*Ulmenion minoris*)
Verkorte naam Droge hardhoutooibossen

4.2.2 Habitatrictlijn: soorten (bijlage II⁵)

Het gebied is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van de Habitatrictlijn, waarvoor het gebied een wezenlijke functie in de levenscyclus vervult. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan de instandhouding op landelijk niveau. In bijlage B.4 zijn alle gebieden vermeld waarvoor de betreffende soorten zijn aangemeld. Wijzigingen ten opzichte van de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003) zijn verklaard in bijlage B.1 van deze Nota van toelichting.

- H1095** Zeeprik (*Petromyzon marinus*)
H1099 Rivierprik (*Lampetra fluviatilis*)

H1102	Elft (<i>Alosa alosa</i>)
H1106	Zalm (<i>Salmo salar</i>)
H1134	Bittervoorn (<i>Rhodeus amarus</i>)
H1145	Grote modderkruiper (<i>Misgurnus fossilis</i>)
H1149	Kleine modderkruiper (<i>Cobitis taenia</i>)
H1163	Rivierdonderpad (<i>Cottus gobio</i>)
H1166	Kamsalamander (<i>Triturus cristatus</i>)
H1318	Meervleermuis (<i>Myotis dasycneme</i>)
H1337	Bever (<i>Castor fiber</i>)

4.2.3 Vogelrichtlijn: vogelsoorten (bijlage I en artikel 4.2)

Het gebied is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage I van de Vogelrichtlijn⁶:

A021	Roerdomp <i>Botaurus stellaris</i>
A022	Woudaap (<i>Ixobrychus minutus</i>)
A037	Kleine zwaan (<i>Cygnus columbianus</i>)
A038	Wilde zwaan (<i>Cygnus cygnus</i>)
A068	Nonnetje (<i>Mergus albellus</i>)
A119	Porseleinhoen (<i>Porzana porzana</i>)
A122	Kwartelkoning (<i>Crex crex</i>)
A179	Zwarte Stern (<i>Chlidonias niger</i>)
A292	Ijsvogel (<i>Alcedo atthis</i>)
A272	Blauwborst (<i>Luscinia svecica</i>)

Andere geregeld voorkomende trekvogels waarvoor het gebied van betekenis is als broed-, rui- en/of overwinteringsgebied en rustplaatsen in hun trekzones (artikel 4.2):

A004	Dodaars (<i>Tachybaptus ruficollis</i>)
A005	Fuut (<i>Podiceps cristatus</i>)
A017	Aalscholver (<i>Phalacrocorax carbo</i>)
A041	Kolgans (<i>Anser albifrons</i>)
A043	Grauwe Gans (<i>Anser anser</i>)
A050	Smient (<i>Anas penelope</i>)
A051	Krakeend (<i>Anas strepera</i>)
A052	Wintertaling (<i>Anas crecca</i>)
A054	Pijlstaart (<i>Anas acuta</i>)
A056	Slobeend (<i>Anas clypeata</i>)
A059	Tafeleend (<i>Aythya ferina</i>)
A125	Meerkoet (<i>Fulica atra</i>)
A142	Kievit (<i>Vanellus vanellus</i>)
A156	Grutto (<i>Limosa limosa</i>)
A160	Wulp (<i>Numenius arquata</i>)
A249	Oeverzwaluw (<i>Riparia riparia</i>)
A298	Grote karekiet (<i>Acrocephalus arundinaceus</i>)

In bijlage B.4 zijn alle gebieden vermeld waarin de betreffende vogelsoorten zijn opgenomen. Wijzigingen ten opzichte van de aanwijzing als Vogelrichtlijngebied (2000) zijn verklaard in bijlage B.2 van deze Nota van toelichting.

⁶ laatstelijk aangepast op 20 november 2006, Richtlijn 2006/105/EG, Pb EG L 363, 20.12.2006, p. 368-405

4.3 Habitatrictlijn: selectiecriteria

4.3.1 Habitattypen (bijlage I)

Voor niet-prioritaire habitattypen zijn in de eerste stap van het selectieproces in beginsel de “vijf belangrijkste gebieden” geselecteerd. Voor habitattypen welke verdeeld zijn in subtypen, geldt een aantal van “drie belangrijkste gebieden” per subtype. Voor prioritaire habitattypen⁷ geldt een aantal van “tien belangrijkste gebieden” en voor subtypen van prioritaire habitattypen een aantal van “vijf belangrijkste gebieden” per subtype. Verdeling in subtypen ten behoeve van de selectie is alleen toegepast indien de subtypen een verschillende verspreiding hebben en de beschikbare gegevens verdeling in subtypen toelaten. Voor enkele verspreid over het land voorkomende habitattypen, die in voldoende mate in gebieden zijn vertegenwoordigd die voor andere waarden zijn opgenomen, zijn geen gebieden geselecteerd⁸. De betekenis van het gebied is afgemeten aan de aanwezige oppervlakte en zo nodig ook de representativiteit van het habitatype. In een tweede stap zijn eventueel nog extra gebieden toegevoegd met het oog op landelijke dekking, geografische spreiding en grensoverschrijding⁹ (zie ook bijlage B.3).

4.3.2 Soorten (bijlage II)

Voor niet-prioritaire soorten opgenomen in bijlage II van de Habitatrictlijn zijn in de eerste stap van het selectieproces in beginsel de “vijf belangrijkste gebieden” geselecteerd. Voor prioritaire soorten⁷ geldt een aantal van “tien belangrijkste gebieden”. Voor enkele verspreid over het land voorkomende soorten, die in voldoende mate in gebieden zijn vertegenwoordigd die voor andere waarden zijn opgenomen, zijn geen gebieden geselecteerd¹⁰. De betekenis van het gebied is afgemeten aan de omvang van de aanwezige populatie. In een tweede stap zijn eventueel nog extra gebieden toegevoegd met het oog op landelijke dekking, geografische spreiding en grensoverschrijding (zie ook bijlage B.3).

4.4 Verspreiding habitattypen¹¹ en soorten in het Habitatrictlijngebied

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied is bepaald aan de hand van de ligging van habitattypen en leefgebieden van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. De verspreiding van de betreffende habitattypen en soorten binnen het gebied wordt in deze paragraaf globaal beschreven ter onderbouwing van de gevolgde begrenzing. Het is niet bedoeld als een uitputtende beschrijving.

Het habitatype meren met krabbenscheer en fonteinkruiden (H3150) komt verspreid voor. Het gaat om voorkomens met watergentiaan, witte waterlelie en gele plomp en ondergedoken grootbladige fonteinkruiden (binnendijks). De vorm met krabbenscheer is zeldzaam (alleen in Rijnstrangen). Het zwaartepunt van de verspreiding van habitatype slikkige rivieroever (H3270) ligt langs de Waal en vooral in de Erlecomse Waard, een onbekade uiterwaard. Andere belangrijke locaties zijn Millingerwaard (klei- en zandwinputten), Gendtse Polder (Vossengat), Klompenwaard, Lentse Waard en Oude Waal bij Nijmegen. In de Rijnstrangen gaat het om plekken waar klei wordt gewonnen

⁷ In bijlagen I en II van de Habitatrictlijn en in dit besluit aangeduid met een sterretje.

⁸ Habitattypen waarvoor geen gebieden zijn geselecteerd zijn: slijkgrasvelden (H1320) en ruigten en zomen, *moerasspirea* (H6430A) en ruigten en zomen, *droge bosranden* (H6430C).

⁹ De selectiecriteria zijn verder uitgewerkt in het Verantwoordingsdocument (2003)

¹⁰ Soorten waarvoor geen gebieden zijn geselecteerd zijn: zeeprik (H1095), elft (H1102), zalm (1106), bittervoorn (H1134), kleine modderkruiper (H1149) en platte schijfhoren (H4056).

¹¹ vooral ontleend aan Stichting Flora- en Faunawerkgroep Gelderse Poort (2008), Beschermde habitats in het Natura 2000-gebied Gelderse Poort: situatie 2007. [in opdracht Provincie Gelderland]

(zoals Kleine Gelderse Waard) en plaatselijk langs open strangen (Jezuïetenwaai, Oude Waal bij de Bijland).

*Stroomdalgraslanden (H6120) liggen voor een groot deel buitendijks, op oeverwallen en rivierduinen in het winterbed van Waal en Rijn. Ook op enkele oude dijken is stroomdalgrasland aanwezig. Belangrijke deelgebieden met wat grotere aaneengesloten oppervlakten: dijken en percelen in de omgeving van Tolkamer (Bijlanddijk, Helikopterveldje en talud van haven), de Millingerwaard (oeverwallen en rivierduinen), de Klompenwaard (Fort Pannerden en oeverwal), de Erlecomse Waard (oeverwal) en de Bizonbaai (oeverwal). Kleinere voorkomens liggen in de Gendtse Polder, de Bemmelse Polder en de Lentse Waard.

Het habitatype ruigten en zomen, *moerasspirea* (H6430A) komt verspreid door het hele gebied voor, veelal binnendijks maar ook op minder dynamische buitendijkse plekken. Zwaartepunt van het voorkomen ligt aan de randen van binnendijkse plassen en moerassen (oude kleiputten, verlandende strangen, kolken). Belangrijke binnendijks gelegen plekken met dit subtype zijn Rijnstrangen, Groenlanden, Ooijse Graaf en het Meertje. Buitendijks komt het o.a. voor in de Gendtse en Bemmelse Polder, de Kekerdome en Millingerwaard en rond de Oude Waal bij Nijmegen. Ook een ander subtype *droge bosranden* (H6430C) is aanwezig langs randen van en op open plekken in droog hardhoutooibos aanwezig (Colenbrandersbos) en langs bosranden en tussen struweel op droge oeverwallen (Millingerwaard, Erlecomse oeverwal, rond de Bizonbaai).

Glanshaver- en vossenstaarthooilanden, *glanshaver* (H6510A) komen in het gebied voornamelijk voor op hellingen van winterdijken zoals in de Ooijpolder op grote delen van de banddijk van Nijmegen tot Millingen. Op de dijken aan de noordzijde van de Waal komt het ook voor, zij het meer fragmentarisch. De Bijlanddijk is eveneens een goed voorbeeld van dit habitatype. Op kleinere schaal en vaak in mozaïek met andere habitatypen komt het ook voor in lager gelegen delen van de uiterwaarden en op zomerkades in uiterwaarden die agrarisch worden beheerd.

Van het habitatype vochtige alluviale bossen, *zachthoutooibossen* (H91E0) komen buitendijks langs de Waaltak aaneengesloten complexen voor in de Kekerdome en Millingerwaard en wat kleinere en meer verspreide bossen en bosjes in de Erlecomse Waard, bij de Kaliwaal, de Oude Waal/Stadswaard, in de Gendtse en Bemmelse Polder en de Klompenwaard. Langs de Rijn gaat het vooral om bossen en bosjes in de Lobberdensche Waard. Ook binnendijks zijn zachthoutooibossen aanwezig, met name langs de Rijnstrangen en in de Groenlanden, in de Ooijse Graaf en de Jonkmanshof. Het voorkomen van droge hardhoutooibossen (H91F0) is beperkt tot het Colenbrandersbos in de Millingerwaard.

De trekvisser zeevrijs (H1095), rivierprik (H1099), elft (H1102) en zalm (H1106) zijn in hun voorkomen (doortrek- en opgroeigebied) beperkt tot het zomerbed van de rivier cq. de kribvakken. Ook de rivierdonderpad (H1163) wordt hier aangetroffen maar deze soort komt ook elders langs stenige oevers voor. De andere poldervissen (bittervoorn (H1134), grote modderkruiper (H1145), kleine modderkruiper (H1149))

komen verspreid in het gebied voor waar stilstaand, ondiep water aanwezig is.

De meervleermuis (H1318) gebruikt het gebied als voedselgebied (open wateren).

De kamsalamander (H1166) komt op diverse plekken binnendijks en in de hogere uiterwaarden voor: met name Groenlanden, Oude Waal, Gendtse Polder, Lobberdensche Waard, Rijnstrangen en in de uiterwaarden bij Angeren en Huissen. Een belangrijke concentratie van de bever (H1337) in de Gelderse Poort ligt in de Millingerwaard, maar de soort komt vrijwel overal in het gebied voor waar *zachthoutooibos* (H91E0A) aanwezig is.

5 INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

5.1 Inleiding

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip “instandhouding” wordt een geheel aan maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrichtlijn worden bij aanwijzing als Habitatrichtlijngebied “tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging”.

Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura 2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitatype en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau. Tevens is daarbij aangegeven welke habitattypen en/of soorten ten koste mogen gaan van andere habitattypen en soorten. Voor een beperkt aantal soorten en habitattypen zijn op basis van artikel 10a, derde lid van de Natuurbeschermingswet 1998 ‘complementaire doelen’ geformuleerd. Het betreft soorten en habitattypen die onder druk staan en waarvoor Nederland in Europees verband een bijzondere verantwoordelijkheid heeft. Dit betekent dat aan een beperkt aantal Vogelrichtlijngebieden Habitatrichtlijndoelen zijn toegekend (en andersom) en dat aan een beperkt aantal Habitatrichtlijngebieden ‘ontwikkeldoelen’ zijn toegekend. Met behulp van deze complementaire doelen is de realisering van de landelijke doelen voldoende gewaarborgd. Deze doelen maken volwaardig onderdeel uit van de aanwijzingsbesluiten, maar de habitattypen en soorten worden niet aangemeld bij de Europese Commissie.

Voor de Natura 2000-gebieden zullen in beheerplannen instandhoudingsmaatregelen worden uitgewerkt die beantwoorden aan de gebiedsspecifieke ecologische vereisten van de betrokken natuurlijke habitats en soorten.

Als verdere invulling van het stellen van prioriteiten zijn voor de acht onderscheiden Natura 2000-landschappen¹², op grond van de daar voorkomende habitattypen en soorten, hun landelijke betekenis van deze waarden binnen het betreffende landschap, de belangrijkste verbeteropgaven en de beïnvloedingsmogelijkheden, kernopgaven geformuleerd. Per landschap omvatten ze de belangrijkste behoud- en herstelopgaven. De kernopgaven stellen prioriteiten (‘richting geven’) en geven overeenkomsten en verschillen tussen en binnen de gebieden aan. Zij hebben in het bijzonder betrekking op habitattypen en soorten die sterk onder druk staan en/of waarvoor Nederland van groot of zeer groot belang is. De kernopgaven worden per Natura 2000-landschap behandeld en opgesomd in hoofdstuk 5 van het Natura 2000-Doelendocument.

¹² Het Natura 2000-landschap van het gebied waarop dit besluit betrekking heeft, staat vermeld in paragraaf 3.2 van deze Nota van toelichting

5.2 Algemene doelen

Behoud en indien van toepassing herstel van:

1. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van Natura 2000 zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie;
2. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijk niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
3. de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de ecologische structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
4. de op het gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

5.3 Habitatrichtlijn: habitattypen

H3150 Meren met Krabbenscheer en fonteinkruiden

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype meren met krabbenscheer en fonteinkruiden komt zowel in goed ontwikkelde als in matig ontwikkelde vorm voor, in het bijzonder in een aantal oude rivierarmen en in kolken en wielen. De goed ontwikkelde vorm (met soorten als groot blaasjeskruid, krabbenscheer en glanzend fonteinkruid) wordt alleen lokaal en over kleine oppervlakten aangetroffen, de matige ontwikkelde vorm (met grote drijfbladplanten als Gele plomp, Witte waterlelie en Watergentiaan) is wijd verspreid aanwezig en plaatselijk over grote oppervlakten. Verbetering kwaliteit van de krabbenscheerbegroeiingen is de belangrijkste opgave voor de Gelderse Poort; goede kansen liggen in de Oude Rijnstrangen.

H3270 Slikkige rivieroever

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Vooral langs de Waal komen op diverse plaatsen goed ontwikkelde voorbeelden van het habitatype slikkige rivieroever voor in een grote verscheidenheid, samenhangend met de hoogteligging in het landschap en het slibgehalte van het substraat. Landelijk verkeert het habitatype in een matig ongunstige staat van instandhouding. In combinatie met ruimte voor de rivier en natuurontwikkeling bestaan mogelijkheden voor uitbreiding oppervlakte van het habitatype slikkige rivieroever.

H6120 *Stroomdalgraslanden

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting De Gelderse Poort herbergt thans enkele fraaie voorbeelden van het habitatype stroomdalgraslanden, dat internationaal van zeer groot belang is en tegelijkertijd in Nederland in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeert. Het type is zowel op dijken aanwezig (voorbeeld bij Byland) als op stroomruggen. Ook komt plaatselijk een pionievorm voor, een relatief grote oppervlakte (onder andere Millingerwaard). Het gebied heeft goede mogelijkheden voor uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

H6430 Ruigten en zomen

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit ruigten en zomen, *moerasspirea* (subtype A) en ruigten en zomen, *droge bosranden* (subtype C).

Toelichting Het habitatype komt verspreid in het gebied voor, zowel in de vorm van het ruigten en zomen, *moerasspirea* (subtype A) als in de vorm van ruigten en zomen, *droge bosranden* (subtype C). Op sommige locaties bestaan de begroeiingen van het habitatype ruigten en zomen, *moerasspirea* (subtype A) uit plantengemeenschappen met de zeldzame soort moeraswolfsmelk. Het tweede subtype, dat slechts in een beperkt aantal Natura 2000-gebieden voorkomt, omvat plaatselijk, zoals in het Colenbrandersbos bij Millingen aan de Rijn, zeldzame soorten als knolribzaad en rivierkruiskruid. Deze begroeiingen zijn te beschouwen als voorposten van Midden-Europese droge ruigten.

H6510 Glanshaver- en vossenstaarthooilanden

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit glanshaver- en vossenstaarthooilanden, *glanshaver* (subtype A).

Toelichting De Gelderse Poort herbergt enkele van de meest uitgestrekte en fraaiste voorbeelden van glanshaverhooilanden in ons land, in het bijzonder op dijken. Klassiek is de begroeiing van de Bylanddijk met veel veldsalie, terwijl bijvoorbeeld op de Waaldijk ten westen van Kekerdom over een afstand van verscheidene kilometers, begroeiingen met een dominantie van groot streepzaad voorkomen. Mogelijkheden voor uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit van het habitatype glanshaver- en vossenstaarthooilanden, *glanshaver* (subtype A) zijn op meerdere locaties aanwezig.

H91E0 *Vochtige alluviale bossen

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige alluviale bossen, *zachtouthooibossen* (subtype A).

Toelichting De Gelderse Poort omvat enkele van de beste voorbeelden van wilgenbossen (*zachtouthooibossen* (subtype A)) in ons land, zowel buitendijks als binnendijks (zoals in de Groenlanden bij Ooij). Het gebied levert samen met de Biesbosch de relatief grootste bijdrage voor dit subtype. Uitbreiding is mogelijk in geplande natuurontwikkelingsgebieden. Uitbreiding kan plaatsvinden in luwe delen van de rivier, waar bosontwikkeling geen versterkte opstuwing van het water veroorzaakt.

H91F0 Droge hardhoutooibossen

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het Colenbrandersbos op de zuidelijke oever van de Waal ten oosten van Millingen aan de Rijn is één van de weinige voorbeelden van het habitatype Droge hardhoutooibossen in ons land. Uitbreiding is mogelijk in de directe omgeving van dit bos (in de Millingerwaard) en op andere hoge delen van de uiterwaarden. De uitbreidingsmogelijkheden zijn echter beperkt aangezien uitbreiding oppervlakte van *stroomdalgraslanden (H6120) ook aan hooggelegen delen van de uiterwaarden is gebonden. Kwaliteitsverbetering van de droge hardhoutooibossen kan plaatsvinden door de ontwikkeling van een meer natuurlijke samenstelling van de boomlaag. Uitbreiding kan plaatsvinden in luwe delen van de rivier, waar bosontwikkeling geen versterkte opstuwing van het water veroorzaakt.

5.4 Habitatrichtlijn: soorten

H1095 Zeeprik

Doel Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting Gelderse Poort is als doortrekgebied van groot belang en als opgroeigebied van vermoedelijk groot belang. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door verbetering van de functie van het gebied als opgroeigebied.

H1099 Rivierprik

Doel Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting Gelderse Poort is als opgroei- en doortrekgebied van vermoedelijk gemiddeld belang. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door verbetering van de functie van het gebied als opgroeigebied.

H1102 Elft

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting De Gelderse poort is als doortrekgebied voor de elft van groot (potentieel) belang. Vroeger bevonden zich paaipopulatie bovenstreams (buiten Nederland). Er zijn concrete aanwijzingen dat in de Boven-Rijn (D) nog een kleine populatie voorkomt. In dit gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door het elders verbeteren van de doorgang in de trekroute.

H1106 Zalm

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting De Gelderse poort is als doortrekgebied voor de zalm van groot belang. In dit gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door het elders verbeteren van de doorgang in de trekroute.

H1134 Bittervoorn

Doel Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting In de Gelderse Poort komt de bittervoorn, zowel binnendijks als buitendijks voor. Binnen het Natura 2000-landschap rivierengebied levert het gebied Gelderse Poort een relatief grote bijdrage. De bittervoorn verkeert landelijk gezien in een matig ongunstige staat van instandhouding.

H1145 Grote modderkruiper

Doel Uitbreiding verspreiding, omvang leefgebied en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting Het betreft een wijdverspreide soort, die slechts voor een beperkt deel binnen de Habitatrichtlijngebieden voorkomt. Landelijk gezien verkeert de grote modderkruiper in een matig ongunstige staat van instandhouding. In het doel op landelijk niveau is aangegeven dat het van belang is dat in het rivierengebied meer leefgebied in de vorm van jonge verlandingsstadia in laagdynamische situaties komen. Binnen het gebied Gelderse Poort bestaan onder andere binnendijks mogelijkheden.

H1149 Kleine modderkruiper

Doel Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting De kleine modderkruiper verkeert landelijk in een gunstige staat van instandhouding. De soort komt in Nederland algemeen en wijd verspreid voor.

H1163 Rivierdonderpad

Doel Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Het betreft een wijd verspreide soort, die slechts voor een beperkt deel binnen de Habitatrichtlijngebieden voorkomt en waarvoor het rivierengebied relatief belangrijk is.

H1166 Kamsalamander

Doel Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting De kamsalamander komt verspreid over het hele gebied voor op locaties die niet frequent overstroomd worden. Het betreft hier en daar grote populaties. De Gelderse Poort is voor de kamsalamander dan ook één van de belangrijkste Natura 2000-gebieden binnen het Rivierengebied en één van de belangrijkste leefgebieden in Nederland. De verbindingen met de populaties langs de Waal, Neder-Rijn en IJssel zijn belangrijk.

H1318 Meervleermuis

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Het betreft foerageergebied van kolonies meervleermuizen buiten het gebied. Waarschijnlijk gaat het om het belangrijkste pleistergebied voor meervleermuizen op weg naar of van winterverblijven in Midden-Duitsland.

H1337 Bever

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting De Gelderse Poort betreft één van de drie kerngebieden van de Bever in ons land, waar de bever zich na de herintroductie heeft weten te vestigen en uit te breiden. Momenteel omvat de populatie van de soort (waarvan de landelijke staat van instandhouding als matig ongunstig is beoordeeld) in het gebied ruim 80 dieren, naar verwachting kan deze populatie nog doorgroeien tot meer dan 100 bevers.

5.5 Vogelrichtlijn: broedvogels**A004 Dodaars**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren.

Toelichting Het populatieniveau dodaarsen beweegt zich al decennia lang tussen 23 en 61 paren. Het aantal paren is sterk afhankelijk van de voorjaarswaterstand (deze dient in het voorjaar voldoende hoog te zijn). In de meeste jaren wordt het niveau voor een sleutelpopulatie wel gehaald. Gemiddeld werden in de periode 1999-2003 40 paren geteld; maximaal 61 paren in 2000. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A017 Aalscholver

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 230 paren.

Toelichting Al in de periode 1931-1966 waren er kolonies aalscholvers in de Bijland en de Rijnstrangen (maximaal enkele tientallen broedparen). Daarna ontbrak de soort tot de hervestiging in 1984 in de Lobberdensche Waard. Deze kolonie groeide aanvankelijk snel tot een maximum van 308 nesten in 1996. Sindsdien worden jaarlijks 200 - 240 paren geteld, met een opvallende uitschieter omlaag met 145 paren in 2003. Gemiddeld over de periode 1999-2003 zijn 230 paren geteld. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A021 Roerdomp

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren.

Toelichting De roerdomp is van oudsher een wijd verspreide broedvogel van rietmoerassen in de Gelderse Poort, met name in de deelgebieden Rijnstrangen en Ooijpolder; in 1976 werden 47 paren geteld. Een sterke terugval in de populatie trad op na de strenge winter in 1978-79 (met name in de Ooijpolder) en vanaf begin jaren negentig (Rijnstrangen). In de periode 1999-2003 waren jaarlijks 4-9 paren aanwezig. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie noodzakelijk. Het gebied kan voldoende draagdracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.

A022 Woudaap

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren.

Toelichting De woudaap is van oudsher een wijd verspreide broedvogel van rietmoerassen in de Gelderse Poort, met name in de deelgebieden Rijnstrangen en Ooijpolder. Halverwege de jaren zeventig werden circa 16 paren geteld. Daarna volgde een sterke terugval. In de periode 1999-2003 waren 0-4 paren aanwezig. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie noodzakelijk. Het gebied kan voldoende draagdracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.

A119 Porseleinhoen

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 10 paren.

Toelichting Van oudsher vormen de uiterwaarden van de grote rivieren een belangrijk broedgebied voor het porseleinhoen, met sterk wisselende aantallen. Essentieel is de waterstand in mei – juni. Bij omvangrijke inundaties in deze periode vestigen zich in de Gelderse Poort ten minste 10 paren (maximum 14 paren in 1983). In droge voorjaren kan de soort geheel ontbreken zoals in 1990, 1995, 1998 en 2003. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie noodzakelijk. Het genoemde aantal paren heeft betrekking op gunstige jaren. Het gebied kan onvoldoende draagkracht leveren voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar kan in gunstige jaren wel bijdragen aan de draagkracht in de regio grote rivieren ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A122 Kwartelkoning

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren.

Toelichting De rijk gestructureerde hooilanden en ruigten in de rivieruiterwaarden vormen een belangrijk broedgebied van de Kwartelkoning in Nederland. Het afgelopen decennium is de Gelderse Poort daarvan een belangrijk deelgebied (1993-1997 gemiddeld 5 en 1999-2003 17 paren met maximaal 29 in 2000 en 2003). Het gebied kan voldoende draagdracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.

A197 Zwarte stern

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 150 paren.

Toelichting Van oudsher bevonden de nestplaatsen van de zwarte sterns zich in krabbenscheerbegroeiingen (Rijnstrangen) en op andere drijvende delen van waterplanten in uiterwaardplassen (vooral wortelstokken van gele plomp). Door het afnemen van geschikte nestplaatsen namen de aantallen af tot een minimum van 16 in 1976 (een zeer droog jaar). Na het aanbieden van nestvlotjes (vanaf 1977 in de Ooijpolder en vanaf 1989 in de Rijnstrangen) nam de populatie snel toe. Momenteel worden jaarlijks 200 vlotjes uitgelegd waarop 125-163 paren tot broeden komen (gemiddeld 130 in de periode 1999-2003). Daarmee lijkt de nestgelegenheid niet meer beperkend te zijn, al is het herstel van de oorspronkelijke nestgelegenheid gewenst, maar is de kwaliteit van de voedselvoorziening een beperkende factor. De Gelderse Poort levert, tesamen met de Wieden, als broedgebied de grootste bijdrage van Nederland. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie noodzakelijk. Het gebied levert voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A229 IJsvogel

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 10 paren.

Toelichting Steile oeverkanten in klei- en zandwinplassen bieden in recente jaren geschikte broedplekken voor de IJsvogel. Na strenge winters kan de soort geheel ontbreken, maar na een reeks zachte winters komen ten minste 10 paren tot broeden (bijvoorbeeld 2002 en 2003 16 en 21 paren). Gemiddeld over de periode 1999-2003 zijn 13 paren geteld. De soort vertoont, ondanks deze fluctuaties, een duidelijke toename. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio grote rivieren ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A249 Oeverwaluw

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 420 paren.

Toelichting Steile oeverkanten in zandwinplassen bieden in recente jaren geschikte broedplekken voor de oeverwaluw. Het aantal getelde paren fluctueerde het afgelopen decennium rond een gemiddelde van ruim 400 paren met een maximum van 574 paren in 1996 en een minimum van 153 in 1994.

Gemiddeld over de periode 1999-2003 zijn 420 paren geteld. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A272 Blauwborst

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 80 paren.

Toelichting In de jaren zeventig was de blauwborst een schaarse broedvogel met 15-20 paren. Vervolgens daalde de stand sterk waarop de blauwborst vermoedelijk zelfs een jaar volledig ontbrak (1989). Hierna vond hervestiging plaats, met als motor de sterke toename vanaf halverwege de jaren zeventig in de twee Nederlandse brongebieden: de Biesbosch en Zuid-Flevoland. Met enige vertraging vond vanaf begin jaren negentig dan de herkolonisatie van de Gelderse Poort plaats tot een niveau van tegen de 100 paren (maximaal 128 paren in 1998). Gemiddeld over de periode 1999-2003 zijn 75 paren geteld. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied levert voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A298 Grote karekiet

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren.

Toelichting Eind jaren zestig broedden jaarlijks nog ten minste 100 paren grote karekieten in de Gelderse Poort. De populatie in de Rijnstangen floreerde nog tot in de jaren negentig met ten minste 50 paren in 1991. Daarna trad ook hier een snelle afname op door het verdwijnen van vitale rietvegetaties. In 2003 werden 7 paren vastgesteld. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie noodzakelijk. Het gebied kan voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.

5.6 Vogelrichtlijn: niet-broedvogels

A005 Fuut

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 180 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de fuut onder andere een functie als foerageergebied. Sinds begin jaren tachtig is de populatie toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding heeft vooral betrekking op de situatie in het IJsselmeergebied.

A017 Aalscholver

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 320 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de aalscholver onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplek. De draagkrachtschatting heeft betrekking op de foerageerfunctie. In de jaren tachtig is de populatie sterk toegenomen, met een piek rond 1990 en daarna fluctuerend op een wat lager niveau. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A037 Kleine zwaan

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het heeft voor de kleine zwaan onder andere een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop vertoonde een optimum in begin jaren tachtig, daarna een afname. Er is geen herstelopgave van toepassing vanwege de beperkte betekenis van het gebied voor deze soort.

A038 Wilde zwaan

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de wilde zwaan onder andere een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop vertoonde een optimum in de tweede helft van de jaren tachtig, daarna een afname. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A041 Kolgans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 10.600 vogels (seizoensgemiddelde). Achteruitgang in omvang foerageergebied met maximaal 14% is toegestaan, ten gunste van habitattypen H3270 slikkige rivieroever, H6120 stroomdalgraslanden, H6510 glanshaver- en vossenstaartheoïlanden, H91E0 vochtige alluviale bossen of H91F0 droge hardhoutoïbossen of de broedvogelsoorten A119 porseleinhoen of A122 kwartelkoning.

Toelichting Aantallen kolganzen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplek. Sinds begin jaren tachtig is de populatie sterk toegenomen. Binnen het Natura 2000-netwerk levert dit gebied, na de Uiterwaarden IJssel de grootste bijdrage als foerageergebied. In de periode 1999/2000-2003/2004 foerageerden gemiddeld ongeveer 4,8% van de Nederlandse vogels in het gebied (gecorrigeerd voor het geschatte aandeel buiten het Natura 2000-netwerk). In het gebied is onvoldoende ruimte aanwezig om zowel de instandhoudingsdoelstellingen voor de kolgans als voor de genoemde habitattypen of broedvogelsoorten te realiseren. Vanwege deze onverenigbaarheid wordt prioriteit gegeven aan de realisering van de instandhoudingsdoelstellingen voor vermelde habitattypen en broedvogelsoorten ten opzichte van de Kolgans. Achteruitgang van de omvang van het foerageergebied is alleen toegestaan wanneer er sprake is van een directe relatie met de instandhoudingsdoelstelling van de vermelde habitattypen en broedvogelsoorten.

A043 Grauwe gans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.500 vogels (seizoensgemiddelde). Achteruitgang in omvang foerageergebied met maximaal 14% is toegestaan, ten gunste van habitattypen H3270 slikkige rivieroever, H6120 stroomdalgraslanden, H6510 glanshaver- en vossenstaartheoïlanden, H91E0 vochtige alluviale bossen of H91F0 droge hardhoutoïbossen of de broedvogelsoorten A119 porseleinhoen of A122 kwartelkoning.

Toelichting Aantallen grauwe ganzen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplaats. Sinds begin jaren negentig is de populatie sterk toegenomen. Binnen het Natura 2000-netwerk is dit gebied van middelgrote betekenis, in de periode 1999/2000-2003/2004 foerageerden gemiddeld ongeveer 2,8% van de Nederlandse vogels in het gebied (gecorrigeerd voor het geschatte aandeel buiten het Natura 2000-netwerk). In het gebied is onvoldoende ruimte aanwezig om zowel de instandhoudingsdoelstellingen voor de grauwe gans als voor de genoemde habitattypen of broedvogelsoorten te realiseren. Vanwege deze onverenigbaarheid wordt prioriteit gegeven aan de realisering van de instandhoudingsdoelstellingen voor vermelde habitattypen en broedvogelsoorten ten opzichte van de grauwe gans. Achteruitgang van de omvang van het foerageergebied is alleen toegestaan wanneer er sprake is van een directe relatie met de instandhoudingsdoelstelling van de vermelde habitattypen en broedvogelsoorten.

A050 Smient

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.600 vogels (seizoensgemiddelde). Achteruitgang in omvang foerageergebied met maximaal 14% is toegestaan, ten gunste van habitattypen H3270 slikkige rivieroever, H6120 stroomdalgraslanden, H6510 glanshaver- en vossenstaarthooilanden, H91E0 vochtige alluviale bossen of H91F0 droge hardhoutoobossen of broedvogelsoorten A119 porseleinhoen of A122 kwartelkoning.

Toelichting Het gebied heeft voor de smient onder andere een functie als slaapplaats en als foerageergebied. Sinds begin jaren tachtig is de populatie sterk toegenomen. Binnen het Natura 2000-netwerk is dit gebied van middelgrote betekenis, in de periode 1999/2000-2003/2004 foerageerden gemiddeld ongeveer 0,6% van de Nederlandse vogels in het gebied (gecorrigeerd voor het geschatte aandeel buiten het Natura 2000-netwerk). In het gebied is onvoldoende ruimte aanwezig om zowel de instandhoudingsdoelstellingen voor de smient als voor de genoemde habitattypen of broedvogelsoorten te realiseren. Vanwege deze onverenigbaarheid wordt prioriteit gegeven aan de realisering van de instandhoudingsdoelstellingen voor vermelde habitattypen en broedvogelsoorten ten opzichte van de smient. Achteruitgang van de omvang van het foerageergebied is alleen toegestaan wanneer er sprake is van een directe relatie met de instandhoudingsdoelstellingen van de vermelde habitattypen en broedvogelsoorten.

A051 Krakeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 140 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de krakeend onder andere een functie als foerageergebied. Sinds begin jaren negentig is de populatie sterk toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A052 Wintertaling

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 410 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de wintertaling onder andere een functie als foerageergebied. Aantallen fluctueren (gerelateerd aan strenge winters), er is geen duidelijke trend. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A054 Pijlstaart

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 40 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de pijlstaart onder andere een functie als foerageergebied. Tot 1985 is de populatie afgenomen, daarna fluctuerend met een licht positieve tendens. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A056 Slobeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 170 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen slobenden zijn van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als foerageergebied. Aantallen fluctueren (gerelateerd aan strenge winters), er is geen duidelijke trend. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A059 Tafeleend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 250 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de tafeleend onder andere een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop vertoont een lichte afname, net als elders in het Natura 2000-landschap rivierengebied, waarschijnlijk in samenhang met een toename in de randmeren. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de afname is niet gelegen in dit gebied.

A068 Nonnetje

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 10 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor het nonnetje onder andere een functie als foerageergebied. Ondanks grote fluctuaties in aantallen is zowel op lange termijn als recent, een significant negatieve trend waarneembaar. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A125 Meerkoet

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.000 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de meerkoet onder andere een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop vertoonde een optimum rond begin jaren tachtig en daarna een afname. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A142 Kievit

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.500 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de kievit onder andere een functie als foerageergebied en als slaappleats. Aantallen waren aanvankelijk fluctuerend, maar zijn in de jaren negentig afgenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A156 Grutto

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 70 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de grutto onder andere een functie als foerageergebied. Aantallen zijn sterk fluctuerend, maar met een significante negatieve trend, zowel op lange termijn als recent. Behoud van de huidige situatie is voldoende daar de oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding wordt veroorzaakt door ontwikkelingen in de omstandigheden voor broedvogels.

A160 Wulp

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 360 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de wulp onder andere een functie als foerageergebied en als slaappleats. In de jaren tachtig is de populatie toegenomen, daarna fluctuerend zonder duidelijke trend. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

5.6 Beschermdenatuurmonumenten

Het Natura 2000-gebied omvat één of meer beschermdenatuurmonumenten (zie paragrafen 2.1 en 3.3). Ingevolge artikel 15a, derde lid, Natuurbeschermingswet 1998 heeft de Natura 2000-opgave voor dat deel van het gebied, dat zijn status als beschermd natuurmonument heeft verloren, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in het van rechtswege vervallen besluit. Voor zover deze doelstellingen Natura 2000-waarden betreffen, maken deze deel uit van de in voorgaande paragrafen opgenomen instandhoudingsdoelstellingen. Indien de doelstellingen geen Natura 2000-waarden betreffen, houden deze doelstellingen, zoals de bescherming van het natuurschoon, hun zelfstandige betekenis. In een aantal gevallen is het niet mogelijk om zowel de doelen die voortkomen uit de aanwijzing als beschermd natuurmonument als de Natura 2000-doelstellingen te bereiken (bijvoorbeeld omdat dat om tegenstrijdig beheer vraagt). In deze gevallen hebben de Natura 2000-doelen, voorrang om de Europeesrechtelijke verplichtingen na te komen.

In een handreiking zal voor elk gebied expliciet worden toegelicht hoe de doelen (cq. natuurwetenschappelijke betekenis en landschappelijke waarden) van beschermde natuurmonumenten en de Natura-2000 doelen zich tot elkaar verhouden. In het beheerplan zullen deze doelen, net als die van Natura 2000 in ruimte en tijd worden uitgewerkt. Dan wordt ook uitgewerkt waar achteruitgang van het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis is toegestaan ten gunste van Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen. De van rechtswege vervallen besluiten zijn ter informatie in een Appendix bij dit besluit gevoegd.

Toelichting op wijzigingen Natura 2000-waarden, op selectie als Habitatrichtlijngebied en op toewijzing van instandhoudingsdoelstellingen

- B1. Wijzigingen in habitattypen en soorten ten opzichte van aanmelding als Habitatrichtlijngebied (paragraaf 4.2.1 en 4.2.2)
- B2. Wijzigingen in vogelsoorten ten opzichte van eerdere aanwijzing als Vogelrichtlijngebied (paragraaf 4.2.3)
- B3. Toepassing selectiecriteria Habitatrichtlijngebieden (paragraaf 4.3)
- B4. Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5)

B1. Wijzigingen in habitattypen en soorten ten opzichte van aanmelding als Habitatrichtlijngebied

- Ten opzichte van de oorspronkelijke aanmelding (2003) wordt het gebied niet aangewezen voor de nauwe korfslak (H1014) omdat de aanmelding blijkt te zijn gebaseerd op verouderde gegevens. Ondanks gerichte inventarisaties is de soort er recent niet meer op de oude vindplaats teruggevonden.

B2. Wijzigingen in vogelsoorten ten opzichte van eerdere aanwijzing als Vogelrichtlijngebied

De vogelsoorten waarvoor het gebied in 2000 is aangewezen, zijn ontleend aan SOVON (2000)¹³. De criteria die daarin zijn opgenomen zijn ontleend aan de Nota van Antwoord Vogelrichtlijn 2000¹⁴. Voor eventuele aanpassing van de betreffende vogelsoorten is gebruik gemaakt van SOVON & CBS (2005)¹⁵ waarin de ontwikkeling van vogelaantallen in de laatste decennia is beschreven. Dit rapport heeft ten grondslag gelegen aan de formulering van de instandhoudingsdoelstellingen voor de Vogelrichtlijnsoorten. In bijlage 1 van dit rapport zijn de verschillen aangegeven tussen de soortenlijsten per gebied die in beide rapporten zijn opgenomen.

- In aanvulling op de oorspronkelijke aanwijzing van maart 2000 is één vogelsoort van bijlage I aan het gebied toegevoegd: woudaap (A022). Deze soort was niet opgenomen door gebrek aan gegevens. Uit recente data blijkt dat het gebied van betekenis is voor de landelijke staat van instandhouding van deze soort als broedvogel.
- In vergelijking met de oorspronkelijke aanwijzing van maart 2000 zijn drie vogelsoorten van bijlage I niet meer opgenomen: grote zilverreiger (A027), visarend (A094) en slechtvalk (A103). Op grond van nieuwe kennis over aantallen, verspreiding en populatieomvang zijn voor deze soorten alleen instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd voor de vijf gebieden met de grootste landelijke bijdrage. Dit gebied valt daarbuiten en is slechts van geringe betekenis voor de landelijke staat van instandhouding van de soorten als niet-broedvogel.
- Hetzelfde geldt voor twee vogelsoorten zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn: toendrarietgans (A039) en taigarietgans (A039)¹⁶. Gebied is van marginale betekenis voor de landelijke staat van instandhouding van deze soorten als niet-broedvogel door afname van de relatieve bijdrage, en er is geen landelijke verbeteropgave.

¹³ Belangrijke vogelgebieden in Nederland 1993-97. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

¹⁴ Nota van Antwoord Vogelrichtlijn (2000), bijlage 1, Selectiecriteria en methode van begrenzing

¹⁵ Trends van vogelaantallen in het Nederlandse Natura 2000 netwerk. Centraal Bureau voor de Statistiek & SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

¹⁶ In het oorspronkelijke Vogelrichtlijnbesluit is naar de Rietgans verwezen als vogelsoort

B3. Toepassing selectiecriteria Habitatrictlijngebieden

H1145 Grote modderkruiper

Deze soort heeft een beperkte verspreiding in de Natura 2000-landschappen Meren en Moerassen - regio Noord en het Natura 2000-landschap Rivierengebied en een aantal andere locaties; met name in het Natura 2000-landschap Beekdalen zoals Drentsche Aa-gebied (025), en Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek (132). Over omvang van de populaties is weinig bekend. Voor de aanmelding van Habitatrictlijngebieden zijn de volgende gebieden als “vijf belangrijkste” geselecteerd: Oldematen & Veerslootlanden (037), Buurserzand & Haaksbergerveen (053), Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem (071), Zouweboezem (105) en Biesbosch (112). Deze gebiedselectie is gebaseerd op een verspreidingsanalyse¹⁷ hetgeen heeft geresulteerd in een lijst van 15 kernleefgebieden met verspreidingsconcentraties¹⁸. Hieruit zijn bovengenoemde vijf gebieden geselecteerd als duidelijke herkenbare en topografische begrensde landschappelijke eenheden bestaande uit een polderslotencomplex (037) in het Natura 2000-landschap Meren en Moerassen, een gebied in het Natura 2000-landschap Hoogvenen (053) en binnen het Natura 2000-landschap Rivierengebied: geïsoleerde boezemwateren (071 en 105) en een killenstelsel (112).

Ten behoeve van het bereiken van voldoende geografische spreiding waren hier nog de volgende gebieden aan toegevoegd: Drentsche Aa-gebied (025) (Beekdalen, Noord¹⁹), Gelderse Poort (Rivierengebied) (067) en Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder (090) (Meren en Moerassen, boven IJ). Inmiddels wordt het voorkomen boven het IJ betwijfeld²⁰ en is het laatstgenoemde gebied voor de soort komen te vervallen.

H1166 Kamsalamander

Voor de aanmelding van Habitatrictlijngebieden zijn de vijf volgende gebieden voor deze soort geselecteerd in verschillende Natura 2000-landschappen¹⁷: Korenburgerveen (061), Drents-Friese Wold & Leggelderveld (027), Landgoederen Oldenzaal (050), Landgoederen Brummen (058), Zuider Lingedijk & Diefdijk Zuid (070). In aanvulling daarop is het gebied Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen (131) (Natura 2000-landschap Hogere Zandgronden, Zuid¹⁹) geselecteerd ten behoeve van de geografische spreiding.

Op grond van de huidige kennis wordt de grootste relatieve bijdrage geleverd door Landgoederen Oldenzaal (050) en Drents-Friese Wold & Leggelderveld (027). Daarnaast herbergen de volgende gebieden relatief grote populaties: Landgoederen Brummen (058), Gelderse Poort (067), Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen (131). Ten behoeve van voldoende geografische spreiding kunnen hieraan nog Zuider Lingedijk & Diefdijk Zuid (070) (Natura 2000-landschap Rivierengebied) en Korenburgerveen (061) (Natura 2000-landschap Hoogvenen) worden toegevoegd.

H1337 Bever

Voor de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003) zijn twee gebieden voor deze soort geselecteerd: Biesbosch (112) en Gelderse Poort (067).

Ook op grond van de meest recente gegevens zijn dit nog steeds de belangrijkste leefgebieden voor deze soort in Nederland waar bijna driekwart van de landelijke populatie voorkomt (2001-2005, gemiddeld 175). Daarmee is voldoende dekking voor de soort binnen Natura 2000 bereikt. Daarnaast zijn in het Natura 2000-landschap Rivierengebied met name langs Waal,

¹⁷ Zollinger R., Creemers R., Spikmans F., (2003) Gegevensvoorziening vis- en amfibiesoorten Annex II Habitatrictlijn. Overzicht beste leefgebieden Kamsalamander, Grote modderkruiper, Kleine modderkruiper, Bittervoorn en Rivierdonderpad. RAVON, Nijmegen

¹⁸ Exclusief vier mogelijke kernleefgebieden waarover onvoldoende gegevens beschikbaar zijn: de drie noordelijke provincies en het Noordhollandse veenweidegebied.

¹⁹ Voor de selectie is de Natura 2000-landschappen Hogere Zandgronden/ Beekdalen ingedeeld in drie regio's: Noord (Groningen, Friesland, Drenthe), Midden (Gelderland, Twente), Zuid (Noord Brabant, Limburg).

²⁰ Van 't Veer & Hoogeboom (2007) Atlas van de Natura 2000 gebieden in Laag Holland. Sine loco.

IJssel en in het stroomgebied van de Maas vestigingen van de bever. Voor het stroomgebied van de Maas zijn betreft het de gebieden: Leudal (147), Swalmdal (148), Roerdal (150) en Maasduinen (145).

H3270 Slikkige rivieroever

Voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden (2003) zijn voor dit habitattype dat kenmerkend is voor het Natura 2000-landschap Rivierengebied drie gebieden geselecteerd: Gelderse Poort (067), Biesbosch (112) en Grensmaas (162). Door het onbestendige karakter van deze vegetaties (opschietend op tijdelijk droogvallende slikoever) is het onmogelijk de actuele voorkomens in kwantitatieve zin te duiden. Gebieden met de grootste lengte oevers en de beste kansen voor dit habitattype zijn: Uiterwaarden IJssel (038), Gelderse Poort (067), Haringvliet (109), Biesbosch (112) en Grensmaas (152). Het laatstgenoemde gebied is vooral van belang uit een oogpunt van geografische spreiding.

H6120 *Stroomdalgraslanden

Voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden (2003) zijn voor dit prioritaire habitattype zeven gebieden als belangrijkste geselecteerd: Uiterwaarden IJssel (038), Gelderse Poort (067), Uiterwaarden Lek (082) (voorheen: Luistenbuul en Koekoeksche Waard), Biesbosch (112), Oeffelter Meent (141), Zeldersche Driessen (143) en Maasduinen (145). Uit recente gegevens is gebleken dat Uiterwaarden Waal (068) ook een redelijke oppervlakte herbergt. Aan de lijst kunnen nog worden toegevoegd Vecht- en Beneden-Reggegebied (39) en Dinkelland (049) waar een afwijkende vorm voorkomt met als bijzondere soort zwolse anjer. Ten tijde van de selectie in 2003 zijn deze gebieden wel aangemeld voor dit habitattype echter ten onrechte niet toegevoegd aan de selectie²¹. Hiermede behoren vrijwel alle voor dit habitattype aangemelde Habitatrichtlijngebieden tot de “belangrijkste gebieden”.

H6430C Ruigten en zomen, droge bosranden

In het Natura 2000 doelendocument (2006) is dit habitattype in drie subtypen verdeeld (respectievelijk *moerasspirea* (subtype A), harig wilgenroosje en droge bosranden), dit om recht te doen aan de ecologische variatie en gelet op het aanzienlijke verschil in ecologische vereisten. De drie “belangrijkste” gebieden voor het subtype droge bosranden wat betreft oppervlakte en bijzondere soorten zijn: Kennemerduinen-Zuid (88), Gelderse Poort (67) en Geuldal (157).

H91E0A *Vochtige alluviale bossen (zacht houtooibossen)

Voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden (2003) zijn de vijf volgende gebieden voor dit subtype van het prioritaire habitattype Vochtige alluviale bossen als belangrijkste geselecteerd: Uiterwaarden IJssel (038), Gelderse Poort (067), Oude Maas (108), Hollands Diep (111) en Biesbosch (112).

In deze gebieden komen de grootste oppervlaktes en de mooiste voorbeelden van dit subtype voor (elk van deze gebieden herbergt meer dan 50 ha).

H91F0 Droge hardhoutooibossen

Voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden (2003) zijn de drie volgende gebieden voor dit habitattype geselecteerd: Uiterwaarden IJssel (038), Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht (036) en Gelderse Poort (067). Dit habitattype is gebonden aan de oevers van rivieren en komt slechts zeer beperkt in Nederland voor (enkele tientallen ha), is vooral aanwezig op enkele plekken langs de IJssel (Uiterwaarden IJssel, 038) met als belangrijkste plek het Zalkerbos (in totaal ruim 20 ha), Gelderse Poort (067) (met het Colenbranderbos). In het gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht (036) (komt het habitattype verspreid voor met goede kwaliteit (o.a. met slangelook en Kievitsbloem).

²¹ Vegetaties van zwak tot sterk gebufferde droge rivierduinen. Stroomdalgrasland kan dus ook voorkomen langs kleine rivieren waar vrij kalkarme zanden worden afgezet.

B4. Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen

De hier vermelde gebiedsdoelen van de Natura 2000-gebieden die buiten dit aanwijzingsbesluit vallen en waarvan de definitieve besluiten op het moment van vaststelling van onderhavig besluit nog niet zijn vastgesteld, moeten worden beschouwd als ‘indicatieve’ opgaven en kunnen nog aan verandering onderhevig zijn.

In dit onderdeel wordt voor ieder habitatype, habitatsoort, broedvogelsoort en niet-broedvogelsoort waarvoor onderhavig gebied is aangewezen, inzichtelijk gemaakt hoe de landelijke doelstelling is uitgewerkt in de Natura 2000-gebieden. De niet-broedvogelsoorten waarvoor zowel landelijk als in alle gebieden een behoudsopgave is gesteld zijn samengevat in één tabel. Waar in de vogeltabellen wordt geschreven A...b betreft het een broedvogel en waar wordt geschreven A...n betreft het een niet-broedvogel. Regels in cursief betreffen complementaire doelen (toelichting in Natura 2000 Doelendocument, paragraaf 3.3).

Onder iedere tabel wordt de landelijke staat van instandhouding (Svl) van betreffende habitatype of (vogel)soort genoemd. Indien de landelijke doelstelling van betreffende waarde afwijkt van wat kan worden verwacht uit de staat van instandhouding, is dit hier gemotiveerd. Indien de instandhoudingsdoelstelling van onderhavig gebied afwijkt van de landelijke doelstelling dan is dit nader gemotiveerd.

4.1 Habitatrictlijn: habitattypen

Habitatype H3150 – Meren met Krabbenscheer en fonteinkruiden				
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit ^a				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
009	Groote Wielen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
010	Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving	behoud	behoud	ontwerpbesluit
013	Alde Feanen	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
018	Rottige Meenthe & Brandemeer	uitbreiding	verbetering	concept-ontwerp
034	Weerribben	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
035	Wieden	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
036	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
037	Olde Maten & Veerslootslanden	behoud	behoud	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
071	Loevestein, Pompeveld & Kornsche Boezem	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
074	Zwarte Meer	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
076	Veluwerandmeren	behoud	behoud	ontwerpbesluit
083	Botshol	behoud	behoud	ontwerpbesluit
094	Naardermeer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
130	Langstraat	behoud	behoud	ontwerpbesluit

(a) In het Natura 2000-landschap rivierengebied ligt een speciale opgave voor verbetering verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit van krabbenscheerbegroeiingen en de daaraan gekoppelde fauna.

De staat van instandhouding van het habitatype meren met Krabbenscheer en fonteinkruiden is beoordeeld als ‘matig ongunstig’. De doelstelling voor het gebied Gelderse Poort wijkt op het aspect oppervlakte af van de landelijke doelstelling. Gezien de dynamiek van de rivier is er geen mogelijkheid om de oppervlakte van het habitatype meren met krabbenscheer en fonteinkruiden te laten toenemen.

Habitattype H3270 - Slikkige rivieroeveren				
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
066	Uiterwaarden Neder-Rijn	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
082	Uiterwaarden Lek	behoud	behoud	ontwerpbesluit
108	Oude Maas	behoud	behoud	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	concept-ontwerp
152	Grensmaas	behoud	verbetering	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding voor het habitattype slikkige rivieroeveren is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als 'matig ongunstig'. De doelstelling van het gebied Gelderse Poort sluit aan bij de landelijke doelstelling.

Habitattype H6120 - Stroomdalgraslanden				
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
049	Dinkelland	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	behoud	behoud	ontwerpbesluit
082	Uiterwaarden Lek	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	uitbreiding	behoud	concept-ontwerp
141	Oeffelter Meent	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
143	Zeldersche Driessen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
145	Maasduinen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
148	Swalmdal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
150	Roerdal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van het habitattype stroomdalgraslanden is beoordeeld als 'zeer ongunstig'. De doelstelling van het gebied Gelderse Poort sluit aan bij de landelijke doelstelling.

Habitattype H6430A Ruigten en zomen (<i>moerasspirea</i>)				
Landelijke doelstelling: behoud oppervlakte en behoud kwaliteit				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
010	Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving	behoud	behoud	ontwerpbesluit
034	Weerribben	behoud	behoud	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	ontwerpbesluit
036	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	behoud	behoud	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	behoud	behoud	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	behoud	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	ontwerpbesluit
070	Zuider Lingedijk & Diefdijk-Zuid	behoud	behoud	concept-ontwerp
072	IJsselmeer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
074	Zwarte Meer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
083	Botshol	behoud	behoud	ontwerpbesluit

104	Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	uitbreiding	behoud	concept-ontwerp
152	Grensmaas	behoud	behoud	ontwerpbesluit

De staat van in standhouding van het habitatype ruigten en zomen, *moerassprirea* (subtype A) is beoordeeld als 'gunstig'. De doelstelling van het gebied Gelderse Poort sluit aan bij de landelijke doelstelling.

Habitatype H6430C Ruigten en zomen (<i>droge bosranden</i>)				
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	ontwerpbesluit
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	behoud	behoud	besluit
143	Zeldersche Driessen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
153	Bunder- en Elsoërbos	uitbreiding	verbetering	concept-ontwerp
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
160	Savelsbos	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van het habitatype ruigten en zomen, *droge bosranden* (subtype C) is op alle aspecten beoordeeld als 'matig ongunstig'. De doelstelling van het gebied Gelderse Poort wijkt af van de landelijke doelstelling. De ruimte voor de habitatype kalkminnend grasland op dorre zandbodem (H6120), droge hardhoutooibossen (H91F0) en ruigten en zomen (H6430) is beperkt. In dit gebied is ervoor gekozen uitbreiding van oppervlakte ten doel te stellen voor de habitatypen droge hardhoutooibossen en kalkminnend grasland op dorre zandbodem. Er is daardoor geen ruimte om het habitatype ruigten en zomen in oppervlakte te laten toenemen.

Habitatype H6510A – Glanshaver- en vossenstaartheuilen (<i>glanshaver</i>)				
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
066	Uiterwaarden Neder-Rijn	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
082	Uiterwaarden Lek	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	concept-ontwerp
132	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
136	Leenderbos, Grote Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
141	Oeffelter Meent	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
156	Bemelerberg & Schiepersberg	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van het habitatype glanshaver- en vossenstaartheuilen, *glanshaver* (subtype A) is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als 'matig ongunstig'. De doelstelling van het gebied Gelderse Poort sluit aan bij de landelijke doelstelling.

Habitatype H91E0A – Vochtige alluviale bossen (zachthoutoibossen)				
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
038	Uiterwaarden IJssel	behoud	behoud	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
070	Zuider Lingedijk & Diefdijk-Zuid	behoud ^{a)}	behoud	ontwerpbesluit
071	Loevestein, Pompeveld & Kornsche Boezem	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
108	Oude Maas	behoud	behoud	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
111	Hollands Diep	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	verbetering	concept-ontwerp
114	Krammer-Volkerak	uitbreiding	verbetering	concept-ontwerp
152	Grensmaas	behoud	behoud	ontwerpbesluit

(a) Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitatype H7230 Kalkmoerassen is toegestaan.

De staat van instandhouding van het habitatype vochtige alluviale bossen, *zachthoutoibossen* (subtype A) is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk ‘gunstig’ en ‘matig ongunstig’. De doelstelling van het gebied Gelderse Poort sluit aan bij de landelijke doelstelling.

Habitatype H91F0 – Droge hardhoutoibossen				
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
036	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
066	<i>Uiterwaarden Neder-Rijn</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>verbetering</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
143	Zeldersche Driessen	behoud	behoud	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van het habitatype droge hardhoutoibossen is beoordeeld als ‘zeer ongunstig’. De doelstelling van het gebied Gelderse Poort sluit aan bij de landelijke doelstelling.

4.2. Habitatrichtlijn: soorten

H1095 - Zeeprk					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie					
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
001	Waddenzee	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
007	Noordzeekustzone	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
066	<i>Uiterwaarden Neder-Rijn</i>	<i>behoud</i>	<i>verbetering</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	behoud	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
111	Hollands Diep	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	uitbreiding	concept-ontwerp
113	Voordelta	behoud	behoud	uitbreiding	besluit
122	Westerschelde & Saeftinghe	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
150	Roerdal	behoud	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de zeeprk is beoordeeld als 'matig ongunstig'. De doelstelling van het gebied Gelderse Poort sluit aan bij de landelijke doelstelling.

H1099 - Rivierprk					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie					
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
001	Waddenzee	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
007	Noordzeekustzone	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	uitbreiding	concept-ontwerp
066	<i>Uiterwaarden Neder-Rijn</i>	<i>behoud</i>	<i>verbetering</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	behoud	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
111	Hollands Diep	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	uitbreiding	concept-ontwerp
113	Voordelta	behoud	behoud	uitbreiding	besluit
122	Westerschelde & Saeftinghe	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
150	Roerdal	behoud	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
152	Grensmaas	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de rivierprk is beoordeeld als 'matig ongunstig'. De doelstelling van het gebied Gelderse Poort sluit aan bij de landelijke doelstelling.

H1102 - Elft					
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie					
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	behoud	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
111	Hollands Diep	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	uitbreiding	concept-ontwerp
113	Voordelta	behoud	behoud	uitbreiding	besluit

De staat van instandhouding van de elft is beoordeeld als 'zeer ongunstig'. De doelstelling van het gebied Gelderse Poort sluit aan bij de landelijke doelstelling.

H1106 - Zalm					
Landelijke doelstelling: behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie					
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	doel populatie	Besluit
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	behoud	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
111	Hollands Diep	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	uitbreiding	concept-ontwerp
152	Grensmaas	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de zalm is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld op respectievelijk 'zeer ongunstig' en 'matig ongunstig'. De doelstelling van het gebied Gelderse Poort wijkt op het aspect kwaliteit af van de landelijke doelstelling, omdat in dit gebied geen maatregelen noodzakelijk zijn ten behoeve van de verbetering van de kwaliteit van het leefgebied van de soort.

H1134 - Bittervoorn					
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied ten behoeve van behoud populatie					
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
009	Groote Wielen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
010	Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
013	Alde Feanen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
018	Rottige Meenthe & Brandemeer	behoud	behoud	behoud	concept-ontwerp
025	Drentsche Aa-gebied	behoud ^a	behoud	behoud	concept-ontwerp
034	Weerribben	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
036	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
037	Olde Maten & Veerslootslanden	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
056	<i>Arkemheen</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
070	Zuider Lingedijk & Diefdijk-Zuid	behoud	behoud	behoud	concept-ontwerp
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
083	Botshol	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
089	Eilandspolder	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
090	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
091	Polder Westzaan	behoud ^b	behoud	behoud	ontwerpbesluit
092	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
094	Naardermeer	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
104	Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	behoud	concept-ontwerp
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
150	Roerdal	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit

(a) Enige achteruitgang in oppervlakte leefgebied ten gunste van habitatype H3260 beken en waterplanten, waterranonkels (subtype A) is toegestaan.

(b) Enige achteruitgang in omvang leefgebied ten gunste van habitatypen H1330 schorren en zilte graslanden of H6430 ruigten en zomen is toegestaan.

De staat van instandhouding van de bittervoorn is op het aspect leefgebied beoordeeld als 'gunstig'. De staat van instandhouding op het aspect populatie is onbekend²². De doelstelling van het gebied Gelderse Poort sluit aan bij de landelijke doelstelling.

²² De beschreven 'staat van instandhouding' wijkt af van de 'staat van instandhouding' zoals gegeven in het Natura 2000 doelendocument (2006). Zie het Natura 2000 profielendocument (2008) voor een nadere uitleg.

H1145 – Grote modderkruiper					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie					
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
013	Alde Feanen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
015	Van Oordt's Mersken	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
016	Wijnjeterper Schar	behoud	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
020	<i>Zuidlaardermeergebied</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>verbetering</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	behoud	concept-ontwerp
034	Weerribben	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
037	Olde Maten & Veerslootslanden	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
056	<i>Arkemheen</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	ontwerpbesluit
066	<i>Uiterwaarden Neder-Rijn</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
070	Zuider Lingedijk & Diefdijk-Zuid	behoud	behoud	behoud	concept-ontwerp
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	uitbreiding	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
074	Zwarte Meer	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	behoud	concept-ontwerp
130	Langstraat	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
132	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de grote modderkruiper is beoordeeld als 'matig ongunstig'. De doelstelling van het gebied Gelderse Poort sluit aan bij de landelijke doelstelling.

H1149 – Kleine modderkruiper					
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied ten behoeve van behoud populatie					
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
013	Alde Feanen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
015	Van Oordt's Mersken	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
016	Wijnjeterper Schar	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
018	Rottige Meenthe & Brandemeer	behoud	behoud	behoud	concept-ontwerp
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	behoud	concept-ontwerp
034	Weerribben	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
036	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
037	Olde Maten & Veerslootslanden	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
065	Binnenveld	behoud	behoud	behoud	concept-ontwerp
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
070	Zuider Lingedijk & Diefdijk-Zuid	behoud	behoud	behoud	concept-ontwerp
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
074	Zwarte Meer	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
076	Veluwerandmeren	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
083	Botshol	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
089	Eilandspolder	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
090	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit

091	Polder Westzaan	behoud ^a	behoud	behoud	ontwerpbesluit
092	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
094	Naardermeer	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
104	Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	behoud	concept-ontwerp
130	Langstraat	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
132	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
135	Kempenland-West	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
138	Weeter- en Budelerbergen & Ringselven	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
141	Oeffelter Meent	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit

(a) Enige achteruitgang in omvang leefgebied ten gunste van habitattypen H1330 schorren en zilte graslanden of H6430 ruigten en zomen is toegestaan.

De staat van instandhouding voor de kleine modderkruiper is beoordeeld als 'gunstig'. De staat van instandhouding op het aspect populatie is onbekend.²² Alle gebiedsdoelen sluiten aan op de landelijke opgave.

H1163 – Rivierdonderpad					
Landelijke doelstelling: behoud/uitbreiding omvang en behoud/verbetering kwaliteit leefgebied ^a					
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
013	Alde Feanen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	behoud	concept-ontwerp
035	Wieden	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
049	Dinkelland	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
072	IJsselmeer	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
073	Markermeer & IJmeer	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
074	Zwarte Meer	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
076	Veluwerandmeren	behoud ^b	behoud	behoud	ontwerpbesluit
083	Botshol	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
090	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
092	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	behoud	concept-ontwerp
148	Swalmdal	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
150	Roerdal	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
152	Grensmaas	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit

(a) Behoud omvang en kwaliteit leefgebied in de grote wateren en uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied in de beken.

(b) Enige achteruitgang in oppervlakte leefgebied ten gunste van broedvogelsoorten A021 Roerdomp of A298 Grote karekiet is toegestaan

De staat van instandhouding van de rivierdonderpad is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als 'gunstig'. In circa 10% van het leefgebied is situatie ongunstig (beken). De doelstelling van het gebied Gelderse Poort sluit aan bij de landelijke doelstelling.

H1166 - Kamsalamander					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie					
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	concept-ontwerp
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
029	Havelte-Oost	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
030	Dwingelderveld	uitbreiding	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
041	Boetelerveld	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
042	Sallandse Heuvelrug	uitbreiding	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
047	Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	uitbreiding	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
050	Landgoederen Oldenzaal	uitbreiding	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
054	Witte Veen	behoud	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
055	Aamsveen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
057	Veluwe	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
061	Korenburgerveen	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	concept-ontwerp
062	Willinks Weust	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
063	Bekendelle	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
064	Wooldse Veen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
066	<i>Uiterwaarden Neder-Rijn</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
070	Zuider Lingedijk & Diefdijk-Zuid	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	concept-ontwerp
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
082	Uiterwaarden Lek	behoud	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
123	Zwin & Kievittepolder	uitbreiding	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
128	Brabantse Wal	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
136	Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
138	Weerter- en Budelerbergen & Ringselven	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
141	Oeffelter Meent	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
149	Meinweg	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
150	Roerdal	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
155	Brunssummerheide	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
156	Bemelerberg & Schiepersberg	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
157	Geuldal	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de kamsalamander is beoordeeld als 'matig ongunstig'. De doelstelling van het gebied Gelderse Poort wijkt af van de landelijke doelstelling, omdat dit reeds één van de beste gebieden is voor de kamsalamander in Nederland. Behoud van de huidige oppervlakte en kwaliteit van het leefgebied is voldoende de populatie te behouden.

H1318 – Meervleermuis (zomer)					
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied ten behoeve van behoud populatie					
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
009	Groote Wielen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
010	Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
012	<i>Sneekermeergebied</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
013	Alde Feanen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
018	Rottige Meenthe & Brandemeer	behoud	behoud	behoud	concept-ontwerp
034	Weerribben	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
072	IJsselmeer	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
073	Markermeer & IJmeer	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
074	Zwarte Meer	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
076	Veluwerandmeren	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
083	Botshol	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
090	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
091	Polder Westzaan	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
092	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
093	<i>Polder Zeevang</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
094	Naardermeer	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	behoud	concept-ontwerp

De staat van instandhouding van de meervleermuis is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als respectievelijk 'gunstig' en 'matig ongunstig'. De doelstelling van het gebied Gelderse Poort sluit aan bij de landelijke doelstelling.

H1337- Bever					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied					
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	behoud	concept-ontwerp
145	Maasduinen	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
147	Leudal	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
148	Swalmdal	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
150	Roerdal	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
152	Grensmaas	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de bever is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als respectievelijk 'matig ongunstig' en 'gunstig'. Het gebiedsdoel wijkt af van de landelijke instandhoudingsdoelstelling, omdat in dit gebied voor de gewenste uitbreiding van de populatie geen uitbreiding van de omvang of verbetering van de kwaliteit van het leefgebied nodig is.

4.3 Vogelrichtlijn: broedvogels

Voor de doelen op gebiedsniveau die aangeven dat het leefgebied nog niet op orde is, is gekozen voor een “en/of” formulering. Daarmee wordt op het niveau van de Natura 2000-beheerplannen “ruimte gelaten” om te bepalen of ingezet wordt op uitbreiding omvang én verbetering kwaliteit leefgebied of dat wordt ingezet op alleen verbetering kwaliteit of alleen uitbreiding omvang leefgebied.

A004b – Dodaars				
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Besluit
004	Duinen Terschelling	behoud	behoud	ontwerpbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	behoud	behoud	ontwerpbesluit
030	Dwingelderveld	behoud	behoud	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	ontwerpbesluit
078	Oostvaardersplassen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
127	Markiezaat	behoud	behoud	ontwerpbesluit
128	Brabantse Wal	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
139	Deurnsche Peel & Mariapeel	behoud	behoud	ontwerpbesluit
140	Groote Peel	behoud	behoud	ontwerpbesluit
145	Maasduinen	behoud	behoud	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de dodaars (broedvogel) is beoordeeld als ‘gunstig’. De doelstelling van het gebied Gelderse Poort sluit aan bij de landelijke doelstelling.

A017b – Aalscholver				
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Besluit
003	Duinen Vlieland	behoud	behoud	ontwerpbesluit
013	Alde Feanen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	behoud	behoud	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	ontwerpbesluit
072	IJsselmeer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
078	Oostvaardersplassen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
079	Lepelaarplassen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
085	Zwanenwater & Pettemerduinen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
094	Naardermeer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
100	Voornes Duin	behoud	behoud	besluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	concept-ontwerp
119	Veerse Meer	behoud	behoud	ontwerpbesluit

(*) regionale aantallen

De staat van in standhouding van de aalscholver (broedvogel) is beoordeeld als ‘gunstig’. De doelstelling van het gebied Gelderse Poort sluit aan bij de landelijke doelstelling.

A021b – Roerdomp				
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Besluit
002	Duinen en Lage Land Texel	behoud	behoud	ontwerpbesluit
005	Duinen Ameland	behoud	behoud	ontwerpbesluit
006	Duinen Schiermonnikoog	behoud	behoud	ontwerpbesluit
008	Lauwersmeer	behoud	behoud	concept-ontwerp
013	Alde Feanen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
014	Deelen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
018	<i>Rottige Meenthe & Brandemeer</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>concept-ontwerp</i>
020	Zuidlaardermeergebied	behoud	behoud	ontwerpbesluit
034	Weerribben	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	ontwerpbesluit
036	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
072	IJsselmeer	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
074	Zwarte Meer	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
075	Ketelmeer & Vossemeer	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
076	Veluwerandmeren	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
078	Oostvaardersplassen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
085	Zwanenwater & Pettemerduinen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
090	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	behoud	behoud	ontwerpbesluit
091	<i>Polder Westzaan</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
092	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	behoud	behoud	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	concept-ontwerp
137	<i>Strabrechtse Heide & Beuven</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de roerdomp (broedvogel) is beoordeeld als 'zeer ongunstig'. De doelstelling van het gebied Gelderse Poort sluit aan bij de landelijke doelstelling.

A022b – Woudaap				
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Besluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
078	Oostvaardersplassen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
137	<i>Strabrechtse Heide & Beuven</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de woudaap (broedvogel) is beoordeeld als 'zeer ongunstig'. De doelstelling van het gebied Gelderse Poort sluit aan bij de landelijke doelstelling.

A119b – Porseleinhoen				
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Besluit
003	Duinen Vlieland	behoud	behoud	ontwerpbesluit
005	Duinen Ameland	behoud	behoud	ontwerpbesluit

008	Lauwersmeer	behoud	behoud	concept-ontwerp
009	Groote Wielen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
010	Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
012	Sneekermeergebied	behoud	behoud	ontwerpbesluit
013	Alde Feanen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
019	Leekstermeergebied	behoud	behoud	ontwerpbesluit
020	Zuidlaardermeergebied	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
023	Fochteloërveen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
033	Bargerveen	behoud	behoud	concept-ontwerp
034	Weerribben	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	ontwerpbesluit
036	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	behoud	behoud	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
066	Uiterwaarden Neder-Rijn	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
072	IJsselmeer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
074	Zwarte Meer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
075	Ketelmeer & Vossemeer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
078	Oostvaardersplassen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	behoud	behoud	ontwerpbesluit
106	Boezems Kinderdijk	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	concept-ontwerp
140	Groote Peel	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van het porseleinhoen (broedvogel) is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als respectievelijk 'zeer ongunstig' en 'matig ongunstig'. De doelstelling van het gebied Gelderse Poort sluit aan bij de landelijke doelstelling.

A122b – Kwartelkoning				
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Besluit
012	Sneekermeergebied	behoud	behoud	ontwerpbesluit
019	Leekstermeergebied	behoud	behoud	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	ontwerpbesluit
036	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	behoud	behoud	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
066	Uiterwaarden Neder-Rijn	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de Kwartelkoning (broedvogel) is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als respectievelijk 'gunstig' en 'matig ongunstig'. Uitbreiding en verbetering leefgebied in het rivierengebied is noodzakelijk omdat de toekomst van de grote broedpopulatie in Oost-Groningen (Oldambt) hoogst onzeker is. De soort is hier afhankelijk van de gewaskeuze in de akkerbouw.

A197b – Zwarte stern				
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Besluit
013	Alde Feanen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
014	Deelen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
034	Weerribben	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

035	Wieden	behoud	behoud	ontwerpbesluit
036	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	behoud	behoud	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
083	Botshol	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
094	Naardermeer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	behoud	behoud	ontwerpbesluit
106	Boezems Kinderdijk	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de zwarte stern (broedvogel) is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als respectievelijk 'zeer ongunstig' en 'matig ongunstig'. De doelstelling van het gebied Gelderse Poort sluit aan bij de landelijke doelstelling.

A229b – IJsvogel				
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Besluit
038	Uiterwaarden IJssel	behoud	behoud	ontwerpbesluit
057	Veluwe	behoud	behoud	ontwerpbesluit
066	Uiterwaarden Neder-Rijn	behoud	behoud	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	concept-ontwerp

De staat van instandhouding van de ijsvogel (broedvogel) is beoordeeld als 'gunstig'. De doelstelling van het gebied Gelderse Poort sluit aan bij de landelijke doelstelling.

A249b – Oeverwaluw				
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Besluit
066	Uiterwaarden Neder-Rijn	behoud	behoud	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	ontwerpbesluit
145	Maasduinen	behoud	behoud	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de oeverwaluw (broedvogel) is beoordeeld als 'gunstig'. De doelstelling van het gebied Gelderse Poort sluit aan bij de landelijke doelstelling.

A272b – Blauwborst				
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Besluit
008	Lauwersmeer	behoud	behoud	concept-ontwerp
033	Bargerveen	behoud	behoud	concept-ontwerp
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	ontwerpbesluit
078	Oostvaardersplassen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	concept-ontwerp
122	Westerschelde & Saeftinghe	behoud	behoud	ontwerpbesluit
139	Deurnsche Peel & Mariapeel	behoud	behoud	ontwerpbesluit
140	Groote Peel	behoud	behoud	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de blauwborst (broedvogel) is beoordeeld als 'gunstig'. De doelstelling van het gebied Gelderse Poort sluit aan bij de landelijke doelstelling.

A298b – Grote karekiet				
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Besluit
014	Deelen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
018	Rottige Meenthe & Brandemeer	uitbreiding	verbetering	concept-ontwerp
034	Weerribben	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
035	Wieden	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
036	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
074	Zwarte Meer	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
075	Ketelmeer & Vossemeer	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
076	Veluwerandmeren	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
078	Oostvaardersplassen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
094	Naardermeer	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de grote karekiet (broedvogel) is beoordeeld als 'zeer ongunstig'. De doelstelling van het gebied Gelderse Poort sluit aan bij de landelijke doelstelling.

4.4. Vogelrichtlijn: niet-broedvogels

Niet-broedvogelsoorten			
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied			
Vogelsoort	Aantal gebieden	Omvang leefgebied	Kwaliteit leefgebied
A005 Fuut ^a	24	behoud	behoud
A017 Aalscholver	26	behoud	behoud
A037 Kleine zwaan ^b	29	behoud	behoud
A038 Wilde zwaan ^c	5	behoud	behoud
A041 Kolgans	36	behoud	behoud
A043 Grauwe gans	31	behoud	behoud
A050 Smient	44	behoud	behoud
A051 Krakeend	35	behoud	behoud
A052 Wintertaling ^d	24	behoud	behoud
A054 Pijlstaart ^c	25	behoud	behoud
A056 Slobeend	38	behoud	behoud
A059 Tafeleend ^e	17	behoud	behoud
A068 Nonnetje ^a	17	behoud	behoud
A125 Meerkoet ^f	23	behoud	behoud
A142 Kievit ^c	11	behoud	behoud
A156 Grutto ^g	23	behoud	behoud
A160 Wulp	17	behoud	behoud

- (a) Ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is landelijk een behoudsdoelstelling geformuleerd voor de fuut en het nonnetje vanwege slechte stuurbaarheid van vermoedelijke oorzaken (Natura 2000 doelendocument (2006), p201/206).
- (b) Ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is landelijk een behoudsdoelstelling voor de kleine zwaan geformuleerd. De recente afname is verbonden aan een afname op internationaal niveau en mogelijk aan enkele andere slecht stuurbare factoren. (Natura 2000 doelendocument (2006), p202).
- (c) Ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is landelijk een behoudsdoelstelling voor de wilde zwaan, pijlstaart en kievit geformuleerd, omdat de matig ongunstige staat van instandhouding alleen gebaseerd is op toekomstverwachting (Natura 2000 doelendocument (2006), p202/204/208).

- (d) Ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding op het aspect populatie is landelijk een behoudsdoelstelling voor de wintertaling geformuleerd. De matig ongunstige staat van instandhouding is gebaseerd op een populatie-afname die niet leidt tot een waarde van minder dan 75% van de draagkracht indicatie. (Natura 2000 doelendocument (2006), p204).
- (e) Ondanks de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is landelijk een behoudsdoelstelling voor de tafeleend geformuleerd, vanwege slecht stuurbare oorzaken en enige compensatie door toename in de randmeren . (Natura 2000 doelendocument (2006), p205).
- (f) Ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is landelijk een behoudsdoelstelling voor de meerkoet geformuleerd, omdat de matig ongunstige staat van instandhouding alleen gebaseerd is op de populatie (en niet het leefgebied) (Natura 2000 doelendocument (2006), p207).
- (g) De grutto heeft landelijk een opgave voor uitbreiding omvang en verbeteropgave kwaliteit leefgebied. Aangezien deze opgave niet te realiseren is binnen het Natura 2000-netwerk is in alle gebieden een behoudsopgave voor de grutto geformuleerd (Natura 2000 doelendocument (2006), p209).

De staat van instandhouding van bovenstaande niet-broedvogelsoorten is beoordeeld als 'gunstig', tenzij anders aangegeven. Alle gebiedsdoelen van bovenstaande soorten sluiten aan bij de landelijke doelstelling.

Appendix

Toelichting op de selectie- en begrenzingscriteria die bij de aanwijzing van het Vogelrichtlijngebied Gelderse Poort gebruikt zijn.

Onderstaande paragrafen zijn opgenomen in de Nota van toelichting van het Vogelrichtlijnbesluit.

3. Gebiedsbeschrijving en begrenzing

3.2 Aanduiding leefgebied

De Gelderse Poort is aangewezen als sbz onder de Vogelrichtlijn vanwege de aanwezigheid van open water, moerassen en graslanden in de uiterwaarden en in binnendijks gebied die als geheel het leefgebied vormen van een aantal in artikel 4 van de Richtlijn bedoelde vogelsoorten. Het is een watergebied dat het leefgebied vormt van soorten van Bijlage I (art. 4.1) en tevens fungeert als broedgebied, overwinteringsgebied en rustplaats in de trekzone van andere trekvogelsoorten (art. 4.2). De begrenzing van de sbz is zo gekozen dat een in landschapsecologisch en vogelkundig opzicht samenhangend geheel is ontstaan dat, mede in samenhang met sbz Waal, sbz Neder Rijn en sbz Unterer Niederrhein (Duitsland) en sbz IJssel, voorziet in de beschermingsbehoefte met betrekking tot het voortbestaan en/of voortplanten van bedoelde vogelsoorten.

4. Vogelkundige waarden

4.1 Kwalificerende vogelsoorten

Gelderse Poort kwalificeert als sbz onder de Vogelrichtlijn vanwege het voorkomen van drempeloverschrijdende aantallen van Kolgans, Grauwe gans en Slobeend die het gebied benutten als overwinteringsgebied en/of rustplaats. Het gebied kwalificeert tevens omdat het behoort tot één van de vijf belangrijkste broedgebieden dan wel pleisterplaatsen voor de Roerdomp, Kwartelkoning, Zwarte stern en IJsvogel²³ in Nederland.

Soorten van Bijlage I waarvoor het gebied tot "een van de vijf belangrijkste" in Nederland behoort

Soort	Art. 4	Brv ^a	Totale populatie ^b	% in 5e ^c	% in sbz ^d	Telperiode
Roerdomp <i>Botaurus stellaris</i>	1	ja	175	5%	8%	1993-97
Kwartelkoning <i>Crex crex</i>	1	ja	100	3%	3%	1993-97
Zwarte stern <i>Chlidonias niger</i>	1	ja	1100	6,1%	12,2%	1993-97
IJsvogel <i>Alcedo atthis</i>	1	ja	190	1%	1%	1993-97

Trekkende watervogelsoorten waarvoor het gebied aan de 1%-drempel voldoet

Soort	Art. 4	Brv ^a	Biogeogr. Populatie ^e	1% Biopop ^f	% in sbz ^g	Telperiode
Kolgans <i>Anser albifrons</i>	2	nee	NW-Siberië/NW-Europa	6 000	6,1%	1993-97
Grauwe gans <i>Anser anser</i>	2	nee	NW-Europa/ZW-Europa	2 000	1,0%	1995-97
Slobeend <i>Anas clypeata</i>	2	nee	NW-/Midden-Europa	400	1,2%	1994-97

(a) De kwalificatie betreft in het gebied broedende vogels (indien ingevuld met "ja") of niet-broedvogels ("nee")

(b) Omvang Nederlandse broedpopulatie (gemiddelde; in paren) of biogeografische populatie (niet-broedvogels)

(c) Aantal in het op vier na belangrijkste gebied (5e gebied) uitgedrukt als percentage van de landelijke broedpopulatie; biogeografische populatie (niet-broedvogels)

²³ Onderstreepte soorten zijn opgenomen in Bijlage I van de Richtlijn (artikel 4.1)

- (d) Aantal in het onderhavige gebied uitgedrukt als percentage van de landelijke broedpopulatie of als percentage van de biogeografische populatie (niet-broedvogels)
- (e) Biogeografische populatie waartoe de in Nederland pleisterende exemplaren van deze soort worden gerekend
- (f) Drempelwaarde zijnde 1% van de betreffende biografische populatie (biografische populatie en drempelwaarde ontleend aan Rose & Scott 1997, Waterfowl Population Estimates – 2-edition. Wetlands International, Wageningen)
- (g) Aantal in het onderhavige gebied uitgedrukt als percentage van de biogeografische populatie

4.2 Andere relevante vogelsoorten

Andere soorten van Bijlage I waarvoor het gebied van betekenis is, zijn Porseleinhoen, Blauwborst (broedvogels); Kleine zwaan, Wilde zwaan, Nonnetje, Visarend, Slechtvalk (niet-broedvogels). Andere trekkende vogelsoorten waarvoor het gebied van betekenis is als broedgebied, overwinteringsgebied en/of rustplaats: Dodaars, Fuut, Aalscholver, Rietgans, Smient, Krakeend, Wintertaling, Pijlstaart, Tafeleend, Meerkoet, Kievit, Grutto, Wulp. Het gebied is verder van belang als broedgebied voor Oeverzwaluw en Grote karekiet (trekvogels opgenomen in de nationale lijst van met uitroeiing bedreigde of speciaal gevaar lopende soorten). De biotopen van deze vogels hebben mede de begrenzing van dit gebied bepaald.

4.3 Plaatselijke omstandigheden

Oude Rijnstrangen, Oude Waal, Groenlanden, Jonkmanshof en Ooijpolder (incl. Ooijse Graaf en Millingerwaard) fungeren als broedgebied voor moerasvogels als Dodaars, Roerdomp, Woudaapje, Porseleinhoen, Zwarte stern, Blauwborst en Grote karekiet. Het aangewezen gebied is verder nog één van de weinige graslandgebieden van Nederland waar nog jaarlijks verspreid broedterritoria van de Kwartelkoning worden vastgesteld. De Aalscholver heeft een broedkolonie in de Lobberdensche Waard en een slaapplaats in Millingerhof. De Gelderse Poort herbergt diverse slaapplaatsen (met name De Bijland, Kaliwaal bij Kekerdorp, Zandgat Gendtsche Polder) van tienduizenden ganzen en zwanen die in de uiterwaarden en elders in het Duits/Nederlandse Nederrijng gebied voedsel zoeken (de getelde aantallen geven geen goed beeld van de slaapplaatsfunctie omdat de vogels overdag in de voedselgebieden zijn geteld). De in het gebied pleisterende Grauwe ganzen betreffen deels uit het gebied afkomstige broedvogels (o.a. Ooijpolder, Millingerwaard, Bemmelse en Gendtsche Polder). Smienten worden rustend aangetroffen op grote grindgaten en oude rivierarmen (o.a. De Bijland, Kaliwaal), terwijl op graslanden in de directe omgeving van dergelijke plassen wordt gefoerageerd. Wanneer de uiterwaarden onder water staan, is hun verspreiding echter veel ruimer. De Meerkoet heeft een soortgelijke biotoopkeuze, maar heeft in het gebied een ruimere verspreiding met concentraties in de Oude Waal bij Nijmegen, Bisonbaai, Kaliwaal, Bemmelse Polder, Lobberdensche Waard en Spijkse Polder. Geïndundeerde uiterwaarden hebben vooral ook een grote aantrekkingskracht op de andere zwemeenden (Krakeend, Wintertaling, Pijlstaart) die overigens grotendeels beperkt zijn tot de ondiepe plassen in het gebied (o.a. Oude Waal bij Nijmegen, Erlecomse Waard, Bemmelse Polder-West, Jezuitenwaai, Erfkamerlingschap). De Tafeleend rust overdag op de grotere plassen (o.a. De Bijland, Kaliwaal), terwijl 's nachts op de rivier tussen de kribben wordt gefoerageerd. Het Nonnetje komt verspreid in het gebied voor op zandgaten en rivierarmen (o.a. Ooijpolder, Kaliwaal, Millingerwaard, De Bijland e.o.). De Fuut verblijft meer op de grote grindgaten en soms ook op de rivier zelf. De Visarend wordt in de trektijd voornamelijk op de grotere plassen in het gebied aangetroffen; de Slechtvalk wordt in alle open gebieden gezien, vooral in de omgeving van concentraties eenden en steltlopers (met name Kaliwaal, Erlecomse Waard).

Directie Natuur- en
Landschapsbescherming

DE MINISTER VAN LANDBOUW EN VISSERIJ

Overwegende, dat het gebied bekend onder de naam "De Oude Waal I" in de gemeenten Nijmegen en Ubbergen, gevormd door de hierna kadastraal omschreven percelen, van algemeen belang is uit een oogpunt van natuurschoon en om zijn natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument is in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat het gebied bestaat uit een complex van moeras, vochtig loofbos, hagen, kaden, dijken, open water en grasland;

dat het gebied wordt gekenmerkt door een grote verscheidenheid in reliëf en, mede in samenhang met de regelmatig optredende inundatie met rivierwater, een grote variatie in grondwaterstand;

dat zich ten gevolge van deze verscheidenheid in milieuomstandigheden diverse levensgemeenschappen hebben ontwikkeld;

dat in het natuurmonument minder algemene tot zeldzame plantengemeenschappen met daarbij behorende minder algemene tot zeldzame hogere plantesoorten voorkomen;

dat het natuurmonument van grote betekenis is als broedgebied van vele soorten moeras- en watervogels waaronder verschillende zeldzame soorten;

dat het natuurmonument een in internationaal opzicht belangrijk rust- en fourageergebied is voor doortrekkende en overwinterende watervogels;

dat het natuurmonument door zijn weidsheid en zijn afwisseling van belang is uit een oogpunt van natuurschoon;

dat het natuurmonument onderdeel uitmaakt van de uiterwaard "De Oude Waal" en daarmee een samenhangend geheel vormt;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het natuurmonument, dat hieronder niet alleen moeten worden begrepen de hiervoor bedoelde biologische en visueel-esthetische waarden, maar ook de geomorfologische, bodemkundige en hydrologische gesteldheid en de voor de avifauna noodzakelijke rust;

Overwegende ten slotte, dat de bescherming van het natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gelet op artikel 7, in samenhang met artikel 9, van de Natuurbeschermingswet;

Gezien de beschikking van 17 maart 1982, nr NLB/GS/GA-49610, houdende het besluit dat de aanwijzing in overweging is ten aanzien van "De Oude Waal";

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Gelderland ingezonden beschouwingen, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer;

B E S L U I T :

- I. Aangewezen wordt als beschermd natuurmonument "De Oude Waal I", voor zover gevormd door de percelen, kadastraal bekend gemeente Nijmegen, sectie A, nrs. 2, 6, 7, 153 (ged.), 162, 257, 258 (ged.), 303 (ged.), en gemeente Ooij, sectie A, nrs 80, 81, 97, 173, 174, 175, 176, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 263, 321, 322, 508 (ged.), 509, 571, 624, 625, 626, 627, 628 (ged.), 629, 630, 631, 633, 677, 678, 679, 686 (ged.), 812 (ged.), 850 (ged.), 861 (ged.), 864, 866, 874, 875, 911 (ged.), 916 (ged.), 919 (ged.), 942, 943, 944, 945, 946, 947, een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BN51.
- II Bij deze beschikking gaat een toelichting, die in samenhang met de beschikking moet worden gelezen.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Nederlandse Staatscourant.

De Minister van Landbouw en Visserij,

w.g.

G.J.M. Braks

TOELICHTING

Ligging en oppervlakte

Het natuurmonument "De Oude Waal I" is gelegen in de uiterwaarden van de rivier de Waal in de gemeenten Nijmegen en Ubbergen. Het gebied wordt gevormd door een complex van grasland, moeras, strangen, hagen, kaden en dijken.

Het natuurmonument vormt, met het overige niet bebouwde deel van de uiterwaard, landschappelijk en geomorfologisch één samenhangend geheel, met als meest in het oog springend element de verlandende delen van de vroegere rivierloop langs de dijk.

De oppervlakte van het natuurmonument bedraagt ongeveer 82 ha.

Natuurwetenschappelijke betekenis

1. Algemeen

De regelmatig optredende inundatie van het natuurmonument met rivierwater en de daarmee samenhangende wisselingen in grondwaterstand leidde tot een grote hydrologische dynamiek in het natuurmonument.

De inundatie heeft tevens een afzetting van slib tot gevolg, waardoor een zwaar bodemsubstraat is ontstaan. De graslanden van het natuurmonument blijven door de hierdoor veroorzaakte vertraagde ontwatering langer vochtig. De verschillen in milieu hebben geleid tot een levensgemeenschap, die gekenmerkt wordt door een grote diversiteit.

Het gehele gebied is in de "Milieukartering en waardering van de uiterwaarden van IJssel, Rijn, Waal en Maas" aangeduid als 'paarse uiterwaard' (van zeer grote betekenis) met waarderingscijfer 18 (het hoogste is 20).

2. Flora en vegetatie

In vegetatiekundig opzicht is het natuurmonument met name van groot belang vanwege het voorkomen van rijk gezoneerde verlandingsvegetaties van eutroof (voedselrijk) water, die karakteristiek zijn voor het fluviatiele (aan de rivier gebonden) district. In het open water worden bijzondere plantesoorten aangetroffen waaronder Gewoon blaasjeskruid, Gewone watercranonkel, Glanzig fonteinkruid, Lidsteng, Watergentiaan en Waterviolier. De watervegetaties kunnen gerekend worden tot het Kikkerbeetverbond en het Sterrekroos-Waterviolier-verbond.

Plaatselijk komt langs het water een goed ontwikkelde rietgordel voor. In het natuurmonument ligt een zeggemoeras dat een aanzienlijke oppervlakte beslaat en waarin een aantal karakteristieke plantesoorten wordt aangetroffen: Blaaszegge, Moeraskruiskruid, Scherpe zegge, Stijve zegge en Tweerijige zegge.

In het natuurmonument zijn ook de meidoornhagen opvallende elementen. In deze hagen is een lianenbegroeiing van Bosrank, Heggerank en Hop tot ontwikkeling gekomen.

Van grote natuurwetenschappelijke betekenis zijn tevens de vegetaties van de dijkbermen. Hier groeien vele zeldzame plantesoorten die kenmerkend zijn voor het fluviatiele district, zoals Agrimonie, Bitterkruid, Heksenmelk, Kattedoorn, Marjolein, Ruige weegbree, Smalbladig kruiskruid en Wilde kaardebol.

3. Fauna

In samenhang met de hiervoor geschetste verscheidenheid van abiotisch milieu en vegetatie heeft zich in het natuurmonument een eveneens gevarieerde fauna ontwikkeld. Dit komt met name tot uiting in de aangetroffen vogels: het aantal broedvogelsoorten ligt ver boven het gemiddelde van het Nederlandse rivierenlandschap.

De broedvogelpopulatie is in het gebied buitengewoon rijk geschakeerd. Bijzonder belangrijk is de broedvogelpopulatie van moeras en water in het natuurmonument met soorten als: Dodaars, Fuut, Roerdomp, Woudaapje, Waterral, Wintertaling, Zomertaling, Slobeend, Tafeleend, Kuifeend, Zwarte Stern, Watersnip, Rietzanger, Kleine Karekiet, Grote Karekiet, Blauwborst, Rietgors en Porseleinhoen.

Ook de omliggende lage graslanden, gekenmerkt door een hoge waterstand, een regelmatige inundatie en een late maaidatum zijn van betekenis voor een groot aantal broedvogelsoorten waaronder: Kwartelkoning, Scholekster, Kievit, Tureluur, Grutto, Watersnip, Graspieper, Gele kwikstaart, Witte kwikstaart en Paapje. Tevens bieden deze graslanden ook broedgelegenheid aan Slobeend, Wilde eend, Wintertaling en Zomertaling.

De in het broedgebied voorkomende meidoornhagen zijn bij uitstek het broedgebied van onder andere: Steenuil, Ransuil, Heggemus, Grasmus, Fitis, Tjitjaf, Putter, Roodborsttapuit en Grauwe Gors.

Het gehele gebied van de Oude Waal is voorts van belang als fourageer- en rustgebied voor tal van overwinterende en doortrekkende watervogels. Met name de diversiteit aan soorten is hier opmerkelijk. De winterpopulatie van pleisterende fuutachtigen, eenden, ganzen en zwanen telt jaarlijks enige tienduizenden exemplaren. Genoemd kunnen onder andere worden :

Roodhalsfuut, Kuifduiker, Geoorde fuut, Aalscholver, Zomertaling, Krak-eend, Krooneend, Witoogend, Brilduiker, Eidereend, Grote zaagbek, Nonnetje, Grauwe gans, Kolgans, Dwerggans, Rietgans, Kleine rietgans en Wilde zwaan.

De belangrijkste doortrekkende soorten die korte tijd in het gebied pleisteren zijn steltlopers als Goudplevier, Bontbekplevier, Kleine plevier, Poelsnip, Bokje, Oeverloper, Witgatje, Bosruiter, Zwarte ruiter, Groenpootruiter, Kemphaan, Bonte strandloper en Wulp. Ook de Watersnip trekt in grote aantallen door (tot 250 exemplaren).

Wat betreft roofvogels en uilen worden als wintergast of doortrekker waargenomen : Sperwer, Slechtvalk, Torenavalk, Buizerd, Ruigpootbuizerd, Wespendif en Velduil.

Van de overige doortrekkers en overwinteraars kunnen genoemd worden : Kramsvogel, Koperwiek, Frater en IJsvogel.

De positie die de uiterwaard inneemt als fourageer- en rustgebied voor doortrekkende en overwinterende vogels, is voor de International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN) aanleiding geweest het natuurmonument, als onderdeel van het rivierenstelsel van de Waal, op te nemen in de 'Wetland Conservation List'.

Onder meer de volgende zoogdieren zijn in het natuurmonument waargenomen: Egel, Bosspitsmuis, Watervleermuis, Dwergvleermuis en Rosse vleermuis, Aardmuis, Vos, Hermelijn, Wezel, Bunzing, Steenmarter en Otter. Voor een aantal van deze soorten dient het gebied alleen als fourageergebied. Voorts is het gebied van belang voor amfibieën als Groene Kikker, Rugstreeppad, Grote en Kleine Watersalamander.

Het natuurmonument is tevens van belang vanwege de aquatische macrofauna alsmede vanwege het voorkomen van enige minder algemene en zeldzame vissoorten.

Natuurschoon

De weidsheid enerzijds en de afwisseling van kleine elementen als knotwilgen, hagen, bosjes en plassen anderzijds verlenen het natuurmonument in visueel-landschappelijk opzicht een aantrekkelijk aanzien. Het natuurmonument is dientengevolge mede uit een oogpunt van natuurschoon van grote betekenis.

Begrenzing van het natuurmonument

De begrenzing van het natuurmonument wordt aan de oost- en zuidgrens gevormd door de Ooyse Bandijk; de grens is gelegen op het boventalud van de west-respectievelijk noordzijde van de dijk en wel 0.50 m vanuit de asfaltverharding. Bij de toegangsweg van de Vlietberg buigt de grens langs de oostzijde van deze weg af in noordelijke richting. Voor de sluis buigt de grens af in westelijke richting en volgt de bovenkant van het sloottalud. De grens zet zich voort langs de afrastering welke zich bevindt tussen het grasland en de laaggelegen gronden van 't Zeumke tot aan de westgrens van het perceel Nijmegen sectie A nr. 303. Aan de overzijde van 't Zeumke loopt de grens langs de afrastering tussen het grasland en 't Zeumke in n.o.-richting. De grens loopt vervolgens aan de bovenkant van het sloottalud langs het populierenbos tot aan de ontsluitingsweg naar de Vlietberg. De grens volgt de kadastrale grens, langs perceel Nijmegen, sectie A nr. 158 tot aan de kolk. Draait om deze kolk heen en volgt de noordgrens van perceel Ooy sectie A nr. 176 en gaat verder langs de westgrens van perceel Ooy sectie A nr. 322 tot aan het knotwilgenbosje. De grens gaat verder langs de afrastering tussen het grasland en het knotwilgenbosje en vervolgens langs het boventalud aan de noordkant van de sloot ten noorden van perceel Ooy, sectie A nr. 255 en volgt verder de afrastering tussen het grasland en de visvijver. (perceel Ooy sectie A nr. 874). De grens buigt af rond perceel Ooy sectie A nr. 874 tot aan de noordgrens van perceel Ooy sectie A nr. 944, langs het populierenbos, en volgt deze perceelsgrens tot aan perceel Ooy sectie A, nr. 679. Hier buigt de grens in noordelijke richting af en volgt de bovenkant van het sloottalud (westzijde) en loopt verder langs de bovenkant van de westelijke oever van het brede water gelegen tussen de akker en het rietland tot aan de Zwarte Weg. De grens volgt nu de bovenkant van het sloottalud van de Zwarte Weg (perceel Ooy sectie A, nr. 919) en buigt nog voor de Zwarte Weg terug langs de afrastering tussen de beplanting en de verharding van de Zwarte Weg (dus alleen de groenstrook langs de Zwarte Weg wordt in de aanwijzing betrokken). De grens gaat verder tussen het bos en het water ten westen van perceel Ooy sectie A nr. 866 en gaat verder langs de westelijke begrenzing van perceel Ooy sectie A nr. 864 alwaar de grens de overgang van bos en grasland volgt tot aan de zuidkant van perceel Ooy sectie A nr. 911. De grens gaat vervolgens in westelijke richting langs perceel Ooy sectie A nr. 911 en aangekomen op perceel Ooy sectie A, nr. 812 volgt de grens de onderzijde van het talud van de weg op perceel Ooy sectie A nr. 812 en buigt aan einde van de haag terug in oostelijke richting en loopt rond een huis met erf. De grens loopt verder langs de verharding van de weg op perceel Ooy sectie A nr. 911 tot aan de waterplas en gaat verder langs de bovenkant van het talud rond deze plas tot aan de weg. De grens loopt vervolgens in zuidelijke richting langs de verharding van deze weg tot aan de Ooyse Bandijk.

Het gebruik van landbouwgronden

De exploitatie van agrarische grond in uiterwaarden ondervindt duidelijk beperkingen door de natuurlijke omstandigheden. In delen van het jaar staan de uiterwaarden onder water en ook in andere delen van het jaar zijn grote stukken vochtig.

Omdat toepassing van de Natuurbeschermingswet primair gericht is op instandhouding van de aanwezige waarden kan het huidige sinds jaar en dag bestaande (in dergelijke situatie gangbare) agrarische gebruik worden voortgezet en betekent toepassing van de Natuurbeschermingswet daarvoor als zodanig geen wettelijke belemmering. Tot dit laatste hoort niet het gebruik of het dumpen van drijfmest en het beweiden van oeverbegroeiing, bos, riet en rietruigten. Voor dergelijke handelingen die eerst sinds korte tijd plaatsvinden en het natuurmonument schade toebrengen is steeds een vergunning vereist.

Het ligt niet in de bedoeling in de toekomst iedere landbouwkundige ontwikkeling in een situatie als deze tegen te gaan. Bepaalde ontwikkelingen kunnen evenwel de wezenlijke kenmerken van het beschermd natuurmonument aantasten danwel schadelijk zijn voor de natuurwetenschappelijke betekenis daarvan of het ontsieren (art.12). In dergelijke gevallen zal het dan ook nodig zijn zulke ontwikkelingen in het kader van de vergunningsprocedure te toetsen. Deze ontwikkelingen betreffen de uitvoering van grondverbeteringswerken zoals egaliseren en ophogen en werken die wijziging van de waterhuishouding beogen of ten gevolge hebben, zoals begreppelen en draineren, en bepaalde vormen van intensivering van het agrarisch gebruik, bijvoorbeeld gebruik van drijfmest, omzetten van weiland in bouwland en frezen, ploegen en (vervolgens) inzaaien van grasland. Hierna is een en ander uitgewerkt.

Vergunningplicht

De gevarieerde opbouw van het natuurmonument en het grote aantal verschillende mogelijkheden maken het onmogelijk op voorhand precieze scheidslijnen aan te geven voor het al dan niet vergunningplichtig zijn van voorgenomen handelingen. Van geval tot geval zal moeten worden vastgesteld of een vergunning vereist is. Omdat het voor de betrokkenen vaak moeilijk is een en ander zelf te beoordelen, wordt dringend aangeraden daarbij de hulp van de consultant Natuurbehoud van het Staatsbosbeheer in te roepen. Deze zal uitsluitel kunnen geven over de vraag of het noodzakelijk is vergunning aan te vragen. Het aanvragen van een vergunning dient krachtens art. 13 eerste lid, per aangetekende brief aan de Minister van Landbouw en Visserij te geschieden.

Om de gedachten enigszins te bepalen, wordt hierna eerst een aantal handelingen opgesomd, waarvoor in ieder geval een vergunning is vereist en vervolgens een aantal, waarvoor dat afhangt van plaats, omvang, aard en intensiteit. Het zijn niet-limitatieve opsommingen, die niettemin een goede indruk geven van de te volgen beleidslijn. Ten overvloede zij er nog op gewezen dat sommige handelingen buiten het natuurmonument ook schade aan het natuurmonument kunnen aanrichten. Ook deze handelingen zijn aan een vergunning gebonden.

In ieder geval vergunningsplichtig zijn:

- ontgronden, bodem verlagen, ophogen of egaliseren;
- handelingen, welke wijziging van de waterhuishouding of (grond) waterstand beogen of ten gevolge (kunnen) hebben, zoals het graven, verbreden, verdiepen, verleggen of dichten van watergangen;

- scheuren en/of frezen en diepploegen van grasland of andere verstoringen van het bodemprofiel;
- ontginnen, beweiden of bemesten van moerassige laagten, riet, rietruigten, oeverbegroeiingen en bos;
- gebruik en dumpen van drijfmest;
- bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet;
- het mogelijk maken of bedrijven van recreatieve activiteiten, zoals plaatsen of aanleggen van voor verblijf geschikte voer- en vaartuigen, tourcaravans, kampeerauto's en tenten, crossen, varen met alle typen vaartuigen, aanbrengen of inrichten van recreatieve voorzieningen en sportvissen vanaf oevers;
- opslaan, storten, bergen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, stoffen of producten;
- aanleggen of verharden van wegen, paden, banen of parkeergelegenheden, aanbrengen van oppervlakteverharding en oeverbeschoeiingen, leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen, constructies, installaties of apparatuur.

Bij het bovenstaande wordt aangetekend, dat voor het gebruik van maximaal zeven roeiboten op de tot heden gebruikte locatie vergunning zal worden verleend met uitzondering van het broedseizoen en dat sportvissen vanaf de westoever van perceel kadastraal bekend gemeente Ooij, sectie A, nr. 874, en vanaf de roeiboten waarvoor vergunning zal worden verleend, zonder vergunning mag geschieden. Voor bevissing vanaf de noordwestoever van de percelen gemeente Ooij, sectie A, nr. 174 en 175 is inmiddels vergunning verleend. Bovendien zal voor het rechtmatig gebruik van ontgrondingsvergunningen die van kracht zijn op het moment van inwerkingtreding van de rechtsgevolgen van de aanwijzing, geen vergunning vereist zijn.

Het waterstaatkundig beheer en onderhoud kan, zoals dit sinds jaar en dag gebruikelijk is, zonder vergunning blijvend plaatsvinden. Nieuwe ontwikkelingen in het beheer en onderhoud zullen daarentegen opnieuw getoetst dienen te worden aan het natuurbeschermingsbelang en zonodig vergunningplichtig zijn.

Tot handelingen, waarvoor per geval dient te worden gezien of vergunning moet worden aangevraagd, behoren:

- planten, vellen, rooien en snoeien of kappen van bomen, houtopstand of ander houtgewas;
- aanwenden van bestrijdingsmiddelen, groei- en stoorstoffen;
- branden van riet, hout en ruigte;
- aanbrengen van drainages.

Voor beide categorieën geldt, dat geen vergunning vereist is voor handelingen welke zijn voorzien in een beheersplan op grond van artikel 14 van de Natuurbeschermingswet.

De ornithologische waarde van het gebied wordt in belangrijke mate bepaald door de rust die er heerst. Het beheer van de in de Jachtwet genoemde diersoorten vormt echter een onderdeel van het totale beheer van het natuurgebied. Daarbij zij aangetekend dat het wildbeheer in het natuurmonument een meer directe relatie kan hebben met de omgeving dan bij andere beheers-taken het geval is; dit vanwege het eventueel optreden van landbouwschade en oeveraantasting. Ten einde bovengenoemd beheer te verwezenlijken en de fauna in het gebied te beschermen, is de toepassing van een complex van maatregelen die elkaar aanvullen gewenst. Dit kan onder meer geschieden door toepassing van artikel 53 van de Jachtwet en de artikelen 12 en 16 van de Natuurbeschermingswet. Het verbodstelsel als bedoeld in de artikelen 12 en 16

van de Natuurbeschermingswet geldt niet voor reeds gesloten overeenkomsten, waaronder ook eventuele jachthuurovereenkomsten vallen. Nieuwe en te hernieuwen jachtovereenkomsten dienen getoetst te worden aan deze aanwijzing. In dit verband dienen de jachthouders hun contractuele en wettelijke verplichtingen na te komen.

Beheersplan

De wet geeft in artikel 14 de mogelijkheid met de eigenaar en gebruiker een beheersplan op te stellen. Dit beheersplan komt tot stand op vrijwillige basis. Met het beheersplan wordt beoogd, dat het voor het natuurmonument gewenste beheer kan worden uitgevoerd. Daarnaast brengt het beheersplan met zich, dat de eigenaar en gebruiker meteen al duidelijkheid verkrijgen over handelingen als bovenbedoeld en handelingen die zouden moeten worden nagelaten in verband met het behoud van de kwaliteit van het natuurmonument.

Doordat het beheersplan in overleg en in overeenstemming met de eigenaar en gebruiker wordt opgesteld, is ingevolge het derde lid van artikel 12 van de wet voor in het beheersplan neergelegde handelingen géén vergunning vereist.

Ten aanzien van de jacht kunnen nadere regels in een beheersplan worden gesteld. Dit moet geschieden in goed overleg met de jachthouders. In de respectieve te ontwikkelen beheersplannen op grond van de Jacht- en Natuurbeschermingswet zullen de regimes nauw op elkaar afgestemd dienen te worden.

Gewenst beheer

Met het oog op instandhouding en ontwikkeling van de waarden van het gebied zou, naast hetgeen is gesteld onder het gebruik van landbouwgronden en vergunningplicht, een aantal wijzigingen in het gebruik en beheer wenselijk zijn. Zoals uit het bovenstaande blijkt, kan dit uitsluitend op vrijwillige basis worden gerealiseerd.

Het huidige gebruik, dat in veel gevallen heeft bijgedragen aan het voortbestaan van de huidige waarden van het natuurmonument, zal ook in het kader van een mogelijk beheersplan in het algemeen kunnen worden voortgezet. Gestreefd zou evenwel moeten worden naar het ongedaan maken van enkele ongewenste ontwikkelingen uit het recentere verleden. Zo zou het bouwland weer omgezet moeten worden in grasland en zou het gebruik van meststoffen moeten worden gematigd.

De hogere graslanden zouden ten dele permanent en ten dele afwisselend beweeid en gemaaid moeten worden en de laaggelegen graslanden gehooïd (gewenste hooitijd eind juli/begin augustus) met eventuele nabeweïding.

In het algemeen zouden in de broedtijd (voor de meeste vogelsoorten tussen 15 april en 15 juni) geen weidebewerkingen als slepen, rollen, eggen en maaien plaats moeten vinden.

Wat betreft de houtopstanden wordt opgemerkt dat werkzaamheden daaraan in verband met het broedseizoen uitgevoerd zouden moeten worden tussen 1 december en 1 april van het daarop volgende jaar.

De meidoornhagen zullen periodiek afgezet dienen te worden (1x in de 10 à 15 jaar). Wilgenstruwelen zouden periodiek moeten worden gekapt (maximaal om de 10 jaar), terwijl de knotwilgen om de 3 à 4 jaar zouden moeten worden geknot. De aanwezige waarden zouden nog worden verstrekt als het populierenbos te zijner tijd zou worden gekapt en omgevormd tot wilgenbos.

Wat betreft de rietlanden zou afwisselend een helft moeten worden gebrand of gemaaid en afgevoerd in het winterseizoen en zou de andere helft als oud riet moeten blijven staan, afhankelijk van waterstanden en ijsvorming. Na 1 april zouden geen werkzaamheden meer moeten worden uitgevoerd in verband met de broedvogels.

Wat betreft verlandingsvegetaties kan het beste de huidige situatie worden gehandhaafd.

Voor de volgende gebiedsgedeelten is onderstaand het huidige gebruik en het gewenste beheer in het kader van een beheersplan opgenomen

<u>Omschrijving</u>	<u>Huidige gebruik</u>	<u>Gewenste beheer</u>
Perceel Ooy sectie A nr. 866 (ged).	Akker	Omvormen tot grasland
Natte graslanden	Gedeeltelijk in gebruik als weiland, gedeelte- lijk hooiland	Niet bemesten, hooien na half juli en naweiden met jong vee.
Perceel Ooy sector A nr. 630 en 629	Laag gelegen gebied, lichte bemesting met kunstmest; in gebruik als jongveeweide	Huidig gebruik voortzetten

Inlichtingen

De consulent Natuurbehoud van het Staatsbosbeheer in Gelderland is gaarne bereid inlichtingen te verschaffen, bijvoorbeeld over de mogelijkheden van een beheersplan.

Het kantoor van de consulent is gevestigd te Arnhem, Gildemeesterplein 1, telefoon 085-629111.

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

Overwegende, dat de "Weide Oude Rijnstrangengebied", onderdeel van de Groote Geldersche Waard ten zuiden van Zevenaar en gevormd door het hierna kadastraal omschreven perceel, van algemeen belang is uit een oogpunt van natuurschoon en om zijn natuurwetenschappelijke betekenis en daardoor een natuurmonument is in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat het natuurmonument bestaat uit een kade en aanliggende graslanden;

dat de vegetatie zeer soortenrijk is en behoort tot een relatief zeldzaam type schraal grasland;

dat het natuurmonument een belangrijke groeiplaats is van de in ons land zeldzame Primula veris, de Echte sleutelbloem;

dat het belang van deze groeiplaats nog wordt benadrukt door het grote aantal waarin de Echte sleutelbloem ter plaatse voorkomt;

dat het vóórkomen van de Echte sleutelbloem in schrale graslanden door het op grote schaal tenietgaan van de vereiste milieuomstandigheden een uiterst zeldzaam verschijnsel is geworden;

dat tussen de geomorfologische structuur en de vegetatie een samenhang bestaat, die tot uitdrukking komt in de ruimtelijke variatie van de vegetatie;

- dat de vegetatie, in samenhang met de geomorfologische situatie, van grote natuurwetenschappelijke betekenis is;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen moeten worden begrepen de genoemde biologische waarden, maar ook de geomorfologische structuur en de opbouw van het bodemprofiel;

Overwegende ten slotte, dat de bescherming van het natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gelet op artikel 7 en artikel 9, zevende lid, van de Natuurbeschermingswet;

Gezien de beschikking van 19 april 1978, nr. NLB/N-26103, houdende het besluit, dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van de "Weide Oude Rijnstrangengebied";

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Gelderland ingezonden brief, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening;

B E S L U I T :

Aangewezen wordt als beschermd natuurmonument de "Weide Oude Rijnstrangengebied", onderdeel van de Groote Geldersche Waard, ten zuiden van Zevenaar en gevormd door het perceel, kadastraal bekend gemeente Aerdt, sectie A2, nr. 62(ged.), een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BN30.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

De Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie
en Maatschappelijk Werk G.C. Wallis de Vries,
namens deze,
de Directeur-Generaal voor Natuurbehoud,
Recreatie en Media,

Dr. J. Verhoeve.

TOELICHTING

Het natuurmonument "Weide Oude Rijnstrangengebied" ligt in de gemeente Herwen en Aerdt en beslaat een oppervlakte van 1,9 ha.

De vegetatie van het natuurmonument behoort tot het schrale graslandtype. De vegetatie is vegetatiekundig niet onder te brengen bij één type. Er zijn namelijk aspecten te herkennen van de Glanshaverassociatie en van het Kamgrasweideverbond. Tevens is er een invloed van de Klasse der droge graslanden te zien. De in het natuurmonument voorkomende soorten wijzen op dit karakter. Onder meer komen voor echte sleutelbloem, gele morgenster, ruige weegbree, kraailook, trilgras, gewoon knoopkruid, margriet, kattedoorn, ruige leeuwentand en tweejarig streepzaad.

In het optreden van de verschillende aspecten komt de ruimtelijke variatie in het milieu tot uitdrukking. Deze variatie wordt veroorzaakt door de geomorfologische structuur, door milieuverschillen als gevolg van de aanwezigheid van een kade en door het gevoerde extensieve beheer. De vegetatie zoals deze in het natuurmonument wordt aangetroffen was tot het begin van deze eeuw een vrij algemeen verschijnsel.

Door de gewijzigde bedrijfsvoering in de landbouw, gekenmerkt door onder meer toeneming van de mestgiften, intensivering van de graslandbewerkingen en verhoging van de veebezetting per hectare, zijn de voor deze vegetatie vereiste milieuomstandigheden echter op grote schaal teniet gedaan. Hierdoor is dit type zeldzaam geworden. Alhoewel de aanwezige soortenrijke vegetatie zonder meer al van aanmerkelijke natuurwetenschappelijke betekenis is, gaat de aanwezigheid in grote aantallen van de echte sleutelbloem in belang daar nog boven uit. Het voorkomen van deze soort in relatief schrale graslanden is een uiterst zeldzaam verschijnsel geworden, vooral op zavelgronden.

Op grond hiervan kan worden geconstateerd dat er in dit gebied sprake is van zeer bijzondere milieuomstandigheden.

Voor de begrenzing van het natuurmonument zijn de hiervoor genoemde natuurwetenschappelijke waarden bepalend.

In de richting van de Oude Rijn vormt deze rivier de grens.

In de andere richtingen valt de grens samen met de aanwezigheid van de hiervoor genoemde natuurwetenschappelijke waarden.

Teneinde enig denkbeeld te geven van handelingen of voortgezette handelingen die de in de beschikking genoemde wezenlijke kenmerken van het natuurmonument kunnen aantasten dan wel overigens schadelijk voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend kunnen zijn, wordt hieronder een aantal van dergelijke handelingen genoemd ten aanzien waarvan het in ieder geval raadzaam is eerst contact op te nemen met de Natuurbeschermingsconsulent van het Staatsbosbeheer in Gelderland, Gildemeesterplein 1, Arnhem, telefoon 085-629111.

- Bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet;
- plaatsen of aanleggen van voor verblijf geschikte - al dan niet aan hun bestemming onttrokken - voertuigen, caravans of tenten;
- planten van bomen of ander houtgewas;
- opslaan, storten, bergen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, stoffen of producten;
- aanleggen of verharderen van wegen, paden, banen of parkeergelegenheden en het aanbrengen van enige oppervlakteverharding;
- ontgronden, bodem verlagen, vervenen, aanleggen van waterlossingen, ophogen, egaliseren, ontginnen en ploegen;

- verrichten van handelingen welke wijziging van de waterhuishouding en het bestaande bodemgebruik beogen of ten gevolge kunnen hebben;
- aanwenden van bestrijdingsmiddelen, groei- en stoorstoffen, kunstmeststoffen en organische meststoffen;
- aanbrengen of inrichten van recreatieve voorzieningen;
- leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen, constructies, installaties of apparatuur;
- uitoefenen van jacht of visserij.